

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING FUQAROLIK PROTSESSUAL KODEKSI

I BO‘LIM. UMUMIY QOIDALAR

1-bob. Asosiy qoidalar

Oldingi tahrirga qarang.

1-modda. Fuqarolik sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi qonunchilik

Fuqarolik sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi qonunchilik ushbu Kodeks va boshqa qonunchilik hujjatlaridan iboratdir.

Fuqarolik sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi qonunchilik buyruq tartibidagi ishlarni, da’vo tartibidagi ishlarni, alohida tartibda yuritiladigan ishlarni, hakamlik sudining hal qiluv qarori bilan bog‘liq ishlarni va chet davlat sudlarining hamda chet davlat hakamlik sudlarining (arbitrajlarining) hal qiluv qarorlarini tan olish va ijroga qaratish bilan bog‘liq ishlarni ko‘rib chiqish hamda hal etish tartibini belgilaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 1-kichik bo‘limi (18-bob, 170 — 181-moddalar), 2-kichik bo‘limi (19 – 26-boblar, 182 – 292-moddalar), 3-kichik bo‘limi (27 — 37-boblar, 293 – 345-moddalar), 4-kichik bo‘limi (38 – 40-boblar, 346 – 358-moddalar), III-bo‘limi (41,42-boblar, 359 – 372-moddalar), IV bo‘limi (43 – 47-boblar, 373 – 445-moddalar), V bo‘limi (446 – 462-moddalar).

Agar O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O‘zbekiston Respublikasining fuqarolik sud ishlarini yuritish to‘g‘risidagi qonunchiligida ko‘rsatilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo‘lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo‘llaniladi.

(1-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

2-modda. Fuqarolik sud ishlarini yuritish vazifalari

Fuqarolik sud ishlarini yuritish vazifalari quyidagilardan iborat:

fuqarolarning shaxsiy, siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy huquqlarini, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini, O‘zbekiston Respublikasining huquqlari va manfaatlarini, shuningdek korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalari va fuqarolar o‘zini o‘zi boshqarish organlarining (bundan buyon matnda tashkilotlar deb yuritiladi) huquqlari hamda qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish maqsadida fuqarolik ishlarini to‘g‘ri, o‘z vaqtida ko‘rib chiqish va hal etish;

qonuniylik va huquq-tartibotni mustahkamlashga, demokratiyani, ijtimoiy adolatni, fuqarolar o‘rtasida tinchlik va milliy totuvlikni ta‘minlashga ko‘maklashish;

qonunga va sudga nisbatan hurmat munosabatini shakllantirish.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 18, 24 — 25, 27, 30, 32 va 36 — 39-moddalari.

3-modda. Sud orqali himoyalanish huquqi

O‘zbekiston Respublikasining **Konstitutsiyasiga** muvofiq har bir shaxsga o‘z huquqlarini, erkinliklarini va qonuniy manfaatlarini sud orqali himoya qilish kafolatlanadi.

Oldingi tahrirga qarang.

Har qanday manfaatdor shaxs buzilgan yoki nizolashilayotgan huquqi yoxud qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatini himoya qilish uchun fuqarolik sud ishlarini yuritish to'g'risidagi qonunchilikda belgilangan tartibda fuqarolik ishlari bo'yicha sudga (sudga) murojaat qilishga haqli.

(3-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Sudga murojaat qilish huquqidan voz kechish haqiqiy emas.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 43 va 44-moddalari.

4-modda. Sudga murojaat qilish shakli

Sudga murojaat qilish:

fuqarolik huquqiy munosabatlardan kelib chiqadigan nizolar bo'yicha — da'vo arizasi shaklida;

buyruq tartibida ish yuritish bo'yicha, alohida tartibda yuritiladigan ishlar bo'yicha, shuningdek ushbu Kodeksda nazarda tutilgan boshqa hollarda — ariza shaklida;

Oldingi tahrirga qarang.

apellatsiya va kassatsiya instansiyasi sudlariga murojaat etilganda — shikoyat (protest) shaklida amalga oshiriladi.

(4-modda birinchi qismining to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Murojaat va unga ilova qilinadigan hujjatlar sudga elektron hujjat tarzida yuborilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 172, 293, 296, 298, 299, 305, 310, 311, 317, 320, 321, 324, 327, 331, 343, 346, 350, 355, 364, 366, 374, 383, 386, 403, 406, 422, 423, 427, 439 va 441-moddalari.

5-modda. Fuqarolik ishi

Fuqarolik ishi ishda ishtirok etuvchi shaxslar, fuqarolik sud ishlarini yuritishning boshqa ishtirokchilari sudga taqdim etgan yoki sud tomonidan talab qilib olingan hujjatlar va sud hujjatlari asosida sud tomonidan shakllantiriladi.

Fuqarolik ishi elektron shaklda shakllantirilishi mumkin.

Elektron shaklda shakllantirilgan fuqarolik ishining qog'ozdagi ko'chirma nusxasi bo'lishi mumkin.

Fuqarolik ishi elektron shaklda shakllantirilgan taqdirda, ishda ishtirok etuvchi shaxslar va fuqarolik sud ishlarini yuritishning boshqa ishtirokchilari hujjatlarni sudga elektron shaklda taqdim etishga haqli. Ishda ishtirok etuvchi shaxslar va fuqarolik sud ishlarini yuritishning boshqa ishtirokchilari sudga taqdim etgan yozma hujjatlar ishga elektron shaklda qo'shib qo'yiladi, shundan so'ng yozma hujjatlar ularni taqdim etgan shaxslarga qaytariladi.

Fuqarolik ishi elektron shaklda shakllantirilgan taqdirda, sud hujjatlari sudyaning (sudyalarning) elektron raqamli imzosi bilan tasdiqlanadi, sud majlislarining hamda protsessual harakatlarning bayonnomalari esa raislik qiluvchining va sud majlisi kotibining elektron raqamli imzosi bilan tasdiqlanadi.

Elektron shaklda shakllantirilgan fuqarolik ishini boshqa sudga yoki o'zga organga o'tkazish axborot tizimi orqali amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6, 84, 98, 173, 191, 276 va 300-moddalari.

6-modda. Sud hujjatlari

Sud ko‘rilayotgan va hal etilayotgan masala bo‘yicha hal qiluv qarori, ajrim, qaror va buyruq qabul qiladi.

Birinchi instansiya sudi ishni mazmunan ko‘rish natijalari bo‘yicha hal qiluv qarori qabul qiladi, ushbu Kodeksning 18-bobida nazarda tutilgan hollarda esa sud buyrug‘i qabul qiladi.

Apellatsiya, kassatsiya instansiyasi sudi ishni ko‘rish natijalari bo‘yicha ajrim chiqaradi.

Oldingi tahrirga qarang.

(6-moddaning to‘rtinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

(6-moddaning beshinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Sud qonunda o‘zining vakolatiga kiritilgan ma‘muriy huquqbuzarlik to‘g‘risidagi ishni ko‘rish natijalari bo‘yicha qaror chiqaradi.

Sud ish mazmunan hal etilmaydigan masalalarni ko‘rish natijalari bo‘yicha ajrim chiqaradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 170, 177, 178, 187-moddalari, 193-moddasining uchinchi qismi, 194-moddasining uchinchi qismi, 195-moddasining ikkinchi qismi, 197-moddasining ikkinchi qismi, 198-moddasining uchinchi qismi, 249, 253, 262, 271, 272, 297, 303, 308, 314, 319, 323, 326, 330, 338, 343, 353, 358, 371, 378-moddalari, 397-moddasining o‘n sakkizinchi qismi, 408-moddasining ikkinchi qismi, 430, 431, 432-moddalari, 434-moddasining beshinchi – sakkizinchi qismlari, 443-moddasi.

2-bob. Fuqarolik sud ishlarini yuritish prinsiplari

7-modda. Odil sudlovning faqat sud tomonidan amalga oshirilishi

Fuqarolik ishlari bo‘yicha odil sudlov faqat sud tomonidan, ushbu Kodeksda belgilangan qoidalar bo‘yicha amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 106-moddasi, O‘zbekiston Respublikasining “Sudlar to‘g‘risida”gi Qonuni (yangi tahriri) 2, 3-moddalari.

8-modda. Qonun va sud oldida tenglik

Fuqarolik ishlari bo‘yicha odil sudlov fuqarolarning jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e‘tiqodi, shaxsiy va ijtimoiy mavqeyidan, tashkilotlarning esa tashkiliy-huquqiy shaklidan, mulkchilik shaklidan, joylashgan eri, shuningdek boshqa holatlardan qat‘i nazar, qonun va sud oldida tengligi asosida amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 18-moddasi birinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi to‘g‘risida”gi Qonuni 2-moddasining ikkinchi, uchinchi qismlari, O‘zbekiston Respublikasining “Sudlar to‘g‘risida”gi Qonuni (yangi tahriri) 6-moddasi.

9-modda. Sudyalarning mustaqilligi va ularning faqat qonunga bo'ysunishi

Fuqarolik ishlari bo'yicha odil sudlovni amalga oshirishda sudyalar mustaqildirlar va faqat qonunga bo'ysunadilar.

Sudyalarning odil sudlovni amalga oshirish borasidagi faoliyatiga biror-bir tarzda aralashishga yo'l qo'yilmaydi va bunday aralashuv qonunga ko'ra javobgarlikka sabab bo'ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 106 moddasi va 112-moddasi birinchi qismi, O'zbekiston Respublikasining "Sudlar to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahriri) 4-moddasi, 2-moddasi ikkinchi qismi, 67-moddasi.

10-modda. Taraflar tortishuvi va teng huquqliligi

Fuqarolik sud ishlarini yuritish taraflarning tortishuvi va teng huquqliligi asosida amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 8, 244-moddalari.

11-modda. Sud ishlari yuritiladigan til

O'zbekiston Respublikasida fuqarolik sud ishlari o'zbek tilida, qoraqalpoq tilida yoki muayyan joydagi ko'pchilik aholi so'zlashadigan tilda yuritiladi.

Sud ishlari yuritiladigan tilni bilmaydigan shaxslarga ishga taalluqli materiallar bilan o'z ona tilida to'liq tanishib chiqish, sudda ona tilida yoki o'zi biladigan boshqa tilda so'zlash, ko'rsatuv va tushuntirishlar berish, arz bilan murojaat etish, iltimosnomalar taqdim etish, shuningdek ushbu Kodeksda belgilangan tartibda tarjimonning xizmatlaridan foydalanish huquqi ta'minlanadi.

Ishda ishtirok etuvchi va sud ishlari yuritiladigan tilni bilmaydigan shaxs ishdagi sud hujjatlari berilishini so'rab yozma ariza bilan murojaat etgan taqdirda, unga sud hujjatlari uning ona tiliga yoki u biladigan boshqa tilga tarjima qilib topshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 115-moddasi, O'zbekiston Respublikasining "Sudlar to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahriri) 8-moddasi, mazkur Kodeksning 63 — 64-moddalari.

12-modda. Sud muhokamasining oshkoraligi

Barcha sudlarda ishlar muhokamasi oshkora o'tkaziladi.

Davlat siriga, farzandlikka olish siriga taalluqli ma'lumotlar mavjud bo'lgan ishlar bo'yicha va qonunda nazarda tutilgan boshqa hollarda ishning muhokamasi yopiq sud majlisida o'tkaziladi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning shaxsiy hayoti to'g'risidagi ma'lumotlar oshkor bo'lishining oldini olish, yozishmalar sirini va qonun bilan qo'riqlanadigan boshqa sirni saqlash maqsadida yopiq sud muhokamasi o'tkazilishiga yo'l qo'yiladi.

Ish sudning yopiq majlisida ko'rilayotganida ishda ishtirok etuvchi shaxslar, zarur hollarda esa guvohlar, ekspertlar, mutaxassislar va tarjimonlar ham hozir bo'ladi.

Ishni sudning yopiq majlisida eshitish fuqarolik sud ishlari yuritishning barcha qoidalariga rioya qilingan holda olib boriladi. Sudning yopiq majlisida videokonferensaloqa tizimidan foydalanishga yo'l qo'yilmaydi.

Sudning hal qiluv qarori barcha hollarda oshkora o'qib eshittiriladi.

Qonuniy kuchga kirgan sud hujjatlari taraflarning roziligi bilan yoki shaxsini ko'rsatmagan tarzda sudning rasmiy veb-saytida e'lon qilinishi mumkin, bundan sudning yopiq majlisida qabul qilingan sud hujjatlari mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 113-moddasi, O'zbekiston Respublikasining "Sudlar to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahriri) 7-moddasi, mazkur Kodeksning 208-moddasi.

13-modda. Sud muhokamasining bevositaligi va og'zakligi

Sud fuqarolik ishini ko'rayotganda ishga oid dalillarni bevosita tekshirishi: ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlarini, guvohlarning ko'rsatuvlarini, ekspertlarning xulosalarini va mutaxassislarining maslahatlarini (tushuntirishlarini) eshitishi, yozma dalillar bilan tanishishi, ashyoviy dalillarni ko'zdan kechirishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 71, 93, 227 — 242-moddalari.

Ishning muhokamasi og'zaki ravishda o'tadi.

Oldingi tahrirga qarang.

14-modda. Ishlarni qonunchilik asosida hal qilish

(14-moddaning nomi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Sud ishlarni O'zbekiston Respublikasining **Konstitutsiyasi** va qonunlari asosida hal qilishi shart. Sud, agar O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlariga zid bo'lmasa, boshqa qonunchilik hujjatlarini ham qo'llaydi.

(14-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 112-moddasi birinchi qismi, O'zbekiston Respublikasining "Sudlar to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahriri) 4-moddasi birinchi qismi, 66-moddasi birinchi qismi.

Nizoli munosabatni tartibga soladigan huquq normalari mavjud bo'lmagan taqdirda, sud shunga o'xshash munosabatlarni tartibga soladigan huquq normalarini qo'llaydi, bunday normalar mavjud bo'lmaganda esa nizoni qonunlarning umumiy asoslari va mazmunidan kelib chiqqan holda hal etadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 6-moddasi.

Sud O'zbekiston Respublikasining qonuniga yoki xalqaro shartnomasiga muvofiq chet davlatning huquq normalarini ham qo'llaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi VI-bo'limi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 11-bandi.

15-modda. Ishning haqiqiy holati, taraflarning huquq va majburiyatlarini sud tomonidan aniqlanishi

Sud taqdim etilgan materiallar va tushuntirishlar bilan cheklanmasdan, ishning haqiqiy holatlarini, taraflarning huquq va majburiyatlarini har taraflama, to'liq va xolisona aniqlash uchun qonunga muvofiq choralar ko'rishga haqli.

Sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ularning huquq va majburiyatlarini tushuntirishi, ularni protsessual harakatlarni amalga oshirish yoki amalga oshirmaslik oqibatlarini to'g'risida ogohlantirishi hamda ishda ishtirok etuvchi shaxslarga o'z huquqlarini amalga oshirishida ko'maklashishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 40-moddasi.

16-modda. Sud hujjatlarining majburiyligi

Sudning qonuniy kuchga kirgan hujjatlari barcha davlat organlari va boshqa organlar, tashkilotlar, mansabdor shaxslar va fuqarolar uchun majburiydir hamda O'zbekiston Respublikasining butun hududida ijro etilishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 114-moddasi, O'zbekiston Respublikasining "Sudlar to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahriri) 4-moddasi, mazkur Kodeksning 255-moddasi.

Sud hujjatini bajarmaslik qonunda nazarda tutilgan javobgarlikka sabab bo'ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksining 181, 198¹, 198²-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 232-moddasi.

Sud hujjatining majburiyligi manfaatdor shaxslarni o'z huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish uchun, basharti bularga daxldor nizo sudda ko'rib chiqilmagan va hal etilmagan bo'lsa, sudga murojaat qilish imkoniyatidan mahrum etmaydi.

3-bob. Sud tarkibi

17-modda. Fuqarolik ishining yakka tartibda va hay'atda ko'rilishi

Fuqarolik ishi (bundan buyon matnda ish deb yuritiladi) birinchi instansiya sudida sudya tomonidan yakka tartibda ko'riladi. Sudya ishni yakka tartibda ko'rayotganda va hal qilganida u sud nomidan ish yuritadi.

Oldingi tahrirga qarang.

Muayyan ishni ko'rish uchun sud tarkibi sudyalarning ish hajmi va ixtisoslashuvi hisobga olingan holda, sud tarkibini shakllantirishga sud muhokamasi natijasidan manfaatdor bo'lgan shaxslarning ta'sir ko'rsatishi istisno etiladigan tartibda, avtomatlashtirilgan axborot tizimidan foydalangan holda shakllantiriladi.

(17-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 10-martdagi O'RQ-607-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 11.03.2020-y., 03/20/607/0279-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Ishni apellatsiya va kassatsiya instansiyasi sudlarida ko'rish uch nafar sudyadan iborat tarkibda hay'atda amalga oshiriladi.

(17-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Ishni kassatsiya tartibida takroran ko'rish besh nafar sudyadan iborat tarkibda amalga oshiriladi.

(17-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Ish hay'atda ko'rilayotganda sudyalardan biri sud majlisida raislik qiladi.

Ishni ko'rish va hal etishda barcha sudyalarning teng huquqlarga ega bo'ladi.

18-modda. Sud tarkibining o'zgaruvchanligi

Bir sudya yoki sud tarkibi tomonidan ko'rilishi boshlangan ish shu sudya yoki sud tarkibi tomonidan ko'rib tuzatilishi lozim.

Sudya yoki sudyalardan biri quyidagi hollarda almashtirilishi mumkin:

o'zini o'zi rad qilish yoki sudyani rad qilish ushbu Kodeksda belgilangan tartibda arz qilingan va qanoatlantirilganda;

sudya yo'qligi tufayli ishni o'z vaqtida ko'rishning imkoniyati bo'lmaganda.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 21-moddasi.

Sudya almashtirilgandan so'ng ishni ko'rish boshidan boshlanadi.

19-modda. Sud tomonidan masalalarni hal qilish tartibi

Ishning muhokamasi chog'ida yuzaga keladigan barcha masalalar sudya tomonidan yakka tartibda, ishni sudyalarning hay'ati ko'rayotganda esa sudyalarning ko'pchilik ovozi bilan hal etiladi.

Masala hay'at tarkibida hal qilinayotganida sudyalarning birortasi ham ovoz berishda betaraf qolishga haqli emas. Raislik qiluvchi hammadan keyin ovoz beradi.

Ozchilik tomonida qolgan sudya sud hujjatini imzolashi shart va alohida fikrini yozma shaklda bayon qilishga haqli. Sudyaning alohida fikri konvertga solinib muhrlangan holda ishga qo'shib qo'yiladi, biroq o'qib eshittirilmaydi. Ishda ishtirok etuvchi shaxslar sudyaning alohida fikri bilan tanishtirilmaydi. Yuqori instansiya sudi sudyaning alohida fikri bilan tanishishga haqli.

Oldingi tahrirga qarang.

20-modda. Ishni ko'rishda sudyaning takror ishtirok etishiga yo'l qo'yilmasligi

Ishni birinchi instansiya sudida ko'rgan sudya, agar sudning hal qiluv qarori apellatsiya yoki kassatsiya instansiyasi sudi tomonidan bekor qilingan bo'lsa, bu ishni takroran ko'rish mumkin emas, bundan yangi ochilgan holatlar bo'yicha ishlarni ko'rish, shuningdek sirdan ish yuritish tartibida qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko'rish hollari mustasno.

Ishni birinchi instansiya sudida ko'rgan sudya shu ishni apellatsiya yoki kassatsiya instansiyasi sudida ko'rishda ishtirok etishi mumkin emas.

Ishni apellatsiya instansiyasi sudida ko'rishda ishtirok etgan sudya shu ishni birinchi instansiya yoki kassatsiya instansiyasi sudida ko'rishda ishtirok etishi mumkin emas.

Ishni kassatsiya instansiyasi sudida ko'rishda ishtirok etgan sudya shu ishni birinchi instansiya yoki apellatsiya instansiyasi sudida, yoxud kassatsiya instansiyasi sudida mazkur Kodeksning 419³-moddasiga muvofiq takroran ko'rishda ishtirok etishi mumkin emas.

(20-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

4-bob. Sudyani va protsessning boshqa ishtirokchilarini rad qilish

21-modda. Sudyani rad qilish asoslari

Quyidagi hollarda sudya ishni ko‘rishi mumkin emas va rad qilinishi lozim, agar u:

- 1) shu ish ilgari ko‘rilganida sudya sifatida ishtirok etgan bo‘lsa va ushbu Kodeks talablariga muvofiq ishni ko‘rishda takror ishtirok etishiga yo‘l qo‘yilmasa;
- 2) ishning natijasidan shaxsan, bevosita yoki bilvosita manfaatdor bo‘lsa yoxud uning xolisligi va beg‘arazligiga shubha tug‘diradigan boshqa holatlar mavjud bo‘lsa;
- 3) shu ish ilgari ko‘rilganida hakamlik sudining sudyasi, prokuror, ekspert, mutaxassis, tarjimon, sud majlisining kotibi, guvoh va vakil sifatida ishtirok etgan bo‘lsa;
- 4) taraf yoki ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning qarindoshi bo‘lsa;
- 5) ishni ko‘rayotgan hay‘at tarkibiga kiruvchi sudyaning qarindoshi bo‘lsa.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 20-moddasi.

22-modda. Prokuror, ekspert, mutaxassis, tarjimon va sud majlisi kotibini rad qilish asoslari

Ushbu Kodeks 21-moddasining 2 va 4-bandlarida ko‘rsatilgan rad qilish asoslari prokuror, ekspert, mutaxassis, tarjimon va sud majlisi kotibiga nisbatan ham tatbiq etiladi.

Agar ekspert, mutaxassis va tarjimon taraflar yoki ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarga xizmat yuzasidan yoxud boshqacha tarzda qaram bo‘lsa, agar ekspert va mutaxassis ham taftish o‘tkazgan yoxud xulosa bergan bo‘lib, ularning materiallari mazkur ishni qo‘zg‘atishga asos bo‘lib xizmat qilgan bo‘lsa, ularni rad qilish to‘g‘risida ariza berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 23-moddasi.

23-modda. Rad qilish haqida ariza berish

Ushbu Kodeksning 21 va 22-moddalarida ko‘rsatilgan holatlar mavjud bo‘lsa, sudya, prokuror, ekspert, mutaxassis, tarjimon, sud majlisi kotibi o‘zini o‘zi rad qilish haqida arz qilishi shart. Ishda ishtirok etuvchi shaxslar ham shu asoslarga ko‘ra ularni rad qilish haqida arz qilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 216-moddaci.

Prokurorni, ekspertni, mutaxassisni, tarjimonni, sud majlisi kotibini rad qilish sudning tashabbusiga ko‘ra ham ko‘rib chiqilishi mumkin.

Rad qilish haqidagi arz asoslantirilgan bo‘lishi va ishni mazmunan ko‘rish boshlanguniga qadar ma’lum qilinishi lozim. Rad qilish asosi sudga yoki rad qilinayotgan shaxsga ishni ko‘rish boshlanganidan so‘ng ma’lum bo‘lib qolgan hollardagina rad qilish haqida kechikib arz qilishga yo‘l qo‘yiladi.

Ayni bir shaxs tomonidan ayni bir asoslar bo‘yicha takroran rad qilish arz qilinishi mumkin emas. Takroran rad qilish arz qilingan taqdirda, u ko‘rib chiqilmaydi.

24-modda. Rad qilish to‘g‘risidagi arzni hal etish tartibi

Rad qilish to‘g‘risida arz qilingan taqdirda, sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning fikrini, agar rad qilinishi talab etilayotgan shaxs tushuntirish berishni xohlasa, uning tushuntirishini ham eshitishi kerak.

Ishni yakka tartibda ko‘radigan sudyani rad qilish to‘g‘risidagi masala sud raisi tomonidan, yakka tarkibli sudda esa, shu sudyaning o‘zi tomonidan hal etiladi.

Sud hay'atining a'zosi bo'lgan sudyani rad qilish hay'at a'zolari bo'lgan qolgan sudyalar tomonidan ushbu sudya yo'qligida hal etiladi. Rad qilishni yoqlab va unga qarshi berilgan ovozlar soni teng bo'lib qolganda, sudya rad qilingan hisoblanadi.

Ish hay'atda ko'rilayotganda ikki sudyani yoki sudning butun tarkibini rad qilish arz qilingan taqdirda, rad qilish masalasi sudning shu tarkibi tomonidan oddiy ko'pchilik ovoz bilan hal qilinadi.

Rad qilish masalasini hal etish uchun sudya (sud) alohida xonaga (maslahatxonaga) kiradi va rad qilishni qabul qilish yoki qabul qilmaslik to'g'risida ajrim chiqaradi.

O'zini o'zi rad qilish to'g'risidagi va prokuror, ekspert, mutaxassis, tarjimon va sud majlisi kotibini rad qilish haqidagi masala ushbu moddada nazarda tutilgan tartibda, ishni ko'rib chiqayotgan sud tomonidan hal qilinadi.

25-modda. Rad qilish to'g'risidagi arizani qanoatlantirish oqibatlari

Sudya rad qilingan taqdirda ish fuqarolik ishlari bo'yicha shu tumanlararo, tuman (shahar) sudida, lekin boshqa sudya tomonidan ko'riladi yoki ko'rish uchun fuqarolik ishlari bo'yicha boshqa tumanlararo, tuman (shahar) sudiga o'tkaziladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Ish O'zbekiston Respublikasi Oliy sudida, Qoraqalpog'iston Respublikasi sudida, viloyatlar va Toshkent shahar sudlarida ko'rilayotganda sudya yoki sudning butun tarkibi rad qilingan taqdirda, ish shu sudning o'zida, lekin sudning boshqa tarkibida ko'riladi.

Agar Qoraqalpog'iston Respublikasi sudida, viloyatlar yoki Toshkent shahar sudlarida ushbu Kodeksning 21-moddasida ko'rsatilgan sabablarga ko'ra rad qilish qanoatlantirilganidan keyin mazkur ishni ko'rish uchun sudning yangi tarkibini tuzish imkoni bo'lmasa, ish O'zbekiston Respublikasi Oliy sudiga o'tkazilishi kerak. Bunday holda ish O'zbekiston Respublikasi Oliy sudida ko'riladi yoki O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi raisining farmoyishiga binoan boshqa tegishli sudga ko'rish uchun yuboriladi.

(25-moddaning ikkinchi va uchinchi qismlari O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

5-bob. Sudga taalluqlilik va sudlovga tegishlilik

26-modda. Ishlarning sudga taalluqliligi

Fuqarolik ishlari bo'yicha sudga quyidagi ishlar taalluqlidir:

1) fuqarolik, oila, mehnat, uy-joy, yer to'g'risidagi va boshqa munosabatlardan yuzaga keladigan nizolar bo'yicha ishlar, agar taraflardan hech bo'lmaganda bittasi fuqaro bo'lsa, bundan qonunda shunday nizolarni hal qilish boshqa sudlarga yoki boshqa organlarga topshiriladigan hollar mustasno;

2) ushbu Kodeksning 293-moddasida sanab o'tilgan alohida tartibda yuritiladigan ishlar;

3) ushbu Kodeksning 18-bobida ko'rsatilgan va buyruq tartibida hal etiladigan ishlar;

4) hakamlik sudlarining hal qiluv qarorlari yuzasidan nizolashish to'g'risidagi va hakamlik sudlarining hal qiluv qarorlarini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish haqidagi ishlar;

5) chet davlat sudlarining hamda chet davlat hakamlik sudlarining (arbitrajlarining) hal qiluv qarorlarini tan olish va ijroga qaratish to'g'risidagi ishlar.

Oldingi tahrirga qarang.

6) korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining ma'muriy va boshqa ommaviy huquqiy munosabatlardan yuzaga kelmaydigan qarorlari hamda ular mansabdor shaxslarining shunday harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi ishlar.

(26-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O'RQ-496-sonli Qonuniga asosan 6-band bilan to'ldirilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

Sudlarga qonun bilan ularning vakolatiga kiritilgan boshqa ishlar ham taalluqlidir.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 124-moddasi 1-bandi, 125-moddasi, 194-moddasi birinchi qismi 1-bandi, 377-moddasi ikkinchi qismi 1-bandi.

27-modda. O'zaro bog'liq bir nechta talabning sudga taalluqliligi

O'zaro bog'liq bo'lib, ba'zilar fuqarolik ishlari bo'yicha sudga, ba'zilar esa iqtisodiy sudga taalluqli bo'lgan bir nechta talab birlashtirilganda, barcha talablar fuqarolik ishlari bo'yicha sudga ko'rilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy protsessual kodeksining 25-moddasi beshinchi qismi.

O'zaro bog'liq bo'lib, ba'zilar fuqarolik ishlari bo'yicha sudga, ba'zilar esa, ma'muriy sudga taalluqli bo'lgan bir nechta talab birlashtirilganda, barcha talablar fuqarolik ishlari bo'yicha sudga ko'rilishi kerak.

28-modda. Fuqarolik ishlari bo'yicha tumanlararo, tuman (shahar) sudining sudloviga tegishli ishlar

Ushbu Kodeksning 26-moddasida ko'rsatilgan ishlar fuqarolik ishlari bo'yicha tumanlararo, tuman (shahar) sudlarida ko'riladi, bundan qonunda shunday ishlarni ko'rish boshqa sudlar vakolatiga berilgan hollar mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 29, 30-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

29-modda. Qoraqalpog'iston Respublikasi sudining, viloyatlar, Toshkent shahar sudlarining sudloviga tegishli ishlar

Qoraqalpog'iston Respublikasi sudi, viloyatlar, Toshkent shahar sudlari chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs ariza beruvchi bo'lgan farzandlikka olish to'g'risidagi ishlarni, shuningdek qonun bilan o'z vakolatiga kiritilgan boshqa ishlarni ko'radi.

Qoraqalpog'iston Respublikasi sudi, viloyatlar, Toshkent shahar sudlari alohida holatlardan kelib chiqib, har qanday ishni fuqarolik ishlari bo'yicha tumanlararo, tuman (shahar) sudidan olishga va uni birinchi instansiya sudi sifatida o'z ish yurituviga qabul qilishga yoki ishni bir suddan boshqa fuqarolik ishlari bo'yicha tumanlararo, tuman (shahar) sudiga o'tkazishga haqli.

(29-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 28-moddasi.

30-modda. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining sudloviga tegishli ishlar

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi qonunda o'z vakolatiga kiritilgan ishlarni ko'rib chiqadi, shuningdek alohida holatlarni hisobga olib, har qanday ishni O'zbekiston Respublikasining

istalgan sudidan olishga va uni birinchi instansiya sudi sifatida o'zining ish yuritishiga qabul qilishga yoki ishni bir suddan boshqa tegishli sudga o'tkazishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 25-moddasi uchinchi qismi, 28, 29-moddalari.

31-modda. Sudning o'z ish yuritishiga qabul qilib olgan ishni boshqa sudga o'tkazishi

Sud sudlovga tegishlilik qoidalariga rioya qilgan holda o'zining ish yuritishiga qabul qilib olgan ishni, garchi keyinchalik bu ish boshqa sudning sudloviga tegishli bo'lib qolsa ham, mazmunan hal qilishi kerak.

Sud quyidagi hollarda ishni ko'rish uchun boshqa sudga o'tkazadi:

- 1) mazkur ish boshqa sudda, xususan dalillarning ko'pchilik qismi joylashgan erdagi sudda o'z vaqtida va har tomonlama ko'rib chiqiladi deb hisoblasa;
- 2) bir yoki bir nechta sudya rad qilinganidan so'ng bu sudda ularni almashtirish imkoni bo'lmasa;
- 3) ish mazkur sudda ko'rilayotganda, u sudlovga tegishlilik qoidalari buzilgan holda ish yuritishga qabul qilinganligi ma'lum bo'lib qolsa.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 25-moddasi birinchi, ikkinchi qismlari.

32-modda. Ishni bir suddan boshqa sudga o'tkazish tartibi

Ishni bir suddan boshqa sudga o'tkazish sudning ajrimiga asosan, bu ajrim ustidan shikoyat qilish (protest keltirish) muddati o'tganidan keyin, shikoyat (protest) berilgan taqdirda esa shikoyatni (protestni) qanoatlantirmay qoldirish haqida ajrim chiqarilganidan keyin amalga oshiriladi.

Bir suddan boshqa sudga yuborilgan ish u yuborilgan sud tomonidan ko'rish uchun qabul qilinishi kerak.

Sudlovga tegishlilik yuzasidan nizolashishga yo'l qo'yilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarori 7-bandining birinchi xatboshisi.

33-modda. Sudlovga tegishlilikning umumiy qoidalari

Arizalar javobgar doimiy yashab turgan yoki doimiy mashg'ul bo'lgan joydagi sudga beriladi.

Tashkilotlarga nisbatan arizalar ular davlat ro'yxatidan o'tgan joydagi sudga beriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 188, 296, 298, 305, 310, 317, 320, 324, 327, 331-moddalari, 340-moddasi birinchi qismi, 341-moddasi birinchi qismi.

34-modda. Da'vogarning tanlovi bo'yicha sudlovga tegishlilik

Yashash joyi noma'lum bo'lgan javobgarga nisbatan da'volar uning mol-mulki turgan joydagi yoki uning ma'lum bo'lgan so'nggi yashagan joyidagi sudga taqdim etilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasida yashash joyiga ega bo'lmagan javobgarga nisbatan da'volar O'zbekiston Respublikasida uning mol-mulki turgan joydagi yoki ma'lum bo'lgan so'nggi yashash joyidagi sudga taqdim etilishi mumkin.

Aliment undirish to'g'risidagi, otalikni belgilash haqidagi va mayib bo'lganlik yoki sog'liqqa boshqacha tarzda shikast yetganlik yoxud boquvchisining o'limi natijasida ko'rilgan zarar o'rini qoplash to'g'risidagi da'volar da'vogari tomonidan o'zi yashab turgan joydagi sudga ham taqdim etilishi mumkin.

Kemalar to'qnashuvi natijasida yetkazilgan zararining o'rini qoplash to'g'risidagi, shuningdek suvda yordam berganlik va qutqarganlik uchun haq undirish to'g'risidagi da'volar ham javobgarining kemasi turgan yoki kema ro'yxatga olingan port joylashgan erdagi sudga ham taqdim etilishi mumkin.

Ijro etish joyi ko'rsatilgan shartnomalardan kelib chiqadigan da'volar shartnomani ijro etish joyidagi sudga ham taqdim etilishi mumkin.

Fuqaroning yoki yuridik shaxsning mol-mulkiga yetkazilgan zararining o'rini qoplash to'g'risidagi da'volar zarar yetkazilgan joydagi sudga ham taqdim etilishi mumkin.

Yuridik shaxsning filiali faoliyatidan kelib chiqadigan da'volar filial joylashgan erdagi sudga ham taqdim etilishi mumkin.

Turli joylarda yashovchi yoki turuvchi bir nechta javobgarga nisbatan yoki yuridik shaxs bo'lib, turli manzilda joylashgan javobgarlarga nisbatan da'vo javobgarlardan biri yashaydigan yoxud davlat ro'yxatidan o'tgan joydagi sudga da'vogarning tanlovi bo'yicha taqdim etiladi.

Fuqaroning mehnat, pensiya va uy-joyga doir huquqlarni tiklash, mol-mulkni yoki uning qiymatini qaytarib berish, g'ayriqonuniy hukm qilish, g'ayriqonuniy ravishda jinoiy javobgarlikka tortish, ehtiyot chorasi sifatida g'ayriqonuniy qamoqqa olish yoxud hibsga olish tarzida g'ayriqonuniy ma'muriy jazo qo'llash natijasida yetkazilgan zararining o'rini qoplash to'g'risidagi da'volar da'vogarning yashash joyidagi sudga ham taqdim etilishi mumkin.

Agar da'vogarning voyaga yetmagan bolalari borligi, shuningdek nogironligi yoki og'ir kasalligi tufayli u javobgar yashab turgan joydagi fuqarolik ishlari bo'yicha tumanlararo, tuman (shahar) sudiga borishga qiynalsa, nikohni bekor qilish to'g'risidagi da'volar da'vogarning yashaydigan joyidagi sudga taqdim etilishi mumkin.

Bedarak yo'qolgan deb yoxud ruhiy holati buzilganligi sababli muomalaga layoqatsiz deb topilgan shaxslar, shuningdek uch yildan kam bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan shaxslar bilan nikohni bekor qilish to'g'risidagi da'volar da'vogarning xohishiga ko'ra o'z yashash joyidagi sudga ko'rilishi mumkin.

35-modda. Sudlovga tegishlilikning alohida hollari

Imoratga bo'lgan huquq to'g'risidagi, mol-mulkni xatlashdan chiqarish haqidagi, yer maydonidan foydalanish tartibini belgilash to'g'risidagi da'volar imorat, mol-mulk yoki yer maydoni joylashgan erdagi sudning sudloviga taalluqlidir.

Meros qoldiruvchining kreditorlari vorislar tomonidan meros qabul qilinguniga qadar taqdim etgan da'volar meros mol-mulk yoki uning asosiy qismi joylashgan erdagi sudning sudloviga tegishlidir.

Yo'lovchilarni, yuklarni yoki bagajni tashish shartnomalaridan yuk tashuvchilarga nisbatan kelib chiqadigan da'volar belgilangan tartibda talabnoma taqdim etilgan transport tashkilotining organi davlat ro'yxatidan o'tgan erda taqdim etiladi.

36-modda. Kelishilgan sudlovga tegishlilik

Taraflar o‘zaro kelishib, muayyan ish uchun hududiy sudlovga tegishlilikni o‘zgartirishi mumkin.

Ushbu Kodeksning **35-moddasida** belgilangan sudlovga tegishlilik taraflar kelishuvi bo‘yicha o‘zgartirilishi mumkin emas.

37-modda. Qarshi da‘voning sudlovga tegishliligi

Qarshi da‘vo sudlovga tegishliligidan qat’i nazar, dastlabki da‘vo ko‘rilayotgan joydagi sudda taqdim etiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 199 va 200-moddalari.

38-modda. Jinoyat tufayli yetkazilgan zararlar to‘g‘risidagi fuqarolik ishining sudlovga tegishliligi

Jinoyat ishidan kelib chiqadigan fuqarolik da‘vosi, agar jinoyat ishi ko‘rilganda ushbu da‘vo arz qilinmagan yoki hal etilmagan bo‘lsa, fuqarolik sud ishlarini yuritish tartibida ko‘rib chiqish uchun fuqarolik ishlarining sudlovga tegishliligiga doir umumiy qoidalar bo‘yicha taqdim etiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 75-moddasi to‘rtinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 27.12.2016-yildagi “Jinoyat natijasida yetkazilgan mulkiy ziyonni qoplashga oid qonunchilikni qo‘llash bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori.

6-bob. Fuqarolik sud ishlarini yuritish ishtirokchilari

39-modda. Ishda ishtirok etuvchi shaxslar

Taraflar, uchinchi shaxslar, ularning vakillari, ariza beruvchilar va sudda ko‘rilayotgan alohida tartibda yuritiladigan ishlar bo‘yicha boshqa manfaatdor shaxslar, prokuror, ishda boshqa shaxslarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini himoya qilishda ishtirok etadigan davlat boshqaruvi organlari, tashkilotlar va ayrim fuqarolar ishda ishtirok etuvchi shaxslar deb tan olinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 43, 48, 49, 50, 52, 54, 58, 61, 63, 65 — 67-moddalari.

40-modda. Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning huquq va majburiyatlari

Oldingi tahrirga qarang.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar ish materiallari bilan tanishish, ulardan ko‘chirmalar olish, nusxalar ko‘chirish, rad etish to‘g‘risida arz qilish, dalillar taqdim etish, dalillarni tekshirishda ishtirok etish, ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarga va odil sudlovni amalga oshirishga ko‘maklashayotgan shaxslarga savollar berish, arz qilish, iltimosnomalar taqdim etish, sudga og‘zaki va yozma tushuntirishlar berish, sud muhokamasi davomida yuzaga keladigan barcha masalalar bo‘yicha o‘zlarining vajlarini bayon qilish, boshqa shaxslarning arzlari, iltimosnomalari, vajlariga qarshi e‘tirozlar bildirish, sud hujjatlari ustidan shikoyat qilish (protest keltirish), sud hujjatlarining majburiy ijrosini talab qilish, davlat ijrochisi tomonidan harakatlar sodir etilishida hozir bo‘lish va o‘z huquqlarini amalga oshirish huquqiga egadir.

(40-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar ushbu Kodeksda nazarda tutilgan boshqa protsessual huquqlardan ham foydalanadi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar o'zlariga berilgan barcha protsessual huquqlardan insofli ravishda foydalanishi va o'z zimmasiga yuklatilgan majburiyatlarni bajarishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44, 51, 53-moddalari, 57-moddasining birinchi qismi, 59-moddasi, 60-moddasining birinchi qismi, 62, 64, 69-moddalari.

41-modda. Fuqarolik protsessual huquq layoqati

Barcha fuqarolar va tashkilotlarning fuqarolik protsessual huquq va majburiyatlarga ega bo'lish layoqati (huquq layoqati) teng ravishda e'tirof etiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 17, 18, 41, 1169 va 1176-moddalari.

42-modda. Fuqarolik protsessual muomala layoqati

Sudda o'z huquq va majburiyatlarini amalga oshirish layoqati voyaga yetgan fuqarolar va tashkilotlarga tegishlidir.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 22-moddasi.

Voyaga yetmagan, ya'ni yoshi o'n to'rttdan o'n sakkizgacha bo'lgan fuqarolarning, shuningdek muomala layoqati cheklangan deb topilgan fuqarolarning huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini sudda ularning ota-onalari, ularni farzandlikka olganlar yoki homiyar tomonidan himoya qilinadi. Ammo bu hol voyaga yetmaganlarni va muomala layoqati cheklangan deb topilgan fuqarolarni bunday ishlarda shaxsan ishtirok etish huquqidan mahrum qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 31-bobi, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 23, 27-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

Ota-onalardan aliment undirish to'g'risidagi ishlar bo'yicha, shuningdek mehnat bilan bog'liq huquqiy munosabatlardan va olingan ish haqini yoki boshqa daromadni tasarruf etish bilan bog'liq bitimlardan kelib chiqadigan ishlar bo'yicha voyaga yetmaganlar sudda o'z huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini shaxsan himoya qilish huquqiga ega. Bunday ishlarda voyaga yetmaganlarga yordam berish uchun ularning ota-onalarini, ularni farzandlikka olganlarni yoki homiylarni jalb qilish to'g'risidagi masala sud tomonidan hal qilinadi.

(42-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 10-martdagi O'RQ-608-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 11.03.2020-y., 03/20/608/0278-son)

Oldingi tahrirga qarang.

O'n olti yoshga to'lgan voyaga yetmagan shaxs qonunchilikda belgilangan tartibda muomalaga to'la layoqatli deb e'lon qilingan (emansipatsiya) taqdirda, sudda o'z huquqlari va majburiyatlarini shaxsan amalga oshirishi mumkin.

(42-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 34-bobi, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 28-moddasi.

O‘n to‘rt yoshga to‘lmagan kichik yoshdagi bolalarning, shuningdek ruhiy holati buzilganligi tufayli muomalaga layoqatsiz deb topilgan fuqarolarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini sudda ularning qonuniy vakillari — ota-onalari, ularni farzandlikka olganlar yoki vasiylar himoya qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 66-moddasi, 31-bobi, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 29, 131-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 74-moddasi ikkinchi qismi.

43-modda. Taraflar

Da‘vogar (ariza beruvchi) va javobgar fuqarolik sud ishlarini yuritishning taraflaridir.

O‘zining buzilgan yoki nizolashilayotgan huquqlarini yoxud qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish maqsadida sudga murojaat etgan yoinki manfaatini ko‘zlab ish qo‘zg‘atilgan shaxs da‘vogardir.

O‘ziga nisbatan talab taqdim etilgan shaxs javobgardir.

Alohida tartibda yuritiladigan ishlar va ushbu Kodeksda nazarda tutilgan boshqa ishlar bo‘yicha ariza bergan shaxs arizachidir.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 3-kichik bo‘limi, 118, 365, 439, 462-moddalari.

44-modda. Taraflarning protsessual huquq va majburiyatlari

Taraflar protsessual huquqlardan teng foydalanadilar va teng majburiyatlarga ega bo‘ladilar.

Da‘vogar bildirilgan talablarning asosini yoki predmetini o‘zgartirishga, qo‘shimcha talablar taqdim etishga, da‘vo talablarining miqdorini oshirishga yoxud kamaytirishga, ulardan to‘liq yoki qisman voz kechishga haqli.

Javobgar da‘vogarning talabini to‘liq yoki qisman tan olishga, qarshi da‘vo taqdim etishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 14-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

Da‘vo ishini yuritishda taraflar sud protsessining har qanday bosqichida ishni kelishuv bitimi tuzish yoki birinchi instansiya sudida sud alohida xonaga (maslahatxonaga) sud hujjatini qabul qilish uchun chiqquniga qadar mediativ kelishuv orqali tugallashga haqli.

(44-moddaning to‘rtinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

45-modda. Protsessda birgalikda ishtirok etish

Da‘vo bir nechta da‘vogar tomonidan birgalikda yoki bir nechta javobgarga nisbatan taqdim etilishi (protsessda birgalikda ishtirok etish) mumkin. Protsessda birgalikda ishtirok etishga alohida tartibda yuritiladigan ishlar bo‘yicha ham yo‘l qo‘yiladi.

Protsessda birgalikda ishtirok etishga quyidagi hollarda yo‘l qo‘yiladi, agar:

nizo predmeti bir nechta da‘vogarning yoki javobgarning umumiy huquqlari yoki majburiyatlari bo‘lsa;

bir nechta da'vogarning yoki javobgarning huquq va majburiyatlari bitta asosga ega bo'lsa; nizo predmeti bir turdagi huquq va majburiyatlardan iborat bo'lsa.

Da'vogarlar va javobgarlardan har biri boshqa tarafga nisbatan protsessda mustaqil ravishda ishtirok etadi. Uchinchi shaxslar ham protsessda birgalikda ishtirok etishlari mumkin.

Protsessda birgalikda ishtirok etuvchilar ishni olib borishni sherik ishtirokchilardan biriga topshirishi mumkin.

Sud nizolashilayotgan huquqiy munosabatning xususiyatini inobatga olgan holda ishga jalb etilmagan sherik javobgarni ishda ishtirok etish uchun o'z tashabbusiga yoki taraflarning iltimosnomasiga ko'ra jalb qilishga haqli.

Boshqa sherik javobgar ishda ishtirok etish uchun jalb qilinganda ishni ko'rish boshidan boshlanadi.

46-modda. Ishga daxldor bo'lmagan javobgarni almashtirish

Sud da'vo bo'yicha javob berishi lozim bo'lmagan shaxsga nisbatan da'vo taqdim etilganligini aniqlasa, hal qiluv qarori qabul qilinguniga qadar da'vogarning roziligi bilan ishga daxldor bo'lmagan javobgarni ishga daxldor javobgar bilan almashtirishga yo'l qo'yishi mumkin.

Agar da'vogar javobgarning boshqa shaxs bilan almashtirilishiga rozi bo'lmasa, sud bu shaxsni sherik javobgar sifatida ishga jalb etishi mumkin.

Ishga daxldor bo'lmagan javobgarni almashtirish haqida sud ajrim chiqaradi.

Ishga daxldor bo'lmagan javobgar almashtirilgandan so'ng ishni ko'rish boshidan boshlanadi.

47-modda. Protsessual huquqiy vorislik

Nizoli yoki sudning hal qiluv qarori bilan aniqlangan huquqiy munosabatda taraflarning biri, uchinchi shaxs yoki ularning qonuniy vakili chiqib ketgan taqdirda (fuqaroning o'limi, yuridik shaxsning qayta tashkil etilishi, boshqa shaxs foydasiga talabdan voz kechish, qarzning boshqa shaxsga o'tkazilishi va h.k.) sud bu shaxslarni ularning huquqiy vorislari bilan almashtirishga yo'l qo'yadi.

Huquqiy vorislik fuqarolik sud ishlarini yuritishning har qanday bosqichida amalga oshirilishi mumkin. Huquqiy vorisning sud protsessiga kirishganligi haqida ajrim chiqariladi.

Taraf huquqiy voris bilan almashtirilgandan so'ng sud protsessi almashtirish amalga oshirilgan bosqichdan davom ettiriladi.

Huquqiy voris sud protsessiga kirishguniga qadar amalga oshirilgan barcha harakatlar huquqiy vorisga o'rnini bo'shatib bergan shaxsga qay darajada majburiy bo'lgan bo'lsa, huquqiy vorisga ham shu darajada majburiydir. Huquqiy voris ishga doir barcha materiallar bilan tanishishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 116-moddasi 1-bandi, 124-moddasi 6-bandi, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 50, 313, 322, 1113-moddalari.

48-modda. Nizo predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qiluvchi uchinchi shaxslar

Nizoning predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qiluvchi uchinchi shaxslar sud tomonidan hal qiluv qarori qabul qilinguniga qadar ishga kirishishi mumkin. Ular da'vogarning barcha huquqlaridan foydalanadi va uning barcha majburiyatlarini o'z zimmasiga oladi.

Agar nizoning predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qiluvchi uchinchi shaxslar ishga sud muhokamasi boshlanganidan so'ng kirishgan bo'lsa, ishni ko'rish boshidan boshlanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 185-moddasi, 204-moddasi birinchi qismining 1-bandi, 244-moddasi uchinchi qismi, 278-moddasi uchinchi qismi, 329, 390-moddalari.

49-modda. Nizo predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qilmaydigan uchinchi shaxslar

Nizoning predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qilmaydigan uchinchi shaxslar, agar ish bo'yicha qabul qilinadigan hal qiluv qarori ularning taraflardan biriga nisbatan bo'lgan huquqlariga yoki majburiyatlariga ta'sir etadigan bo'lsa, sud tomonidan hal qiluv qarori qabul qilinguniga qadar da'vogar yoki javobgar tarafida ishga kirishishi mumkin. Ular taraflarning, prokurorning, ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning iltimosnomasi bo'yicha yoxud sudning tashabbusi bilan ham ishda ishtirok etishga jalb qilinishi mumkin.

Nizoning predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qilmaydigan uchinchi shaxslar taraflarning protsessual huquqlaridan foydalanadi va ularning protsessual majburiyatlarini o'z zimmasiga oladi, bundan arz qilingan talablarning asosini yoki predmetini o'zgartirish, miqdorini ko'paytirish yoki kamaytirish, ulardan voz kechish huquqi mustasno.

Oldingi tahrirga qarang.

Agar nizo predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qilmaydigan uchinchi shaxs o'z harakatlari yoki harakatsizligi oqibatida da'vogarning huquqlari buzilganligi to'g'risida arz qilingan talablarni tan olgan taqdirda, sud majburiyatni bajarishni uchinchi shaxs zimmasiga yuklatish to'g'risida hal qiluv qarori qabul qilishga haqli. Xuddi shunday hollarda, da'vogar va mustaqil talablar bilan arz qilmaydigan uchinchi shaxs o'rtasida kelishuv bitimi yoki mediativ kelishuv tuzilishiga yo'l qo'yiladi.

(49-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Agar nizoning predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qilmaydigan uchinchi shaxs ishga sud muhokamasi boshlangandan so'ng kirishgan bo'lsa, ishni ko'rish boshidan boshlanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 184, 185-moddalari, 204-moddasi birinchi qismi 1-bandi, 244-moddasi uchinchi qismi, 278-moddasi uchinchi qismi, 329, 390-moddalari.

50-modda. Sud protsessida prokurorning ishtiroki

Agar fuqaro sog'lig'ining holati, yoshi yoki boshqa sabablarga ko'ra sudda o'z huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini shaxsan himoya qilish imkoniyatiga ega bo'lmasa, prokuror fuqaroning buzilgan huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish uchun ariza bilan sudga murojaat etish huquqiga ega.

Oldingi tahrirga qarang.

Prokuror faqat qonunda nazarda tutilgan hollarda, shuningdek prokurorning arizasiga ko'ra qo'zg'atilgan ishlar bo'yicha fuqarolik ishining muhokamasida ishtirok etishga haqli. Prokuror boshqa shaxslarning arizalari bilan qo'zg'atilgan ishning muhokamasida o'z tashabbusi bilan ishtirok etishi mumkin emas.

(50-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

(50-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 204-moddasi birinchi qismi 3-bandi, 227-moddasi ikkinchi qismi, 245-moddasi, 277-moddasi birinchi qismi 12-bandi, 302, 307, 310, 313, 318, 322, 325, 329, 340, 397-moddalari, 434-moddasi ikkinchi qismi, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Prokuratura to'g'risida"gi Qonuni 33, 34, 35, 36-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 1998-yil 11-sentabrdagi 23-sonli "Bolalar tarbiyasi bilan bog'liq bo'lgan nizolarni hal qilishda sudlar tomonidan qonunlarni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori 13-bandi va 22-bandining to'rtinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2013-yil 11-dekabrdagi 21-sonli "Sudlar tomonidan farzandlikka olish haqidagi ishlar bo'yicha qonunchilikni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori 25-bandining ikkinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 11-bandi.

51-modda. Prokurorning protsessual huquq va majburiyatlari

Oldingi tahrirga qarang.

Ariza bergan prokuror da'vogarning barcha protsessual huquqlaridan foydalanadi va barcha protsessual majburiyatlarini o'z zimmasiga oladi, bundan kelishuv bitimi yoki mediativ kelishuv tuzish huquqi va sud xarajatlarini to'lash majburiyati mustasno.

(51-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44-moddasi ikkinchi qismi.

Prokuror bergan arizadan butunlay yoki qisman voz kechish, boshqa shaxslarning huquq va manfaatlarini himoya qilish uchun o'zi arz qilgan talablar bo'yicha sudga tushuntirishlar berish, ish mazmuni yuzasidan, shuningdek ishning muhokamasi vaqtida kelib chiqqan ayrim masalalar bo'yicha o'z fikrini bayon etish, sud hujjati ustidan protest keltirish huquqiga ega.

Agar da'vogar rozi bo'lmasa, prokuror o'zi arz qilgan talablarning asosini yoki predmetini o'zgartirishga, qo'shimcha talablar bildirishga, da'vo talablarining miqdorini ko'paytirishga yoxud kamaytirishga haqli emas.

Oldingi tahrirga qarang.

Prokuror tomonidan da'vogarning huquqlarini himoya qilish uchun taqdim etilgan da'vodan da'vogarning voz kechishi, agar bu uchinchi shaxslarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlariga daxl qilmasa, da'vo arizasini (arizani) ko'rmasdan qoldirishga olib keladi.

(51-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

Prokurorning boshqa shaxs manfaatlarini himoya qilish uchun taqdim etgan o'z da'vosidan (arizasidan) voz kechishi, ushbu shaxsni ishni mazmunan ko'rib chiqishni talab qilish huquqidan mahrum etmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Prokuratura to'g'risida"gi Qonuni 3, 33, 34, 35, 36-moddalari.

52-modda. Boshqa shaxslarning huquqlarini himoya qilayotgan davlat boshqaruvi organlari, tashkilotlar va ayrim fuqarolarning protsessda ishtirok etishi

Davlat boshqaruvi organlari, tashkilotlar va ayrim fuqarolar qonunda nazarda tutilgan hollarda, boshqa shaxslarning huquqlari, erkinliklari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish uchun sudga ariza bilan murojaat etish huquqiga ega.

Davlat boshqaruvi organlari o'z zimmasiga yuklatilgan vazifalarni bajarish, fuqarolar, jamiyat va davlatning huquqlari, erkinliklari hamda qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish maqsadida ish yuzasidan xulosalar berish uchun sud tomonidan sud protsessida ishtirok etishga jalb qilinishi yoki o'z tashabbusi bilan protsessga kirishishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 68-moddasi uchinchi qismi, 242-moddasi, O'zbekiston Respublikasining "Kasaba uyushmalari to'g'risida"gi Qonuni 27-moddasining ikkinchi qismi, O'zbekiston Respublikasining "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi (yangi tahriri) Qonuni 31-moddasi ikkinchi qismining to'qqizinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasining O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi to'g'risida"gi (yangi tahriri) Qonuni 21-moddasi birinchi qismining sakkizinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasining "Vasiylik va homiylik to'g'risida"gi Qonuni 12-moddasi birinchi qismining o'n oltinchi xatboshisi, 13-moddasi birinchi qismining o'n uchinchi xatboshisi.

53-modda. Boshqa shaxslarning huquqlarini himoya qilayotgan davlat boshqaruvi organlari, tashkilotlar va ayrim fuqarolarning protsessual huquq va majburiyatlari

Ushbu Kodeksning 52-moddasida ko'rsatilgan sud protsessi ishtirokchilari mazkur Kodeksning 40-moddasida nazarda tutilgan protsessual huquqlardan foydalanadi, shuningdek boshqa shaxsning huquqlari, erkinliklari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish uchun arz qilingan talablarni to'liq yoki qisman qo'llab-quvvatlash, ulardan voz kechish, o'zlari arz qilgan talablar bo'yicha tushuntirishlar berish huquqiga ega. Mazkur organlar, tashkilotlar va fuqarolarning boshqa shaxsning huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish uchun sudga bergan arizadan voz kechishi ushbu shaxsni ishni mazmunan ko'rib chiqishni talab qilish huquqidan mahrum etmaydi.

Oldingi tahrirga qarang.

Davlat organi, tashkilot va boshqa shaxs tomonidan da'vogarning huquqlarini himoya qilish uchun taqdim etilgan da'vo arizadan (arizadan) da'vogarning (arizachining) voz kechishi, agar bu uchinchi shaxslarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlariga daxl qilmasa, da'vo arizasini (arizani) ko'rmasdan qoldirishga olib keladi.

(53-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuniga asosan ikkinchi qism bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

54-modda. Odil sudlovni amalga oshirishga ko'maklashuvchi shaxslar

Guvohlar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar, yozma va ashyoviy dalillarni saqlovchilar, ijro ishi yuritish xolislari va saqlovchilari odil sudlovni amalga oshirishga ko'maklashuvchi shaxslardir.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 58, 61, 63-moddalari, 94-moddasi uchinchi qismi, 106-moddasi birinchi qismi 7-bandi.

55-modda. Sud majlisi kotibi

Sud majlisida sud majlisi kotibi vazifasini sudyaning yordamchisi (katta yordamchisi) bajaradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 206-moddasi.

56-modda. Guvoh

Ishga doir biror holatdan xabardor bo'lgan har qanday shaxs guvoh bo'la oladi.

Quyidagilar guvoh sifatida chaqirilishi va so'roq qilinishi mumkin emas:

Oldingi tahrirga qarang.

vakil, himoyachi, advokat yoki mediator vazifalarini bajarishi munosabati bilan o'ziga ma'lum bo'lib qolgan holatlar to'g'risida — fuqarolik, iqtisodiy, ma'muriy ish bo'yicha vakillar yoki jinoyat ishi bo'yicha himoyachilar, ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish bo'yicha advokatlar, mediatorlar;

(56-modda ikkinchi qismining ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Oldingi tahrirga qarang.

jismoniy nuqsonlari yoki ruhiy holatining buzilganligi sababli faktlarni to'g'ri idrok qilishga yoki ular haqida to'g'ri ko'rsatuvlar berishga layoqatsiz shaxslar.

(56-moddasi ikkinchi qismining uchinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 12-sentabrdagi O'RQ-567-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.09.2019-y., 03/19/567/3737-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 54, 57, 229, 230, 231, 232-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 1992-yil 3-iyuldagi "Guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar va xolislarining qilgan xarajatlarini to'lash tartibi va miqdorlari to'g'risida"gi Qonuni.

57-modda. Guvohning majburiyatlari va javobgarligi

Guvoh sifatida chaqirilgan shaxs sudga kelishi va to'g'ri ko'rsatuvlar berishi shart.

Agar guvoh sud uzrsiz deb topgan sabablarga ko'ra sud chaqiruvi bo'yicha kelmasa, shuningdek ko'rsatuvlar berishdan bo'yin tovlasa, u ushbu Kodeksning 146-moddasida belgilangan tartibda jarimaga tortilishi mumkin.

Jarima solinishi guvohni sudga kelish va ko'rsatuvlar berish majburiyatidan ozod etmaydi.

Bila turib yolg'on ko'rsatuvlar berganlik uchun guvoh O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 238-moddasiga muvofiq javobgar bo'ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 145-moddasi uchinchi qismi, 146 — 150-moddalari, 212-moddasi to'rtinchi qismi, 222-moddasi, 229-moddasining to'rtinchi qismi.

58-modda. Ekspert

Xulosa berish uchun zarur fan, texnika, san'at yoki hunar sohasida maxsus bilimlarga ega bo'lgan jismoniy shaxs ekspert sifatida tayinlanishi mumkin.

Ekspert sifatida davlat sud-ekspertiza muassasasi eksperti, boshqa korxonalar, muassasa, tashkilot xodimi yoki boshqa jismoniy shaxs ishtirok etishi mumkin.

Belgilangan tartibda muomalaga layoqatsiz yoki muomala layoqati cheklangan deb topilgan shaxslar, shuningdek qasddan sodir etgan jinoyatlari uchun sudlanganlik holati tugallanmagan yoki sudlanganligi olib tashlanmagan shaxslar ekspert sifatida jalb etilishi mumkin emas.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 22, 23, 24, 54, 59, 60, 95 — 101, 240-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 1 — 10, 17 — 24-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha ekspertiza tayinlash, o‘tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi qarorining 4 va 5-bandlari.

59-modda. Ekspertning huquqlari

Ekspert: ekspertiza predmetiga oid ish materiallari bilan tanishish, ulardan zarur ma‘lumotlarni yozib olish yoki nusxa ko‘chirish; joyida ko‘zdan kechirishda ishtirok etish va ekspertizani o‘tkazish uchun zarur bo‘lgan qo‘shimcha materiallar va tekshirish obyektlari taqdim etilishi haqida iltimosnomalar berish; sud muhokamasida ekspertiza predmetiga taalluqli dalillarni tekshirishda ishtirok etish hamda ishda ishtirok etuvchi shaxslarga va guvohlarga sudning ruxsati bilan savollar berish; ashyoviy dalillar va hujjatlarni ko‘zdan kechirish; o‘z xulosasida nafaqat o‘zining oldiga qo‘yilgan savollar bo‘yicha, balki ekspertiza predmetiga oid va ish uchun ahamiyatga molik boshqa masalalar bo‘yicha ham fikrlarini bayon etish; uning xulosasi yoki ko‘rsatuvlari ishda ishtirok etuvchi shaxslar va guvohlar tomonidan noto‘g‘ri talqin qilinganligi xususida sud majlisi bayonnomasiga kiritilishi lozim bo‘lgan bayonotlar berish; agar u sud muhokamasi yuritilayotgan tilni bilmasa yoki yetarlicha bilmasa, o‘z ona tilida xulosa taqdim etish va ko‘rsatuvlar berish hamda bunday holda tarjimon xizmatidan foydalanish; agar ishni yuritayotgan sudning qarorlari, sudyaning harakatlari (harakatsizligi) ekspertning huquq va erkinliklarini buzayotgan bo‘lsa, bu qarorlar, harakatlar (harakatsizlik) ustidan qonunda belgilangan tartibda shikoyat qilish; ekspertiza o‘tkazilishi vaqtida qilingan xarajatlarni undirish huquqiga ega.

Agar ekspert qo‘yilgan savollarni o‘zining maxsus bilimlari asosida hal qilib bo‘lmasligiga yoki o‘ziga taqdim etilgan tekshirish obyektlarining yoxud materiallarning yaroqsizligiga yoki xulosa berish uchun yetarli emasligiga va ularni to‘ldirib bo‘lmasligiga yoxud fan va sud-ekspertlik amaliyotining holati qo‘yilgan savollarga javob topish imkoniyatini bermasligiga ishonch hosil qilsa, u xulosa berishning iloji yo‘qligi to‘g‘risida asoslantirilgan hujjat tuzadi hamda uni ekspertizani tayinlagan sudga yuboradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 134-moddasi birinchi — uchinchi, beshinchi qismlari, O‘zbekiston Respublikasining 1992-yil 3-iyuldagi “Guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar va xolislarining qilgan xarajatlarini to‘lash tartibi va miqdorlari to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasining “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 15-moddasi, 25-moddasi ikkinchi, uchinchi qismlari.

60-modda. Ekspertning majburiyatlari va javobgarligi

Ekspert: ushbu Kodeksning 22-moddasida nazarda tutilgan asoslar mavjud bo‘lgan taqdirda o‘zini o‘zi rad etishi haqida darhol arz qilishi; o‘ziga taqdim etilgan tekshirish obyektlarini har tomonlama va to‘liq tekshirishdan o‘tkazishi, o‘z oldiga qo‘yilgan savollar yuzasidan asosli va xolisona yozma xulosa berishi; sud majlisida shaxsan ishtirok etish uchun sudning chaqiruviga binoan kelishi; o‘zi o‘tkazgan ekspertiza xususida ko‘rsatuvlar berishi va o‘zi bergan xulosani tushuntirish uchun qo‘shimcha savollarga javob berishi; ekspertizani o‘tkazishi munosabati bilan o‘ziga ma‘lum bo‘lib qolgan ma‘lumotlarni oshkor qilmasligi; taqdim etilgan tekshirish obyektlari va ish materiallarining saqlanishini ta‘minlashi; sud muhokamasi vaqtida tartibga rioya qilishi shart.

Ekspert xulosa berishdan asossiz ravishda bosh tortganligi uchun, shuningdek, agar sud uzrsiz deb topgan sabablarga ko‘ra sudning chaqiruvi bo‘yicha kelmasa, ushbu Kodeksning 146-moddasida belgilangan tartibda jarimaga tortiladi.

Jarima solinishi ekspertni sudga kelish va xulosa berish majburiyatidan ozod etmaydi.

Bila turib yolg'on xulosa berganlik uchun ekspert O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining [238-moddasiga](#) muvofiq javobgar bo'ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 145-moddasi, 212-moddasi to'rtinchi qismi, 222-moddasi, O'zbekiston Respublikasining "Sud ekspertizasi to'g'risida"gi Qonunining 16-moddasi.

61-modda. Mutaxassis

Dalillarni to'plash, tekshirish va baholashda maslahatlar (tushuntirishlar) berish yo'li bilan ko'maklashish hamda ilmiy-texnika vositalarini qo'llashda yordam berish maqsadida fan, texnika, san'at yoki hunar sohasida maxsus bilim va ko'nikmaga ega bo'lgan, ishning yakunidan manfaatdor bo'lmagan voyaga yetgan shaxs sud majlisida yoki protsessual harakatlarda ishtirok etish uchun sud tomonidan mutaxassis sifatida jalb etilishi mumkin.

Mutaxassisni jalb qilish to'g'risida ishni sud muhokamasiga tayyorlash haqidagi ajrimda, sud majlisi davomida esa sud majlisining bayonnomasida ko'rsatiladi.

Sudning mutaxassis chaqirish to'g'risidagi talabi mutaxassis ishlab turgan tashkilot rahbari uchun majburiydir.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 54, 62, 102 va 241-moddalari.

62-modda. Mutaxassisning huquq va majburiyatlari

Mutaxassis sifatida chaqirilgan shaxs quyidagi huquqlarga ega: o'zining nima maqsadda sudga chaqirilayotganligini bilish; agar maxsus bilim va ko'nikmalarga ega bo'lmasa, ish yuritishda ishtirok etishni rad qilish; protsessual harakat ishtirokchilariga sudning ruxsati bilan savollar berish; dalillarni to'plash, tekshirish va baholashga ko'maklashayotganida, ilmiy-texnika vositalari qo'llanishi, ekspertiza tayinlanishi uchun materiallar tayyorlayotganida o'zi qilgan harakatlar bilan bog'liq holatlarga protsessual harakat ishtirokchilarining e'tiborini qaratish; o'zi ishtirok etgan protsessual harakat bayonnomasi bilan, shuningdek sud majlisi bayonnomasining tegishli qismi bilan tanishish hamda o'z ishtirokida amalga oshirilgan harakatlarning kechishi va natijalari qayd qilinishining to'liqliligi va to'g'riligi xususida bayonnomaga kiritilishi lozim bo'lgan arzlari va fikrlarni bildirish; ish yuritishda protsessual harakatlarni amalga oshirishda ishtirok etish bilan bog'liq holda qilgan xarajatlarining o'rni qoplanishi.

Mutaxassis etib tayinlangan shaxs: sudning chaqiruviga binoan kelishi; protsessual harakatlarni amalga oshirishda va sud muhokamasida maxsus bilim, ko'nikmalar va ilmiy-texnika vositalaridan foydalangan holda ishtirok etishi; o'zi bajarayotgan harakatlar yuzasidan tushuntirishlar berishi shart. Mutaxassisning yuzaga kelgan barcha masalalar bo'yicha maslahatlari sudga yozma ravishda taqdim etilishi kerak, sud muhokamasi davomida mutaxassis tomonidan berilgan tushuntirishlar esa sud majlisining bayonnomasiga kiritiladi.

Agar mutaxassis sud uzrsiz deb topgan sabablarga ko'ra sud chaqiruvi bo'yicha kelmasa, shuningdek maslahatlar (tushuntirishlar) berishni asossiz ravishda rad etsa, ushbu Kodeksning [146-moddasida](#) belgilangan tartibda jarimaga tortilishi mumkin.

Jarima solinishi mutaxassisni sudga kelish va maslahatlar (tushuntirishlar) berish majburiyatidan ozod etmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 134-moddasi birinchi — uchinchi qismlari, 145-moddasi birinchi, uchinchi qismlari, 212-moddasi to'rtinchi qismi, 222-moddasi, O'zbekiston Respublikasining 1992-yil 3-

iyuldagi “Guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar va xolislarining qilgan xarajatlarini to‘lash tartibi va miqdorlari to‘g‘risida”gi Qonuni.

63-modda. Tarjimon

Ushbu Kodeksda nazarda tutilgan hollarda sud tomonidan tayinlangan tarjima qilish uchun zarur bo‘lgan tillarni biladigan shaxs tarjimonidir. Sud ishlarini yuritishning boshqa ishtirokchilari tarjimon vazifalarini o‘z zimmasiga olishga haqli emas.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 11-moddasi ikkinchi qismi, 12-moddasi to‘rtinchi qismi, 54, 64 va 214-moddalari.

64-modda. Tarjimonning huquq va majburiyatlari

Tarjimon quyidagi huquqlarga ega: tarjimani aniqlashtirish maqsadida sud majlisi ishtirokchilariga savollar berish; agar tarjima qilish uchun tegishli bilimga ega bo‘lmasa, sud muhokamasida ishtirok etishni rad etish; sud majlisining bayonnomasi bilan tanishish; sud majlisi bayonnomasiga kiritilgan tarjimaning to‘g‘riligi yuzasidan e’tirozlar taqdim etish.

Tarjimon tarjimani to‘liq va to‘g‘ri amalga oshirishi, sud majlisi vaqtida tartibga rioya etishi shart.

Tarjima qilishdan asossiz ravishda bosh tortganlik, shuningdek sud uzrsiz deb topgan sabablarga ko‘ra sudning chaqiruvi bo‘yicha kelmaganlik uchun tarjimon ushbu Kodeksning 146-moddasida belgilangan tartibda jarimaga tortiladi.

Jarima solinishi tarjimonni sudga kelish va tarjima qilish majburiyatidan ozod etmaydi.

Tarjimon bila turib noto‘g‘ri tarjima qilganlik uchun O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 238-moddasiga muvofiq jinoiy javobgar bo‘ladi, bu haqda u sud tomonidan tilxat olib ogohlantiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 134-moddasi birinchi qismi, 145-moddasi birinchi, uchinchi qismlari, 209-moddasi uchinchi qismi va 222-moddasi, O‘zbekiston Respublikasining 1992-yil 3-iyuldagi “Guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar va xolislarining qilgan xarajatlarini to‘lash tartibi va miqdorlari to‘g‘risida”gi Qonuni.

7-bob. Sudda vakillik

65-modda. Vakillar orqali ish yuritish

Fuqarolar o‘z ishlarini sudda shaxsan yoki o‘z vakillari orqali yuritishi mumkin. Fuqaroning ishda shaxsan ishtirok etishi uni ish bo‘yicha vakilga ega bo‘lish huquqidan mahrum etmaydi.

Tashkilotlar ishlarni o‘z rahbarlari yoki vakillari orqali yuritadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39-moddasi, 42-moddasi ikkinchi, uchinchi, beshinchi qismlari, 66 — 70 moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2010-yil 14-maydagi “Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo‘llanilishi to‘g‘risida”gi qarori.

66-modda. Qonuniy vakillik

Muomalaga layoqatsiz yoki muomala layoqati cheklangan shaxslarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini sudda ularning qonuniy vakillari (ota-onalari, ularni farzandlikka olganlar, vasiylar, homiylar) himoya qiladi.

Belgilangan tartibda bedarak yo‘qolgan deb topilgan fuqaro ishtirok etishi lozim bo‘lgan ish bo‘yicha uning vakili sifatida mazkur fuqaroning mol-mulkini qo‘riqlash va boshqarish uchun tayinlangan shaxs qatnashadi.

Vafot etgan yoki belgilangan tartibda vafot etgan deb e‘lon qilingan shaxsning merosxo‘ri ishtirok etishi kerak bo‘lgan ish bo‘yicha, agar merosni hali hech kim qabul qilib olmagan bo‘lsa, vasiy, homiy, yoxud meros mol-mulkni saqlash va boshqarish uchun tayinlangan saqlovchi shaxs merosxo‘rning vakili sifatida qatnashadi.

Qonuniy vakil sudda ish olib borishni o‘zi vakil sifatida tanlagan boshqa shaxsga topshirish huquqiga ega.

O‘n to‘rt yoshga to‘lmagan voyaga yetmagan shaxsning, muomalaga layoqatsiz yoki bedarak yo‘qolgan deb topilgan shaxsning qonuniy vakili vakillik qilinayotgan shaxsning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlariga taalluqli ishlar ko‘rib chiqilayotganda uning manfaatlarini ko‘zlab barcha protsessual harakatlarni amalga oshiradi.

O‘n to‘rt yoshdan o‘n sakkiz yoshgacha bo‘lgan voyaga yetmagan shaxsning, muomala layoqati cheklangan deb topilgan shaxsning qonuniy vakili ishlar ko‘rib chiqilayotganda shu shaxsning manfaatlarini ko‘zlab barcha protsessual harakatlarni cheklangan huquqlar doirasida amalga oshiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39-moddasi, 42-moddasi ikkinchi, uchinchi, beshinchi qismlari, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik Kodeksining 27, 29, 131-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 74-moddasi ikkinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2010-yil 14-maydagi “Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo‘llanilishi to‘g‘risida”gi qarorining 4-band ikkinchi xatboshisi, 5-band birinchi, uchinchi xatboshlari, 12 bandi va 15-bandi o‘n ikkinchi xatboshisi.

67-modda. Shartnoma bo‘yicha (ixtiyoriy) vakillik

Ishonch bildiruvchi o‘z huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish bo‘yicha sudda ish yuritishni shartnoma bo‘yicha (ixtiyoriy) vakillikka binoan vakilga topshiradi.

Quyidagilar shartnoma bo‘yicha (ixtiyoriy) vakil bo‘lishi mumkin:

- 1) advokatlar;
- 2) nasl-nasab shajarasi bo‘yicha to‘g‘ri tutashgan yoki yon shajara bo‘yicha qarindoshlar, shuningdek er (xotin) yoxud uning qarindoshlari;
- 3) yuridik shaxslarning xodimlari — shu yuridik shaxslarning ishlari bo‘yicha;
- 4) notijorat tashkilotlarning vakolatli vakillari — shu tashkilotlar a‘zolarining ishlari bo‘yicha;
- 5) qonunga binoan boshqa shaxslarning huquq va manfaatlarini himoya qilish huquqi berilgan notijorat tashkilotlarning vakolatli vakillari;
- 6) birgalikda ishtirok etuvchilardan biri boshqa birgalikdagi ishtirokchilarning topshirig‘i bo‘yicha;
- 7) ishni ko‘rib chiqayotgan sud tomonidan ishda jismoniy shaxslarning vakillari sifatida ishtirok etishiga yo‘l qo‘yilgan shaxslar.

Sudda ish yuritish bo‘yicha vakil sifatida professional faoliyat bilan faqat advokatlar shug‘ullanishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39, 65, 68, 69-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2010-yil 14-maydagi “Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo‘llanilishi to‘g‘risida”gi qarori 4-bandining 1, 3-xatboshilari, 5, 13, 14, 15-bandlari.

68-modda. Vakilning vakolatlarini rasmiylashtirish

Vakilning vakolatlari qonunga muvofiq berilgan va rasmiylashtirilgan ishonchnomada ko‘rsatilgan bo‘lishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 134, 139 — 141-moddalari.

Fuqarolar tomonidan beriladigan ishonchnomalar notariuslar yoki notarial harakatlarni amalga oshirish huquqiga ega bo‘lgan boshqa mansabdor shaxslar tomonidan tasdiqlanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 135, 136-moddalari.

Davlat boshqaruvi organlarining, mansabdor shaxslarning vakillari tegishli organ rahbarining yoki mansabdor shaxsning imzosi bilan beriladigan ishonchnoma bo‘yicha harakat qiladi.

Tashkilot nomidan beriladigan ishonchnoma tashkilot rahbari tomonidan imzolaniib, imzo tashkilotning muhri bilan (muhr mavjud bo‘lgan taqdirda) tasdiqlanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 138-moddasi birinchi qismi.

Tashkilotlarning rahbarlari sudga o‘z xizmat lavozimlarini yoki vakolatlarini tasdiqlaydigan hujjatlarni taqdim etadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining “Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonuni (Yangi tahriri) 79-moddasi oltinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasining “Mas’uliyati cheklangan hamda qo‘shimcha mas’uliyatli jamiyatlar to‘g‘risida”gi Qonuni 39-moddasi to‘rtinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasining “Xususiy korxonalar to‘g‘risida”gi Qonuni 14-moddasi.

Oldingi tahrirga qarang.

Advokatning vakolatlari qonunchilikda belgilangan tartibda tasdiqlanadi.

(68-moddaning oltinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2009-yil 8-aprelda ro‘yxatdan o‘tkazilgan (ro‘yxat raqami 1938) O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirining buyrug‘i bilan tasdiqlangan Advokat tomonidan ishni olib borishga order shakli, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2010-yil 14-maydagi “Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo‘llanilishi to‘g‘risida”gi qarorining 13-bandi.

69-modda. Vakilning vakolatlari

Sudda ish yuritish vakolatlari vakilga barcha protsessual harakatlarni vakolat beruvchi nomidan amalga oshirish huquqini beradi.

Oldingi tahrirga qarang.

Shartnoma bo‘yicha vakillik qiluvchining arz qilingan talablardan to‘liq yoki qisman voz kechish, ularning asosini yoki predmetini o‘zgartirish, miqdorini ko‘paytirish yoki kamaytirish,

da'vogarning talablarini tan olish, kelishuv bitimi, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risidagi kelishuv yoki mediativ kelishuv tuzish, vakolatlarni boshqa shaxsga o'tkazish (boshqa shaxsga ishonib topshirish), sud hujjati ustidan shikoyat qilish, arizalarni imzolash, ijro varaqasini undiruvga taqdim etish, undirilgan mol-mulkni yoki pullarni olish vakolati har bir alohida holda vakolat beruvchi tomonidan berilgan ishonchnomada maxsus ko'rsatilgan bo'lishi kerak.

(69-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2010-yil 14-maydagi "Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo'llanilishi to'g'risida"gi qarorining 2-bandi, 15-bandi birinchi xatboshisi.

70-modda. Sudda vakillik qilishi mumkin bo'lmagan shaxslar

Quyidagilar sudda vakillik qilishi mumkin emas:

Oldingi tahrirga qarang.

1) voyaga yetmagan shaxslar, bundan qonunchilikda belgilangan hollar mustasno;

(70-moddaning 1-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 28, 30-moddalari.

2) vasiylik va homiylik belgilangan shaxslar;

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 32-moddasi.

3) sudyalari, prokurorlar, surishtiruvchilar, tergovchilar, sud devoni xodimlari, bundan ular qonuniy vakil (ota-onalar, farzandlikka olganlar, vasiylar, homiylar) sifatida, shuningdek tegishli sud, prokuratura, surishtiruv va tergov organlarining vakili sifatida qatnashgan hollar mustasno;

4) manfaatlari vakolat beruvchining manfaatlariga zid bo'lgan shaxslarga huquqiy yordam ko'rsatayotgan yoki ilgari yordam ko'rsatgan shaxslar;

Oldingi tahrirga qarang.

4¹) shu nizo bilan bog'liq mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishda mediator sifatida ishtirok etganlar, bundan qonunchilikda nazarda tutilgan va mediatorning ishtiroki yuzasidan o'zaro rozilik bo'lgan hollar mustasno;

(70-moddaning 4¹-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

5) sudya, prokuror, sud majlisi kotibi, ekspert, mutaxassis, tarjimon bilan qarindoshlik munosabatlarida bo'lgan shaxslar.

8-bob. Dalillar

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

71-modda. Isbotlash vositalari

Taraflarning talablari va e'tirozlarini asoslaydigan holatlarning mavjudligini yoki mavjud emasligini sudning qonunda belgilangan tartibda aniqlashiga asos bo'ladigan har qanday faktik ma'lumot va ishni to'g'ri hal qilish uchun ahamiyatga ega bo'lgan boshqa holatlar fuqarolik ishi bo'yicha dalillardir. Bu ma'lumotlar quyidagi vositalar, ya'ni: taraflarning va uchinchi shaxslarning hamda ular qonuniy vakillarining tushuntirishlari, guvohlarning ko'rsatuvlari, yozma va ashyoviy dalillar, ekspertlarning xulosalari, mutaxassislarning maslahatlari (tushuntirishlari) bilan aniqlanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 13, 81, 83, 84, 90, 98, 102-moddalari.

Anonim xatlarda va kelib chiqishi noma'lum bo'lgan yoki qonunni buzgan holda olingan boshqa ma'lumotlar dalil bo'la olmaydi.

Taraflarning va uchinchi shaxslarning tushuntirishlari, guvohlarning ko'rsatuvlari ushbu Kodeksning 209-moddasida belgilangan tartibda videokonferensaloqa tizimidan foydalanish yo'li bilan olinishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 74, 75-moddalari.

72-modda. Isbotlash va dalillarni taqdim etish majburiyati

Har bir taraf o'zining talablari va e'tirozlariga asos qilib ko'rsatgan holatlarni isbotlashi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 235-moddasi ikkinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

Sud qanday holatlar ish uchun ahamiyatga ega ekanligini, ularni taraflardan qaysi biri isbotlashi kerakligini aniqlaydi, hatto taraflar bu holatlarni dalil qilib keltirmagan bo'lsa ham ularni muhokamaga qo'yadi.

Dalillar taraflar va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar tomonidan taqdim etiladi. Sud ularga qo'shimcha dalillar taqdim qilishni taklif etishi mumkin. Agar qo'shimcha dalillar taqdim etish taraflar va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar uchun qiyinchilik tug'dirsa, ularga sud dalillar to'plashda ularning iltimosnomasiga ko'ra ko'maklashadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi plenumining 2018-yil 19-mayda "Birinchil instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarori, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustda "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 8-bandi.

73-modda. Dalillarning aloqadorligi

Sud faqat ish uchun ahamiyatga ega bo'lgan dalillarni ko'rishga qabul qiladi.

Sudning dalilni qabul qilishni rad etish to'g'risidagi ajrimi asoslantirilgan bo'lishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 13, 80, 228, 233, 237-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

74-modda. Dalillarning maqbulligi

Qonun bo‘yicha muayyan isbotlash vositalari bilan tasdiqlanishi shart bo‘lgan ishning holatlari boshqa hech qanday isbotlash vositalari bilan tasdiqlanishi mumkin emas.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 13, 71-moddasi, 80-moddasi ikkinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

75-modda. Isbotlashdan ozod qilish asoslari

Sud hammaga ma‘lum deb topgan holatlar isbotlashga muhtoj emas.

Bir fuqarolik ishi bo‘yicha sudning qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori bilan aniqlangan faktlar xuddi shu shaxslar ishtirok etayotgan boshqa fuqarolik ishlari muhokamasida yangidan isbot qilinmaydi.

Ishlarni ko‘rib chiqayotganda iqtisodiy yoki ma‘muriy sudning qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori bilan aniqlangan holatlar isbotlanishga muhtoj emas va iqtisodiy yoki ma‘muriy sud tomonidan hal etilgan ishda ishtirok etgan shaxslar tomonidan nizolashilishi mumkin emas.

Jinoyat ishi bo‘yicha qonuniy kuchga kirgan sud hukmi sud tomonidan hukm etilgan shaxs harakatlarining fuqarolik-huquqiy oqibatlari to‘g‘risidagi ishni ko‘rib chiqayotgan sud uchun faqat shu harakatlar sodir etilganligi yoki sodir etilmaganligi va ular mazkur shaxs tomonidan sodir etilganligi yoki etilmaganligi masalalari yuzasidan majburiydir.

Notarial harakat amalga oshirilganda notarius tomonidan tasdiqlangan holatlar, agar notarial tartibda rasmiylashtirilgan hujjatning haqiqiyliги ushbu Kodeksning 235 va 236-moddalarida belgilangan tartibda rad etilmagan yoki notarial harakatni amalga oshirish tartibi jiddiy tarzda buzilganligi aniqlanmagan bo‘lsa, isbotlashni talab etmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

76-modda. Dalillarni ta‘minlash

O‘zlari uchun zarur bo‘lgan dalillarni keyinchalik taqdim etish mumkin bo‘lmay qoladi yoki qiyinlashadi, dyeyishga asosi bo‘lgan shaxslar ariza berishidan oldin ham yoki keyin ham suddan bu dalillarni ta‘minlashni iltimos qilishi mumkin.

Oldingi tahrirga qarang.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar sudgacha bo‘lgan jarayonda notarial tartibda dalillarni ta‘minlash choralarini ko‘rishga haqli.

(76-modda O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 14-yanvardagi O‘RQ-602-sonli Qonuniga asosan ikkinchi qism bilan to‘ldirilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 15.01.2020-y., 03/20/602/0052-son)

Chet davlatlar organlarida ish yuritish uchun zarur bo‘lgan dalillarni ta‘minlash qonunda belgilangan tartibda notariuslar tomonidan amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 77, 78, 79-moddalari, Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 5-bandi yettinchi, o‘ninchi xatboshilari, 9-bandi, 20-bandi uchinchi xatboshisi.

77-modda. Dalillarni ta‘minlash to‘g‘risidagi ariza

Dalillarni ta‘minlash to‘g‘risidagi ariza dalillarni ta‘minlash bilan bog‘liq protsessual harakatlar amalga oshirilishi kerak bo‘lgan hududda faoliyat olib borayotgan sudga beriladi.

Arizada ta‘minlanishi zarur bo‘lgan dalillar, bu dalillar bilan tasdiqlanishi zarur bo‘lgan holatlar, dalillarni ta‘minlash to‘g‘risida arizachini iltimosnoma bilan murojaat qilishga undagan sabablar, shuningdek ta‘minlanadigan dalillar zarur bo‘lgan yoki ular keyinchalik asqotishi mumkin bo‘lgan ish ko‘rsatilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 76, 78-moddalari, 120-moddasi ikkinchi qismi, 204-moddasi 12-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 9-bandi.

78-modda. Dalillarni ta‘minlash tartibi

Dalillarni ta‘minlash ushbu Kodeksda belgilangan dalillarni to‘plash va tekshirish qoidalari bo‘yicha sud tomonidan amalga oshiriladi. Arizachi va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar dalillarni ta‘minlash vaqti va joyi haqida xabardor qilinadi, biroq ularning kelmaganligi dalillarni ta‘minlash haqidagi arizani ko‘rib chiqishga to‘sqinlik qilmaydi. Kechiktirish, shuningdek keyinchalik arizachi bilan kimning o‘rtasida nizo kelib chiqishini aniqlash mumkin bo‘lmagan hollarda, dalillarni ta‘minlash faqat arizachining o‘zini xabardor qilish yo‘li bilan amalga oshiriladi.

Dalillarni ta‘minlash tartibida taraflarning, uchinchi shaxslarning tushuntirishlari eshitiladi, guvohlar so‘roq qilinadi, ekspertiza tayinlanadi, yozma va ashyoviy dalillar talab qilib olinadi yoki ko‘zdan kechiriladi, joyga borib ko‘zdan kechirish o‘tkaziladi.

Dalillarni ta‘minlash tartibida to‘plangan barcha materiallar ishni ko‘rib chiqayotgan sudga yuboriladi yoki arizachiga beriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: Kodeksning 76, 77-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 9-bandi, 20-bandi uchinchi xatboshisi.

79-modda. Dalillarni ta‘minlash masalalariga doir ajrim ustidan shikoyat qilish

Dalillarni ta‘minlash to‘g‘risidagi ajrim ustidan shikoyat qilinishi mumkin emas.

Dalillarni ta‘minlashni rad etish to‘g‘risidagi ajrim ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 76-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi

qarorining 3-bandi, 15-bandi birinchi, yigirma birinchi xatboshilari, 16-bandi birinchi, yettinchi xatboshilari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 5-bandi o'ninchi xatboshisi.

80-modda. Dalillarga baho berish

Sud dalillarga ishning hamma holatlarini jamlab, ularni sud majlisida qonunga amal qilgan holda, har taraflama, to'liq va xolis ko'rib chiqishga asoslangan o'z ichki ishonchi bo'yicha baho beradi.

Har bir dalil aloqadorlik, maqbullik va ishonchlilik nuqtai nazaridan, dalillarning majmui esa yetarlilik nuqtai nazaridan baholanishi lozim.

Agar tekshirish natijasida dalilning haqiqatga to'g'ri kelishi aniqlansa, u ishonchli deb topiladi.

Hech bir dalil sud uchun oldindan belgilab qo'yilgan kuchga ega emas.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli "Sudning hal qiluv qarori haqida"gi qarorining 10-bandi.

Dalillarga baho berish natijalarini sud hal qiluv qarorida aks ettirishi shart bo'lib, unda ayrim dalillar sudning xulosalarini asoslash vositasi sifatida qabul qilinganligi, boshqa dalillar sud tomonidan rad etilganligi sabablari, shuningdek ayrim dalillarning boshqa dalillarga nisbatan afzalligi asoslari keltiriladi.

Hujjatlarga yoki boshqa yozma dalillarga baho berishda sud boshqa dalillarni inobatga olgan holda, bunday hujjat yoki yozma dalil shu turdagi dalillarni taqdim etishga vakolatli bo'lgan organ tomonidan berilganligiga, hujjatni imzolab tasdiqlash huquqiga ega shaxs tomonidan imzolanganligiga, mazkur turdagi dalilning boshqa barcha ajralmas rekvizitlar mavjudligiga ishonch hosil qilishi shart.

Hujjatning yoki boshqa yozma dalilning ko'chirma nusxasiga baho berishda sud nusxa ko'chirish vaqtida uning asliga nisbatan mazmuni o'zgarib qolmaganligini, nusxa ko'chirish qanday texnik usulda bajarilganligini, nusxa ko'chirish hujjatning ko'chirma nusxasi uning asli bilan bir xilligini kafolatlashini, hujjatning ko'chirma nusxasi qanday tarzda saqlanganligini tekshiradi.

Agar hujjatning asli yo'qolgan va sudga taqdim etilmagan bo'lsa, nizolashayotgan har bir taraf tomonidan taqdim etilgan ushbu hujjatning ko'chirma nusxalari esa o'zaro bir xil bo'lmagan hamda boshqa dalillar yordamida hujjatning asl mazmunini aniqlashning iloji bo'lmagan taqdirda, sud hujjatning yoki boshqa yozma dalilning faqat ko'chirma nusxasi bilan tasdiqlangan holatlarni isbotlangan deb hisoblashi mumkin emas.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

81-modda. Taraflar va uchinchi shaxslarning tushuntirishlari

Taraflar va uchinchi shaxslarning hamda ular qonuniy vakillarining o'zlariga ma'lum bo'lgan, ish uchun ahamiyatga ega bo'lgan holatlar to'g'risidagi tushuntirishlari ish yuzasidan to'plangan boshqa dalillar qatori tekshirilishi va baholanishi lozim.

Taraflardan biri o'zining talablari yoki e'tirozlariga asos qilib olgan faktlarni boshqa taraf tomonidan tan olinishi birinchi tarafni bu faktlar isbotini davom ettirish zaruriyatidan ozod qiladi.

Agar muayyan fakt xususida sudning shubhasi bo'lsa, bu fakt umumiy asoslarga ko'ra isbotlanishi lozim.

Faktni tan olish sud majlisining bayonnomasiga kiritiladi va tan olgan taraf uni imzolaydi. Agar faktni tan olish yozma arizada bayon etilgan bo'lsa, mazkur ariza ishga qo'shib qo'yiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 43, 48, 49, 66-moddalari, 71-moddasi birinchi qismi, 78-moddasi ikkinchi qismi, 227, 229-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 8-bandi, 16-bandi to'rtinchi xatboshisi, 17-bandi birinchi xatboshisi.

82-modda. Guvohni chaqirish to'g'risidagi iltimosnoma

Guvohni chaqirish to'g'risida iltimosnoma taqdim etuvchi shaxs guvohning ish uchun ahamiyatga ega bo'lgan qanday holatlarni tasdiqlay olishi mumkinligini ko'rsatishi va sudga uning familiyasi, ismi, otasining ismini, yashash joyini yoki ish, o'qish joyini ma'lum qilishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56-moddasi.

83-modda. Guvohlarni ularning yashash joylarida so'roq qilish

Ishni ko'rayotgan sud joylashgan erdan tashqarida doimiy yashaydigan va uzrli sabablarga ko'ra sud majlisiga kelish imkoniga ega bo'lmagan guvohlar sudning tashabbusi bilan, taraflarning yoki ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning iltimosnomasiga ko'ra yoxud guvohning o'z iltimosnomasi bo'yicha, ishni ko'rib chiqayotgan sudning topshirig'iga binoan o'zlari yashab turgan joydagi sud tomonidan yoki videokonferensaloqadan foydalangan holda so'roq qilinishi mumkin. Bu guvohlar ishni ko'rib chiqayotgan sud majlisiga kelgan taqdirda, ular sud tomonidan so'roq qilinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 229 — 232-moddalari.

84-modda. Yozma dalillar

Ish uchun ahamiyatga ega bo'lgan holatlar to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan hujjatlar, shartnomalar, ma'lumotnomalar, ishga oid yozishmalar, raqamli, grafik yozuv shaklida bajarilgan hujjatlar va materiallar, shu jumladan faks, elektron yoki boshqa aloqa vositasida yoxud hujjatning haqiqiylikini aniqlash imkonini beradigan o'zga usulda olingan boshqa hujjatlar va materiallar yozma dalillardir.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 71, 73, 74, 233-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 1999-yil 24-sentabrda 16-sonli "Fuqarolik kodeksini tatbiq qilishda sud amaliyotida vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi qarorining 5-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

Sudga taqdim etilayotgan, to'liq yoki qisman chet tilida tuzilgan yozma dalillarga ularning tegishli tarzda tasdiqlangan tarjimalari ilova qilinadi.

Oldingi tahrirga qarang.

Chet davlatda olingan hujjat, agar u qonunchilikda belgilangan tartibda legalizatsiya qilingan bo'lsa, sudda yozma dalil deb tan olinadi.

(84-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

Chet davlatda olingan hujjat O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida nazarda tutilgan hollarda legalizatsiya qilinmasdan sudda yozma dalil deb tan olinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xorijiy rasmiy hujjatlarni legallashtirish talabini bekor qiluvchi Konvensiya (Gaaga, 1961-yil 5-oktabr) qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2011-yil 5-iyuldagi PQ-1566-son qarori.

85-modda. Yozma dalillarni taqdim etish va talab qilib olish

Yozma dalilni taqdim etuvchi shaxs ushbu dalil bilan ish uchun ahamiyatga ega bo'lgan qanday holatlarni aniqlash mumkin ekanligini ko'rsatishi, talab qilib olish haqida iltimosnoma taqdim etilganda esa bu qanday dalil ekanligini ko'rsatishi va yozma dalil muayyan shaxsda deb hisoblashi uchun qanday asosi borligini ko'rsatishi shart.

Sud tomonidan davlat organlaridan, tashkilotlardan yoki fuqarolardan talab qilinadigan yozma dalillar bevosita sudga yuboriladi.

Sud yozma dalilni talab qilib olish haqida iltimosnoma bergan shaxsga ushbu dalilni sudga taqdim etish uchun olish huquqiga doir so'rov ham berishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 73-moddaci, 80-moddasi oltinchi, yettinchi, sakkizinchi qismlari, 84-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

86-modda. Yozma dalillarni taqdim etish majburiyati

Ishda ishtirok etmayotgan fuqarolar va tashkilotlar sud talab qilayotgan yozma dalillarni taqdim etish imkoniga ega bo'lmasa, bu haqda sudni xabardor qilib, sababini ko'rsatishi shart.

Agar shaxs, sud undan talab qilayotgan yozma dalilni taqdim etish yoki sud tomonidan belgilangan muddatda taqdim etish imkoniyatiga ega bo'lmasa, u sudning so'rovini olgan kundan e'tiboran besh kunlik muddat ichida buning sabablarini ko'rsatgan holda sudni xabardor qilishi shart.

Sud xabardor qilinmagan taqdirda, shuningdek yozma dalilni taqdim etish uzrli sabablarsiz rad qilingan taqdirda, sud tashkilotlarning aybdor mansabdor shaxslariga, shuningdek fuqarolarga ushbu Kodeksning 146-moddasida belgilangan tartibda jarima soladi.

Jarima solinishi tegishli mansabdor shaxslarni va fuqarolarni sud talab qilayotgan yozma dalilni taqdim etish majburiyatidan ozod qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 73, 87-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrdaqi “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

87-modda. Yozma dalillarning aslini taqdim etish

Qoida tariqasida, yozma dalillarning asli yoki tegishli tarzda tasdiqlangan ko‘chirma nusxasi taqdim etiladi. Agar hujjatning ko‘chirma nusxasi taqdim etilgan bo‘lsa, sud zarur hollarda, uning aslini taqdim etishni talab qilishga haqli. Agar ko‘rib chiqilayotgan ishga hujjatning faqat bir qismi taalluqli bo‘lsa, undan tasdiqlangan ko‘chirma nusxa taqdim etilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 86-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrdaqi “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

88-modda. Yozma dalillarni ular saqlanayotgan joyda ko‘zdan kechirish va tekshirish

Yozma dalillarni sudga taqdim etish ularning ko‘pligi yoki ulardan faqat bir qismi ish uchun ahamiyatli ekanligi oqibatida qiyinlashgan taqdirda, sud ularning tegishli ravishda tasdiqlangan ko‘chirmasini talab qilishi yoki dalillarni ular saqlanayotgan joyda ko‘zdan kechirishi va tekshirishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 233, 239-moddalari.

89-modda. Hujjatlarning aslini qaytarish

Sudning hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirganidan keyin ishdagi hujjatning asli uni taqdim etgan shaxsning iltimosnomasiga ko‘ra qaytarilib, hujjatning sudya tomonidan tasdiqlangan ko‘chirma nusxasi ishda qoldirilishi mumkin.

Agar sud mumkin deb topsa, sud hujjati qonuniy kuchga kirguniga qadar yozma dalillar ularni taqdim etgan shaxslarga qaytarilishi mumkin. Mazkur shaxslar iltimosnoma bilan birga hujjat aslining tegishli tarzda tasdiqlangan ko‘chirma nusxasini taqdim etadi yoki ishda qolayotgan ko‘chirma nusxani sud tomonidan tasdiqlash to‘g‘risida iltimosnoma beradi.

90-modda. Ashyoviy dalillar

Ishni mazmunan hal qilish uchun ahamiyatga ega bo‘lgan holatlarni aniqlash vositasi bo‘lib xizmat qilishi mumkin bo‘lgan predmetlar ashvoviy dalillardir.

Ashvoviy dalilni taqdim etuvchi yoki uni talab qilib olish to‘g‘risida iltimos qilayotgan shaxs ushbu dalil orqali ish uchun ahamiyatga ega bo‘lgan qanday holatlarni aniqlash mumkinligini ko‘rsatishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 13, 71, 73, 74-moddalari, 78-moddasi ikkinchi qismi, 91 — 94, 237-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrdaqi “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

91-modda. Ashvoviy dalillarni talab qilib olish va taqdim etish tartibi

Ishda ishtirok etuvchi yoki ishtirok etmayotgan shaxslardan dalil sifatida biror ashvoviy talab qilib olish haqida sudga iltimosnoma taqdim etuvchi shaxs ushbu ashvoviy ta‘riflab berishi va bu ashvoviy mazkur shaxsda deb hisoblash uchun qanday asoslari borligini bayon etishi kerak.

Sud tomonidan fuqarolar va tashkilotlardan talab qilinayotgan ashyoviy dalillar bevosita sudga yuboriladi.

Sud ashyoviy dalilni talab qilib olish haqida iltimosnoma taqdim etgan shaxsga ushbu dalilni sudga taqdim etish uchun olish huquqiga doir so'rov berishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 90, 92-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

92-modda. Ashyoviy dalillarni taqdim etish majburiyati

Ishda ishtirok etmayotgan fuqarolar va tashkilotlar talab qilinayotgan ashyoni taqdim etish yoki sud belgilagan muddatda taqdim etish imkoniga ega bo'lmasa, bu haqda sabablarini ko'rsatgan holda sudga xabar berishi shart.

Agar shaxs sud undan talab qilayotgan ashyoviy dalilni taqdim etish yoki sud tomonidan belgilangan muddatda taqdim etish imkoniga ega bo'lmasa, u sudning so'rovini olgan kundan e'tiboran besh kunlik muddat ichida bu haqda uzrli sabablarini ko'rsatgan holda sudga xabar berishi shart.

Sud xabardor qilinmagan taqdirda, shuningdek, agar sudning ashyoni taqdim etish to'g'risidagi talabi sud uzrsiz deb topgan sabablarga ko'ra bajarilmasa, aybdor fuqarolar va tashkilotlarning mansabdor shaxslari ushbu Kodeksning 146-moddasida belgilangan tartibda jarimaga tortilishi mumkin.

Jarima solish tegishli fuqarolar va mansabdor shaxslarni sud talab qilayotgan ashyoni taqdim etish majburiyatidan ozod qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 90-modda ikkinchi qismi, 92 — 93-moddalari, 237-moddasi birinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

93-modda. Tez buziladigan ashyoviy dalillarni ko'zdan kechirish

Sud dalillarni sudga olib kelish imkoniyati bo'lmagan yoki qiyin bo'lgan, shuningdek ashyoviy dalillar tez buziladigan hollarda, ularni ko'zdan kechirishini va tekshirishini ular joylashgan erda amalga oshirishi mumkin.

Oziq-ovqatlar va tez buziladigan boshqa ashyolar ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilgan holda, sud tomonidan darhol ko'zdan kechiriladi. Bunday ashyolar ko'zdan kechirilganidan keyin kimdan olingan bo'lsa, o'sha shaxslarga qaytariladi yoki ulardan o'z o'rnida foydalanishi mumkin bo'lgan boshqa shaxslarga beriladi. Ashyolar boshqa shaxslarga berilgan taqdirda, ularning egasiga o'sha xildagi va sifatdagi buyumlar yoki ularning qaytarish paytidagi bahosi bo'yicha qiymati qaytarib berilishi kerak.

Zarur hollarda, dalillarni ko'zdan kechirish va tekshirishda ishtirok etish uchun odil sudlovni amalga oshirishga ko'maklashuvchi shaxslar chaqirilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 237, 239-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

94-modda. Ashyoviy dalillarni saqlash va qaytarib berish

Ashyoviy dalillar sudning ajrimiga binoan ishga qo‘shib qo‘yiladi va ishda saqlanadi yoki alohida ro‘yxat qilinib, sudning ashvoviy dalillar saqlanadigan xonasiga topshiriladi.

Sudga keltirib bo‘lmaydigan ashvolar turgan joyida saqlanadi. Ular batafsil tavsiflangan, muhrlangan, zarur hollarda esa foto- yoki videosuratga olingan bo‘lishi kerak.

Sud, saqlovchi ashvoviy dalillarni o‘zgarms holatda saqlash choralarini ko‘radilar.

Ashvoviy dalillarni saqlash xarajatlari taraflar o‘rtasida, ushbu Kodeksning [138-moddasida](#) belgilangan qoidalarga muvofiq taqsimlanadi.

Ashvoviy dalillar kimdan olingan bo‘lsa, sud hujjati qonuniy kuchga kirganidan keyin o‘sha shaxslarga qaytarib beriladi yoki sud shu ashvoviy dalillarga kimning huquqi bor deb topgan bo‘lsa, o‘sha shaxslarga beriladi.

Ayrim hollarda sud ashvoviy dalillarni ko‘zdan kechirganidan va tekshirganidan keyin, basharti ashvoviy dalillarni taqdim etgan shaxslar ularni qaytarib berish haqida iltimosnoma taqdim etgan bo‘lsa va bunday iltimosnomani qanoatlantirish ishni ko‘rib chiqish hamda hal qiluv qarorini ijro etish uchun zarar keltirmasa, ular kimdan olingan bo‘lsa, o‘sha shaxslarga ish tamom bo‘lguniga qadar qaytarib berilishi mumkin.

Qonun bo‘yicha fuqarolarning egaligida turishi mumkin bo‘lmagan narsalar tegishli tashkilotlarga topshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 93-moddasi ikkinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrdaqi “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

95-modda. Ekspertiza

Ish muhokamasi chog‘ida kelib chiqqan, fan, texnika, san‘at yoki hunar sohasida maxsus bilimlarni talab qiladigan masalalarni tushuntirish uchun sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning iltimosnomasiga yoki o‘z tashabbusiga ko‘ra ekspertiza tayinlashi mumkin.

Ekspertiza sudda o‘tkaziladi yoki tekshirishning xususiyati taqozo etsa yoxud tekshiriladigan buyumni sudga keltirishning imkoni bo‘lmasa yoki keltirish qiyin bo‘lsa, suddan tashqarida amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 96 — 101-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 3 — 9, 17 — 24-moddalari.

Ekspertiza tayinlash to‘g‘risidagi sud ajrimida qanday masalalar bo‘yicha ekspertlarning xulosasi talab qilinayotganligi va ekspertiza o‘tkazish kimga topshirilayotganligi ko‘rsatilgan bo‘lishi kerak.

Ekspertlar tayinlanayotganda sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning fikrini inobatga oladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 22 — 24, 58 — 60-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 10, 11, 15, 16-moddalari.

Taraf ekspertizada ishtirok etishdan bosh tortgan, ekspertlarga tekshirish uchun zarur bo‘lgan materiallar hamda hujjatlarni taqdim etmaganda va boshqa hollarda, agar ish holatlariga ko‘ra va mazkur tarafning ishtirokisiz ekspertiza o‘tkazish imkoniyati bo‘lmasa, sud qaysi taraf ekspertizadan bosh tortayotganligidan, shuningdek bu taraf uchun ekspertiza qanday ahamiyatga

ega ekanligiga qarab, aniqlanishi uchun ekspertiza tayinlangan faktni aniqlangan yoki rad etilgan deb topishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha ekspertiza tayinlash, o‘tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi qarori 1 — 4, 6 — 10 bandlari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-mayda 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 6-bandi birinchi xatboshisi, 17-bandi.

96-modda. Qo‘shimcha va qayta ekspertizalar

Qo‘shimcha ekspertiza ekspert (ekspertlar komissiyasi) xulosasidagi bo‘shliqlar o‘rnini to‘ldirish uchun tayinlanadi va shu yoki boshqa ekspert (ekspertlar komissiyasi) tomonidan o‘tkaziladi.

Ekspert (ekspertlar komissiyasi) xulosasi asoslantirilmaganda yoki uning to‘g‘riligiga shubha tug‘ilganda yoxud unga asos qilib olingan dalillar ishonchli emas deb topilganda yoki ekspertizani o‘tkazishning protsessual qoidalari jiddiy ravishda buzilganda qayta ekspertiza tayinlanadi.

Qayta ekspertiza tayinlanganda ekspert (ekspertlar komissiyasi) oldiga ilgari qo‘llanilgan tekshirish usullarining ilmiy asoslanganligi to‘g‘risidagi masala qo‘yilishi mumkin.

Qayta ekspertizani tayinlash to‘g‘risidagi sud ajrimida qayta ekspertizani tayinlagan sudning birinchi (ilgarigi) ekspertiza xulosasiga qo‘shilmaganligi sabablari keltirilishi kerak.

Qayta ekspertiza o‘tkazish boshqa ekspertga (ekspertlar komissiyasiga) topshiriladi. Birinchi (ilgarigi) ekspertizani o‘tkazgan ekspert (ekspertlar komissiyasi) qayta ekspertiza o‘tkazishda hozir bo‘lishi va tushuntirishlar berishi mumkin, lekin u tekshirishlar o‘tkazish va xulosa tuzishda ishtirok etmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 95, 98, 99-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 10, 18-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha ekspertiza tayinlash, o‘tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi qarorining 16, 17-bandlari, 20-bandi ikkinchi xatboshisi.

97-modda. Ekspertlarning xulosasi talab qilinadigan masalalar doirasini belgilash

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar ekspertlar tomonidan tushuntirilishi kerak bo‘lgan masalalarni sudga taqdim etishga haqli.

Ekspertlarning xulosasi talab qilinadigan masalalar doirasini sud belgilaydi. Taklif qilingan masalalarning rad qilinishini sud asoslab berishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 58, 95, 98-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 10-moddasi, 14-moddasi birinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha ekspertiza tayinlash, o‘tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi qarorining 9-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-mayda 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 17-bandi.

98-modda. Ekspertning (ekspertlar komissiyasining) xulosasi

Ekspert (ekspertlar komissiyasi) tekshirishlarni o'tkazib bo'lganidan keyin tegishincha ekspert yoxud ekspertlar komissiyasi tarkibiga kiruvchi har bir ekspert imzosi bilan tasdiqlanadigan xulosa tuzadi.

Sud ekspertga o'z xulosasini og'zaki tushuntirib berishni taklif qilish huquqiga ega. Og'zaki tushuntirish sud majlisining bayonnomasiga kiritiladi, ekspertga o'qib eshittiriladi va ekspert tomonidan imzolanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli "Sudning hal qiluv qarori haqida"gi qarorining 10-bandining to'rtinchi xatboshisi.

Ekspertning (ekspertlar komissiyasining) xulosasida quyidagilar aks ettirilgan bo'lishi kerak: ekspertiza o'tkazilgan sana va joy; ekspertizaning o'tkazilish asosi; ekspertizani tayinlagan sud to'g'risidagi ma'lumotlar; ekspert to'g'risidagi ma'lumotlar (famiyasi, ismi, otasining ismi, ma'lumoti, ixtisosligi, mehnat staji, ilmiy darajasi, ilmiy unvoni, egallab turgan lavozimi) va ekspertizani o'tkazish topshirilgan korxon, muassasa yoki tashkilot haqidagi ma'lumotlar; ekspert bila turib yolg'on xulosa berganligi uchun jinoiy javobgarlik to'g'risida ogohlantirilganligi; ekspert oldiga qo'yilgan savollar; ekspertga taqdim etilgan tekshirish obyektlari va ish materiallari; ekspertiza o'tkazilayotganda hozir bo'lgan shaxslar haqidagi ma'lumotlar; qo'llanilgan usullar ko'rsatilgan holda tekshirishlarning mazmuni va natijalari, shuningdek bu tekshirishlar, agar ekspertiza ekspertlar komissiyasi tomonidan amalga oshirilgan bo'lsa, kim tomonidan o'tkazilganligi; tekshirish natijalarining baholanishi, qo'yilgan savollarga berilgan asoslantirilgan javoblar; ish uchun ahamiyatga molik bo'lgan va ekspertning tashabbusiga ko'ra aniqlangan holatlar.

Oldingi tahrirga qarang.

Xulosani va uning natijalarini tasvirlovchi materiallar ushbu xulosaga ilova qilinadi hamda uning tarkibiy qismi bo'lib xizmat qiladi. Tekshirishning olib borilishi, shart-sharoitlari va natijalarini hujjatlashtiradigan materiallar qonunchilikda belgilangan muddatlarda davlat sud-ekspertiza muassasasida yoki boshqa korxon, muassasa, tashkilotda saqlanadi. Ular ekspertizani tayinlagan sudning talabiga binoan ishga qo'shib qo'yish uchun taqdim etiladi.

(98-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Agar taqdim etilgan tekshirish obyektlarining, materiallarning yoki ekspertning maxsus bilimlari yetarli emasligi tekshirish davomida ma'lum bo'lib qolsa, xulosa qo'yilgan ayrim savollarga javob berishni rad etish asosini o'z ichiga olgan bo'lishi kerak.

Tekshirish tugaganidan so'ng xulosa, tekshirish obyektlari va ish materiallari ekspertizani tayinlagan sudga yuboriladi.

Sudning ekspert (ekspertlar komissiyasi) xulosasiga qo'shilmaganligi ish bo'yicha chiqarilgan hal qiluv qarorida yoki ajrimda asoslab berilgan bo'lishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 60, 240-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi "Sud ekspertizasi to'g'risida"gi Qonunining 3-moddasi to'rtinchi xatboshisi, 7-moddasi ikkinchi qismi, 10-moddasi beshinchi — sakkizinchi qismlari, 23, 24-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha ekspertiza tayinlash, o'tkazish va

ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi qarorining 14-bandi uchinchi xatboshisi, 17-bandi yettinchi xatboshisi, 18, 19, 21-bandlari.

99-modda. Ekspertizaning ekspertlar komissiyasi tomonidan o‘tkazilishi

Ekspertiza bir xil (komissiyaviy ekspertiza) yoki turli xil (kompleks ekspertiza) sud-ekspert ihtisosligidagi bir necha ekspert tomonidan o‘tkazilishi mumkin.

Ekspertizaning ekspertlar komissiyasi tomonidan o‘tkazilishi ekspertizani tayinlagan sud yoki mazkur ekspertizaning o‘tkazilishini tashkil etuvchi davlat sud-ekspertiza muassasasi yoxud boshqa korxon, muassasa, tashkilot rahbari tomonidan belgilanadi.

Ekspertizani o‘tkazish topshirilgan ekspertlar komissiyasi o‘z oldiga qo‘yilgan masalalarni hal etish zarurligidan kelib chiqib, o‘tkaziladigan tekshirishlarning maqsadi, ketma-ketligi va hajmini kelishib oladi.

Ekspertizani o‘tkazish topshirilgan ekspertlar komissiyasi tarkibidagi har bir ekspert tekshirishlarni mustaqil va alohida o‘tkazadi, shaxsan o‘zi olgan va komissiyaning boshqa a‘zolari tomonidan olingan natijalarni baholaydi hamda qo‘yilgan savollar yuzasidan o‘z maxsus bilimlari doirasida fikrlarini shakllantiradi.

Tekshirishlarning ekspertlar komissiyasi tarkibiga kiritilmagan shaxslar tomonidan to‘liq yoki qisman o‘tkazilishiga yo‘l qo‘yilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 96, 100, 101-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 19, 20, 21-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha ekspertiza tayinlash, o‘tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi qarori 8-bandining o‘n beshinchi xatboshisi.

100-modda. Komissiyaviy ekspertiza

Komissiyaviy ekspertiza o‘tkazilayotganda ekspertlarning har biri tekshirishlarni to‘liq hajmda o‘tkazadi va ular olingan natijalarni birgalikda tahlil qiladi. Ekspertlar umumiy fikrga kelganidan so‘ng birgalikdagi xulosani yoki xulosa berishning imkoni yo‘qligi to‘g‘risidagi dalolatnomani tuzadi va imzolaydi.

Ekspertlar o‘rtasida kelishmovchiliklar yuzaga kelgan taqdirda, ularning har biri kelishmovchiliklarni keltirib chiqargan barcha yoki ayrim masalalar bo‘yicha alohida xulosa beradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 96,98-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonunining 19, 20-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha ekspertiza tayinlash, o‘tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi qarori 16, 17 va 19-bandlari.

101-modda. Kompleks ekspertiza

Kompleks ekspertiza ish uchun ahamiyatga ega bo‘lgan holatlarni turli bilim sohalaridan foydalangan holda bir nechta tekshirish o‘tkazish yo‘li bilangina aniqlash mumkin bo‘lgan hollarda tayinlanadi.

Kompleks ekspertizani o‘tkazishda ekspertlarning har biri o‘z vakolati doirasida tekshirishlar olib boradi. Kompleks ekspertizaning xulosasida ekspertlarning har biri qaysi tekshirishlarni va qancha hajmda olib borganligi, qaysi faktlarni shaxsan o‘zi aniqlaganligi hamda qanday fikrlarga kelganligi ko‘rsatiladi. Ekspertlarning har biri xulosaning o‘z tekshirishlari bayon etilgan qismini imzolaydi va ular uchun javobgar bo‘ladi.

Umumiy fikrni (fikrlarni) olingan natijalarni baholashga va ushbu fikrni (fikrlarni) shakllantirishga vakolatli bo'lgan ekspertlar chiqaradi. Agar ekspertlardan birining (alohida ekspertlarning) aniqlagan faktlari ekspertlar komissiyasi yakuniy fikrining yoki uning bir qismining asosi sifatida olingan bo'lsa, bu haqda xulosada ko'rsatilishi kerak.

Ekspertlar o'rtasida kelishmovchiliklar yuzaga kelgan taqdirda, ularning har biri kelishmovchiliklarni keltirib chiqargan barcha yoki ayrim masalalar bo'yicha alohida xulosa beradi.

Agar kompleks ekspertizani o'tkazish davlat sud-ekspertiza muassasasiga topshirilgan bo'lsa, u holda ushbu ekspertizani tashkil etish uning rahbari zimmasiga yuklatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 96, 98, 99-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi "Sud ekspertizasi to'g'risida"gi Qonunining 19, 21-moddalari va O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha ekspertiza tayinlash, o'tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida"gi qarori 18-bandi.

102-modda. Mutaxassisning maslahati (tushuntirishi)

Mutaxassis sudga og'zaki yoki yozma shaklda maslahat (tushuntirish) beradi.

Mutaxassisning yozma shaklda bergan maslahati sud majlisida o'qib eshittiriladi, tekshiriladi va ishga qo'shib qo'yiladi. Og'zaki maslahat bevosita sud majlisining (protsessual harakatning) bayonnomasiga kiritiladi.

Maslahatni aniqlashtirish va to'ldirish maqsadida mutaxassisga savollar berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 12-moddasi to'rtinchi qismi, 13, 54, 61, 62-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda 35-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori.

103-modda. Sud topshiriqlari

Ishni ko'rayotgan sud dalillarni boshqa tumanda yoki shaharda to'plash zarur bo'lgan taqdirda, tegishli sudga muayyan protsessual harakatlarni amalga oshirishni topshiradi.

Sud topshirig'i ajrim bilan rasmiylashtirilib, unda ko'rib chiqilayotgan ishning mohiyati, aniqlanishi zarur bo'lgan holatlar, topshiriqni bajaradigan sud to'plashi lozim bo'lgan dalillar ko'rsatiladi. Bu ajrim qaysi sud nomiga yo'llangan bo'lsa, o'sha sud uchun majburiy bo'lib, o'n besh kunlik muddat ichida bajarilishi kerak.

Sud topshirig'i axborot tizimi orqali elektron hujjat tarzida yuborilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 104-moddasi, 117-moddasi 6-bandi, 118-moddasi 10-bandi, 204-moddasi 9-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrda 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 3-bandi o'n birinchi xatboshisi, 16-bandi sakkizinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-mayda 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 6-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda 35-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori.

104-modda. Sud topshirig'ini bajarish tartibi

Sud topshirig'ini bajarish ushbu Kodeksda belgilangan qoidalarga ko'ra sud majlisida amalga oshiriladi. Ishda ishtirok etayotgan shaxslar majlisning vaqti va joyi to'g'risida xabardor qilinadi, biroq ularning kelmaganligi topshiriqni bajarishga to'sqinlik qilmaydi.

Sud topshirig'i tartibida taraflarning va uchinchi shaxslarning yoxud ular qonuniy vakillarining tushuntirishlari, guvohlarning ko'rsatuvlari, yozma va ashyoviy dalillarni ko'zdan kechirish hamda tekshirish orqali aniqlanadigan faktik ma'lumotlar to'planishi mumkin.

Bayonnomalar va sud topshirig'ini bajarishda to'plangan materiallar ishni ko'rib chiqayotgan sudga darhol yuboriladi.

Agar sud topshirig'ini bajarayotgan sudga tushuntirishlar yoki ko'rsatuvlar bergan ishda ishtirok etuvchi shaxslar yoki guvohlar ishni ko'rib chiqayotgan sudga kelsa, ular umumiy tartibda tushuntirishlar yoxud ko'rsatuvlar beradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 118-moddasi 10-bandi, 229 — 232-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 8-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli "Sudning hal qiluv qarori haqida"gi qarori 4-bandining ikkinchi xatboshisi, Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 15-dekabrda 1024-son qarori bilan tasdiqlangan Surishtiruv, dastlabki tergov organlari yoki sudga uzrsiz sabablarga ko'ra kelishdan bosh tortgan shaxslarni majburiy keltirish bo'yicha topshiriqlarni ijro etish tartibi to'g'risida nizom.

9-bob. Da'voni ta'minlash

105-modda. Da'voni ta'minlash asoslari

Sud (sudya) da'voni ta'minlash choralarini ishda ishtirok etuvchi shaxslarning arizasi yoki o'z tashabbusi bo'yicha ko'rishi mumkin. Agar da'voni ta'minlash choralarini ko'rmaslik sud hujjati ijrosini qiyinlashtirsa yoki uni bajarib bo'lmaydigan qilib qo'ysa, da'voni ta'minlashga yo'l qo'yiladi.

Da'voni ta'minlashga sud protsessining har qanday bosqichida yo'l qo'yiladi.

Davlat foydasiga mulkiy undiruvlar bilan bog'liq ishlarni ko'rib chiqayotganda sud (sudya) da'voni ta'minlash choralarini ko'rishi shart.

Da'voni ta'minlash to'g'risidagi arizada da'voni ta'minlash choralarini ko'rish asoslari va zaruriyati ko'rsatilgan bo'lishi lozim.

Hakamlik sudida ko'rib chiqilayotgan da'voni ta'minlash choralari hakamlik muhokamasi tarafining tanloviga ko'ra, hakamlik sudi joylashgan erdagi yoxud javobgar turgan joydagi yoki yashaydigan joydagi yoinki javobgarning mol-mulki turgan joydagi fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan ko'rinishi mumkin. Da'voni ta'minlash to'g'risidagi arizaga da'voning hakamlik sudiga taqdim etilganligini isbotlovchi dalillar ilova qilinadi.

Hakamlik sudida ko'rib chiqilayotgan da'voni ta'minlash to'g'risidagi arizani fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan ko'rib chiqish va da'voni ta'minlash haqida ajrim chiqarish ushbu bobda nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 106 — 115-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 10-bandi.

106-modda. Da'voni ta'minlash choralari

Quyidagilar da'voni ta'minlash choralari bo'lishi mumkin:

- 1) javobgarga tegishli bo'lgan va uning o'zida yoki boshqa shaxsda turgan mol-mulkni yoxud pul mablag'larini xatlash;
- 2) javobgar muayyan harakatlarni amalga oshirishini taqiqlash;

3) boshqa shaxslarning javobgarga mol-mulk berishini yoki unga nisbatan boshqa majburiyatlarni bajarishini taqiqlash;

4) mol-mulkni xatlashdan chiqarish to'g'risida da'vo arz qilingan taqdirda, uni realizatsiya qilishni to'xtatish;

Oldingi tahrirga qarang.

5) qarzdor ijro hujjati yuzasidan sud tartibida nizolashayotgan bo'lsa va agar bunday nizolashishga qonunchilikda yo'l qo'yilsa, bu hujjat bo'yicha undiruvni to'xtatish;

(106-modda birinchi qismining 5-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

6) nizoli mol-mulk buzilishi, holati yomonlashishining oldini olish maqsadida javobgarga muayyan harakatlarni amalga oshirish majburiyatini yuklatish;

7) nizoli mol-mulkni saqlash uchun uchinchi shaxsga (saqlovchiga) topshirish.

Zarur hollarda, sud (sudya) da'voni ta'minlash bo'yicha boshqa choralar ham ko'rishi mumkin.

Da'voning ish haqini, daromadni, pensiya va stipendiyani xatlash yo'li bilan ta'minlanishiga yo'l qo'yilmaydi, bundan aliment undirish to'g'risidagi, mayib bo'lganlik yoki sog'liqqa boshqacha tarzda shikast yetkazganlik, shuningdek boquvchisining o'limi oqibatida ko'rilgan zararining o'rnini qoplash haqidagi, o'zgarar mol-mulkini talon-toroj qilganlik natijasida ko'rilgan zararining o'rnini qoplash to'g'risidagi da'volar mustasno.

Da'voni ta'minlash choralari da'vogar arz qilgan talabga mutanosib bo'lishi kerak.

Zarur hollarda, sud da'voni ta'minlash chorasining bir nechta turini qo'llashi mumkin, lekin ularning umumiy summasi da'voning bahosidan oshib ketmasligi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 105, 107 — 115-moddalari, 123-moddasi ikkinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 10-bandi.

107-modda. Da'voni ta'minlash to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish

Da'voni ta'minlash to'g'risidagi ariza sudya (sud) tomonidan ariza tushgan kuniyoq javobgarni va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarni xabardor qilmagan holda hal qilinadi.

Da'voni ta'minlash to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish natijalari bo'yicha ajrim chiqariladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarori 3-bandi o'n ikkinchi xatboshisi.

108-modda. Da'voni ta'minlashning bir turini boshqasi bilan almashtirish

Sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlarini eshitib, da'voni ta'minlashning bir turini boshqasi bilan almashtirishi mumkin.

Da'voni ta'minlash turini almashtirish ishda ishtirok etayotgan shaxsning iltimosnomasiga ko'ra, ishni ko'rib chiqayotgan sud tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

Da'voni ta'minlashning bir turini boshqasi bilan almashtirish to'g'risidagi masala ishda ishtirok etuvchi shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida hal etiladi. Biroq bu shaxslarning kelmaganligi da'voni ta'minlashning bir turini boshqasi bilan almashtirish masalasini ko'rib chiqish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Pul summasini undirish to'g'risidagi da'voni ta'minlashda javobgar qo'llanilgan ta'minlash choralari o'rniga da'vogar talab qilayotgan summani sudning depozit hisobvarag'iga o'tkazishga haqli.

Da'voni ta'minlash turini almashtirish to'g'risidagi masalani ko'rib chiqish natijalari bo'yicha ajrim chiqariladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 106-moddasi birinchi, ikkinchi qismlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 5-bandi o'n birinchi xatboshisi.

109-modda. Da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrimni ijro etish

Da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrim sud hujjatlarini ijro etish uchun belgilangan tartibda darhol ijro etiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning V bo'limi ("Sud qarorlarining ijrosi") va O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonuni.

110-modda. Da'voni ta'minlash choralariga rioya etmaganlik uchun javobgarlik

Ushbu Kodeks 106-moddasi birinchi qismining 2, 3, 6 va 7-bandlarida ko'rsatilgan taqiqlar buzilganda aybdor shaxslar ushbu Kodeksning 146-moddasida nazarda tutilgan tartibda sudning ajrimi bilan jarimaga tortiladi. Da'vogar bu shaxslardan sudning da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrimini bajarmaganliklari oqibatida o'zi ko'rgan zararining o'rni qoplanishini umumiy asoslarda talab qilishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4, 109, 188, 189-moddalari.

111-modda. Da'voni ta'minlash choralarini bekor qilish

Da'voni ta'minlash choralari ishni ko'rib chiqayotgan sud tomonidan bekor qilinishi mumkin.

Da'voni ta'minlashni bekor qilish to'g'risidagi masala ishda ishtirok etayotgan shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida hal etiladi. Biroq bu shaxslarning kelmaganligi da'voni ta'minlashni bekor qilish to'g'risidagi masalani ko'rib chiqish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Hakamlik sudining da'vo talablarini qanoatlantirishni rad etish haqidagi hal qiluv qarori da'voni ta'minlash choralari sud tomonidan bekor qilinishi uchun asos bo'ladi.

Da'voni ta'minlash choralarini bekor qilish to'g'risidagi masalani ko'rib chiqish natijalari bo'yicha ajrim chiqariladi. Ajrimning ko'chirma nusxasi ishda ishtirok etayotgan shaxslarga ajrim chiqarilgan kunning ertasidan kechiktirmay yuboriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 106-moddasi birinchi, ikkinchi qismlari va 123-moddasi ikkinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 10-bandi uchinchi xatboshisi.

112-modda. Da'voni ta'minlash choralarining saqlanish muddati

Da'vo rad qilingan taqdirda, da'voni ta'minlash choralari hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirguniga qadar saqlanib qoladi. Biroq sud da'voni ta'minlash choralari bekor qilish to'g'risida hal qiluv qarori bilan bir vaqtda yoki u qabul qilinganidan so'ng ajrim chiqarishi mumkin.

Da'vo qanoatlantirilgan taqdirda, da'voni ta'minlash choralari hal qiluv qarori amalda ijro etilguniga qadar o'z kuchini saqlab qoladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 106-moddasi birinchi, ikkinchi qismlari, 109, 264-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonuni.

113-modda. Da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrimlar ustidan shikoyat qilish (protest keltirish)

Da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrim ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

Da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrim ustidan xususiy shikoyat (protest) berish muddati ajrimning ko'chirma nusxasi topshirilgan yoki yuborilgan kundan e'tiboran hisoblanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 114 — 115, 373, 400, 403, 422-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 5-bandi o'n birinchi xatboshisi.

114-modda. Da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrim ustidan shikoyat (protest) berish oqibati

Sudning da'voni ta'minlash to'g'risidagi ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi ushbu ajrimning ijrosini to'xtatmaydi.

Sudning da'voni ta'minlashni bekor qilish to'g'risidagi yoki da'voni ta'minlashning bir turini boshqasi bilan almashtirish to'g'risidagi ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi ushbu ajrimning ijrosini to'xtatib qo'yadi.

115-modda. Da'voni ta'minlash natijasida yetkazilgan zararlarning o'rnini qoplash

Sud (sudya) da'voni ta'minlash bilan birga da'vogardan javobgarga yetkazilishi mumkin bo'lgan zararining o'rnini qoplashni talab qilishi mumkin.

Javobgar da'voni rad qilish to'g'risidagi hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirganidan keyin da'vogardan da'vogarning iltimosnomasiga ko'ra da'voni ta'minlash bo'yicha ko'rilgan choralar natijasida o'ziga yetkazilgan zararining o'rnini qoplashni talab qilishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4, 109, 113 — 114, 188, 189-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 5-bandi o'n birinchi xatboshisi.

10-bob. Ish yuritishni to'xtatib turish

116-modda. Sudning ish yuritishni to'xtatib turish majburiyati

Sud quyidagi hollarda ish yuritishni to'xtatib turishi shart:

1) ishda taraf bo'lgan fuqaro vafot etganda, agar nizoli huquqiy munosabat huquqiy vorislikka yo'l qo'ysa yoki ishda taraf bo'lgan yuridik shaxs qayta tashkil etilganda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 47-moddasi, O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 49-moddasi.

2) fuqaro (taraf) muomala layoqatini yo'qotganda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 42-moddasi, O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi 30-moddasi.

3) javobgar — fuqaro O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining harakatdagi qismida bo'lganda yoki O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining harakatdagi qismidagi da'vogar — fuqaro tegishli iltimosnoma bilan murojaat qilganda;

4) mazkur ishni O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi, fuqarolik ishlari bo'yicha sud, jinoyat ishlari bo'yicha sud, ma'muriy sud yoki iqtisodiy sud tomonidan ko'rilayotgan boshqa ish yoki masala yuzasidan, shuningdek tergov olib borilayotgan ish yuzasidan qaror qabul qilguniga qadar ko'rish imkoni bo'lmaganda;

5) taraf chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlilik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risida yoki uning ijrosini to'xtatib turish haqida chet davlatning vakolatli organiga iltimosnoma berganda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 117-moddasi, 118-moddasi 1 — 4-bandlari, 364-moddasi.

Oldingi tahrirga qarang.

6) mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risida kelishuv tuzilganda.

(116-modda O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuniga asosan 6-band bilan to'ldirilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

117-modda. Sudning ish yuritishni to'xtatib turish huquqi

Sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning iltimosnomasi bo'yicha yoki o'z tashabbusi bilan quyidagi hollarda ish yuritishni to'xtatib turishga haqli:

1) taraf O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tarkibida muddatli haqiqiy harbiy xizmatni o'tayotganda yoki mazkur shaxslar davlatning biror-bir majburiyatini bajarish uchun jalb qilinganda;

2) taraf davolash muassasasida bo'lganda, shuningdek tarafdardan birida sudga kelishga to'sqinlik qiladigan, tibbiyot muassasasining ma'lumotnomasi bilan tasdiqlangan kasallik mavjud bo'lganda;

3) ushbu Kodeksning 165-moddasida nazarda tutilgan hollarda javobgar qidirilayotganda;

4) taraf ishni ko'rib chiqish muddatidan ortiq muddatda xizmat safarida bo'lganda, bundan ishda tashkilot vakillari ishtirok etayotgan hollar mustasno;

5) sud tomonidan ekspertiza tayinlanganda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 95-moddasi.

6) ushbu Kodeksning 103 va 363-moddalariga muvofiq sud tomonidan sud topshirig'i yuborilganda.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 118-moddasi 5 — 10-bandlari.

118-modda. Ish yuritishni to‘xtatib turish vaqti

Ish yuritish:

1) ushbu Kodeks 116-moddasining 1 va 2-bandlarida nazarda tutilgan hollarda — huquqiy voris ishga kirishguniga yoki ishga jalb qilinguniga qadar yoxud muomalaga layoqatsiz shaxsga qonuniy vakil tayinlanguniga qadar;

2) ushbu Kodeks 116-moddasining 3-bandida nazarda tutilgan hollarda — tarafning O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining harakatdagi qismida bo‘lishi tugaguniga qadar;

3) ushbu Kodeks 116-moddasining 4-bandida nazarda tutilgan hollarda — sudning hal qiluv qarori yoki hukmi qonuniy kuchga kirguniga qadar yoki ma‘muriy tartibda ko‘rilayotgan ish bo‘yicha qaror chiqarilguniga yoxud tergov tamom bo‘lguniga qadar;

4) ushbu Kodeks 116-moddasining 5-bandida nazarda tutilgan hollarda — chet davlat sudining yoki hakamlilik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini bekor qilish to‘g‘risidagi yoxud uning ijrosini to‘xtatib turish haqidagi iltimosnoma chet davlatning vakolatli organi tomonidan hal qilinguniga qadar;

Oldingi tahrirga qarang.

4¹) ushbu Kodeks 116-moddasining 6-bandida nazarda tutilgan hollarda — mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish tugaguniga qadar, biroq oltmish kundan ortiq bo‘lmagan muddatda;

(118-modda O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuniga asosan 4¹-band bilan to‘ldirilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

5) ushbu Kodeks 117-moddasining 1-bandida nazarda tutilgan hollarda — tegishincha tarafning O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tarkibida muddatli haqiqiy harbiy xizmatda bo‘lishi tugaguniga yoki mazkur shaxslar davlat majburiyatini bajarib bo‘lguniga qadar;

6) ushbu Kodeks 117-moddasining 2-bandida nazarda tutilgan hollarda — taraf davolash muassasasidan chiqquniga yoki tarafning sudga kelishiga to‘sqinlik qilayotgan kasallik tuzalguniga qadar;

7) ushbu Kodeks 117-moddasining 3-bandida nazarda tutilgan hollarda — javobgarni qidirish tugallanguniga qadar;

8) ushbu Kodeks 117-moddasining 4-bandida nazarda tutilgan hollarda — taraf qaytguniga qadar;

9) ushbu Kodeks 117-moddasining 5-bandida nazarda tutilgan hollarda — ekspertiza o‘tkazish bo‘yicha harakatlar tugaguniga qadar;

10) ushbu Kodeks 117-moddasining 6-bandida nazarda tutilgan hollarda — sud topshirig‘ini ijro etish bo‘yicha harakatlar tugaguniga qadar to‘xtatib turiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 20-bandi birinchi xatboshisi.

119-modda. Ish yuritishni to‘xtatib turish tartibi

Ish yuritishni to‘xtatib turish to‘g‘risida sud ajrim chiqaradi.

Sudning ish yuritishni to‘xtatib turish to‘g‘risidagi ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi birinchi, o‘n yettinchi xatboshilari, 15-bandi birinchi, beshinchi xatboshilari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 20-bandi ikkinchi, uchinchi xatboshilari.

120-modda. Ish yuritishni to‘xtatib turishning huquqiy oqibatlari

Ish yuritish to‘xtatib turilganida, ushbu Kodeksda belgilangan yoki sud tomonidan tayinlangan muddatlarning o‘tishi to‘xtatib turiladi.

Ish yuritish tiklanguniga qadar sud biror-bir protsessual harakatlarni amalga oshirishga haqli emas, bundan da‘voni va dalillarni ta‘minlashga qaratilgan harakatlar mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 76, 78, 105, 107, 118-moddalari.

121-modda. Ish yuritishni tiklash

Ish yuritish uni to‘xtatib turishga sabab bo‘lgan holatlar barham topganidan keyin ishda ishtirok etuvchi shaxslarning arizasiga ko‘ra yoki sudning tashabbusi bilan tiklanadi.

Ish yuritish tiklangan taqdirda, sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarni umumiy asoslarda chaqiradi.

Ish yuritishni tiklash to‘g‘risida ajrim chiqariladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 116 — 120-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 16-bandi birinchi, o‘n uchinchi xatboshisi.

11-bob. Arizani ko‘rmasdan qoldirish

122-modda. Arizani ko‘rmasdan qoldirish asoslari

Sud quyidagi hollarda arizani ko‘rmasdan qoldiradi, agar:

1) ariza muomalaga layoqatsiz shaxs tomonidan berilgan bo‘lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 42-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 22-moddasi.

2) manfaatdor shaxs nomidan ariza ish yuritishga vakolati bo‘lmagan shaxs tomonidan berilgan bo‘lsa;

3) fuqarolik ishlari bo‘yicha sudning, iqtisodiy sudning yoki hakamlik sudining ish yurituvida ayni bir taraflar o‘rtasidagi, ayni bir predmet to‘g‘risidagi va ayni bir asoslar bo‘yicha nizo yuzasidan ish mavjud bo‘lsa;

4) taraflar o‘rtasida ushbu nizoni hal qilish uchun hakamlik sudiga topshirish to‘g‘risida hakamlik bitimi tuzilgan bo‘lsa;

LexUZ sharhi

O‘zbekiston Respublikasining 2006-yil 16-oktabrdagi O‘RQ-64-sonli “Hakamlik sudlari to‘g‘risida” Qonunning 11 — 13-moddalari.

5) ishni o'zining ishtirokisiz muhokama qilishni iltimos qilmagan taraflar ikkinchi chaqiruv bo'yicha ham uzrli sabablarsiz sudga kelmasa, sud esa ishga oid mavjud materiallar asosida ishni hal qilish mumkin emas, deb hisoblasa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 221-moddasi.

6) ishni o'zining ishtirokisiz muhokama qilishni iltimos qilmagan da'vogar ikkinchi chaqiruv bo'yicha sudga kelmasa, javobgar esa ishni mazmunan ko'rishni talab qilmasa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 221-moddasi.

7) alohida tartibda yuritiladigan ishni muhokama qilish vaqtida sudga taalluqli huquq to'g'risida nizo kelib chiqsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi.

8) xotini homilador bo'lgan vaqtda yoki bola tug'ilganidan keyin bir yil davomida er xotining rozilgisiz nikohni bekor qilish to'g'risida da'vo taqdim etgan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining Oila Kodeksi 39, 40-moddalari.

9) da'vogar tomonidan arizani ko'rmasdan qoldirish to'g'risida ariza berilgan bo'lsa;

Oldingi tahrirga qarang.

9¹) da'vogarning manfaatlarini ko'zlab prokuror, davlat organi, tashkilot va boshqa shaxs tomonidan taqdim etilgan da'vodan da'vogar voz kechgan bo'lsa va bunda uchinchi shaxslarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlariga daxl qilinmasa;

(122-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuniga asosan 9¹-band bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

10) da'vogar tomonidan nizoni javobgar bilan sudgacha hal qilish tartibiga rioya qilinmagan, basharti bu qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 384-moddasi ikkinchi qismi.

Oldingi tahrirga qarang.

10¹) da'vogar nizoni javobgar bilan mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish orqali hal qilish tartibiga rioya etmagan bo'lsa, basharti bu mazkur toifadagi nizolar uchun qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan bo'lsa;

10²) mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish haqida iltimosnoma bilan arz qilgan taraflar uni amalga oshirish muddati tugaganidan so'ng sud majlisiga uzrli sabablarsiz kelmasa;

10³) taraflar o'rtasida mediativ kelishuv tuzilgan bo'lsa;

(122-modda O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuniga asosan 10¹, 10² va 10³-bandlar bilan to'ldirilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

11) mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish to'g'risidagi ariza qonunda belgilangan muddatdan oldin yoki egasiz mol-mulkni (ashyoni) aniqlash va hisobga olishning qonunda nazarda tutilgan tartibi buzilgan holda berilgan bo'lsa.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 8-bandi, 327 — 330-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 191-moddasi.

123-modda. Arizani ko'rmasdan qoldirish tartibi va oqibatlari

Oldingi tahrirga qarang.

Arizani ko'rmasdan qoldirish to'g'risida sud ajrim chiqaradi. Ajrimda sud ishning hal etilishiga to'sqinlik qilayotgan, ushbu Kodeks 122-moddasining 2, 5, 6, 7, 8, 10, 10¹ va 11-bandlarida sanab o'tilgan holatlarni bartaraf etish yo'llarini ko'rsatishi shart.

Sud ushbu Kodeks 122-moddasining 1, 3, 4 va 10³-bandlarida nazarda tutilgan asoslar bo'yicha arizani ko'rmasdan qoldirib, ajrimda davlat bojini qaytarish va da'voni ta'minlash yuzasidan ko'rilgan choralarni bekor qilish haqida ko'rsatadi.

Ushbu Kodeks 122-moddasining 5, 6, 7 va 10²-bandlarida nazarda tutilgan asoslar bo'yicha arizani ko'rmasdan qoldirish haqidagi sud ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

(123-moddaning birinchi, ikkinchi va uchinchi qismlari O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

Arizani ko'rmasdan qoldirish uchun asos bo'lgan holatlar bartaraf etilganidan keyin manfaatdor shaxs sudga ariza bilan umumiy tartibda yangidan murojaat qilishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 15-bandi o'ttiz birinchi xatboshilari.

12-bob. Ish yuritishni tugatish

124-modda. Ish yuritishni tugatish asoslari

Sud quyidagi hollarda ish yuritishni tugatadi, agar:

1) ish sudga taalluqli bo'lmasa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 26, 27-moddalari.

2) fuqarolik ishlari bo'yicha sudning, iqtisodiy sudning yoki ma'muriy sudning yoxud chet davlat vakolatli sudining ayni bir tараflar o'rtasidagi, ayni bir predmet to'g'risidagi va ayni bir asoslar bo'yicha nizo yuzasidan qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori yoki da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishini qabul qilish to'g'risidagi yoxud taraflarning kelishuv bitimini tasdiqlash haqidagi ajrimi mavjud bo'lsa;

3) da'vogar arz qilingan talablaridan voz kechgan va sud bu voz kechishni qabul qilgan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44-moddasi ikkinchi qismi, 226, 394, 414-moddalari.

4) taraflar kelishuv bitimi tuzgan va u sud tomonidan tasdiqlangan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44-moddasi to'rtinchi qismi, 166 — 169, 226, 394, 414-moddalari.

5) hakamlik sudining ayni bir taraflar o'rtasidagi, ayni bir predmet to'g'risidagi va ayni bir asoslar bo'yicha nizo yuzasidan hal qiluv qarori mavjud bo'lsa, bundan sud hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasini berishni rad etgan hollar mustasno;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 354,357-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonuni 39, 50, 53-moddalari.

6) ish bo'yicha taraflardan biri bo'lgan fuqaroning vafotidan so'ng nizoli huquqiy munosabat huquqiy vorislikka yo'l qo'ymasa;

7) ish bo'yicha taraf bo'lib qatnashayotgan tashkilot tugatilgan bo'lsa.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 10 — 12-bandlari.

125-modda. Ish yuritishni tugatish tartibi

Oldingi tahrirga qarang.

Ish yuritish sudning ajrimi bilan tugatiladi. Agar ish yuritish ish sudga taalluqli bo'lmaganligi sababli tugatilsa va nizoni hal etish boshqa davlat organining vakolatiga taalluqli bo'lsa, sud arizachining qaysi organga murojaat qilishi kerakligini ko'rsatishi shart.

(125-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 26, 27-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarori 3-bandi birinchi, o'n to'qqizinchi xatboshilari, 10 — 12-bandalri, 15-bandi birinchi, o'ninchi xatboshilari.

126-modda. Ish yuritishni tugatish oqibatlari

Ish yuritish tugatilgan taqdirda, ayni bir taraflar o'rtasidagi, ayni bir predmet to'g'risidagi va ayni bir asoslar bo'yicha nizo yuzasidan sudga ikkinchi marta murojaat qilishga yo'l qo'yilmaydi.

13-bob. Sud xarajatlari

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to'g'risida"gi qarori.

127-modda. Sud xarajatlarning turlari

Sud xarajatlari davlat boji va ishni ko'rish bilan bog'liq chiqimlardan iborat bo'ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 128, 132-moddalari.

128-modda. Davlat boji

Oldingi tahrirga qarang.

Davlat bojini to'lash asoslari va tartibi, uni to'lashdan ozod qilish, davlat bojini qaytarish tartibi qonunda belgilanadi.

(128-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 6-yanvardagi O'RQ-600-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 07.01.2020-y., 03/20/600/0023-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 129 — 131, 133, 138-moddalari, 141-moddasi birinchi qismi, 173-moddasi birinchi qismi 1-bandi, 174-moddasi, 176-moddasi birinchi qismi 4-bandi, 177-moddasi oltinchi qismi, 178-moddasi birinchi qismi 9-bandi, 191-moddasi birinchi qismi 3-bandi, 195-moddasi birinchi qismi 7-bandi, 286-moddasi ikkinchi qismi, 350-moddasi to'rtinchi qismi 4-bandi, 355-moddasito'rtinchi qismi 3-bandi, 367-moddasi birinchi qismi 6-bandi, 387-moddasi birinchi qismi, 388-moddasi birinchi qismi, 390-moddasi uchinchichi qismi, 407-moddasi birinchi qismi, 408-moddasi birinchi qismi, 410-moddasi ikkinchi qismi, 427-moddasi beshinchi qismi, 428-moddasi birinchi qismi 3-bandi, 459-moddasi uchinchichi qismi, O'zbekiston Respublikasining "Davlat boji to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 03.11.1994-yildagi 533-sonli qarori bilan tasdiqlangan Davlat boji stavkalarining 1-bandi.

129-modda. Da'voning bahosi

Da'voning bahosi quyidagicha belgilanadi:

- 1) pul undirish to'g'risidagi da'volar bo'yicha — undiriladigan summaga qarab;
- 2) mol-mulkni talab qilib olish to'g'risidagi da'volar bo'yicha — talab qilinayotgan mol-mulkning qiymatiga qarab;
- 3) bir nechta mustaqil talabdan iborat da'volar bo'yicha — barcha talablarning umumiy summasiga qarab;
- 4) aliment undirish to'g'risidagi da'volar bo'yicha — bir yillik to'lovlarning yig'indisiga qarab;
- 5) muddatli to'lovlar va pul berish to'g'risidagi da'volar bo'yicha — to'lovlarning yoki beriladigan pullarning yig'indisiga, lekin ko'pi bilan uch yillik yig'indisiga qarab;
- 6) muddatsiz yoki umrbod to'lovlar va pul berish to'g'risidagi da'volar bo'yicha — to'lovlarning yoki pullarning uch yil ichidagi yig'indisiga qarab;
- 7) to'lovlarni yoki pul berishni kamaytirish yoxud ko'paytirish to'g'risidagi da'volar bo'yicha — to'lovlar yoki beriladigan pullar kamaytiriladigan yoki ko'paytiriladigan summaga, lekin ko'pi bilan bir yillik summaga qarab;
- 8) to'lovlarni yoki pul berishni to'xtatish to'g'risidagi da'volar bo'yicha — qolgan to'lovlar yoki pullar yig'indisiga, lekin ko'pi bilan bir yillik yig'indisiga qarab;
- 9) mol-mulk ijarasi shartnomasini muddatidan ilgari bekor qilish haqidagi da'volar bo'yicha — shartnoma amal qilishining qolgan muddatida mulkdan foydalanish uchun to'lanadigan to'lovlarning yig'indisiga, lekin ko'pi bilan uch yil ichidagi to'lovlarning yig'indisiga qarab;
- 10) xususiy mulk huquqi asosida fuqarolarga tegishli imoratlarga egalik huquqi to'g'risidagi da'volar bo'yicha — imoratning bozor qiymatiga qarab, lekin bu miqdor kadastr qiymatidan, bunday baho bo'lmaganida esa, majburiy sug'urta bahosidan kam bo'lmasligi kerak, tashkilotlarga qarashli imoratlar bo'yicha esa — imoratlarning haqiqiy bahosidan kam bo'lmasligi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 128, 130, 131-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 03.11.1994-yildagi "Davlat boji stavkalari haqida"gi 533-sonli qarori bilan tasdiqlangan Davlat boji stavkalari 1-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrda 14-

sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 6-bandi ikkinchi xatboshisi, 21-bandi.

130-modda. Da‘voning bahosini belgilash tartibi

Da‘voning bahosi da‘vogor tomonidan ko‘rsatiladi. Da‘vogor ko‘rsatgan baho talab qilinayotgan mol-mulkning haqiqiy qiymatiga muvofiq emasligi yaqqol bo‘lsa, da‘voning bahosini sudya belgilaydi.

Da‘vo taqdim etilgan vaqtda uning bahosini belgilash qiyin bo‘lsa, davlat bojining miqdorini sudya dastlabki tarzda belgilaydi va keyinchalik ishni hal qilish chog‘ida sud belgilagan da‘vo bahosiga muvofiq, davlat bojining to‘lanmagan qismi undiriladi yoki ortiqcha olingan qismi qaytariladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 128, 129-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining “Davlat boji to‘g‘risida”gi Qonuni 19-moddasi oltinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 03.11.1994-yildagi “Davlat boji stavkalari haqida”gi 533-sonli qarori bilan tasdiqlangan Davlat boji stavkalari 1- bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 5-bandi to‘rtinchi xatboshisi, 6-bandi.

131-modda. Da‘voning bahosi o‘zgartirilganda davlat bojini hisoblash

To‘langan davlat boji da‘vogor o‘z talablarini kamaytirgan, arz qilingan talablaridan voz kechgan, taraflar ishni kelishuv bitimi bilan tamomlagan hollarda qaytarilmaydi.

Arz qilingan talablar ko‘paytirilganda yetishmayotgan summa da‘voning ko‘paytirilgan bahosiga muvofiq ravishda qo‘shimcha tarzda to‘lanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 128 — 130-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining “Davlat boji to‘g‘risida”gi Qonuni 19-moddasi sakkizinchi-to‘qqizinchi qismlari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori 6-bandining to‘rtinchi xatboshisi.

132-modda. Ishni ko‘rish bilan bog‘liq bo‘lgan chiqimlar

Ishni ko‘rish bilan bog‘liq bo‘lgan chiqimlar jumlasiga quyidagilar kiradi:

1) guvohlarga, ekspertlarga, mutaxassislariga, tarjimonlarga to‘lanishi lozim bo‘lgan summalar;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 58, 61, 63-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 1992-yil 03-iyuldagi “Guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar va xolislarning qilgan xarajatlarini to‘lash tartibi va miqdorlari to‘g‘risida”gi Qonuni.

2) joyida ko‘zdan kechirish bilan bog‘liq bo‘lgan xarajatlar;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 13-moddasi, 78-moddasi ikkinchi qismi, 90, 93-moddalari, 104-moddasi ikkinchi qismi, 135-moddasi, 204-moddasi birinchi qismi 8-bandi, 233, 237, 239-moddalari.

3) ushbu Kodeksning 165-moddasida nazarda tutilgan hollarda javobgarni qidirish uchun qilingan xarajatlar;

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to‘g‘risida”gi Qonuning 42-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinci instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 23-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

3¹) sud xabarnomalarini va sud hujjatlarini yuborish bilan bog‘liq pochta xarajatlari;

(132-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O‘RQ-496-sonli Qonuniga asosan 3¹-band bilan to‘ldirilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

4) sud majlisini videokonferensaloqa rejimida o‘tkazish bilan bog‘liq xarajatlar;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 71-moddasi uchinchi qismi, 83-moddasi, 204-moddasi birinchi qismi 14-bandi, 208-moddasi uchinchi, beshinchi qismlari, 209-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinci instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 13-bandi.

5) sud tomonidan tan olingan boshqa zarur xarajatlar.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 94-moddasi to‘rtinchi qismi, 136, 137-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

Pochta xarajatlarining summasi sud tomonidan belgilanadi, biroq bu summa bazaviy hisoblash miqdorining o‘ndan bir qismidan oshmasligi kerak va sudning depozit hisobvarag‘iga kiritilishi lozim.

(132-moddaning ikkinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 3-dekabrda O‘RQ-586-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 04.12.2019-y., 03/19/586/4106-son)

Sud majlisini videokonferensaloqa rejimida o‘tkazish bilan bog‘liq xarajatlar summasi sud tomonidan belgilanadi va ishda ishtirok etuvchi shaxslardan ishni ko‘rish natijalariga ko‘ra ushbu Kodeksga muvofiq undiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrda O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

133-modda. Sud xarajatlarini to‘lashni kechiktirish, bo‘lib-bo‘lib to‘lash va ularning miqdorlarini kamaytirish

Oldingi tahrirga qarang.

Davlat bojini to‘lashni kechiktirishga qonunchilikda belgilangan hollarda yo‘l qo‘yiladi.

(133-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-aprelda O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Sud taraflarning mulkiy ahvoriga qarab, ulardan birining yoki ikkalasining davlat daromadiga undiriladigan sud xarajatlarini to‘lashni kechiktirishga yoki bo‘lib-bo‘lib to‘lashga yo‘l qo‘yishi, shuningdek bu xarajatlarning miqdorini kamaytirishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 127, 128, 132-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrda O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

134-modda. Ekspertlarga, mutaxassislarga, guvohlarga, tarjimonlarga tegishli bo'lgan summalarni to'lash va ularning o'rtacha ish haqini saqlab qolish

Ekspertlar, mutaxassislar, guvohlar va tarjimonlarga tegishli bo'lgan summalar ular o'z vazifalarini bajarib bo'lganidan so'ng sud tomonidan to'lanadi.

Ekspertlar va mutaxassislar sudning topshirig'i bo'yicha bajargan ishi uchun, agar bu ish ularning xizmat vazifalari doirasiga kirmasa, haq oladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Ushbu moddaning **birinchi qismida** ko'rsatilgan xodimlarning sudga borishi munosabati bilan ularning ishda bo'lmagan vaqtida ish joyidagi o'rtacha ish haqi qonunchilikda belgilangan tartibda saqlanadi.

(134-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Mehnat munosabatlariga kirishmagan guvohlar odatdagi mashg'ulotlaridan qoldirilganligi uchun amalda sarflagan vaqti va belgilangan bazaviy hisoblash miqdoridan kelib chiqilgan holda haq oladi.

(134-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 3-dekabrda O'RQ-586-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 04.12.2019-y., 03/19/586/4106-son)

Oldingi tahrirga qarang.

To'lanishi lozim bo'lgan summalarni to'lash tartibi va ularning miqdorlari qonunchilik bilan belgilanadi.

(134-moddaning beshinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 58, 61, 63-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 1992-yil 03-iyuldagi "Guvohlar, jabrlanuvchilar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar va xolislarning qilgan xarajatlarini to'lash tartibi va miqdorlari to'g'risida"gi Qonuni.

135-modda. Sud chiqimlarini to'lash uchun mablag'larni kiritish tartibi

Guvohlar, ekspertlar va mutaxassislarga, tarjimonlarga to'lanishi lozim bo'lgan summalar yoki joyida ko'zdan kechirishni o'tkazishga doir xarajatlar uchun zarur bo'lgan summalar tegishli iltimosnoma bilan murojaat qilgan taraf tomonidan sudning depozit hisobvarag'iga oldindan kiritiladi. Agar bu iltimosnoma ikkala taraf tomonidan berilgan bo'lsa yoki guvohlarni, ekspertlarni, mutaxassislarni, tarjimonlarni chaqirish, joyida ko'zdan kechirish sudning tashabbusi bilan amalga oshirilsa, talab qilinadigan summani taraflar teng miqdorda kiritadi. Agar ekspertiza sudning tashabbusi bilan tayinlansa, to'lanishi lozim bo'lgan summa ekspertga sud tomonidan depozit hisobvarag'idan to'lanishi mumkin. Bu summa ishda ishtirok etuvchi shaxslardan sud hujjati chiqarilayotganda sudning depozit hisobvarag'iga o'tkazilgan holda ushbu Kodeksga muvofiq undiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrda 14-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 14-bandi.

136-modda. Vakilning yordami uchun haq to'lashga doir xarajatlarning o'rnini qoplash

Hal qiluv qarori qaysi tarafning foydasiga chiqarilgan bo'lsa, sud shu tarafga ikkinchi tarafdan vakilning yordami uchun to'lashga doir xarajatlarni oqilona miqdorlarda undirib beradi.

Agar hal qiluv qarori o'z foydasiga chiqarilgan tarafga advokat belgilangan tartibga muvofiq bepul yordam ko'rsatgan bo'lsa, bu summa boshqa tarafdan advokatlar byurosi (hay'ati, firmasi) foydasiga undiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 65 — 67-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 13-bandi birinchi, beshinchi xatboshilari.

137-modda. Yo'qotilgan vaqt uchun haq undirish

Sud insofsizlik bilan asossiz talab arz qilgan yoki da'voga qarshi nizolashgan yoxud ishning to'g'ri va o'z vaqtida ko'rib chiqilishi hamda hal etilishiga muntazam qarshilik qilib kelgan taraf zimmasiga amalda yo'qotilgan vaqt uchun ikkinchi taraf foydasiga haq to'lash majburiyatini yuklatishi mumkin. Undiriladigan haq sud tomonidan oqilona miqdorda belgilanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 132-moddasi birinchi qismi 5-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 13-bandi oltinchi xatboshisi, 17-bandi.

138-modda. Sud xarajatlarini taraflar o'rtasida taqsimlash

Hal qiluv qarori qaysi tarafning foydasiga chiqarilgan bo'lsa, sud shu tarafga ikkinchi tarafdan, garchi bu taraf davlat daromadiga tushadigan sud xarajatlarini to'lashdan ozod etilgan bo'lsa-da, ish bo'yicha qilingan hamma xarajatlarni undirib beradi.

Agar arz qilingan talablar qisman qanoatlantirilgan bo'lsa, ushbu moddada ko'rsatilgan summalar javobgardan da'vogarga talablarning sud tomonidan qanoatlantirgan qismiga mutanosib ravishda, javobgarga esa da'vogar arz qilgan talablarning rad etilgan qismiga mutanosib ravishda undirib beriladi.

Da'vogarning talablari u sudga murojaat qilganidan so'ng javobgar tomonidan ixtiyoriy ravishda qanoatlantirilganda sud xarajatlari javobgarning zimmasiga yuklatiladi.

Agar da'vogar tomonidan neustoykani undirish haqidagi talab asosli ravishda arz qilinib, biroq uning miqdori sud tomonidan kamaytirilgan bo'lsa, sud xarajatlari neustoykaning kamaytirilishi hisobga olinmagan holda undirilishi lozim bo'lgan neustoyka summasidan kelib chiqqan holda, javobgarning zimmasiga yuklatiladi.

Davlat bojini to'lashdan ozod etilgan davlat organlari va boshqa organlar, shuningdek tashkilotlar tomonidan yuridik shaxslar va fuqarolarning manfaatlarini ko'zlab taqdim etilgan da'vo talablarini qanoatlantirish rad etilgan yoki ular qisman qanoatlantirilgan taqdirda, davlat boji manfaatlarini ko'zlab taqdim etilgan shaxslardan da'vo talablarining qanoatlantirilishi rad etilgan qismiga mutanosib ravishda undiriladi.

Agar yuqori turuvchi instansiya sudi ishlarni yangidan ko'rib chiqish uchun yubormay, chiqarilgan hal qiluv qarorini o'zgartirsa yoki yangi hal qiluv qarorini qabul qilsa, u sud xarajatlari taqsimotini tegishincha o'zgartiradi.

Oldingi tahrirga qarang.

Ushbu moddada bayon qilingan qoidalar apellatsiya va kassatsiya shikoyatlarini berganda taraflar to'lagan davlat bojiga ham taalluqlidir.

(138-moddaning yettinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 94-moddasi to'rtinchi qismi, 127, 128, 132, 139 — 141-moddalari, 251-moddasi ikkinchi qismi, 253-moddasi beshinchi qismi, 316-moddasi, 340-moddasi uchinchi qismi, 399-moddasi uchinchi qismi, 419-moddasi uchinchi qismi, 462-moddasi to'qqizinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 17, 25-bandlari.

139-modda. Arz qilingan talablardan voz kechilganda, kelishuv bitimi tuzilganda sud xarajatlarini taqsimlash

Da'vogar arz qilingan talablaridan voz kechganda u qilgan xarajatlarining o'zni javobgar tomonidan qoplanmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44-moddasi ikkinchi qismi, 127, 128, 132, 140-moddalari.

Agar taraflar kelishuv bitimi tuzish chog'ida sud xarajatlarini taqsimlash tartibini nazarda tutmagan bo'lsa, sud bu masalani kelishuv bitimini tasdiqlashda ushbu Kodeksning 136, 138 va 141-moddalariga muvofiq hal qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 127, 128, 132, 140-moddalari, 167-moddasi uchinchi, to'rtinchi qismlari, 251-moddasi ikkinchi qismi, 399-moddasi uchinchi qismi, 419-moddasi uchinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 18-bandi uchinchi xatboshisi.

140-modda. Taraflarga sud xarajatlarining o'rnini qoplash

Prokurorning, shuningdek boshqa shaxslarning huquqlarini hamda qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilib sudga murojaat qilgan davlat boshqaruvi organlarining, tashkilotlarning va fuqarolarning arz qilingan talablari to'liq yoki qisman rad etilganda, javobgar qilgan sud xarajatlarining o'zni unga budjet mablag'lari hisobidan to'liq yoki da'vogar arz qilgan talablarning rad etilgan qismiga mutanosib ravishda qoplanadi.

Talablarni qanoatlantirish rad etilgan taqdirda, ushbu Kodeks 46-moddasida nazarda tutilgan tartibda sud tomonidan jalb etilgan javobgar qilgan sud xarajatlarining o'zni budjet mablag'lari hisobidan qoplanadi.

Mol-mulkni xatlashni bekor qilish to'g'risidagi da'vo qanoatlantirilgan taqdirda, da'vogar qilgan sud xarajatlarining o'zni unga budjet mablag'lari hisobidan qoplanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 51-moddasi birinchi qismi, 106-moddasi birinchi qismi 1-bandi, 138-moddasi beshinchi qismi, 251-moddasi ikkinchi qismi, 253-moddasi beshinchi qismi, 399-moddasi uchinchi qismi, 419-moddasi uchinchi qismi.

141-modda. Davlatga sud xarajatlarining o'rnini qoplash

Ishni ko'rish bilan bog'liq bo'lgan va da'vogar to'lashdan ozod qilingan sud chiqimlari hamda davlat boji javobgardan arz qilingan talablarning qanoatlantirilgan qismiga mutanosib ravishda davlat daromadiga undiriladi.

Arz qilingan talablarni qanoatlantirish rad etilgan taqdirda sudning ishni ko'rish bilan bog'liq chiqimlari da'vogardan davlat daromadiga undiriladi.

Agar arz qilingan talablar qisman qanoatlantirilgan, javobgar esa sud xarajatlarini to‘lashdan ozod qilingan bo‘lsa, sudning ishni ko‘rish bilan bog‘liq chiqimlari sud xarajatlarini to‘lashdan ozod qilinmagan da‘vogardan talablarining rad etilgan qismiga mutanosib ravishda davlat daromadiga undiriladi.

Agar har ikki taraf ham sud xarajatlarini to‘lashdan ozod qilingan bo‘lsa, sudning ishni ko‘rish bilan bog‘liq chiqimlari davlat hisobiga o‘tkaziladi.

Javobgarni qidirish ushbu Kodeksning 165-moddasida nazarda tutilgan tartibda e‘lon qilingan taqdirda, sud qidiruv ishi bo‘yicha qilingan xarajatlarni javobgardan davlat daromadiga undiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 127 — 128, 132-moddalari, 399-moddasi uchinchi qismi, 419-moddasi uchinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 10, 18-bandlari.

142-modda. Sud xarajatlari bilan bog‘liq masalalar bo‘yicha ajrimlar ustidan shikoyat qilish

Sud xarajatlari bilan bog‘liq masalalar bo‘yicha sud ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

14-bob. Protsessual majburlov choralari

143-modda. Protsessual majburlov choralarining turlari

Protsessual majburlov choralari jumlasiga quyidagilar kiradi:

1) ushbu Kodeksda nazarda tutilgan hollarda majburiy keltirish;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 144, 186, 222-moddalari.

2) ogohlantirish;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 145-moddasi birinchi, to‘rtinchi qismlari.

3) sud majlisi zalidan chiqarib yuborish;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 145-moddasi ikkinchi, uchinchi qismlari.

4) sud jarimasi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 57-moddasi ikkinchi qismi, 60-moddasi ikkinchi qismi, 62-moddasi uchinchi qismi, 64-moddasi uchinchi qismi, 86-moddasi uchinchi qismi, 92-moddasi uchinchi qismi, 110, 146 — 149-moddalari.

Shaxsga nisbatan protsessual majburlov choralarining qo‘llanilishi uni ushbu Kodeksda yoki sud tomonidan belgilangan tegishli majburiyatlarni bajarishdan ozod qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 15-moddasi, 23-moddasi birinchi qismi, 40-moddasi uchinchi qismi, 44-moddasi birinchi qismi, 48-moddasi birinchi, ikkinchi qismlari, 51-moddasi birinchi qismi, 52-moddasi ikkinchi qismi, 57, 60-moddalari, 62-moddasi ikkinchi, to‘rtinchi qismlari, 64-moddasi ikkinchi, to‘rtinchi

qismlari, 72-moddasi birinchi qismi, 82-moddasi, 85-moddasi birinchi qismi, 86-moddasi, 90-moddasi ikkinchi qismi, 92-moddasi, 163-moddasi, 168-moddasi birinchi qismi, 186-moddasi, 190-moddasi ikkinchi qismi, 212-moddasi to'rtinchi qismi, 220-moddasi to'rtinchi qismi, 302-moddasi birinchi qismi, 313-moddasi birinchi qismi, 318-moddasi ikkinchi qismi, 322-moddasi ikkinchi qismi, 334-moddasi.

144-modda. Majburiy keltirish

Agar ushbu Kodeksning 313-moddasiga muvofiq sud muhokamasida ishtirok etishi shart bo'lgan yoki sudga kelishi ushbu Kodeksda nazarda tutilgan hollarda sud tomonidan shart deb topilgan, tegishli tarzda xabardor qilingan shaxs sudga uzrsiz sabablarga ko'ra kelmasa yoxud kelmaganligi sabablarini ma'lum qilmasa, sud tomonidan unga nisbatan majburiy keltirish to'g'risida ajrim chiqarilishi mumkin. Mazkur ajrimning ijrosi hududiy ichki ishlar organining zimmasiga yuklatiladi. Majburiy keltirish bilan bog'liq xarajatlarni undirish ushbu Kodeksda belgilangan tartibda hududiy ichki ishlar organining tegishli arizasiga asosan amalga oshiriladi.

Majburiy keltirish voyaga yetmaganlarga, homilador ayollarga, kasalligi, yoshi yoki boshqa uzrli sabablarga ko'ra sud majlisiga kela olmaydigan shaxslarga nisbatan qo'llanilmaydi.

Majburiy keltirish to'g'risidagi sud ajrimida ushbu Kodeksning 272-moddasida nazarda tutilgan ma'lumotlardan tashqari shaxs majburiy keltirilishi lozim bo'lgan sana, vaqt va joy, shuningdek majburiy keltirish qaysi hududiy ichki ishlar organiga topshirilganligi ko'rsatiladi.

Majburiy keltirish to'g'risidagi sud ajrimi darhol ijro etilishi lozim va ish yuritiladigan joydagi yoki majburiy keltirilishi kerak bo'lgan shaxsning yashash joyi, turgan joyi (joylashgan eri), ish, xizmat yoxud o'qish joyidagi hududiy ichki ishlar organiga ijro uchun yuboriladi.

Majburiy keltirish to'g'risidagi sud ajrimi ustidan shikoyat berilishi (protest keltirilishi) uning ijrosini to'xtatmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 186, 222-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 21-band, Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 15-dekabrda 1024-son qarori bilan tasdiqlangan Surishtiruv, dastlabki tergov organlari yoki sudga uzrsiz sabablarga ko'ra kelishdan bosh tortgan shaxslarni majburiy keltirish bo'yicha topshiriqlarni ijro etish tartibi to'g'risida nizom.

145-modda. Ogohlantirish va sud majlisi zalidan chiqarib yuborish

Ishni muhokama qilish vaqtida tartibni buzgan shaxsni raislik qiluvchi sud nomidan ogohlantiradi.

Sud majlisida taraf yoki uchinchi shaxs tartibni buzgan taqdirda, sud tartibbuzarni ishni ko'rishning hamma vaqtiga yoxud uning bir qismiga majlis zalidan chiqarib yuboradi. Vaqtincha chiqarib yuborilgan shaxs sud majlisi zaliga qaytadan qo'yilganda raislik qiluvchi uni zalda yo'q bo'lganda amalga oshirilgan protsessual harakatlar bilan tanishtiradi. Sud majlisida har ikki taraf yoki uchinchi shaxslar tartibni buzgan taqdirda, sud ishning muhokamasini keyinga qoldirishi mumkin.

Ishda ishtirok etayotgan shaxslar, guvohlar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar tartibni takroran buzgan taqdirda sudning ajrimiga binoan, ishni ko'rishda hozir bo'lgan fuqarolar esa raislik qiluvchining farmoyishi bilan sud majlisi zalidan chiqarib yuborilishi mumkin. Fuqarolar ommaviy tarzda tartibni buzgan taqdirda sud ish muhokamasini keyinga qoldirishi mumkin.

Prokuror yoki advokat raislik qiluvchining farmoyishlariga bo'ysunmagan taqdirda, ular ogohlantiriladi. Mazkur shaxslar raislik qiluvchining farmoyishlariga yana bo'ysunmasa, agar ularni ishga zarar yetkazmagan holda boshqa shaxs bilan almashtirishning imkoni bo'lmasa, ishni ko'rish sudning ajrimiga binoan keyinga qoldirilishi mumkin. Sud bir vaqtning o'zida xususiy ajrim

chiqaradi, ushbu ajrim tegishincha yuqori turuvchi prokurorga yoki O‘zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasining hududiy boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasiga yuboriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 223-moddasibirinchi, ikkinchi qismlari.

146-modda. Sud jarimalarini solish tartibi

Sud jarimalari ushbu Kodeksda nazarda tutilgan hollarda solinadi.

Sud jarimasini solish to‘g‘risida ajrim chiqariladi, uning ko‘chirma nusxasi jarima solingan shaxsga darhol yuboriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Sud tomonidan solinadigan sud jarimasining miqdori bazaviy hisoblash miqdorining besh baravaridan oshmasligi kerak.

(146-moddaning uchinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 3-dekabrda O‘RQ-586-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 04.12.2019-y., 03/19/586/4106-son)

147-modda. Sud jarimasini undirish

Sud jarimalari davlat daromadiga undiriladi.

Mansabdor shaxslarga sud tomonidan solingan sud jarimalari ularning shaxsiy mablag‘laridan undiriladi.

148-modda. Jarimadan ozod qilish yoki uning miqdorini kamaytirish

Jarima solingan shaxs jarima solgan suddan jarimadan ozod qilishni yoki uning miqdorini kamaytirishni sud ajrimining ko‘chirma nusxasini olganidan keyin besh kun ichida iltimos qilishi mumkin. Bu ariza jarima solingan shaxsni xabardor qilgan holda sud majlisida ko‘rib chiqiladi. Biroq uning sudga kelmaganligi arizani ko‘rib chiqish uchun to‘sqinlik qilmaydi.

149-modda. Sud jarimasi ustidan shikoyat qilish (protest keltirish)

Sudning jarima solish, jarimadan ozod qilish yoki uning miqdorini kamaytirishni rad etish to‘g‘risidagi ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi birinchi, o‘n beshinchi xatboshilari, 15-bandi birinchi, yettinchi, sakkizinchi xatboshilari, 16-bandi birinchi, o‘n yettinchi xatboshilari.

150-modda. Ma‘muriy javobgarlikka tortish

Sud majlisida tartibni buzgan yoki sudga boshqacha tarzda hurmatsizlik bildirgan shaxs sud tomonidan ma‘muriy javobgarlikka tortilishi mumkin.

Sudga hurmatsizlik guvohning, da‘vogarning, javobgarning, ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning sudga kelishdan qasddan bo‘yin tovlashida yoki ushbu shaxslar va boshqa fuqarolarning raislik qiluvchining farmoyishiga bo‘ysunmasligida yoxud sud majlisi vaqtida tartibni buzishida namoyon bo‘ladi.

Sudga hurmatsizlik ko‘rsatilganligi fakti aniqlanganligi to‘g‘risida ushbu huquqbuzarlik sodir etilgan sud majlisining o‘zida alohida xonaga (maslahatxonaga) kirmasdan sudya (sud tarkibi) tomonidan huquqbuzarga darhol e‘lon qilinadi. Mazkur fakt sud majlisi bayonnomasida qayd etiladi. Bunda ma‘muriy huquqbuzarlik to‘g‘risida bayonnoma tuzilmaydi.

Sudga hurmatsizlik ko‘rsatilganligi fakti aniqlangan shaxs, shuningdek ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar o‘z tushuntirishlarini berishga haqli.

Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi qaror raislik qiluvchi tomonidan ish bo'yicha sud majlisi tugagandan keyin alohida xonada (maslahatxonada) tuzilib, sudya (sud tarkibi) tomonidan imzolanadi.

Agar sudga hurmatsizlik sud majlisida ko'rsatilgan va huquqbuzar sud majlisi zalini tark etgan bo'lsa, sudga hurmatsizlik sud majlisidan tashqarida ko'rsatilgan bo'lsa, shuningdek sud majlisiga kelishdan bosh tortganlik aniqlansa, huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnoma sudyaning yordamchisi (katta yordamchisi) yoki sud raisining yoxud sud majlisida raislik qiluvchining og'zaki farmoyishiga asosan boshqa sud xodimi tomonidan tuziladi va bu haqda huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnomada ko'rsatiladi.

Ushbu moddaning **oltinchi qismida** nazarda tutilgan hollarda huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnoma ushbu sud tomonidan O'zbekiston Respublikasining **Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksida** belgilangan tartibda ko'rib chiqiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6-moddasi oltinchi qismi, O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi 180, 181-moddalari.

15-bob. Protsessual muddatlar

151-modda. Protsessual harakatlarni amalga oshirish muddatlari

Protsessual harakatlar qonunda belgilangan muddatlarda amalga oshiriladi.

Protsessual muddatlar qonunda belgilanmagan hollarda, ular sud tomonidan tayinlanadi.

Protsessual harakatlarni bajarish uchun muddatlar albatta yuz berishi lozim bo'lgan voqeani ko'rsatgan holda kalendar sana bilan yoki muayyan davr bilan belgilanadi. Muayyan davr bilan belgilanganda harakat butun davr mobaynida amalga oshirilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 152 — 155-moddalari.

152-modda. Protsessual muddatlarni hisoblash

Protsessual muddatlar yillar, oylar va kunlar bilan hisoblanadi. Muddatning o'tishi kalendar sananing yoki muddatning boshlanishi deb belgilangan voqea yuz bergan kunning ertasidan boshlanadi.

Yillar bilan hisoblanadigan muddat uning oxirgi yilining tegishli oyi va kunida tamom bo'ladi.

Oylar bilan hisoblanadigan muddat uning oxirgi oyining tegishli oyi va kunida tamom bo'ladi.

Agar oylar bilan hisoblanadigan muddatning tugashi tegishli sanasi bo'lmagan oyga to'g'ri kelsa, muddat shu oyning oxirgi kunida tamom bo'ladi. Bu muddatning oxirgi kuni ish kuni bo'lmagan kunga to'g'ri kelgan taqdirda, undan keyingi birinchi ish kuni muddatning tamom bo'lish kuni hisoblanadi.

Amalga oshirilishi uchun muddat belgilangan protsessual harakat muddatning oxirgi kuni soat yigirma to'rtgacha bajarilishi mumkin.

Agar protsessual harakat sudda amalga oshirilishi kerak bo'lsa, belgilangan qoidalarga ko'ra sudda ish tugagan soatda muddat tamom bo'lgan hisoblanadi.

Agar ariza, shikoyat, hujjatlar yoki pul summalari muddatning oxirgi kuni soat yigirma to'rtgacha aloqa tashkilotiga topshirilgan, axborot tizimi orqali elektron tarzda yuborilgan yoki

tegishli organga yoxud hujjatni qabul qilishga vakolatli shaxsga berilgan bo'lsa, muddat o'tmagan hisoblanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 151-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 145 — 148-moddalari.

153-modda. Protsessual muddatlarni o'tkazib yuborish oqibatlari

Protsessual harakatlarni amalga oshirish huquqi qonunda belgilangan yoki sud tomonidan tayinlangan muddatning o'tishi bilan bekor bo'ladi. Bunday holda protsessual muddatlarning o'tishi ishda ishtirok etuvchi shaxslarni ularning zimmasiga yuklatilgan majburiyatlarni bajarishdan ozod etmaydi.

Protsessual muddatlar o'tgandan so'ng taqdim etilgan arizalar, shikoyatlar va hujjatlar, agar o'tkazib yuborilgan muddatni tiklash to'g'risida iltimosnoma mavjud bo'lmasa yoki uni qanoatlantirish rad etilgan bo'lsa, ularni taqdim etgan shaxslarga qaytariladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 151-moddasi.

154-modda. Protsessual muddatlarni to'xtatib turish

Ish yuritish to'xtatib turilganida tugamagan barcha protsessual muddatlarning o'tishi ham to'xtatib turiladi. Muddatlarning to'xtatib turilishi ish yuritishni to'xtatib turishga asos bo'lgan holatlar yuzaga kelgan vaqtdan e'tiboran boshlanadi. Ish yuritish tiklangan kundan e'tiboran protsessual muddatlarning o'tishi davom etadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 151-moddasi.

155-modda. Protsessual muddatlarni uzaytirish va tiklash

Sud tayinlangan muddatlar sud tomonidan uzaytirilishi mumkin.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar qonunda belgilangan muddatni sud uzrli deb topgan sabablarga ko'ra o'tkazib yuborgan bo'lsa, mazkur muddat tiklanadi.

O'tkazib yuborilgan protsessual muddatni tiklash to'g'risidagi iltimosnoma protsessual harakat amalga oshirilishi yoki hujjat topshirilishi lozim bo'lgan sudga beriladi va ishda ishtirok etuvchi shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida ko'rib chiqiladi. Biroq bu shaxslarning kelmaganligi iltimosnomani ko'rib chiqishga to'sqinlik qilmaydi.

O'tkazib yuborilgan protsessual muddatni tiklash to'g'risidagi iltimosnomani berish bilan bir vaqtda, muddati o'tkazib yuborilgan harakat bajarilishi yoki hujjat topshirilishi lozim.

O'tkazib yuborilgan protsessual muddatni uzaytirish, tiklash haqida yoki uzaytirishni yoxud tiklashni rad etish to'g'risida ajrim chiqariladi.

O'tkazib yuborilgan protsessual muddatni uzaytirishni rad etish yoki tiklashni rad etish haqidagi sud ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 151-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 3-bandi birinchi, yigirma sakkizinchi xatboshilari, 15-bandi birinchi, o'n birinchi xatboshilari.

16-bob. Sud xabarnomalari va chaqiruvlari

156-modda. Sud xabarnomalari va chaqiruv qog'ozlari

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar, shuningdek ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar va guvohlar sud chaqiruv qog'ozlari, zarur hollarda esa buyurtma xatlar, telefonogrammalar, telegrammalar va xabardor qilinganlik fakti qayd etilishini ta'minlaydigan boshqa aloqa vositalari orqali sudga chaqiriladi hamda sudning ayrim protsessual harakatlari to'g'risida xabardor qilinadi.

Sudya chaqiruv qog'ozini bilan bir vaqtda javobgarga da'vo arizasining (arizaning) ko'chirma nusxasini va unga ilova qilingan hujjatlarning ko'chirma nusxalarini yuboradi.

Agar javobgarning yozma tushuntirishi sudga kelib tushgan bo'lsa, sudya sudga murojaat qilgan shaxsga chaqiruv qog'ozini yuborayotganda ushbu tushuntirish xatining ko'chirma nusxasini jo'natadi.

Sud xabarnomalari va chaqiruv qog'ozlari ish materiallariga qo'shib qo'yiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 57-moddasi birinchi qismi, 60-moddasi birinchi qismi, 62-moddasi ikkinchi qismi, 157, 162, 213, 220 — 223-moddalari.

157-modda. Sud chaqiruv qog'ozining mazmuni

Sudga chaqirish to'g'risidagi sud chaqiruv qog'ozida quyidagilar ko'rsatilishi kerak:

- 1) sudning nomi, manzili, telefon raqami, elektron pochta manzili;
- 2) kelish joyi va vaqti;
- 3) shaxs qanday ish yuzasidan chaqirilayotganligi;
- 4) shaxsning kim tariqasida chaqirilayotganligi;
- 5) ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ish bo'yicha o'zlari ega bo'lgan hamma dalillarni taqdim etish to'g'risidagi taklif;
- 6) chaqiriluvchi yo'qligi sababli chaqiruv qog'ozini qabul qilib olgan shaxsning imkoniyat bo'lishi bilanoq uni darhol chaqiriluvchiga topshirishga majburligi;
- 7) sudga kelmaganlikning ushbu Kodeksning 220, 221 va 222-moddalarida nazarda tutilgan oqibatlarini.

Sudga chaqirish to'g'risida elektron hujjat tarzida yuborilayotgan sud chaqiruv qog'ozida ushbu modda birinchi qismining 1 — 5,7-bandlarida sanab o'tilgan ma'lumotlar ko'rsatilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156-moddasi.

158-modda. Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani topshirish muddati

Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma ishda ishtirok etuvchi shaxslarga va sud protsessining boshqa ishtirokchilariga sudga o'z vaqtida kelish va ishga tayyorlanish uchun yetarli vaqtga ega bo'lishini mo'ljallab topshirilishi yoki yetkazib berilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156-moddasi.

159-modda. Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani yetkazib berish

Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma chaqirilayotgan shaxsga taraf yoki ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxs tomonidan ko'rsatilgan manzil bo'yicha yetkazib beriladi. Agar fuqaro sudga ma'lum qilingan manzilda haqiqatda yashamasa, sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma uning ish yoki o'qish joyiga yuborilishi mumkin.

Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma aloqa tashkiloti orqali topshirilganligi to'g'risida tilxat olish yo'li bilan yoki xat-hujjat tashuvchi orqali yuboriladi.

Sudyaning yordamchisi (katta yordamchisi) ishda ishtirok etuvchi shaxsning roziligi bilan unga ish bo'yicha chaqirilayotgan boshqa shaxsga topshirish uchun sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani berishi mumkin.

Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani yetkazib berish vazifasi yuklatilgan shaxs hujjatning ikkinchi nusxasini chaqiriluvchining uni olganligi to'g'risidagi imzosi bilan sudga qaytarishi shart.

Ishda ishtirok etuvchi shaxs tomonidan elektron pochta manzili ko'rsatilgan taqdirda, sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma elektron hujjat tarzida yuborilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156, 162-moddalari, 163-moddaning ikkinchi qismi, 213-moddasi, 223-moddasi to'rtinchi qismi.

160-modda. Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani topshirish

Fuqaroga sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma sudga qaytarilishi lozim bo'lgan ikkinchi nusxasiga u topshirilgan vaqtini ko'rsatgan holda tilxat olib shaxsan topshiriladi.

Tashkilot nomiga yo'llangan sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma tegishli mansabdor shaxsga topshiriladi, u hujjatning ikkinchi nusxasiga imzo qo'yadi.

Agar sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani keltirgan shaxs ish bo'yicha sudga chaqirilayotgan fuqaroni yashash yoki ish yoxud o'qish joyida topmasa, sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma ushbu fuqaro bilan birga yashaydigan katta yoshdagi oila a'zolarining biriga, bo'lmagan taqdirda esa, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organiga yoki ish beruvchiga (ma'muriyatning mansabdor shaxsiga) yoxud o'quv muassasasiga topshiriladi. Bunday hollarda sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani qabul qilib olgan shaxs uning ikkinchi nusxasida o'zining familiyasi, ismi, otasining ismini, shuningdek sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnoma yuborilgan shaxsning kimi ekanligini (eri yoki xotini, otasi, onasi, o'g'li, qizi va hokazo) yoki egallab turgan lavozimini ko'rsatishi shart. Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani qabul qilib olgan shaxs uni imkoniyat bo'lishi bilan chaqiriluvchiga darhol topshirishi shart.

Chaqiriluvchi vaqtincha biror joyga ketgan bo'lsa, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi yoki ish beruvchi (ma'muriyatning mansabdor shaxsi) yoxud o'quv muassasasi sud chaqiruv qog'ozining yoki boshqa xabarnomaning ikkinchi nusxasiga chaqiriluvchi qayerga ketganligi va qachon kelishi kutilayotganligi to'g'risidagi ma'lumotlarni qayd etadi, bu ma'lumotlar tegishincha imzo va muhr bilan tasdiqlanadi hamda guvohlantiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156, 162-moddalari, 163-moddasining ikkinchi qismi, 223-moddasi to'rtinchi qismi.

161-modda. Sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani qabul qilishdan bosh tortish oqibatlari

Chaqiriluvchi o'z nomiga yuborilgan sudning chaqiruv qog'ozini yoki boshqa xabarnomani qabul qilishdan bosh tortsa, uni keltirgan shaxs sudning chaqiruv qog'oziga yoki boshqa xabarnomaga tegishli belgi qo'yib, uni sudga qaytaradi. Chaqiriluvchi sudning chaqiruv qog'ozini yoxud boshqa xabarnomani qabul qilib olishdan bosh tortganligi haqidagi belgi

fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organi yoki ish beruvchi (ma‘muriyatning mansabdor shaxsi) yoxud o‘quv muassasasi tomonidan yoki kamida ikki nafar fuqaroning imzosi bilan tasdiqlanadi.

Chaqiriluvchi sudning chaqiruv qog‘ozini yoki boshqa xabarnomani qabul qilishdan bosh tortganligi yoki axborot tizimi orqali elektron tarzda xabardor qilingan shaxsning uzrsiz sabablarga ko‘ra kelmaganligi ishni muhokama qilishga to‘sqinlik qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156, 162-moddalari, 163-moddaning ikkinchi qismi, 223-moddasi to‘rtinchi qismi.

162-modda. Tegishli tartibda xabardor qilish

Sudning chaqiruv qog‘ozini yoki boshqa xabarnoma shaxsan yoki voyaga yetgan oila a‘zolaridan biri, mazkur manzilda yashovchi boshqa shaxs tomonidan olingan, shuningdek sud tomonidan matnli xabarning elektron pochta manzili orqali yoki xabarnomaning qayd etilishini ta‘minlovchi boshqa aloqa vositalaridan foydalangan holda yetkazilganligini tasdiqlovchi hisobot olingan hollarda, agar bunday xabarnoma kelib tushmaganligi yoki kechroq kelib tushganligi isbotlanmasa, ishda ishtirok etuvchi shaxslar tegishli tartibda xabardor qilingan hisoblanadi.

Sudning chaqiruv qog‘ozini yoki boshqa xabarnoma chaqiriluvchi uni olishni rad etganda ham, agar bunday rad etish qayd etilgan bo‘lsa, yetkazilgan hisoblanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156 — 161, 163-moddalari.

163-modda. Ish yuritish vaqtida familiyani, ismni, otasining ismini o‘zgartirish, manzilning o‘zgarishi

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar ish yuritish vaqtida familiyasini, ismini, otasining ismini o‘zgartirganligi, manzili o‘zgarganligi haqida sudga xabar qilishi shart. Bunday xabar mavjud bo‘lmagan taqdirda, sudning chaqiruv qog‘ozini yoki boshqa xabarnoma sudga ma‘lum bo‘lgan oxirgi manzil bo‘yicha yuboriladi va, garchi chaqiriluvchi bu manzilda ortiq yashamasa yoki bo‘lmasa ham, u yetkazib berilgan deb hisoblanadi.

Agar ishda ishtirok etuvchi shaxslar telefonlari va fakslari raqamlarini, elektron pochta manzilini sudga ma‘lum qilgan bo‘lsa, ish yuritilayotgan vaqtda ularning o‘zgarganligi to‘g‘risida sudni xabardor qilishi kerak.

164-modda. Javobgarning turish joyi noma‘lumligi

Javobgarning amaldagi turish joyi noma‘lum bo‘lsa, javobgarning oxirgi yashash joyidagi aloqa tashkiloti, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organi yoxud oxirgi ish joyidagi ish beruvchi (ma‘muriyatning mansabdor shaxsi) sud chaqiruv qog‘ozining yoki boshqa xabarnomaning ikkinchi nusxasiga mazkur organlar yoki tashkilotlar sud chaqiruv qog‘ozini yoki boshqa xabarnomani olganligi va uni chaqiriluvchining turish joyi noma‘lumligi sababli unga topshirishning imkoni bo‘lmaganligi haqida yozib yuborgan ma‘lumot sudga kelib tushgach, sud ishni muhokama qilishga kirishadi.

165-modda. Javobgarni (qarzdorni) qidirish

Alimentlar undirish to‘g‘risidagi va mayib bo‘lish yoki sog‘liqqa boshqacha tarzda shikast yetkazilganligi, shuningdek boquvchisining o‘limi natijasida ko‘rilgan zararining o‘rnini qoplash haqidagi da‘volar bo‘yicha javobgarning (qarzdorning) amaldagi turish joyi noma‘lum bo‘lgan taqdirda, javobgar (qarzdor) qidirilishi shart. Bunday hollarda sud ichki ishlar organlari tomonidan javobgarni (qarzdorni) qidirish to‘g‘risida ajrim chiqaradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 117-moddasi 3-bandi, 118-moddasi 7-bandi, 132-moddasi birinchi qismi 3-bandi, 141-moddasi beshinchi qismi, 164-moddasi.

Oldingi tahrirga qarang.

17-bob. Yarash tirish tartib-taomillari

(17-bobning nomi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Oldingi tahrirga qarang.

166-modda. Kelishuv bitimini yoki mediativ kelishuvni tuzish

Sud taraflarni yarash tirish uchun choralar ko‘radi, ularga fuqarolik sud ishlarini yuritishning barcha bosqichlarida nizoni hal etishga ko‘maklashadi.

Taraflar kelishuv bitimini yoki mediativ kelishuvni tuzib, nizoni o‘zaro talablarning to‘liq hajmida yoki qisman hal etishi mumkin.

Kelishuv bitimi yoki mediativ kelishuv da’vo tartibida yuritiladigan har qanday ish bo‘yicha tuzilishi mumkin.

Kelishuv bitimi fuqarolik sud ishlarini yuritishning har qanday bosqichida va sud hujjatini ijro etish jarayonida, mediativ kelishuv esa birinchi instansiya sudida sud alohida xonaga (maslahatxonaga) sud hujjatini qabul qilish uchun chiqquniga qadar taraflar tomonidan tuzilishi mumkin.

Kelishuv bitimi yoki mediativ kelishuv yozma shaklda tuziladi va kelishuv bitimini, mediativ kelishuvni tuzgan shaxslar yoki ularning vakillari tomonidan imzolanadi.

Kelishuv bitimi sud tomonidan tasdiqlanganidan keyin tuzilgan hisoblanadi.

(166-modda O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44-moddasi to‘rtinchi qismi, 49-moddasi uchinchi qismi, 131-moddasi birinchi qismi, 139-moddasi ikkinchi qismi, 167 — 169, 226-moddalari, 278-moddasi uchinchi qismi, 394, 414-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 14.09.2001-yildagi “Uy-joy nizolari bo‘yicha sud amaliyoti haqida”gi 22-sonli qarori 12-bandi.

167-modda. Kelishuv bitimining mazmuni

Kelishuv bitimi uni ijro etish muddati va tartibi ko‘rsatilgan holda taraflar tomonidan kelishilgan shartlarni o‘z ichiga olishi kerak.

Taraflar tomonidan kelishuv bitimi shartlari bo‘yicha qabul qilingan majburiyatlarning ijro etilishi taraflarni bir-biriga yoki boshqa voqealarga (harakatlarga) bog‘liq qilib qo‘yishi mumkin emas.

Kelishuv bitimida javobgar tomonidan majburiyatlarni kechiktirib yoki bo‘lib-bo‘lib ijro etish to‘g‘risidagi, talab qilish huquqidan boshqa shaxs foydasiga voz kechish haqidagi, qarzdand to‘liq yoki qisman voz kechish yoxud uni tan olish to‘g‘risidagi, sud xarajatlarini taqsimlash haqidagi shartlar va qonunga zid bo‘lmagan boshqa shartlar bo‘lishi mumkin.

Agar kelishuv bitimida sud xarajatlarini taqsimlash to‘g‘risidagi shart mavjud bo‘lmasa, sud mazkur masalani kelishuv bitimini tasdiqlash chog‘ida, ushbu Kodeksda belgilangan tartibda hal qiladi.

Kelishuv bitimi uni tuzgan shaxslar sonidan bitta ortiq nusxada tuziladi va imzolanadi. Ushbu nusxalardan biri ish materiallariga qo‘shib qo‘yiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 166-moddasi.

168-modda. Kelishuv bitimini tasdiqlash to‘g‘risidagi masalani ko‘rib chiqish

Kelishuv bitimini tasdiqlash to‘g‘risidagi masala sud majlisida taraflar albatta ishtirok etgan holda ko‘riladi, bunday kelishuv notarius tomonidan tasdiqlangan hollar bundan mustasno. Ishda ishtirok etuvchi shaxslar sud majlisining vaqti va joyi haqida xabardor qilinadi.

Kelishuv bitimini tasdiqlash to‘g‘risida ajrim chiqariladi, unda ish yuritish tugatilganligi ko‘rsatiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Kelishuv bitimi apellatsiya, kassatsiya instansiyasi sudi tomonidan tasdiqlangan taqdirda, ish bo‘yicha ilgari qabul qilingan barcha sud hujjatlari bekor qilinishi to‘g‘risida ajrim chiqariladi va ish yuritish tugatiladi.

(168-moddaning uchinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Kelishuv bitimi sud hujjatini ijro etish bosqichida tuzilgan taqdirda, bitim ishni ko‘rgan birinchi instansiya sudiga tasdiqlash uchun taqdim etiladi.

Sud hujjatini ijro etish bosqichida tuzilgan kelishuv bitimini tasdiqlash masalasi kelishuv bitimi sudga taqdim etilgan kundan e‘tiboran o‘n kunlik muddatda, ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilgan qoidalar bo‘yicha ko‘rib chiqiladi.

Sud hujjatini ijro etish bosqichida tuzilgan kelishuv bitimini tasdiqlash to‘g‘risidagi ajrimda kelishuv bitimining shartlari va kelishuv bitimini tasdiqlash haqidagi xulosa bo‘lishi kerak.

Kelishuv bitimini tasdiqlash to‘g‘risidagi ajrim ustidan shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin.

Kelishuv bitimini tuzgan shaxslar uni ushbu bitimda nazarda tutilgan tartibda va muddatlarda ixtiyoriy ravishda ijro etadi.

Sud tomonidan tasdiqlangan kelishuv bitimi, ushbu bitimda nazarda tutilgan muddatlarda ixtiyoriy ravishda ijro etilmagan taqdirda, u kelishuv bitimini tuzgan shaxsning iltimosnomasiga, sud xarajatlarini undirishga taalluqli qismi esa sudning tashabbusiga ko‘ra sud tomonidan beriladigan ijro varaqasi asosida, ushbu Kodeks qoidalari bo‘yicha majburiy ijro etilishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 166, 169-moddalari, 203-moddasi ikkinchi qismi 3-bandi, 225, 226-moddalari, 278-moddasi uchinchi qismi, 394, 414-moddalari.

169-modda. Kelishuv bitimini tasdiqlashni rad etish

Sud kelishuv bitimini tasdiqlashni quyidagi hollarda rad etadi, agar uning shartlari:

Oldingi tahrirga qarang.

qonunchilikka zid bo‘lsa;

(169-modda birinchi qismining ikkinchi xatboshisi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

uchinchi shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlariga daxldor bo‘lsa.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 14-bandi.

Kelishuv bitimini tasdiqlashni rad etish to'g'risida ajrim chiqariladi, ajrim ustidan shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 166-moddasi, 226-moddasi beshinchi qismi, 394-moddasi beshinchi qismi, 414-moddasi to'rtinchi qismi.

II BO'LIM. BIRINCHI INSTANSIYA SUDIDA ISHLARNI YURITISH

1-kichik bo'lim. Buyruq tartibida ish yuritish

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli "Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarori.

18-bob. Sud buyrug'i

170-modda. Sud buyrug'iga oid umumiy qoidalar

Sud buyrug'i nizosiz talablar bo'yicha sud muhokamasi o'tkazmasdan berilgan sud hujjatidir.

Sud buyrug'i ijro hujjati kuchiga ega. Sud buyrug'i bo'yicha undiruv buyruq berilganidan keyin o'n kunlik muddat o'tgandan keyin va sud hujjatlarini ijro etish uchun belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Aliment undirish va xodimga uch oylik ish haqidan ortiq bo'lmagan ish haqini undirib berish to'g'risidagi sud buyruqlari darhol ijro etilishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6-moddasi ikkinchi qismi, 171 — 181-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 6-bandi 1) kichik bandi.

171-modda. Sud buyrug'ini berish bo'yicha talablar

Sud buyrug'i quyidagi hollarda beriladi, agar:

- 1) talab notarial tasdiqlangan bitimga asoslangan bo'lsa;
- 2) talab yozma bitimga asoslangan va qarzdor tomonidan tan olingan bo'lsa;
- 3) kommunal xizmatlar yoki aloqa xizmatlari to'lovi bo'yicha qarzdorlikni tasdiqlovchi hujjatlarga asoslangan undirish to'g'risida talab arz qilingan bo'lsa;
- 4) voyaga yetmagan bolalar uchun alimentlar undirish to'g'risidagi, otalikni belgilash bilan yoki uchinchi shaxslarni jalb etish zarurati bilan bog'liq bo'lmagan talab arz qilingan bo'lsa;
- 5) hisoblangan, lekin xodimga to'lanmagan ish haqini va unga tenglashtirilgan to'lovlarni undirish haqida talab arz qilingan bo'lsa;
- 6) fuqarolardan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorlikni undirish to'g'risida talab arz qilingan bo'lsa;
- 7) ijara shartnomasida belgilangan ijara to'lovlari muddatida to'lanmaganligi sababli ushbu to'lovlarni undirish to'g'risida talab arz qilingan bo'lsa;
- 8) ko'p kvartirali uyning joylari mulkdorlaridan majburiy badallar va to'lovlarni undirish to'g'risida talab arz qilingan bo'lsa;

(171-moddasining 8-bandi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 14-noyabrdagi O'RQ-584-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 15.11.2019-y., 03/19/584/4025-son — 2020-yil 1-avgustdan kuchga kiradi)

Oldingi tahrirga qarang.

9) yozma bitim mavjud bo'lgan taqdirda, undiruvni qarzdorning majburiyatlari bajarilishining ta'minoti bo'lgan ko'char mol-mulkka qaratish to'g'risida talab arz qilingan bo'lsa.

(171-modda O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 22-oktabrdagi O'RQ-572-sonli Qonuniga asosan 9-band bilan to'ldirilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 23.10.2019-y., 03/19/572/3943-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6-moddasi ikkinchi qismi, 170, 172, 173, 177, 178-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli "Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 2, 9, 10, 11-bandlari.

172-modda. Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi arizaning shakli va mazmuni

Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi ariza sudga ushbu Kodeksning 5-bobida belgilangan sudlovga tegishlilikning umumiy qoidalari bo'yicha beriladi.

Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi ariza yozma shaklda, shu jumladan axborot tizimi orqali elektron hujjat tarzida beriladi. Arizada quyidagilar ko'rsatilishi kerak:

- 1) ariza berilayotgan sudning nomi;
- 2) undiruvchining familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), uning yashash joyi yoki joylashgan eri (pochta manzili) hamda yuridik shaxsning rekvizitlari;
- 3) qarzdorning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), uning yashash joyi yoki joylashgan eri (pochta manzili) hamda yuridik shaxsning rekvizitlari;
- 4) undiruvchining talabi va talabga asos bo'lgan holatlar;
- 5) undirilayotgan qarzdorlik vujudga kelgan davr;

Oldingi tahrirga qarang.

5¹) to'lanmagan to'lovlar summasining hisob-kitobi va undiruv qaratilayotgan, qarzdorning majburiyatlari bajarilishining ta'minoti sifatida turgan ko'char mol-mulkning tavsifi;

(172-modda O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 22-oktabrdagi O'RQ-572-sonli Qonuniga asosan 5¹-band bilan to'ldirilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 23.10.2019-y., 03/19/572/3943-son)

6) arz qilingan talabni tasdiqlovchi, ilova qilinayotgan hujjatlarning ro'yxati.

Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi arizada undiruvchi yoki uning vakilining telefonlari, fakslari raqamlari, elektron pochta manzili ko'rsatilishi mumkin.

Ko'char mol-mulk talab qilingan taqdirda, arizada ushbu mol-mulkning qiymati ko'rsatilishi lozim.

Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi ariza undiruvchi yoki uning vakili tomonidan imzolanadi. Vakil tomonidan berilayotgan arizaga uning vakolatlarini tasdiqlovchi hujjat ilova qilinishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4-moddasi birinchi qismi birinchi, uchinchi xatboshilari, 173-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli "Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 2 — 5, 8 — 10-bandlari.

173-modda. Sud buyrug‘ini berish to‘g‘risidagi arizaga ilova qilinadigan hujjatlar

Sud buyrug‘ini berish to‘g‘risidagi arizaga:

Oldingi tahrirga qarang.

1) davlat boji va pochta xarajatlari belgilangan tartibda va miqdorda to‘langanligini;

(173-moddaning 1-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O‘RQ-496-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

2) huquqiy munosabatni sudgacha hal qilish tartibiga rioya qilinganligi to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni, agar bu qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan bo‘lsa;

3) talablarga asos bo‘lgan holatlarni;

4) arz qilingan talabni tasdiqlovchi hujjatlar ilova qilinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 172, 174-moddalari, 176-moddasi birinchi qismi 2-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli “Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 10-bandi.

174-modda. Davlat boji

Oldingi tahrirga qarang.

Sud buyrug‘ini berish to‘g‘risidagi arizadan qonunchilikda da‘vo ishini yuritish uchun belgilangan tartibda va miqdorda davlat boji undiriladi.

(174-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Sud buyrug‘ini berish to‘g‘risidagi arizani qabul qilish rad etilgan taqdirda, undiruvchi tomonidan to‘langan davlat boji qaytarib beriladi.

Sud buyrug‘i bekor qilingan taqdirda undiruvchi tomonidan to‘langan davlat boji qaytarib berilmaydi. Undiruvchi tomonidan qarzdorga nisbatan da‘vo ishi yuritish tartibida da‘vo qo‘zg‘atilgan taqdirda, to‘langan davlat boji to‘lanishi lozim bo‘lgan bojga qo‘shib hisoblanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 128 — 131-moddalari, 173-moddasi birinchi qismi 1-bandi, O‘zbekiston Respublikasining “Davlat boji to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 03.11.1994-yildagi “Davlat boji stavkalarini haqida”gi 533-sonli qarori bilan tasdiqlangan Davlat boji stavkalarining 1-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 7, 22-bandlari.

175-modda. Sud buyrug‘ini berish to‘g‘risidagi arizani qabul qilishni rad etish asoslari

Sudya sud buyrug‘ini berish to‘g‘risidagi arizani qabul qilishni ushbu Kodeksning 194-moddasida nazarda tutilgan asoslar bo‘yicha rad etadi. Sudya arizani qabul qilishni quyidagi hollarda ham rad etadi, agar:

1) arz qilingan talab ushbu Kodeksning 171-moddasida nazarda tutilmagan bo‘lsa;

2) qarzdor O‘zbekiston Respublikasi sudlari yurisdiksiyasi doirasidan chetda bo‘lsa;

3) huquq to‘g‘risida nizo mavjud deb hisoblansa.

Arizani qabul qilishni rad etish to‘g‘risida sudya ariza sudga kelib tushgan kundan e‘tiboran uch kunlik muddat ichida ajrim chiqaradi.

Arizani qabul qilish rad etilganligi undiruvchining shu talab bo‘yicha da‘vo ishini yuritish tartibida da‘vo taqdim etish imkoniyatiga to‘sqinlik qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 172-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli "Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 7, 14 — 18-bandlari.

176-modda. Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi arizani qaytarish

Sudya sud buyrug'ini berish to'g'risidagi arizani quyidagi hollarda qaytaradi, agar:

- 1) ariza ushbu Kodeksning 172-moddasida belgilangan talablarga rioya etilmagan holda berilgan bo'lsa;
- 2) ushbu Kodeksning 173-moddasida nazarda tutilgan hujjatlar ilova qilinmagan bo'lsa;
- 3) arz qilingan talabni tasdiqlovchi hujjatlar taqdim etilmagan bo'lsa;
- 4) davlat boji to'langanligini tasdiqlovchi hujjat taqdim etilmagan bo'lsa, davlat boji to'lashni kechiktirish mumkinligi qonunda nazarda tutilgan hollarda esa bu haqda iltimosnoma mavjud bo'lmasa yoxud iltimosnoma rad etilgan bo'lsa;
- 5) sud buyrug'i berilguniga qadar undiruvchidan sud buyrug'ini berish to'g'risidagi arizani qaytarish haqida ariza kelib tushgan bo'lsa.

Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi arizani qaytarish haqida sudya ariza sudga kelib tushgan kundan e'tiboran uch kundan kechiktirmay ajrim chiqaradi.

Sud buyrug'ini berish to'g'risidagi arizaning qaytarilishi yo'l qo'yilgan kamchiliklar bartaraf etilganidan keyin ushbu ariza bilan sudga ikkinchi marta murojaat etishga to'sqinlik qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 172-moddaci.

177-modda. Sud buyrug'ini berish tartibi va muddati

Arz qilingan talabning mazmuni bo'yicha sud buyrug'i ariza sudga kelib tushgan kundan e'tiboran uch kun ichida sudya tomonidan beriladi.

Sud buyrug'i sudya tomonidan undiruvchi va qarzdorni sudga chaqirmasdan, ularning tushuntirishlarini eshitmasdan yakka tartibda, sud muhokamasisiz beriladi.

Sud buyrug'i sudya tomonidan imzolanadi.

Agar belgilangan muddatda qarzdordan sudga e'tiroz kelib tushmasa, sudya undiruvchiga sudning muhri bilan tasdiqlangan buyruq ko'chirma nusxasini ijroga taqdim etish uchun beradi.

Undiruvchining iltimosiga ko'ra sud buyrug'i ijro etish uchun bevosita sud tomonidan yuborilishi mumkin.

Qarzdordan davlat bojini undirish uchun sudning muhri bilan tasdiqlangan sud buyrug'ining alohida nusxasi bevosita sud tomonidan ijro etish uchun yuboriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 170 — 174, 178-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli "Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 19-bandi.

178-modda. Sud buyrug'ining mazmuni

Sud buyrug'ida quyidagilar ko'rsatiladi:

Oldingi tahrirga qarang.

- 1) ishning raqami va buyruq berilgan sana;

(178-modda birinchi qismining 1-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

2) sudning nomi, buyruq bergan sudyaning familiyasi, ismi va otasining ismi;

3) undiruvchining familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), yashash joyi yoki joylashgan eri (pochta manzili);

Oldingi tahrirga qarang.

4) qarzdorning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), yashash joyi yoki joylashgan eri (pochta manzili), qarzdor jismoniy shaxsning shaxsiy identifikatsiya raqami (O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmagan jismoniy shaxslar shaxsini tasdiqlovchi boshqa hujjatlarning rekvizitlari), shuningdek qarzdor yuridik shaxsning soliq to'lovchi identifikatsiya raqami;

(178-modda birinchi qismining 4-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 25-avgustdagi O'RQ-711-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 26.08.2021-y., 03/21/711/0825-son)

5) talabni qanoalantirish uchun asos bo'lgan qonun;

Oldingi tahrirga qarang.

6) undirilishi lozim bo'lgan pul summalarining miqdori yoki undiruv qaratilayotgan, qarzdorning majburiyatlari bajarilishining ta'minoti sifatida turgan ko'char mol-mulk, uning tavsifi va bahosi;

(178-modda birinchi qismining 6-bandi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 22-oktabrdagi O'RQ-572-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 23.10.2019-y., 03/19/572/3943-son)

7) undirilayotgan qarzdorlik vujudga kelgan davr;

8) neustoyka miqdori, agar uning undirilishi qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan bo'lsa;

9) qarzdordan undirilishi kerak bo'lgan davlat bojining summasi;

10) arz qilingan talabga qarshi qarzdor tomonidan e'tiroz taqdim etish muddati va tartibi.

Voyaga yetmagan bolalar uchun alimentlar undirish to'g'risidagi sud buyrug'ida ushbu moddaning **1 — 5, 9, 10-bandlarida** nazarda tutilgan ma'lumotlardan tashqari quyidagilar ko'rsatiladi: qarzdorning tug'ilgan sanasi va joyi, ta'minoti uchun aliment undirilishi lozim bo'lgan har bir bolaning ismi va tug'ilgan sanasi, qarzdordan har oyda undiriladigan to'lovlar miqdori hamda ularni undirish muddati.

Sud buyrug'ining yozuvidagi xatolarni va ochiq ko'rinib turgan arifmetik xatolarni tuzatish sudning tashabbusi yoxud undiruvchining yoki qarzdorning arizasi bo'yicha ushbu buyruq qanday tartibda berilgan bo'lsa, shunday tartibda sudning ajrimi asosida amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 170, 177, 179-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli "Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 19-bandi birinchi xatboshisi.

179-modda. Qarzdorga sud buyrug'ining ko'chirma nusxasini yuborish

Sud buyrug'i berilganidan keyin sud uning ko'chirma nusxasini darhol qarzdorga yuboradi.

Sud buyrug'i sudyaning elektron raqamli imzosi bilan tasdiqlangan elektron hujjat tarzida yuborilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 170, 178-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli “Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 20-bandi.

180-modda. Sud buyrug‘ining qonuniy kuchga kirishi

Sud buyrug‘i u berilgandan so‘ng o‘n kunlik muddat o‘tgach qonuniy kuchga kiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 170, 178-moddalari.

181-modda. Sud buyrug‘ini bekor qilish

Qarzdor arz qilingan talabga qarshi e‘tirozlarini buyruqni bergan sudga sud buyrug‘ining ko‘chirma nusxasini olgan kundan e‘tiboran o‘n kunlik muddatda yuborishga haqli. Bunday holda sudya sud buyrug‘ini bekor qilib, bu haqda ajrim chiqaradi. Sud buyrug‘ini bekor qilish to‘g‘risidagi ajrimda sudya undiruvchi bildirgan talab da‘vo ishini yuritish tartibida taqdim etilishi mumkinligini tushuntiradi. Sud buyrug‘ini bekor qilish to‘g‘risidagi ajrimning ko‘chirma nusxasi ajrim berilganidan keyin uch kundan kechiktirmay undiruvchiga va qarzdorga imzo qo‘ydirib topshiriladi yoki ularga pochta orqali yoxud elektron hujjat tarzida yuboriladi.

Alimentlar undirish to‘g‘risidagi sud buyrug‘i ijro ishini yuritish bo‘yicha undiruv tugaguniga qadar undiruvchining arizasiga ko‘ra bekor qilinishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 170, 178-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi 4-sonli “Buyruq tartibida ish yuritishni tartibga soluvchi qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 20, 21, 23, 24-bandlari.

2-kichik bo‘lim. Da‘vo ishini yuritish

19-bob. Umumiy qoidalar

182-modda. Sud tomonidan da‘vo ishini yuritish tartibida ko‘riladigan ishlar

Oldingi tahrirga qarang.

Sud tomonidan da‘vo ishini yuritish tartibida ko‘riladigan ishlarga, agar qonunchilikda ularni ko‘rishning boshqacha tartibi nazarda tutilmagan bo‘lsa, fuqarolik, mehnat, oilaviy, uy-joy va boshqa huquqiy munosabatlardan kelib chiqadigan da‘volar bo‘yicha ishlar kiradi.

(182-moddaning matni O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 2-bandi.

183-modda. Da‘vo ishini yuritishga doir ishlarni ko‘rish tartibi

Da‘vo ishni yuritishga doir ishlar ushbu kichik bo‘limda ko‘rsatilgan istisno va qo‘shimchalar bilan birga fuqarolik sud ishlarini yuritishning umumiy qoidalari bo‘yicha ko‘riladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 1 — 169, 359 — 362, 373 — 445-moddalari.

184-modda. Ishga tiklash to‘g‘risidagi ishlar bo‘yicha uchinchi shaxslarni jalb qilish

Mehnat shartnomasi g'ayriqonuniy ravishda bekor qilingan xodimlarni yoki g'ayriqonuniy ravishda boshqa ishga o'tkazilgan xodimlarni ilgarigi ishiga tiklash to'g'risidagi ishlar bo'yicha sud mehnat shartnomasini bekor qilishga yoki boshqa ishga o'tkazishga farmoyish bergan mansabdor shaxsni uchinchi shaxs sifatida javobgar tarafida ishda ishtirok etish uchun o'z tashabbusi bilan jalb qilishi shart.

Oldingi tahrirga qarang.

Sud mehnat shartnomasining bekor qilinishi yoki boshqa ishga o'tkazish ochiqdan-ochiq qonunni buzgan holda amalga oshirilganligini aniqlasa, shu protsessning o'zidayoq aybdor mansabdor shaxs zimmasiga majburiy progul yoki kam haq to'lanadigan ish bajarilgan vaqt uchun haq to'lash sababli tashkilotga yetkazilgan zararining o'rnini qoplash majburiyatini yuklatadi. Bunday hollarda mansabdor shaxsdan undiriladigan summalarning miqdori mehnat to'g'risidagi qonunchilik bilan belgilanadi.

(184-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining 89, 92, 97 — 103, 111, 184, 208, 271, 274, 277-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 17.04.1998-yildagi "Sudlar tomonidan mehnat shartnomasi (kontrakti)ni bekor qilishni tartibga soluvchi qonunlarning qo'llanilishi haqida"gi 12-sonli qarori.

185-modda. Nikohni bekor qilish to'g'risidagi ish bilan birga ko'rib chiqilishi mumkin bo'lmagan nizolar

Er-xotinning mol-mulkini bo'lish haqidagi talabi, agar bu nizoni to'g'ri hal etish uchun ishga uchinchi shaxslarni jalb qilish zarur bo'lsa, nikohni bekor qilish to'g'risidagi ish bilan birga ko'rilishi mumkin emas.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 48-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 23, 24, 27, 28, 37, 38, 40-moddalari.

186-modda. Alimentlar undirish to'g'risidagi ishlar bo'yicha javobgarning sudga kelishi

Sud alimentlar undirish to'g'risidagi ishlar bo'yicha javobgarning sudga kelishini shart deb topishi mumkin. Agar bunday holda javobgar sud tomonidan uzrsiz deb topilgan sabablarga ko'ra sud majlisiga kelmasa, u majburiy tartibda keltiriladi va ushbu Kodeksning 146-moddasida nazarda tutilgan tartibda jarimaga tortiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 143-moddasi birinchi qismi 1-bandi, 144-moddasi.

187-modda. Alimentlarni hal qiluv qarori qabul qilinguniga qadar undirish

Alimentlar undirish to'g'risidagi ishlarni ko'rish vaqtida sud zarur bo'lgan taqdirda, ishni mazmunan hal qilguniga qadar taraflarning moddiy ahvolini hisobga olib, er (xotin) o'z xotinini (erini) boqishga qancha miqdorda vaqtincha mablag' berib turishi kerakligi, bolalarni boqish va tarbiyalashga er-xotindan qaysi biri va qancha miqdorda vaqtincha mablag' berib turishi kerakligi, shuningdek bolalardan qaysi biri ota-onalarini boqishga qancha miqdorda vaqtincha mablag' berib turishi kerakligi to'g'risida ajrim chiqarishga haqli.

Sudning ajrimi darhol ijro etiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 266-moddasi birinchiqismi 1-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 96, 100, 110, 112, 117, 118-moddalari.

20-bob. Ish qo'zg'atish

188-modda. Ariza berish

Sudda ishlar yozma shaklda, shu jumladan pochta orqali yoki elektron hujjat tarzida ariza berish yo'li bilan qo'zg'atiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 3, 4, 193-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 110, 112-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 2, 3-bandlari.

189-modda. Arizaning mazmuni

Arizada quyidagilar ko'rsatilishi kerak:

- 1) ariza berilayotgan sudning nomi;
- 2) da'vogarning familiyasi, ismi, otasining ismi, yashash joyi, agar da'vogar tashkilot bo'lsa, uning nomi, joylashgan eri (pochta manzili) hamda rekvizitlari, shuningdek, agar ariza vakil tomonidan berilayotgan bo'lsa, vakilning familiyasi, ismi, otasining ismi va manzili;
- 3) javobgarning familiyasi, ismi, otasining ismi, yashash joyi, agar javobgar tashkilot bo'lsa, uning nomi, joylashgan eri (pochta manzili) hamda rekvizitlari;
- 4) da'vogarning talabi;
- 5) agar da'vo baholanishi kerak bo'lsa, da'voning bahosi;
- 6) da'vogar o'z talabiga asos qilib ko'rsatayotgan holatlar va da'vogar tomonidan bayon qilingan holatlarni tasdiqlovchi dalillar;
- 7) javobgar bilan nizoni sudgacha hal qilish tartibiga rioya etilganligi to'g'risidagi ma'lumotlar, basharti bu qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan bo'lsa;
- 8) arizaga ilova qilinayotgan hujjatlarning ro'yxati.

Ariza da'vogar yoki uning vakili tomonidan imzolanadi. Agar ariza vakil tomonidan berilgan bo'lsa, arizaga ishonchnoma yoki vakilning vakolatini tasdiqlovchi boshqa hujjat ilova qilinishi kerak.

Boshqa shaxslarning huquqlarini himoya qilish maqsadida prokuror, davlat boshqaruvi organlari, tashkilotlar yoki ayrim fuqarolar tomonidan beriladigan arizada ushbu moddada sanab o'tilgan ma'lumotlardan tashqari ariza kimning manfaatini ko'zlab berilgan bo'lsa, o'sha shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi) hamda manzili ko'rsatilishi kerak.

Arizada da'vogarni yoki uning vakilining, shuningdek boshqa tarafning telefonlari va fakslari raqamlari, elektron manzili ko'rsatilishi mumkin.

Arizada elektron manzili ko'rsatilganligi arizachining sud chaqiruv qog'ozlarini va boshqa xabarnomalarni, sud hal qiluv qarorlarining hamda ajrimlarining ko'chirma nusxalarini elektron hujjat tarzida olishga bo'lgan roziligidir.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4, 188-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 110,112-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 2, 3-bandlari.

190-modda. Arizaning va unga ilova qilingan hujjatlarning ko‘chirma nusxalari

Ariza javobgarlarning soniga mutanosib miqdordagi ko‘chirma nusxalari bilan birga sudga beriladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan ariza mustasno.

Sudya ishning murakkabligi va xususiyatiga qarab, arizaga ilova qilingan hujjatlarning ko‘chirma nusxalarini javobgarlarning soniga mutanosib miqdorda taqdim etish majburiyatini da’vogarning zimmasiga yuklashi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: Mazkur kodeksning 156-moddasi ikkinchi qismi, 188, 189-moddalari.

191-modda. Arizaga ilova qilinadigan hujjatlar

Arizaga quyidagilarni tasdiqlovchi hujjatlar ilova qilinadi:

- 1) arz qilinayotgan talablarga asos bo‘lgan holatlarni;
- 2) javobgar bilan nizoni sudgacha hal qilish tartibiga rioya etilganligini, bosharti bu qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan bo‘lsa;

Oldingi tahrirga qarang.

- 3) davlat boji va pochta xarajatlari belgilangan tartibda va miqdorda to‘langanligini;
(191-moddaning 3-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O‘RQ-496-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)
- 4) arizani imzolash vakolatini tasdiqlovchi hujjatni, agar ariza vakil tomonidan imzolangan bo‘lsa.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 68, 69-moddalari, 122-moddasi 10-bandi, 128 — 131, 189-moddasi birinchi qismi 7-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 03.11.1994-yildagi “Davlat boji stavkalari haqida”gi 533-sonli qarori bilan tasdiqlangan Davlat boji stavkalari 1-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori 1 — 12, 17 — 22-bandlari.

192-modda. Arizani ish yuritishga qabul qilish to‘g‘risidagi masalani hal etish

Sudya arizani ish yuritishga qabul qilish to‘g‘risidagi, qabul qilishni rad etish yoki qaytarish haqidagi masalani ariza sudga kelib tushgan kundan e’tiboran o‘n kundan kechiktirmay yakka tartibda hal etadi. Arizani ish yuritishga qabul qilish, qabul qilishni rad etish yoki qaytarish to‘g‘risida ajrim chiqariladi. Arizani ish yuritishga qabul qilishni rad etish yoki qaytarish to‘g‘risidagi ajrimning ko‘chirma nusxasi ariza va unga ilova qilingan hujjatlar bilan birga arizachiga ajrim chiqarilgandan keyingi kundan kechiktirmay yuboriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 193 — 195-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi birinchi, ikkinchi xatboshilari, 12-bandi birinchi xatboshisi, 16-bandi birinchi, ikkinchi xatboshilari.

193-modda. Arizani ish yuritishga qabul qilish va ish qo‘zg‘atish

Sudya ushbu Kodeksda nazarda tutilgan talablarga rioya etgan holda berilgan arizani ish yuritishga qabul qilishi va ish qo‘zg‘atishi shart.

Sudya ushbu Kodeksda nazarda tutilgan talablarni buzgan holda berilgan arizani, agar arizaga tegishli iltimosnomalar ilova qilingan, bunday iltimosnomalarni hal qilish qonun bilan

sudyaning vakolatlariga berilgan hamda bu iltimosnomalar qanoatlantirilgan bo'lsa, ish yuritishga qabul qilishga va ish qo'zg'atishga haqli.

Sudyaning ushbu Kodeksda nazarda tutilgan talablarni buzgan holda berilgan arizani ish yuritishga qabul qilish to'g'risidagi iltimosnomani qanoatlantirish haqidagi xulosasi arizani ish yuritishga qabul qilish to'g'risidagi ajrimda asoslantirilgan bo'lishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 133-moddasi ikkinchi qismi, 153-moddasi ikkinchi qismi, 155-moddalari, 195-moddasi birinchi qismi 7-bandi.

194-modda. Arizani ish yuritishga qabul qilishni rad etish

Sud arizani ish yuritishga qabul qilishni quyidagi hollarda rad etadi, agar:

1) arz qilinayotgan talab sudga taalluqli bo'lmasa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 26-moddasi.

2) fuqarolik ishlari bo'yicha sudning, iqtisodiy sudning yoki ma'muriy sudning yoxud chet davlat vakolatli sudining ayni bir taraflar o'rtasidagi, ayni bir predmet to'g'risidagi va ayni bir asoslar bo'yicha nizo yuzasidan qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori yoki da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishini qabul qilish to'g'risidagi yoxud taraflarning kelishuv bitimini tasdiqlash haqidagi ajrimi mavjud bo'lsa;

3) fuqarolik ishlari bo'yicha sudning, hakamlik sudining ish yuritishida ayni bir taraflar o'rtasidagi, ayni bir predmet to'g'risidagi va ayni bir asoslar bo'yicha nizo yuzasidan ish mavjud bo'lsa;

4) ayni bir shaxslar o'rtasidagi, ayni bir predmet to'g'risidagi va ayni bir asoslar bo'yicha nizo yuzasidan hakamlik sudining qabul qilingan, qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori bo'lsa, bundan fuqarolik ishlar bo'yicha sud hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasini berishni rad etgan hollar mustasno;

5) ayni bir shaxslar o'rtasidagi, ayni bir predmet to'g'risidagi va ayni bir asoslar bo'yicha nizo yuzasidan hakamlik muhokamasini tugatish to'g'risida chiqarilgan ajrim bo'lsa, bundan hakamlik sudida ushbu nizoni qo'rib chiqish vakolati mavjud emasligi sababli hakamlik muhokamasi tugatilganligi holati mustasno.

Sudyaning ushbu moddada nazarda tutilgan asoslar bo'yicha arizani ish yuritishga qabul qilishni rad etishi sudga ikkinchi marta murojaat etishga to'sqinlik qiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Agar talab sudga taalluqli bo'lmasa va nizoni hal etish boshqa davlat organining vakolatiga taalluqli bo'lsa, ajrimda sudya arizachi qaysi organga murojaat qilishi lozimligini ko'rsatishi shart.

(194-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RO-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 12-bandi birinchi xatboshisi, 15-bandi birinchi, uchinchi xatboshilari.

195-modda. Arizani qaytarish

Sudya arizani va unga ilova qilingan hujjatlarni quyidagi hollarda qaytaradi, agar:

1) ariza muomalaga layoqatsiz shaxs tomonidan berilgan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 31-bobi, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 22, 30-moddalari.

2) manfaatdor shaxs nomidan berilgan ariza ish yuritish vakolatiga ega bo'lmagan shaxs tomonidan berilgan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 65 — 70-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 129 — 131, 134, 138-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi plenumining 2010-yil 14-maydagi "Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo'llanilishi to'g'risida"gi qarori.

3) ish mazkur sudning sudloviga tegishli bo'lmasa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 28 — 30, 33, 34-moddalari.

4) ariza ushbu Kodeksning 189-moddasida belgilangan talablarga rioya etilmagan holda berilgan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 188-moddalari.

5) bitta arizada bir yoki bir nechta javobgarga nisbatan bir nechta talab birlashtirilgan bo'lsa, basharti bu talablar o'zaro bog'liq bo'lmasa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 27, 196-moddalari.

6) ish yuritishga qabul qilish va ishni qo'zg'atish to'g'risida ajrim chiqarilguniga qadar arizachidan arizani qaytarish haqida ariza kelib tushgan bo'lsa;

Oldingi tahrirga qarang.

7) davlat boji va pochta xarajatlari belgilangan tartibda va miqdorda to'langanligini tasdiqlovchi hujjat taqdim etilmagan bo'lsa, davlat bojini to'lashni kechiktirish mumkinligi qonunda nazarda tutilgan hollarda esa bu haqda iltimosnoma mavjud bo'lmasa yoki iltimosnoma rad etilgan bo'lsa;

(195-moddaning birinchi qismi 7-bandi O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O'RQ-496-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 128 — 133-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to'g'risida"gi qarori.

8) mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish to'g'risidagi ariza qonunda belgilangan muddatdan oldin yoki qonunda nazarda tutilgan mol-mulkni (ashyoni) aniqlash va hisobga olish tartibi buzib berilgan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 122-moddasi 11-bandi, 293-moddasi 8-bandi, 327 — 330-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 1157-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinci instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

9) da‘vogar nizoni javobgar bilan mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish orqali hal qilish tartibiga rioya etilganligini tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim etmagan bo‘lsa, basharti bu mazkur toifadagi nizolar uchun qonunda yoki shartnomada nazarda tutilgan bo‘lsa.

(195-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuniga asosan 9-band bilan to‘ldirilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Arizani qaytarish to‘g‘risidagi ajrim ustidan shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin. Ajrim bekor qilingan taqdirda, ariza sudga dastlabki murojaat qilingan kunda berilgan deb hisoblanadi.

Arizaning qaytarilishi yo‘l qo‘yilgan kamchiliklar bartaraf etilganidan keyin sudga umumiy tartibda takroran murojaat qilishga to‘sqinlik qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi birinchi, uchinchi xatboshilari, 9-bandi to‘rtinchi xatboshisi, 15-bandi birinchi, to‘rtinchi xatboshilari.

196-modda. Bir nechta talabni birlashtirish

Da‘vogar bitta arizada o‘zaro bog‘liq bo‘lgan bir nechta talabni birlashtirishga haqli.

197-modda. Sudyaning bir turdagi ishlarni birlashtirish huquqi

Sudya mazkur sudning ish yuritishida ayni bir taraflar ishtirok etayotgan bir turdagi bir nechta ish yoxud bir shaxsning turli javobgarlarga yoki bir nechta da‘vogarning ayni bitta javobgarga nisbatan arizalari bo‘yicha bir nechta ish mavjudligini aniqlasa, bu ishlarni birgalikda ko‘rish uchun bitta ish yuritishga birlashtirishga, agar bunday birlashtirish ishning o‘z vaqtida va to‘g‘ri hal qilinishiga olib kelsa, haqli.

Ishlarni birlashtirish to‘g‘risida ajrim chiqariladi.

Birlashtirilgan ishlarni ko‘rish muddati keyinroq qo‘zg‘atilgan ish bo‘yicha belgilanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 27, 45, 196-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi birinchi, oltinchi xatboshilari, 16-bandi birinchi, beshinchi xatboshilari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli “Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to‘g‘risida”gi qarorining 18-bandi.

198-modda. Bir nechta talabni alohida ish yuritishga ajratish

Agar arizani ko‘rayotgan sudya talablarni ajratib ko‘rishni maqsadga muvofiq deb topsa, u birlashtirilgan talablardan birini yoki bir nechtasini alohida ish yuritishga ajratishga haqli.

Bir nechta da‘vogar tomonidan yoki bir nechta javobgarga nisbatan talablar taqdim etilgan taqdirda, arizani ish yuritishga qabul qilish va ishni qo‘zg‘atish to‘g‘risida qaror qabul qilayotgan sudya, agar talablarni ajratib ko‘rishni maqsadga muvofiq deb topsa, bir yoki bir nechta talabni alohida ish yuritishga ajratishga haqli.

Talablarning bir qismini alohida ish yuritishga ajratish masalasi bo‘yicha ajrim chiqariladi.

Ajratilgan talab bo'yicha ish ko'rish muddati ajrim chiqarilgan kundan boshlab hisoblanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 27, 196 — 198-moddalari, 204-moddasi birinchi qismi 11-band, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 3-band birinchi, oltinchi xatboshilari, 16-band birinchi, beshinchi xatboshilari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 18-band.

199-modda. Qarshi da'vo taqdim etish

Sud tomonidan ish bo'yicha hal qiluv qarori chiqarilguniga qadar javobgar dastlabki da'vo bilan birgalikda ko'rib chiqish uchun da'vogarga nisbatan qarshi da'vo taqdim etishga haqli.

Qarshi da'vo taqdim etish da'vo taqdim etish to'g'risidagi umumiy qoidalar bo'yicha amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 37-moddasi, 44-moddasi uchinchi qismi, 200-moddasi, 223-moddasi birinchi qismi 9-band, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 4-band uchinchi xatboshisi.

200-modda. Qarshi da'voni qabul qilish shartlari

Sudya quyidagi hollarda qarshi da'voni qabul qilishi shart, agar:

- 1) qarshi da'vo dastlabki da'voni qoplashga qaratilgan bo'lsa;
- 2) qarshi da'voning qanoatlantirilishi dastlabki da'voning qanoatlantirilishini butunlay yoki qisman istisno etsa;
- 3) qarshi va dastlabki da'vo o'rtasida o'zaro bog'lanish mavjud bo'lsa hamda ularni birgalikda ko'rish nizoning tezroq va to'g'ri ko'rib chiqilishiga yordam bersa.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 37-moddasi, 44-moddasi uchinchi qismi, 199-moddasi, 223-moddasi birinchi qismi 9-band, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 4-band uchinchi xatboshisi.

21-bob. Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-son "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarori.

201-modda. Ishlarni sud muhokamasiga tayyorlash vazifalari

Sudya arizani qabul qilish va ish qo'zg'atish to'g'risida ajrim chiqarganidan so'ng ishni o'z vaqtida va to'g'ri ko'rib chiqish hamda hal qilish maqsadida uni sud muhokamasiga tayyorlaydi.

Ishni sud muhokamasiga tayyorlash vazifalari quyidagilardan iborat:

tarafning huquqiy munosabatlarini va ishni ko'rishda amal qilinishi lozim bo'lgan qonunni aniqlash;

tafaflarning talablari va e'tirozlarini asoslovchi faktlarni, shuningdek nizoni to'g'ri hal etish uchun ahamiyatga ega bo'lgan boshqa faktlarni aniqlash;

ishni hal qilish uchun zarur bo'lgan dalillar doirasini aniqlash va ularning o'z vaqtida sud majlisiga taqdim etilishini ta'minlash;

ishda ishtirok etishi mumkin bo'lgan shaxslar tarkibi to'g'risidagi masalani hal qilish;

tafaflar, ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar tomonidan zarur bo'lgan dalillarni taqdim etilishi;

tafaflarni yarashtirish.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 202 — 206, 207 — 268-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 5-bandi birinchi — sakkizinchi xatboshilari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 4-bandi.

202-modda. Ishni sud muhokamasiga tayyorlash muddatlari

Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash ariza qabul qilingan va fuqarolik ishi qo'zg'atilgan kundan e'tiboran o'n kunlik muddatdan kechiktirmay amalga oshirilishi kerak. Alohida hollarda, bu muddat o'ta murakkab ishlar bo'yicha sudyaning asoslantirilgan ajrimiga binoan yigirma kunga uzaytirilishi mumkin, bundan aliment undirish haqidagi, mayib bo'lganlik yoki sog'liqqa boshqacha tarzda shikast yetkazilganligi, shuningdek boquvchisining vafot etganligi munosabati bilan yetkazilgan zararning o'rnini qoplash hamda mehnatga oid huquqiy munosabatlardan kelib chiqadigan talablar to'g'risidagi ishlar mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 188, 192, 193-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 6-bandi.

203-modda. Ishni tayyorlash tartibida taraflarni so'roq qilish

Zarur bo'lgan hollarda, ishni sud muhokamasiga tayyorlash tartibida sudya taraflarni so'roq qilishi mumkin.

Bunda sudya:

1) da'vogarni o'zi arz qilingan talablarning mohiyati bo'yicha so'roq qiladi, undan javobgar bildirishi mumkin bo'lgan e'tirozlarni aniqlaydi va, agar bu zarur bo'lsa, da'vogarga qo'shimcha dalillar taqdim etishni taklif qiladi, shuningdek arz qilingan talablaridan voz kechish huquqini hamda voz kechishning huquqiy oqibatlarini tushuntiradi;

2) ishning holatlari bo'yicha javobgarni so'roq qiladi, da'vogarning talabiga qarshi uning qanday e'tirozlari borligini va bu e'tirozlar qanday dalillar bilan tasdiqlanishi mumkinligini aniqlaydi, shuningdek javobgarga da'vogarning talablarini tan olish yoxud qarshi talablar qo'zg'atish huquqini tushuntiradi, alohida murakkab ishlar bo'yicha esa, javobgarga ish yuzasidan yozma tushuntirishlar taqdim etishni taklif qiladi. Javobgar sud majlisiga kelmagan taqdirda uning tomonidan yozma tushuntirishlar va dalillar taqdim etilmaganligi ishni ishdagi mavjud dalillar bo'yicha ko'rish uchun to'sqinlik qilmaydi;

Oldingi tahrirga qarang.

3) taraflardan kelishuv bitimi yoki mediativ kelishuv tuzish ehtimolini aniqlaydi va ularning huquqiy oqibatlarini tushuntiradi.

(203-modda ikkinchi qismining 3-bandi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O'RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 166, 199-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 7-bandi.

204-modda. Sudyaning ishni sud muhokamasiga tayyorlash bo'yicha harakatlari

Sudya ishni sud muhokamasiga tayyorlash tartibida quyidagi harakatlarni amalga oshiradi:

1) ishga uchinchi shaxslarning jalb etilishi yoki kirishishi to'g'risidagi masalani hal qiladi va ishda ishtirok etishiga yo'l qo'yilgan, mustaqil talablar bilan arz qiluvchi uchinchi shaxslarni ushbu Kodeksning 203-moddasiga muvofiq so'roq qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 48, 184-moddalari.

2) ishni ko'rishda vakillarning qatnashishi masalasini hal qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 65-moddasi.

3) ishda prokurorning ishtirok etishi to'g'risidagi va sud protsessida ishtirok etish uchun tegishli davlat boshqaruvi organini jalb etish haqidagi masalani hal qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 52, 302, 307, 329-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Prokuratura to'g'risida"gi qonuni 4-moddasi yettinchi xatboshisi, 33, 34, 35, 36-moddalari.

4) sherik da'vogarlarining, sherik javobgarlar va uchinchi shaxslarning ishga kirishishi to'g'risidagi masalani hal qiladi, shuningdek ishga daxldor bo'lmagan javobgarni almashtirish haqidagi masalani hal qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 46-moddasi.

5) guvohlarni sud majlisiga chaqirish to'g'risidagi masalani hal qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 156 — 161-moddalari.

6) tashkilotlardan yoki fuqarolardan yozma va ashyoviy dalillarni talab qilib oladi yoki ishda ishtirok etuvchi shaxslarga sudga taqdim etish uchun bu dalillarni olishga doir so'rovlar beradi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 84 — 87, 90 — 92-moddalari.

7) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning fikrlarini inobatga olgan holda, ekspertiza tayinlash va mutaxassis jalb etish to'g'risidagi masalani hal qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 61, 95, 102-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 01.06.2010-yildagi “Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi Qonuni 17-moddasi.

8) kechiktirib bo‘lmaydigan hollarda, ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilgan holda, joyga chiqib ko‘zdan kechirishni amalga oshiradi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 88, 93, 237, 239-moddalari.

9) boshqa sudlarga sud topshiriqlari yuboradi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 103-moddasi.

10) ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ularning protsessual huquqlari va majburiyatlarini tushuntiradi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39, 44, 51, 53, 57, 59, 60, 62, 64-moddalari.

11) bir turdagi ishlarni birlashtirish va bir nechta talabni alohida ish yuritishga ajratish to‘g‘risidagi masalani hal qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 27, 45, 196 — 198-moddalari.

12) da‘voni va dalillarni ta‘minlash masalasini hal qiladi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 76, 78, 105 — 112-moddalari.

13) taraflarni yarashtirish choralarini ko‘radi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 166 — 169-moddalari.

14) sud majlisini videokonferensaloqa rejimida o‘tkazish to‘g‘risidagi masalani hal qiladi va ishda ishtirok etuvchi shaxslarga bunday sud majlisida ishtirok etish huquqini tushuntiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 71-moddasi uchinchi qismi, 209-moddasi.

Sudya ishni sud muhokamasiga tayyorlash tartibida boshqa zarur protsessual harakatlarni ham amalga oshiradi.

Sudyaning ishni sud muhokamasiga tayyorlash bo‘yicha harakatlari sudya tomonidan ishda ishtirok etuvchi shaxslarni chaqirmagan holda ajrim bilan rasmiylashtiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 205-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 5-bandning to‘qqizinchi — o‘n birinchi xatboshilari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli “Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi..

205-modda. Ishni sud muhokamasiga tayinlash

Sudya ish yetarli darajada tayyorlangan deb topgach, uni sud majlisida muhokama qilishga tayinlash to'g'risida ajrim chiqaradi hamda taraflar va sud protsessining boshqa ishtirokchilarini ishni ko'rish vaqti va joyi haqida xabardor qilish yuzasidan choralar ko'radi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 201 — 204-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 20-bandi.

206-modda. Sudya yordamchisining (katta yordamchisining) ishni sud muhokamasiga tayyorlash bo'yicha harakatlari

Sudyaning yordamchisi (katta yordamchisi) sudyaning topshirig'iga binoan quyidagi harakatlarni amalga oshiradi:

1) sudyaga kelib tushgan arizalarni o'rganadi va ularni ko'rish yuzasidan takliflar kiritadi, sud hujjatlari loyihalarini tayyorlaydi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4, 6-moddalari.

2) ishni sud muhokamasiga tayyorlash vazifalarini hal qilishda, shu jumladan ishda ishtirok etuvchi shaxslar doirasini aniqlashda va boshqa shaxslarni jalb qilish to'g'risidagi masalani hal etishda ishtirok etadi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39, 156-moddalari.

3) sud protsessini tayyorlashni va o'tkazishni tashkil etishda ishtirok etadi;

4) arizalar va murojaatlar, shuningdek ko'rilishi keyinga qoldirilgan yoki ish yuritish to'xtatib turilgan ishlar o'z vaqtida ko'rilishi ta'minlanishini tashkil etadi;

5) taraflar va protsessning boshqa ishtirokchilarini ishni ko'rish vaqti va joyi haqida xabardor qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39, 43, 156-moddalari.

Sudyaning yordamchisi (katta yordamchisi) sudyaning topshirig'iga binoan boshqa harakatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 21-bandi.

22-bob. Sud muhokamasi

207-modda. Fuqarolik ishlarini ko'rish va hal qilish muddatlari

Ishlar sud muhokamasiga tayyorlab bo'lingan kundan e'tiboran bir oydan kechiktirmay sud tomonidan ko'riladi va hal qilinadi. Bu muddat o'ta murakkab ishlar bo'yicha sudyaning asoslantirilgan ajrimiga ko'ra ikki oygacha uzaytirilishi mumkin, bundan ushbu moddaning **ikkinchi qismida** ko'rsatilgan ishlar mustasno.

Aliment undirish haqidagi, mayib bo'lganlik yoki sog'liqqa boshqacha tarzda shikast yetkazilganligi, shuningdek boquvchisining vafot etganligi munosabati bilan yetkazilgan zararining o'rnini qoplash to'g'risidagi ishlar hamda mehnatga oid huquqiy munosabatlardan kelib chiqadigan

talablar bo'yicha ishlar sud muhokamasiga tayyorlab bo'lingan kundan e'tiboran yigirma kundan kechiktirmay birinchi instansiya sudi tomonidan ko'rilishi kerak.

Qarshi da'vo berilgan ish bo'yicha ishni ko'rish va hal qilish muddatining o'tishi asosiy da'vo bo'yicha ish sud muhokamasiga tayyorlab bo'lingan kundan e'tiboran hisoblanadi.

Asosiy ishdan ajratilgan ishni, shuningdek birgalikda ko'rish uchun bitta ish yuritishga birlashtirilgan ishlarni ko'rish va hal qilish muddatining o'tishi ushbu Kodeksning 197 va 198-moddalariga muvofiq hisoblanadi.

Ushbu Kodeksda belgilangan tartibda sud ajrimi ustidan shikoyat qilingan (protest keltirilgan) taqdirda, ishni ko'rish va hal etish muddatining o'tishi ish yuqori instansiya sudiga yuborilgan paytdan e'tiboran to u birinchi instansiya sudining ish yurituviga kelib tushguniga qadar to'xtatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 27, 45, 196 — 198, 205-moddalari.

208-modda. Sud majlisi

Ish muhokamasi ishda ishtirok etuvchi shaxslarni albatta xabardor qilgan holda sudning ochiq majlisida o'tadi.

Yopiq sud majlislari qonunda nazarda tutilgan hollarda ishda ishtirok etuvchi shaxslarning talabiga yoki sudning tashabbusiga ko'ra o'tkaziladi.

Ochiq sud majlislari videokonferensaloqa rejimida o'tkazilishi mumkin. Ushbu Kodeksda nazarda tutilgan sudning videokonferensaloqa rejimidagi majlisida bevosita ishtirok etish og'zaki shaklda o'tkaziladigan sud majlisida ishtirok etishga tenglashtiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 12-moddasi birinchi — beshinchi qismlari, 209-moddasi.

Sudning tashabbusiga ko'ra yoki sud protsessi ishtirokchilarining iltimosnomasi bilan sud majlisining audio- yoki videoyozuvi olib borilishi mumkin.

Sud majlisini videokonferensaloqa rejimida o'tkazish zarur bo'lgan taqdirda, shuningdek sud majlisida audio- yoki videoyozuvi vositalaridan foydalanilganda sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarni va sud protsessining boshqa ishtirokchilarini bu haqda ogohlantiradi.

Oldingi tahririga qarang.

Sud protsessi ishtirokchilari va sud majlisi zalida hozir bo'lganlar yozma qaydlar qilish huquqiga ega. Sud majlisini fototasvirga tushirish, audio- va videoyozuvini amalga oshirish, shuningdek ommaviy axborot vositalarida translatsiya qilinishiga taraflarning roziligi va sud majlisida raislik qiluvchining ruxsati bilan yo'l qo'yiladi.

(208-moddaning oltinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 10-maydagi O'RQ-536-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 11.05.2019-y., 03/19/536/3114-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 13-bandi.

209-modda. Videokonferensaloqa rejimidagi sud majlisida ishtirok etish

Sudlarda videokonferensaloqani amalga oshirishning texnik imkoniyati bo'lgan taqdirda, ishda ishtirok etuvchi shaxslar va odil sudlovni amalga oshirishga ko'maklashuvchi shaxslar sudning videokonferensaloqa rejimidagi majlisida bu haqda o'zlari iltimosnoma berganda yoki

sudning tashabbusiga ko'ra ishtirok etishi mumkin. Ko'rsatilgan shaxslarning videokonferensaloqa rejimidagi sud majlisida ishtirok etishi to'g'risida sud ajrim chiqaradi, ajrimning ko'chirma nusxasi ishda ishtirok etuvchi shaxslarga, odil sudlovni amalga oshirishga ko'maklashayotgan shaxslarga va o'z ko'magida ushbu shaxslar bunday majlisda ishtirok etishi mumkin bo'lgan tegishli sudga yuboriladi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning videokonferensaloqa rejimidagi sud majlisida ishtirok etishini ta'minlash uchun ko'rsatilgan shaxslarning yashash joyi yoki joylashgan eri va turgan joyi bo'yicha tegishli sudlarning videokonferensaloqa tizimlaridan foydalaniladi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning videokonferensaloqa rejimidagi sud majlisida ishtirok etishini ta'minlayotgan sud ushbu shaxslarning kelgan-kelmaganligini tekshiradi va kelgan shaxslarning shaxsini aniqlaydi, guvohlarga, ekspertlarga, mutaxassislarga, tarjimonlarga o'z huquqlari, majburiyatlari va javobgarligi tushuntirilganligi to'g'risida ulardan tilxat oladi. Mazkur tilxat u olingan kundan keyingi kundan kechiktirmay sud majlisi bayonnomasiga qo'shib qo'yish uchun ishni ko'rayotgan sudga yuboriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 12-moddasi beshinchi qismi, 71-moddasi uchinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 13-bandi.

210-modda. Sud majlisini ochish

Ishni muhokama qilish uchun tayinlangan vaqtda sudya majlis zaliga kiradi, sud majlisini ochadi va qaysi ish ko'rilishi lozimligini e'lon qiladi.

211-modda. Sud majlisida raislik qiluvchi

Sud majlisida shu sudning raisi, uning o'rinbosari yoki sudya raislik qiladi.

Sud majlisida raislik qiluvchi (bundan buyon matnda raislik qiluvchi deb yuritiladi) sud majlisini boshqarib, ishning barcha holatlari, taraflarning huquq va majburiyatlari to'liq, har tomonlama va xolisona aniqlanishini, sud protsessining tarbiyaviy ta'sirini ta'minlaydi, ko'rilayotgan ishga aloqasi bo'lmagan hamma narsani sud muhokamasidan chetlatadi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslardan, guvohlardan, ekspertlardan, mutaxassislardan, tarjimonlardan birortasi raislik qiluvchining xatti-harakatlariga e'tiroz bildirgan taqdirda, bu e'tirozlar sud majlisining bayonnomasiga kiritiladi va masala sud tomonidan hal qilinadi.

Raislik qiluvchi sud majlisida tegishli tartibni ta'minlash uchun zarur choralar ko'radi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 17, 19-moddalari.

212-modda. Sud majlisi zalidagi tartib

Sudyalar majlis zaliga kirib kelganida va undan chiqib ketayotganida zalda hozir bo'lganlarning barchasi o'rnidan turadi.

O'n olti yoshga to'lmagan fuqarolar, agar ular ishda ishtirok etuvchi shaxslar yoki guvohlar bo'lmasa, sud majlisi zaliga qo'yilmaydi.

Sud jarayoni ishtirokchilari sudga "Hurmatli sud!" degan so'zlar bilan murojaat qiladi. Ular sudga o'z tushuntirishlari va ko'rsatuvlarini, savollarga javoblarini tik turib beradi. Bu qoidadan chetga chiqishga faqat raislik qiluvchining ruxsati bilan yo'l qo'yilishi mumkin.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar, guvohlar, ekspertlar, mutaxassislar, tarjimonlar, shuningdek sud majlisi zalida hozir bo'lgan barcha fuqarolar sud majlisida belgilangan tartibga rioya etishi va raislik qiluvchining farmoyishlariga so'zsiz bo'ysunishi shart.

Alohida xonada (maslahatxonada) qabul qilingan sud hujjatini sud majlisi zalida hozir bo'lganlarning barchasi tik turib eshitadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 145, 146, 150-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi, O'zbekiston Respublikasi Ichki Ishlar Vazirligining 23.02.2018-yildagi "Sud binolari, sud protsesslari va ular ishtirokchilarining xayfsizligini ta'minlash tartibi to'g'risidagi yo'riqnomani tasdiqlash haqida" qarori.

213-modda. Sud protsessi ishtirokchilarining kelgan-kelmaganligini tekshirish

Sud majlisining kotibi mazkur ish bo'yicha chaqirilganlardan kimlar kelganligini, kelmaganlarga sudning chaqiruv qog'ozlari yoki boshqa xabarnomalar topshirilgan-topshirilmaganligini (yetkazib berilganligini) va ularning kelmaganligi sabablari to'g'risida qanday ma'lumotlar borligini sudga ma'lum qiladi.

Sud kelganlarning shaxsini aniqlaydi, shuningdek mansabdor shaxslar va vakillarning vakolatini tekshiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 65 — 69, 160, 162-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinci instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 12-band.

214-modda. Tarjimonga uning vazifalarini tushuntirish

Raislik qiluvchi tarjimonga uning vazifasi sud ishi yuritilayotgan tilni bilmaydigan shaxslarning tushuntirishlarini, ko'rsatuvlarini, arzlarni, tilni bilmaydigan shaxslarga esa tushuntirishlarning, ko'rsatuvlarning, arzlarning, o'qib eshittiriladigan hujjatlarning mazmunini, shuningdek raislik qiluvchining farmoyishlarini, ish bo'yicha sudning hal qiluv qarori va ajrimini tarjima qilib berishdan iborat ekanligini tushuntiradi.

Raislik qiluvchi tarjimonni bila turib yolg'on tarjima qilganlik uchun O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 238-moddasiga muvofiq javobgar bo'lishi to'g'risida ogohlantiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 54, 63, 64-moddalari.

215-modda. Guvohlarni sud majlisi zalidan chiqarib yuborish

Guvohlarning kelgan-kelmaganligi tekshirilgach, ular sud majlisi zalidan chiqarib yuboriladi. Raislik qiluvchi sud tomonidan so'roq qilingan guvohlar so'roq qilinmagan guvohlar bilan muomalada bo'lmasligi uchun choralar ko'radi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 57, 224, 229-moddalari.

216-modda. Sud tarkibini e'lon qilish va rad qilish huquqini tushuntirish

Raislik qiluvchi sudning tarkibini e'lon qiladi, prokuror, ekspert, mutaxassis, tarjimon, sud majlisining kotibi sifatida kimlar ishtirok etayotganligini ma'lum qiladi va ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ularning rad qilish to'g'risida ariza berish huquqini tushuntiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 17, 21 — 25-moddalari.

217-modda. Ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ularning huquqlari va majburiyatlarini tushuntirish

Raislik qiluvchi ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ularning protsessual huquqlari va majburiyatlarini tushuntiradi. Bu haqda sud majlisining bayonnomasida ko'rsatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39, 40, 44, 51, 53-moddalari.

218-modda. Ekspert hamda mutaxassisga ularning huquq va majburiyatlarini tushuntirish

Raislik qiluvchi ekspert hamda mutaxassisga ularning huquq va majburiyatlarini tushuntiradi, ekspertni bila turib yolg'on xulosa berganlik uchun O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 238-moddasiga muvofiq javobgar bo'lishi to'g'risida ogohlantiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 59, 60, 62-moddalari.

219-modda. Sudning ishda ishtirok etuvchi shaxslarning iltimosnomalarini hal qilishi

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning yangi dalillarni talab qilib olish to'g'risidagi va ishni muhokama qilish bilan bog'liq boshqa barcha masalalar bo'yicha iltimosnomalari ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning fikr-mulohazalari eshitilganidan keyin sudning ajrimi bilan hal qilinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39, 40-moddalari, 72-moddasi uchinchi qismi, 82, 91-moddalari.

220-modda. Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning sud majlisiga kelmaganligi oqibatlarini

Ishda ishtirok etuvchi shaxslardan birortasi sud majlisiga kelmagan taqdirda, ularga sudning chaqiruv qog'ozi yoki boshqa xabarnomalar topshirilganligi (yetkazib berilganligi) to'g'risidagi ma'lumot mavjud bo'lmasa, sud ish muhokamasini keyinga qoldiradi.

Agar ishda ishtirok etuvchi shaxslar sud majlisining vaqti va joyi to'g'risida tegishli tarzda xabardor qilingan bo'lib, sud uzrli deb topgan sabablarga ko'ra kelmagan bo'lsa, sud ish muhokamasini keyinga qoldiradi.

Taraflar kelmaslik sabablari to'g'risida sudni xabardor qilishi va bu sabablarning uzrliligiga dalillar taqdim etishi shart. Agar javobgarining kelmaganligi sabablari to'g'risida ma'lumotlar mavjud bo'lmasa yoki sud kelmaganlik sabablarini uzrsiz deb topsa yoxud javobgar ish yuritilishini qasddan cho'zayotgan bo'lsa, sud ishni ko'rishga haqli.

Taraflar ishni o'zining ishtirokisiz ko'rishni va o'zlariga sud hal qiluv qarorining ko'chirma nusxasini yuborishni iltimos qilishga haqli. Agar ishning holatlari bo'yicha zarur bo'lsa, sud taraflarning sud majlisida ishtirok etishini shart deb topishi mumkin.

Sud muhokamasining vaqti va joyi to'g'risida xabardor qilingan ishda ishtirok etuvchi shaxs vakilining kelmaganligi ishni ko'rib chiqishga to'sqinlik qilmaydi.

Prokuror yoki advokatning uzrsiz sabablar bilan kelmaganligi to'g'risida sud xususiy ajrim chiqaradi, bu haqda tegishincha yuqori turuvchi prokurorga yoki O'zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasining hududiy boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasiga ma'lum qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156, 159 — 162-moddalari.

221-modda. Taraflar sud majlisiga uzrsiz sabablarga ko‘ra kelmaganligining oqibatlari

Taraflar uzrsiz sabablarga ko‘ra sud majlisiga kelmagan taqdirda, agar ularning bittasidan ham ishni o‘zining ishtirokisiz muhokama qilish to‘g‘risida ariza tushmagan bo‘lsa, sud ish muhokamasini keyinga qoldiradi.

Taraflar ikkinchi chaqiruv bo‘yicha uzrsiz sabablarga ko‘ra kelmasa, sud arizani ko‘rmasdan qoldirishga haqli.

Faqat da‘vogar ikkinchi chaqiruv bo‘yicha uzrsiz sabablarga ko‘ra kelmasa, sud javobgarning roziligi bilan arizani ko‘rmasdan qoldirishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 122-moddasi 5-bandi, 123-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchii instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 25-bandi.

222-modda. Guvoh, ekspert, mutaxassis, tarjimonning sud majlisiga kelmaganligi oqibatlari

Guvoh, ekspert, mutaxassis, tarjimon sud majlisiga kelmagan taqdirda, sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning ishni kelmagan guvoh, ekspert, mutaxassis, tarjimon yo‘qligida ko‘rish mumkinligi to‘g‘risidagi fikrlarini eshitadi va sud muhokamasini davom ettirish yoki ish muhokamasini keyinga qoldirish haqida ajrim chiqaradi. Agar chaqirilgan guvoh, ekspert, mutaxassis, tarjimon sud uzrsiz deb topgan sabablarga ko‘ra sud majlisiga kelmasa, ularga nisbatan ushbu Kodeksda nazarda tutilgan protsessual majburlov choralari qo‘llanilishi mumkin. Agar chaqirilgan guvoh ikkinchi chaqiruv bo‘yicha sud majlisiga kelmasa, u sudning ajrimiga binoan majburiy tartibda keltirilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 57-moddasi, 60-moddasi ikkinchi, uchinchi qismlari, 62-moddasi ikkinchi, uchinchi qismlari, 64-moddasi uchinchi, to‘rtinchi qismlari, 144-moddasi.

223-modda. Ish muhokamasini keyinga qoldirish

Sud ish muhokamasini quyidagi hollarda keyinga qoldirishi mumkin:

- 1) tartib fuqarolar tomonidan ommaviy tarzda buzilganda;
- 2) raislik qiluvchi tomonidan ogohlantirilganidan so‘ng prokuror yoki advokat uning farmoyishlariga bo‘ysunmaganida;
- 3) taraflar (uchinchi shaxslar) tomonidan sud majlisidagi tartib buzilganda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 145-moddasi ikkinchi, uchinchi qismlari.

4) o‘ziga sud chaqiruv qog‘ozi yoki boshqa xabarnomalar topshirilganligi to‘g‘risida ma‘lumotlar mavjud bo‘lmagan ishda ishtirok etuvchi shaxslardan biror-biri sud majlisiga kelmaganda;

5) tegishli tarzda xabardor qilingan ishda ishtirok etuvchi shaxslardan biror-biri sud tomonidan uzrli deb topilgan sabablarga ko‘ra sud majlisiga kelmaganda;

6) tegishli tarzda xabardor qilingan taraflar sud majlisiga uzrli sabablarsiz kelmaganda, agar ulardan birortasidan ham sud muhokamasi ularning ishtirokisiz o'tkazilishi to'g'risida ariza kelib tushmagan bo'lsa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156, 162, 222-moddalari.

7) sud majlisiga guvoh, tarjimon, ekspert yoki mutaxassis kelmaganda, agar ularning ishtirokisiz ishni ko'rish imkoni bo'lmasa;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 222-moddasi.

8) da'vogar ishni javobgarning ishtirokisiz ko'rishga rozi bo'lmaganda;

9) qarshi da'vo taqdim etilganda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 199, 200-moddalari.

10) sud majlisi yuritishda texnik vositalaridan, shu jumladan videokonferensaloqa tizimidan foydalanilganda texnik nosozliklar kelib chiqqanda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 209-moddasi.

11) qo'shimcha dalillar taqdim etish yoki talab qilib olish zarur bo'lganda;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 72-moddasi uchinchi qismi, 203-moddasi ikkinchi qismi 1-bandi.

12) ishda ishtirok etish uchun boshqa shaxslar jalb qilinganda yoki boshqa protsessual harakatlar amalga oshirilganda.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 45-moddasi beshinchi qismi, 46-moddasi ikkinchi qismi, 52-moddasi ikkinchi qismi.

Sud ishni sud majlisida ko'rish imkoni bo'lmagan boshqa hollarda ham muhokamani keyinga qoldirishi mumkin.

Sud muhokamasi uni keyinga qoldirish uchun asos bo'lgan holatlarni bartaraf etish uchun zarur bo'lgan muddatga, sud muhokamasining ushbu Kodeksda nazarda tutilgan muddati doirasida keyinga qoldirilishi mumkin.

Sud ish muhokamasini keyinga qoldirganda, keyingi sud majlisining vaqtini belgilaydi, bu haqda hozir bo'lgan shaxslarga imzo qo'ydirgan holda e'lon qiladi. Sudga kelmagan va sud protsessida ishtirok etish uchun yangidan jalb qilinadigan shaxslar keyingi sud majlisining vaqti to'g'risida ushbu Kodeksning 16-bobida nazarda tutilgan tartibda xabardor qilinadi.

Keyinga qoldirilgan ishni ko'rish qolgan joyidan davom ettiriladi. Biroq, agar ish ushbu Kodeksning 39-moddasida sanab o'tilgan yangi shaxslarni jalb qilish sababli keyinga qoldirilgan bo'lsa, ish muhokamasi boshidan boshlanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 19-bandi.

224-modda. Ish muhokamasi keyinga qoldirilganida guvohlarni so‘roq qilish

Ish muhokamasi keyinga qoldirilgan taqdirda, agar sud majlisida ishda ishtirok etuvchi barcha shaxslar hozir bo‘lsa va guvohlarning ikkinchi marta kelishi qiyin bo‘lsa, sud kelgan guvohlarni so‘roq qilishi mumkin. Ushbu guvohlarni keyingi sud majlisiga takroran chaqirish faqat zarur hollardagina amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 229, 231-moddalari.

225-modda. Ishni mazmunan ko‘rishning boshlanishi

Ishni mazmunan ko‘rish raislik qiluvchining ish to‘g‘risidagi ma‘ruzasidan boshlanadi. So‘ngra raislik qiluvchi da‘vogardan o‘z talablarini quvvatlash-quvvatlamasligini, javobgardan da‘vogarning talablarini tan olish-olmasligini va taraflarning ishni kelishuv bitimi bilan tamomlashni istash-istamasligini so‘raydi.

Oldingi tahrirga qarang.

226-modda. Da‘vogarning arz qilgan talablaridan voz kechishi, javobgarning da‘vogar talablarini tan olishi, taraflarning kelishuv bitimi yoki mediativ kelishuvi

(226-moddaning nomi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Da‘vogarning arz qilgan talablaridan voz kechganligi, javobgarning da‘vogar talablarini tan olganligi yoki taraflarning kelishuv bitimi shartlari sud nomiga yo‘llangan, ishga qo‘shib qo‘yiladigan yozma arizalarida ifoda etilgan bo‘lishi lozim bo‘lib, bu haqda sud majlisi bayonnomasida ko‘rsatiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Mediativ kelishuv sudga alohida hujjat tarzida taqdim etiladi va ishga qo‘shib qo‘yiladi, bu haqda sud majlisining bayonnomasida ko‘rsatiladi.

(226-modda O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuniga asosan ikkinchi qism bilan to‘ldirilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

Da‘vogarning arz qilgan talablaridan voz kechganligini qabul qilishdan yoki taraflarning kelishuv bitimini tasdiqlashdan oldin sud da‘vogarga yoki taraflarga tegishli protsessual harakatlarni amalga oshirish oqibatlarini tushuntiradi.

Da‘vogarning arz qilgan talablaridan voz kechganligini qabul qilish to‘g‘risida yoki taraflarning kelishuv bitimini tasdiqlash haqida sud ajrim chiqaradi, bir vaqtning o‘zida ushbu ajrim bilan ish yuritishni tugatadi.

Arz qilingan talablar javobgar tomonidan tan olingan va bu sud tomonidan qabul qilingan taqdirda, ularni qanoatlantirish to‘g‘risida hal qiluv qarori chiqariladi.

Sud tomonidan javobgarning arz qilingan talablarni tan olishi qabul qilinmagan yoki taraflarning kelishuv bitimini tasdiqlash rad qilingan taqdirda, sud bu haqda ajrim chiqaradi va ishni mazmunan ko‘radi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44-moddasi ikkinchi — to‘rtinchi qismlari, 124-moddasi 2, 3-bandlari, 166 — 169-moddalari, 203-moddasi ikkinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi

Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 16-bandi.

227-modda. Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlari

Ish to‘g‘risida ma‘ruza qilinganidan so‘ng sud da‘vogar va uning tarafida ishtirok etayotgan uchinchi shaxsning, javobgar va uning tarafida ishtirok etayotgan uchinchi shaxsning, shuningdek ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning tushuntirishlarini eshitadi.

Boshqa shaxslarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish maqsadida ariza bergan prokuror, shuningdek boshqa shaxslar arz qilgan talablari bo‘yicha tushuntirishlar berish yoki ularni asoslash uchun birinchi bo‘lib so‘zga chiqadi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar bir-biriga savollar berishga haqli.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning yozma tushuntirishlari va ushbu Kodeksning 76, 83, 103 va 104-moddalarida nazarda tutilgan tartibda sud tomonidan olingan tushuntirishlar o‘qib eshittiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 13-moddasi birinchi qismi, 39, 40-moddasi birinchi qismi, 43, 48, 49-moddalari, 71-moddasi birinchi qismi, 78-moddasi ikkinchi qismi, 81-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 8-bandi, 16-bandi to‘rtinchi xatboshisi, 17-bandi ikkinchi, to‘rtinchi xatboshilari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

228-modda. Dalillarni tekshirish tartibini belgilash

Sud taraflarning va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning tushuntirishlarini eshitib, guvohlarni, ekspertlarni, mutaxassislarni so‘roq qilish hamda boshqa dalillarni tekshirish tartibini belgilaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 229, 231, 233, 234, 237, 238, 239-moddalari.

229-modda. Guvohni so‘roq qilish tartibi

Har bir guvoh alohida so‘roq qilinadi.

So‘roq qilinmagan guvohlar ishni muhokama qilish vaqtida sud majlisi zalida bo‘lishi mumkin emas.

Raislik qiluvchi guvohni so‘roq qilishdan oldin uning shaxsini, yoshini, mashg‘uloti turini, ushbu ishga aloqasini hamda taraflar va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar bilan o‘zaro munosabatlarini aniqlaydi, shuningdek uni bila turib yolg‘on ko‘rsatuv berganlik uchun O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 238-moddasiga muvofiq javobgar bo‘lishi to‘g‘risida ogohlantiradi. Shundan keyin raislik qiluvchi guvohga: “Ish yuzasidan o‘zimga ma‘lum bo‘lgan barcha ma‘lumotlarni sudga aytib berishga qasamyod qilaman. Faqat haqiqatni, barcha haqiqatni gapirib beraman, haqiqatdan o‘zga narsani gapirmayman” deb oshkora qasamyod qilishni taklif etadi.

Guvohdan unga o‘z huquqlari, majburiyatlari va javobgarligi tushuntirilganligi to‘g‘risida tilxat olinadi. Qasamyodning matni va tilxat sud majlisi bayonnomasiga qo‘shib qo‘yiladi.

Raislik qiluvchi guvohga ish bo‘yicha shaxsan o‘zi bilgan barcha ma‘lumotlarni sudga aytib berishni taklif qiladi. Shundan so‘ng guvohga savollar berilishi mumkin.

Guvoh kimning arizasi bo'yicha chaqirilgan bo'lsa, shu shaxs va uning vakili birinchi bo'lib, keyin esa ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar guvohga savollar beradi. Sudning tashabbusi bilan chaqirilgan guvohga savollarni birinchi bo'lib da'vogar beradi.

Sudya (sudyalar) guvohga u so'roq qilinayotganida istalgan vaqtda savol berishga haqlidir.

So'roq qilingan guvohlar ishning muhokamasi tamom bo'lguniga qadar sud majlisi zalida qolishi kerak. Sud so'roq qilingan guvohlar ishning muhokamasi tamom bo'lmasidan oldin sud majlisi zalidan chiqib ketishiga taraflarning roziligi bilan ruxsat berishi mumkin.

Zarur bo'lgan taqdirda sud guvohni o'sha majlisning o'zida yoki kelgusi majlisda takroran so'roq qilishi, shuningdek guvohlarning ko'rsatuvlaridagi ziddiyatlarni aniqlash uchun ularni yuzlashtirishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 57-moddalari, 215, 224, 230 — 232-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

230-modda. Guvohning yozma xotiralardan foydalanish huquqi

Guvoh ko'rsatuv berishda uning ko'rsatuvlari biror-bir hisoblar yoki xotirada saqlab qolish qiyin boshqa ma'lumotlar bilan bog'liq bo'lgan hollarda yozma xotiralardan foydalanishi mumkin. Bu yozma xotiralar sudga va ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ko'rsatiladi hamda sudning ajrimi bilan ishga qo'shib qo'yilishi mumkin.

231-modda. O'n olti yoshga to'lmagan guvohni so'roq qilish tartibi

Raislik qiluvchi o'n olti yoshga to'lmagan guvohlarga ish bo'yicha o'zlari bilgan barcha ma'lumotlarni ro'y-rost aytib berishi shart ekanligini tushuntiradi, biroq ular bila turib yolg'on ko'rsatuv berganlik uchun jinoiy javobgarlik to'g'risida ogohlantirilmaydi.

O'n to'rt yoshga to'lmagan guvohlarni so'roq qilishda, sud lozim topgan taqdirda esa o'n to'rt yoshdan o'n olti yoshgacha bo'lgan guvohlarni so'roq qilishda ham mutaxassis (pedagog) va, zarur bo'lgan taqdirda, ularning ota-onalari, ularni farzandlikka olganlar, ularning vasiylari va homiylari chaqiriladi. Mazkur shaxslar raislik qiluvchining ruxsati bilan guvohga savollar berishi mumkin.

Alohida hollarda, o'n olti yoshga to'lmagan guvohni so'roq qilish vaqtiga ishda ishtirok etuvchi u yoki bu shaxs sudning ajrimi bilan sud majlisi zalidan chiqarib yuborilishi mumkin. Bu shaxs majlis zaliga qaytib kirganidan keyin unga voyaga yetmagan guvohning ko'rsatuvlari o'qib eshittirilishi va guvohga savollar berish imkoniyati taqdim etilishi kerak.

O'n olti yoshga to'lmagan guvoh so'roq qilib bo'lingach, sud majlisi zalidan chiqarib yuboriladi, bundan sud bu guvohning majlis zalida bo'lishini zarur deb topgan hollar mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 56, 57, 229, 230-moddalari.

232-modda. Guvohlarning ko'rsatuvlarini o'qib eshittirish

Sud tomonidan ushbu Kodeksning 76, 83, 103 va 104-moddalarida nazarda tutilgan tartibda guvohlardan olingan ko'rsatuvlar sud majlisida o'qib eshittiriladi.

233-modda. Yozma dalillarni tekshirish

Yozma dalillar yoki ushbu Kodeksning 76, 83, 103 va 104-moddalarida nazarda tutilgan tartibda tuzilgan ularni ko'zdan kechirish bayonnomalari sud majlisida o'qib eshittiriladi va ishda ishtirok etuvchi shaxslarga, zarur hollarda esa, ekspertlar, mutaxassislar hamda guvohlarga

tanishish uchun taqdim etiladi. Shundan so‘ng ishda ishtirok etuvchi shaxslar ushbu dalillar yuzasidan tushuntirishlar berishi mumkin.

234-modda. Fuqarolarning shaxsiy yozishmalarini, telegraf xabarlari va boshqa xabarlarini o‘qib eshittirish

Fuqarolarning yozishmalari, telegraf xabarlari va boshqa xabarlar sir saqlash maqsadida ularning shaxsiy yozishmalari, telegraf xabarlari va boshqa xabarlari shu yozishma, telegraf xabarlari va boshqa xabarlarini o‘zaro almashgan shaxslarning roziligi bilan ochiq sud majlisida o‘qib eshittirilishi mumkin. Aks holda bunday yozishma, telegraf xabarlari va boshqa xabarlar yopiq sud majlisida o‘qib eshittiriladi hamda tekshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 12-moddasi uchinchi qismi.

235-modda. Hujjatning qalbakiligi to‘g‘risida arz qilish

Ishda mavjud bo‘lgan hujjat qalbaki ekanligi to‘g‘risida arz qilingan taqdirda, bu hujjatni taqdim etgan shaxs uni dalillar qatoridan chiqarishni va ishni boshqa dalillar asosida hal qilishni suddan iltimos qilishi mumkin.

Agar hujjatni taqdim etgan shaxs bunday arz bilan murojaat qilmasa yoki hujjat sudning o‘z tashabbusi bilan talab qilib olingan bo‘lsa, hujjatning qalbakiligi to‘g‘risida arz qilgan shaxs o‘z da’vosini isbotlashi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 236-moddasi.

236-modda. Hujjatning qalbakiligi to‘g‘risidagi arizani tekshirish

Hujjatning qalbakiligi to‘g‘risidagi arizani tekshirish uchun sud ekspertiza tayinlashi yoki boshqa dalillar talab qilishi mumkin.

Agar sud hujjat qalbaki degan xulosaga kelsa, uni dalillar qatoridan chiqaradi. Zarur hollarda, sud materiallarni prokurorga yuboradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 235-moddasi, 275-moddasi beshinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo‘yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalari qo‘llash amaliyoti to‘g‘risida”gi 35-sonli qarori.

237-modda. Ashyoviy dalillarni tekshirish

Ashyoviy dalillar sud tomonidan ko‘zdan kechiriladi va ishda ishtirok etuvchi shaxslarga, zarur hollarda esa ekspertlar, mutaxassislar va guvohlarga ham taqdim etiladi.

O‘ziga ashoviy dalillar taqdim etilgan shaxslar ko‘zdan kechirish bilan bog‘liq bo‘lgan u yoki bu holatlarga sudning e‘tiborini qaratishi mumkin. Bunday arzlarda sud majlisi bayonnomasiga kiritiladi.

Ushbu Kodeksning 76, 93, 103, 104 va 239-moddalarida nazarda tutilgan tartibda tuzilgan ashoviy dalillarni ko‘zdan kechirish bayonnomalari sud majlisida o‘qib eshittiriladi, shundan keyin ishda ishtirok etuvchi shaxslar o‘z tushuntirishlarini berishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 13-moddasi, 78-moddasi ikkinchi qismi, 91 — 94-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda “Sudlar tomonidan fuqarolik

ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

238-modda. Audio yoki videoyozuvni qayta namoyish qilish va ularni tekshirish

Xususiyl tusga ega bo'lgan audio- yoki videoyozuvni qayta namoyish qilish, shuningdek ularni tekshirish chog'ida ushbu moddaning qoidalari qo'llaniladi.

Audio- yoki videoyozuvni qayta namoyish qilish sud majlisi zalida yoki shu maqsad uchun maxsus jihozlangan boshqa xonada, sud majlisi bayonnomasida dalillarning qayta namoyish qilish manbalari belgilari va qayta namoyish qilish vaqti ko'rsatilgan holda amalga oshiriladi. Shundan keyin sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning, ular vakillarining tushuntirishlarini eshitadi.

Zarur bo'lgan hollarda, audio yoki videoyozuvni qayta namoyish qilish to'liq yoki qisman takrorlanishi mumkin.

Audio- yoki videoyozuvdagi mavjud ma'lumotlarni aniqlash maqsadida sud tomonidan mutaxassis jalb etilishi, shuningdek ekspertiza tayinlanishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 61, 95-moddalari.

239-modda. Dalillarni joyida ko'zdan kechirish

Sudga olib kelish imkoni bo'lmagan yozma va ashyoviy dalillar ular turgan joyda ko'zdan kechiriladi va tekshiriladi. Joyida ko'zdan kechirishni o'tkazish to'g'risida sud ajrim chiqaradi.

Dalillarni joyida ko'zdan kechirish sudning butun tarkibi tomonidan ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilgan, zarur hollarda esa ekspertlar, mutaxassislar va guvohlarni chaqirgan holda amalga oshiriladi.

Raislik qiluvchi ko'zdan kechirish joyiga yetib borgach, sud muhokamasi davom ettirilishi to'g'risida e'lon qiladi, sud muhokamasi ushbu Kodeksda belgilangan qoidalar bo'yicha olib boriladi. Ko'zdan kechirish natijalari sud majlisi bayonnomasiga kiritiladi. Bayonnomaga ko'zdan kechirish paytida tuzilgan yoki tekshirilgan barcha rejalar, chizmalar, suratlar, hisob-kitoblar, hujjatlarning ko'zdan kechirish vaqtida olingan ko'chirma nusxalari, yozma va ashyoviy dalillarning videoyozuvlari, fotosuratlar, shuningdek ekspert xulosasi va mutaxassis maslahati ilova qilinishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 98, 102-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 16-bandining birinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

240-modda. Ekspertni so'roq qilish

Ekspertning xulosasi sud majlisida o'qib eshittiriladi, shundan keyin xulosani tushuntirish va to'ldirish maqsadida ekspertga savollar berilishi mumkin.

Ekspertiza kimning arizasi bo'yicha tayinlangan bo'lsa, o'sha shaxs va uning vakili birinchi bo'lib, keyin esa ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar savollar beradi.

Sudning tashabbusi bilan tayinlangan ekspertga birinchi bo'lib da'vogar savollar beradi.

Sudya (sudyalar) ekspert so'roq qilinaotganida unga istalgan vaqtda savollar berishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 58-moddasi, 60-moddasi birinchi, ikkinchi qismlari, 98-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 16-bandi to'rtinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasining "Sud ekspertizasi to'g'risida"gi Qonunining 10-moddasi yettinchi va sakkizinchi qismlari, 23-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2008-yil 12-dekabrda 24-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha ekspertiza tayinlash, o'tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida"gi qarorining 20-bandi ikkinchi, uchinchi xatboshilari.

241-modda. Mutaxassisni so'roq qilish

Mutaxassis tomonidan berilgan maslahatni (tushuntirishni) oydinlashtirish va to'ldirish maqsadida sud majlisida unga savollar beriladi.

Mutaxassis kimning arizasi bo'yicha chaqirilgan bo'lsa, o'sha shaxs va uning vakili birinchi bo'lib, keyin esa ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar savollar beradi.

Sudning tashabbusi bilan chaqirilgan mutaxassisga birinchi bo'lib da'vogar savollar beradi.

Sudya (sudyalar) mutaxassis so'roq qilinayotganida unga istalgan vaqtda savollar berishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 61, 102-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 16-bandi to'rtinchi xatboshisi.

242-modda. Davlat boshqaruvi organlarining xulosalari

Sud tomonidan sud protsessida ishtirok etish uchun jalb qilingan yoki o'z tashabbusi bilan protsessga kirishgan davlat boshqaruvi organlarining xulosalari sud majlisida o'qib eshittiriladi, shundan keyin xulosalarni oydinlashtirish va to'ldirish maqsadida sud, ishda ishtirok etuvchi shaxslar mazkur organlarning vakillariga savollar berishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 52, 53-moddalari, 68-moddasi uchinchi qismi.

243-modda. Ishni mazmunan muhokama qilishni tamomlash

Ish bo'yicha to'plangan barcha dalillar tekshirib bo'linganidan keyin raislik qiluvchi ishda ishtirok etuvchi shaxslardan ularda ish materiallarini biror narsa bilan to'ldirish istagi bor-yo'qligini so'raydi. Bunday arzlarda bo'lmagan taqdirda, raislik qiluvchi ishni mazmunan muhokama qilish tamom bo'lganligini e'lon qiladi va sud sudning muzokaralarini eshitishga o'tadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 244-moddasi.

244-modda. Sud muzokaralari

Sud muzokaralari ishda ishtirok etuvchi shaxslarning nutqlaridan iborat bo'ladi.

Sud muzokaralari ishtirokchilari o'z chiqishlarida sud tomonidan aniqlamagan holatlarga, shuningdek sud majlisida tekshirilmagan dalillarga asoslanishga haqli emas.

Dastlab da'vogar va uning vakili, keyin javobgar hamda uning vakili so'zga chiqadi. Boshlangan sud protsessida nizo predmetiga nisbatan mustaqil talablar bilan arz qilgan uchinchi shaxs va uning vakili taraflardan keyin so'zga chiqadi. Nizo predmetiga nisbatan mustaqil talablar bildirmagan uchinchi shaxs va uning vakili uchinchi shaxs ishda qaysi da'vogarning yoki javobgarning tarafida ishtirok etayotgan bo'lsa, shu da'vogardan yoxud javobgardan keyin so'zga chiqadi.

Boshqa shaxslarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish maqsadida sudga murojaat etgan prokuror, shuningdek davlat boshqaruvi organlarining, tashkilotlarning vakillari yoki ayrim fuqarolar sud muzokaralarida birinchi bo‘lib so‘zga chiqadi.

Sud tomonidan sud protsessida ishtirok qilishga jalb etilgan yoki protsessga o‘z tashabbusi bilan kirishgan davlat boshqaruvi organlarining vakillari sud muzokaralarida taraflar va uchinchi shaxslardan keyin so‘zga chiqadi.

Sud muzokaralari ishtirokchilari bir-birlariga luqma tashlashi mumkin. Oxirgi luqma huquqi doimo javobgar va uning vakiliga tegishli bo‘ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 43, 48, 49, 50, 52-moddalari.

245-modda. Prokuror fikri

Ishda ishtirok etuvchi prokuror sud muzokaralaridan keyin nizoning mohiyati bo‘yicha o‘z fikrini bayon etadi, bundan prokurorning boshqa shaxslarning huquqlarini, erkinliklarini va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish maqsadida bergan arizasi bo‘yicha qo‘zg‘atilgan ishlar mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 51-moddalari.

246-modda. Ishni mazmunan muhokama qilishni tiklash

Sud muzokaralarini eshitgach, sud ish uchun ahamiyatga ega bo‘lgan yangi holatlarni aniqlash yoki yangi dalillarni tekshirishni zarur deb topsa, u ishni mazmunan muhokama qilishni tiklash to‘g‘risida ajrim chiqaradi. Ishni mazmunan muhokama qilish tamom bo‘lganidan keyin sud muzokaralari umumiy tartibda o‘tkaziladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 225, 229 — 243-moddalari.

247-modda. Hal qiluv qarorini qabul qilish uchun sudning alohida xonaga (maslahatxonaga) kirishi

Sud muzokaralarini eshitganidan keyin sud hal qiluv qarorini qabul qilish uchun alohida xonaga (maslahatxonaga) chiqib ketadi, bu haqda raislik qiluvchi sud majlisi zalida hozir bo‘lganlarga e‘lon qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249 — 251-moddalari.

248-modda. Sudning hal qiluv qarorini o‘qib eshittirish

Sud hal qiluv qarori imzolanganidan keyin sud majlisi zaliga qaytib kiradi, bu erda sudning hal qiluv qarorini raislik qiluvchi o‘qib eshittiradi. Raislik qiluvchi sud majlisining bayonnomasi bilan tanishish va hal qiluv qarori ustidan shikoyat qilish tartibi va muddatini tushuntiradi hamda ushbu ish bo‘yicha sud majlisini yopiq deb e‘lon qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249 — 253-moddalari.

23-bob. Sudning hal qiluv qarori

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarori.

249-modda. Hal qiluv qarorini qabul qilish

Sud ishni mazmunan ko‘rib chiqish natijalari bo‘yicha hal qiluv qarorini qabul qiladi.

Sud hal qiluv qarorini O‘zbekiston Respublikasi nomidan qabul qiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Sudning hal qiluv qarori qonuniy, asoslantirilgan va adolatli bo‘lishi kerak. U faqat sud majlisida tekshirilgan dalillarga asoslangan bo‘lishi kerak.

(249-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan uchinchi qism bilan to‘ldirilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Sudning hal qiluv qarori ishning sud muhokamasi tugaganidan keyin darhol qabul qilinadi.

Alohida hollarda, o‘ta murakkab ishlar yuzasidan asoslantirilgan hal qiluv qarorini tayyorlash ko‘pi bilan besh kunga kechiktirilishi mumkin, ammo hal qiluv qarorining xulosa qismini sud ishning muhokamasi tugallangan majlisning o‘zidayoq e‘lon qilishi kerak. Ayni vaqtda sud ishda ishtirok etuvchi shaxslar asoslantirilgan hal qiluv qarori bilan qachon tanishib chiqishi mumkinligini e‘lon qiladi. Hal qiluv qarorining e‘lon qilingan xulosa qismi sudya tomonidan imzolanadi va ishga qo‘shib qo‘yiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 247, 248, 250 — 262-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 5-bandi.

250-modda. Hal qiluv qarori qabul qilinishining sir tutilishi

Hal qiluv qarori sudya tomonidan alohida xonada (maslahatxonada) qabul qilinadi. Hal qiluv qarorini qabul qilish vaqtida boshqa shaxslarning hozir bo‘lishiga yo‘l qo‘yilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 247, 249-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O‘zbekiston Respublikasi Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 20.12.1996-yildagi “Sud hokimiyati to‘g‘risida”gi 1/60-sonli qo‘shma qarorining 8-bandi.

251-modda. Hal qiluv qarorini qabul qilishda yechiladigan masalalar

Oldingi tahrirga qarang.

Sud hal qiluv qarorini qabul qilayotganida dalillarga baho beradi, ish uchun ahamiyatga ega bo‘lgan qanday holatlar aniqlanganligini va qandaylari aniqlanmaganligini, bu ish bo‘yicha qanday qonun yoki boshqa qonunchilik hujjati qo‘llanilishi kerakligini hamda arz qilingan talab qanoatlantirilishi lozimligini yoki lozim emasligini aniqlaydi.

(251-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Sud, shuningdek sud xarajatlarini ham taqsimlaydi, hal qiluv qarorini ijro etish muddati va tartibini belgilaydi, boshqa qo‘shimcha masalalarni hal qiladi.

Agar ish uchun ahamiyatga ega bo‘lgan yangi holatlarni aniqlash yoki yangi dalillarni tekshirish zarur bo‘lib qolsa, sud hal qiluv qarorini qabul qilmasdan, sud muhokamasini tiklaydi, bu haqda ajrim chiqaradi. Bunday holda sud muhokamasi faqat qo‘shimcha tekshirish ehtiyoji bo‘lgan holatlar doirasida olib boriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 80, 127, 128, 132, 135, 246, 249, 250, 255-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarori 16-bandining uchinchi xatboshisi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 23-bandi ikkinchi xatboshisi.

252-modda. Hal qiluv qarorini bayon qilish

Sudning hal qiluv qarori ishni ko‘rib chiqqan sudning majlisida raislik qiluvchi tomonidan yozma shaklda bayon etiladi va u tomonidan imzolanadi.

Sudning hal qiluv qarori bir nusxada tuziladi va ish materiallariga qo‘shib qo‘yiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 5, 6, 19, 249-moddalari.

253-modda. Hal qiluv qarorining mazmuni

Sudning hal qiluv qarori kirish, bayon, asoslantiruvchi va xulosa qismlaridan iborat bo‘ladi.

Hal qiluv qarorining kirish qismida ish raqami, hal qiluv qarori qabul qilingan vaqt va joy, hal qiluv qarorini qabul qilgan sudning nomi, sudyaning familiyasi, ismi va otasining ismi, sud majlisining kotibi, taraflar, ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar ko‘rsatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 7-bandi.

Hal qiluv qarorining bayon qismi o‘zida da’vogarning talabi, javobgarning e’tirozlari va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning tushuntirishlarini aks ettirishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 8-bandi.

Hal qiluv qarorining asoslantiruvchi qismida ishning sud tomonidan aniqlangan holatlari, sudning ish holatlari to‘g‘risidagi xulosalari asoslangan dalillar, sudning u yoki bu dalillarni rad qilganligi haqidagi xulosalari, sud amal qilgan moddiy va protsessual huquq normalari ko‘rsatilishi kerak. Arz qilingan talab javobgar tomonidan tan olingan taqdirda, asoslantiruvchi qismda faqat arz qilingan talabning tan olinganligi va uning sud tomonidan qabul qilinganligi ko‘rsatilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 9 va 15-bandlari.

Hal qiluv qarorining xulosa qismida sudning arz qilingan talablardan har birini to‘liq yoki qisman qanoatlantirish to‘g‘risidagi yoxud qanoatlantirishni rad etish haqidagi xulosasi bo‘lishi, sud xarajatlarini taqsimlash, hal qiluv qarori ustidan shikoyat qilish muddati va tartibi ko‘rsatilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 254 — 259-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 16-bandi.

254-modda. Sudning arz qilingan talablar doirasidan chetga chiqish huquqi

Sud ishni da'vogar tomonidan arz qilingan talablar doirasida hal qiladi. Biroq, agar sud da'vogarning huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish uchun zarur deb topsa, shuningdek qonunda nazarda tutilgan boshqa hollarda da'vogar tomonidan bildirilgan talablar doirasidan chetga chiqishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251-moddalari.

255-modda. Hal qiluv qarorini ijro etish tartibi va muddatini belgilash, hal qiluv qarorining ijrosini ta'minlash

Sud hal qiluv qarorini ijro etishning muayyan tartibi va muddatini belgilagan yoki hal qiluv qarori darhol ijro etilishini zarur deb topgan yoxud uning ijrosini ta'minlashga doir choralar ko'rgan hollarda, bu haqda hal qiluv qarorida ko'rsatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 251-moddasi ikkinchi qismi, 265 — 269-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli "Sudning hal qiluv qarori haqida"gi qarorining 25-bandi.

256-modda. Bir nechta da'vogarga yoki bir nechta javobgarga nisbatan qabul qilingan hal qiluv qarori

Bir nechta da'vogarning talablari qanoatlantirilganda hal qiluv qarorining xulosa qismida sud ularning har biriga nisbatan uning qaysi qismi tegishligini ko'rsatadi.

Bir nechta javobgarga nisbatan talablar qanoatlantirilganda sud hal qiluv qarorining xulosa qismida javobgarlar zimmasiga ulushli yoki solidar javobgarlik yuklatilganligini ko'rsatadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 45, 196, 197-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 251, 252-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonunining 25¹-moddasi.

257-modda. Pul mablag'larini undirish to'g'risidagi hal qiluv qarori

Sud pul mablag'larini undirish to'g'risidagi hal qiluv qarorida undirilishi lozim bo'lgan pul summalarini undirish davrini, asosiy qarzning, zararlarning, neustoykaning hamda foizlarning umumiy miqdorini alohida-alohida aniqlagan holda ko'rsatadi.

Tashkilotlardan pul mablag'lari undirilgan taqdirda hal qiluv qarorida undiriladigan mablag'larning xususiyati, shuningdek undirib beriladigan summa javobgarning bankdagi qaysi hisobvarag'idan hisobdan chiqarilishi kerakligi ko'rsatiladi.

Sud dastlabki va qarshi da'volarni to'liq yoki qisman qanoatlantirgan taqdirda hal qiluv qarorida o'zaro hisobga olish natijasida undirilishi lozim bo'lgan summani ko'rsatadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 11-moddasi birinchi qismi yettinchi, sakkizinchi, to'qqizinchi xatboshilari, 14, 260 — 263, 985-moddalari.

258-modda. Mol-mulkni yoki uning qiymatini undirib berish to'g'risidagi hal qiluv qarori

Sud mol-mulkni natura tarzida undirib bergan taqdirda hal qiluv qarorida da'vogarga topshirilishi lozim bo'lgan mol-mulkning nomini, turgan joyini, agar hal qiluv qarorini ijro etish vaqtida undirib berilgan mol-mulk naqd bo'lmasa, uning javobgardan undirilishi lozim bo'lgan qiymatini ko'rsatadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 11-moddasi birinchi qismi yettinchi xatboshisi.

259-modda. Javobgar zimmasiga muayyan harakatlarni amalga oshirish majburiyatini yuklatadigan hal qiluv qarori

Sud javobgar zimmasiga mol-mulkni yoki pul summalarini olib berish bilan bog'liq bo'lmagan muayyan harakatlarni bajarish majburiyatini yuklatishni nazarda tutuvchi hal qiluv qarorini qabul qilish chog'ida, qarorning o'zida, agar javobgar hal qiluv qarorini belgilangan muddat ichida bajarmasa, da'vogar shu harakatlarni javobgarning hisobidan amalga oshirishga va zarur xarajatlarni keyinchalik javobgardan undirib olishga haqli ekanligini ko'rsatishi mumkin. Agar mazkur harakatlar faqat javobgar tomonidan amalga oshirilishi mumkin bo'lsa, sud hal qiluv qarorida uni ijro etish kerak bo'lgan muddatni belgilab qo'yadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 11-moddasi birinchi qismi yettinchi xatboshi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumi va Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 14-bandi sakkizinchi xatboshisi.

Oldingi tahrirga qarang.

(260-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuniga asosan o'z kuchini yo'qotgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

261-modda. Hal qiluv qarori yozuvidagi xatolarni va aniq ko'rinib turgan arifmetik xatolarni tuzatish

Sud hal qiluv qarori yozuvida yo'l qo'yilgan xatolarni yoki ochiq ko'rinib turgan arifmetik xatolarni o'z tashabbusi yoki ishda ishtirok etuvchi shaxslarning arizasiga ko'ra tuzatishi mumkin.

Hal qiluv qarori yozuvida yo'l qo'yilgan xatolarni yoki ochiq ko'rinib turgan arifmetik xatolarni tuzatish haqidagi ariza u topshirilgan kundan e'tiboran o'n kunlik muddatda ko'rib chiqiladi.

Hal qiluv qarori yozuvidagi xatolarni yoki ochiq ko'rinib turgan arifmetik xatolarni tuzatish to'g'risidagi masala ishda ishtirok etuvchi shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida hal etiladi. Biroq, bu shaxslarning kelmaganligi tuzatishlarni kiritish to'g'risidagi masalani ko'rib chiqish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Hal qiluv qaroriga tuzatishlar kiritish yoxud tuzatishlar kiritishni rad qilish to'g'risida ajrim chiqariladi.

Hal qiluv qaroriga tuzatishlar kiritish to'g'risidagi sudning ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli "Sudning hal qiluv qarori haqida"gi qarorining 21 va 24-bandlari.

262-modda. Qo‘shimcha hal qiluv qarori

Ish bo‘yicha hal qiluv qarorini qabul qilgan sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarning arizasiga ko‘ra yoki o‘z tashabbusi bilan quyidagi hollarda qo‘shimcha hal qiluv qarori chiqarishi mumkin, agar:

1) huquq to‘g‘risidagi masalani hal qilib, undiriladigan summaning miqdorini, olib berilishi kerak bo‘lgan mol-mulkni yoki javobgar amalga oshirishi shart bo‘lgan harakatlarni ko‘rsatmagan bo‘lsa;

2) arz qilingan talablarning birortasi bo‘yicha ishda ishtirok etuvchi shaxslar dalillar taqdim etgan va tushuntirishlar bergan bo‘lsalarda, biroq bu xususda hal qiluv qarori qabul qilinmagan bo‘lsa;

3) hal qiluv qarorida sud xarajatlarini taqsimlash ko‘rsatilmagan bo‘lsa.

Qo‘shimcha hal qiluv qarorini chiqarish to‘g‘risidagi masala hal qiluv qarori chiqarilgan kundan e‘tiboran o‘n kundan kechiktirmay qo‘zg‘atilishi mumkin.

Qo‘shimcha hal qiluv qarorini qabul qilish to‘g‘risidagi masala ishda ishtirok etuvchi shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida ko‘rib chiqiladi. Biroq bu shaxslarning kelmaganligi masalani ko‘rib chiqish uchun to‘sqinlik qilmaydi. Qo‘shimcha hal qiluv qarori ustidan asosiy hal qiluv qarori bilan birga shikoyat qilinishi va protest keltirilishi mumkin.

Qo‘shimcha hal qiluv qarori asosiy hal qiluv qarori bilan birga qonuniy kuchga kiradi.

Qo‘shimcha hal qiluv qarorini chiqarish rad etilgan taqdirda, ajrim chiqariladi.

Qo‘shimcha hal qiluv qarorini chiqarishni rad etish haqidagi sudning ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 16-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 15-bandi birinchi, o‘n uchinchi xatboshilari.

263-modda. Hal qiluv qarorini tushuntirish

Hal qiluv qarori noaniq bo‘lsa, ishni hal qilgan sud o‘z tashabbusiga yoki ishda ishtirok etuvchi shaxslarning arizasiga, shuningdek hal qiluv qarorini ijro etish zimmasiga yuklatilgan organlar va davlat ijrochisining arizasiga ko‘ra hal qiluv qarorini uning mazmunini o‘zgartirmagan holda tushuntirishga haqli.

Agar hal qiluv qarori ijro etilmagan va uni majburiy ijro ettirish mumkin bo‘lgan muddat o‘tmagan bo‘lsa, hal qiluv qarorini tushuntirishga yo‘l qo‘yiladi.

Hal qiluv qarorini tushuntirish to‘g‘risidagi masala ishda ishtirok etuvchi shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida ko‘rib chiqiladi. Biroq, bu shaxslarning sudga kelmaganligi hal qiluv qarorini tushuntirish to‘g‘risidagi masalani ko‘rib chiqish uchun to‘sqinlik qilmaydi.

Sud hal qiluv qarorini tushuntirish to‘g‘risidagi arizani u kelib tushgan kundan e‘tiboran o‘n kunlik muddatda ko‘rib chiqadi.

Hal qiluv qarorini tushuntirish to‘g‘risidagi arizani ko‘rish natijalari bo‘yicha ajrim chiqariladi.

Hal qiluv qarorini tushuntirish to‘g‘risidagi sudning ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 253-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 23-bandi, O‘zbekiston Respublikasi

Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 15-bandi birinchi, o‘n to‘rtinchi xatboshilari, O‘zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to‘g‘risida”gi Qonunining 31-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumi va Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi “Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo‘llash bo‘yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 8-bandi.

264-modda. Hal qiluv qarorining qonuniy kuchga kirishi

Oldingi tahrirga qarang.

Sudning hal qiluv qarori, agar uning ustidan shikoyat qilinmagan (protest keltirilmagan) bo‘lsa, apellatsiya shikoyati (protesti) berish muddati o‘tganidan keyin qonuniy kuchga kiradi. Hal qiluv qarori ustidan apellatsiya shikoyati (protesti) berilgan taqdirda, hal qiluv qarori, agar u bekor qilinmagan bo‘lsa, ishni apellatsiya instansiyasi sudi ko‘rib chiqqanidan keyin qonuniy kuchga kiradi.

(264-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirganidan keyin taraflar va ishda ishtirok etgan boshqa shaxslar, shuningdek ularning huquqiy vorislari sudga o‘sha asoslar bo‘yicha yangidan o‘sha talablarni arz qilishi, shuningdek sud aniqlagan faktlar va huquqiy munosabatlar xususida boshqa protsessda nizolashishi mumkin emas.

Agar ish sudda ushbu Kodeksda nazarda tutilgan tartibda prokuror yoki davlat boshqaruvi organi, tashkilot yoki ayrim fuqarolarning arizasi bo‘yicha boshlangan bo‘lsa, sudning qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori ish kimning manfaatini ko‘zlab qo‘zg‘atilgan bo‘lsa, ana shu shaxs uchun majburiydir. Agar javobgardan davriy to‘lovlarni (alimentlar, sog‘liqqa shikast yetkazilganda ko‘rilgan zararining o‘rnini qoplash yoki vafot etganlik bilan bog‘liq to‘lovlar va hokazo) undirish to‘g‘risidagi hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirganidan keyin to‘lovlarning miqdoriga yoki muddatini belgilashga ta‘sir etuvchi holatlar jiddiy ravishda o‘zgarsa, har bir taraf yangidan ariza berish yo‘li bilan to‘lovlarning miqdori va muddatini o‘zgartirishni talab qilishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumi va Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi “Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo‘llash bo‘yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 2-bandi.

265-modda. Hal qiluv qarorini ijro etish

Sudning hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirganidan keyin ijro etiladi, bundan darhol ijro etish hollari mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 266 — 269, 446-moddalari.

266-modda. Darhol ijro etilishi lozim bo‘lgan hal qiluv qarorlari

Sudning quyidagi:

- 1) alimentlar undirish to‘g‘risidagi;
- 2) xodimga uch oylik ish haqidan ortiq bo‘lmagan ish haqini undirib berish to‘g‘risidagi;
- 3) mayib bo‘lganlik yoki sog‘liqqa boshqacha tarzda shikast yetkazilganligi, shuningdek boquvchisi vafot etganligi natijasida ko‘rilgan zararining o‘rnini qoplash uchun to‘lovlar undirish to‘g‘risidagi;

4) mehnat shartnomasi g'ayriqonuniy ravishda bekor qilingan xodimni yoki g'ayriqonuniy ravishda boshqa ishga o'tkazilgan xodimni avvalgi ishiga tiklash to'g'risidagi, shuningdek mehnat shartnomasini bekor qilish asoslarining ta'rifini o'zgartirish to'g'risidagi;

5) sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsni sil kasalligiga qarshi kurashish muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'linmasiga g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish to'g'risidagi yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish to'g'risidagi;

6) sudda ishni muhokama qilish vaqtida javobgar da'voni butunlay yoki qisman tan olganligiga qarab, to'liq yoki qisman qanoatlantirilgan talablar bo'yicha chiqarilgan hal qiluv qarorlari darhol ijro etilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 170-moddasi uchinchi qismi, 226-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli "Sudning hal qiluv qarori haqida"gi qarorining 25-bandi, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonuning 30, 65, 72-moddalari.

267-modda. Hal qiluv qarorining darhol ijro etilishiga sudning yo'l qo'yish huquqi

Sud quyidagi: hal qiluv qarorlari butunlay yoki qisman darhol ijro etilishiga yo'l qo'yishi mumkin:

1) da'vogar va javobgar chiqarilgan hal qiluv qaroriga hamda uning darhol ijro etilishiga rozi bo'lgan hollarda;

2) muallifning intellektual faoliyati natijalaridan foydalanganlik uchun unga haq undirib berish to'g'risidagi hal qiluv qarori;

3) alohida holatlar natijasida hal qiluv qarorining ijrosini kechiktirish undiruvchi uchun ko'p zarar keltirishi mumkin bo'lgan yoki ijro etish mumkin bo'lmay qolgan barcha boshqa ishlar bo'yicha.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 264 — 266, 268, 446-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 11.09.1998-yildagi 23-sonli "Bolalar tarbiyasi bilan bog'liq bo'lgan nizolarni hal qilishda sudlar tomonidan qonunlarni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori 29-bandining ikkinchi xatboshisi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 11.12.2013-yildagi 21-sonli "Sudlar tomonidan farzandlikka olish haqidagi ishlar bo'yicha qonunchilikni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 24-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli "Sudning hal qiluv qarori haqida"gi qarori 25-bandining ikkinchi xatboshisi.

Ushbu modda birinchi qismining 1-bandida ko'rsatilgan asoslar bo'yicha darhol ijro etilishiga yo'l qo'yilgan taqdirda, taraflarning roziligi sud majlisining bayonnomasiga kiritiladi. Agar taraflarning roziligi sud nomiga yuborilgan yozma arizalarda bayon etilgan bo'lsa, bu arizalar ishga qo'shib qo'yiladi, bu haqda sud majlisining bayonnomasida ko'rsatiladi.

Ushbu modda birinchi qismining 3-bandida ko'rsatilgan asoslar bo'yicha darhol ijro etilishiga yo'l qo'yilganida sud da'vogardan sudning qarori bekor qilingan taqdirda, hal qiluv qarorining qaytarma ijrosini ta'minlashni talab qilishi mumkin.

Apellatsiya shikoyati berish (protest keltirish) muddati ichida hal qiluv qarori chiqarilganidan so'ng hal qiluv qarorining darhol ijro etilishiga yo'l qo'yish to'g'risidagi masala ishda ishtirok etuvchi shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida ko'rib chiqiladi. Biroq ushbu shaxslarning kelmaganligi darhol ijro etish to'g'risidagi masalani hal qilish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Hal qiluv qarorini darhol ijro etish to'g'risidagi masalani ko'rish natijalari bo'yicha ajrim chiqariladi.

Hal qiluv qarorini darhol ijro etish to'g'risidagi masala bo'yicha sudning ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin. Hal qiluv qarorini darhol ijro etish to'g'risidagi ajrim ustidan berilgan xususiy shikoyat (protest) bu ajrimning ijrosini to'xtatmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarorining 15-bandi birinchi, o'n beshinchi xatboshilari.

268-modda. Hal qiluv qarorining darhol ijro etilishiga yo'l qo'yilmasligi

Quyidagi hollarda hal qiluv qarorining darhol ijro etilishiga yo'l qo'yilmaydi: darhol ijro etish natijasida mol-mulkning holati o'zgarib, hal qiluv qarori bekor qilingan taqdirda, mol-mulkni ilgarigi holatiga keltirish mumkin bo'lmasa yoki juda qiyin bo'lsa; fuqarolarni binodan ko'chirish to'g'risidagi ishlar bo'yicha.

269-modda. Hal qiluv qarorining ijrosini ta'minlash

Sud darhol ijro etishga qaratilmagan hal qiluv qarorining ijrosini ushbu Kodeksning V bo'limida belgilangan qoidalar bo'yicha ta'minlashi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 265 — 268-moddalari.

270-modda. Sud hujjatlarining ko'chirma nusxalarini taraflarga va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarga yuborish

Oldingi tahrirga qarang.

Sud hujjatining ko'chirma nusxasi u chiqarilgan kundan e'tiboran besh kundan kechiktirmay taraflarga va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarga topshirilganligi ma'lum qilinadigan buyurtma xat orqali yuboriladi yoki tilxat olib topshiriladi, ushbu shaxslarning elektron manzillari mavjud bo'lgan taqdirda esa u elektron hujjat tarzida yuborilishi mumkin.

Sud ushbu Kodeksda nazarda tutilgan hollarda sud hujjatining ko'chirma nusxasini boshqa shaxslarga ham yuboradi.

(270-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6-moddasi.

Oldingi tahrirga qarang.

23¹-bob. Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining ma'muriy va boshqa ommaviy huquqiy munosabatlardan yuzaga kelmaydigan qarorlari hamda ular mansabdor shaxslarining shunday harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi ishlarni yuritish xususiyatlari

270¹-modda. Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi ishlarni ko'rish tartibi

Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi ishlar

fuqarolik sud ishlarini yuritishning umumiy qoidalari bo'yicha, mazkur bobda belgilangan xususiyatlar inobatga olingan holda sud tomonidan ko'rib chiqiladi.

270²-modda. Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) ustidan da'vo arizasi bilan sudga murojaat etish muddatlari

Agar ushbu Kodeksda yoki o'zga qonunlarda boshqa muddatlar belgilanmagan bo'lsa, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi da'vo arizasi fuqaroning o'z huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlari buzilganligi to'g'risida unga ma'lum bo'lgan paytdan e'tiboran uch oy ichida sudga berilishi mumkin.

Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risida da'vo arizasi berishning uzrli sababga ko'ra o'tkazib yuborilgan muddati sud tomonidan tiklanishi mumkin.

270³-modda. Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi da'vo arizasining shakli hamda mazmuni

Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi da'vo arizasi ushbu Kodeksning 189-moddasida nazarda tutilgan talablarga muvofiq bo'lishi kerak.

Da'vo arizasida quyidagilar ham ko'rsatilishi kerak:

1) nizolashilayotgan qarorni qabul qilgan korxonalar, muassasa, tashkilot, jamoat birlashmasining nomi yoki nizolashilayotgan harakatlarni (harakatsizlikni) sodir etgan mansabdor shaxsning familiyasi va ism-sharifining bosh harflari;

2) nizolashilayotgan qarorning nomi, raqami, qabul qilingan sanasi, nizolashilayotgan harakatlar (harakatsizlik) sodir etilgan sana va joy;

3) da'vogarning fikriga ko'ra, nizolashilayotgan qaror, harakatlar (harakatsizlik) tufayli buzilayotgan o'z huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlari to'g'risidagi ma'lumotlar;

Oldingi tahrirga qarang.

4) da'vogarning fikriga ko'ra, nizolashilayotgan qaror, harakatlar (harakatsizlik) qaysi qonunchilikka zid bo'lsa, o'sha qonunchilik;

(270³-modda ikkinchi qismining 4-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

5) da'vogarning qarorni haqiqiy emas, harakatlarni (harakatsizlikni) qonunga xilof deb topish to'g'risidagi talabi.

Da'vo arizasiga ushbu Kodeksning 191-moddasida ko'rsatilgan hujjatlar, shuningdek nizolashilayotgan qarorning matni ilova qilinadi.

270⁴-modda. Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi ishlar bo'yicha sud muhokamasining xususiyatlari

Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to'g'risidagi ishni ko'rib chiqish chog'ida sud nizolashilayotgan qarorning yoki uning ayrim qismlarining, harakatlarning (harakatsizlikning) qonuniyligini, nizolashilayotgan qarorni qabul qilgan korxonalar, muassasa, tashkilot, jamoat birlashmasining yoxud nizolashilayotgan harakatlarni (harakatsizlikni) sodir etgan

mansabdor shaxsning vakolatlarini tekshiradi, shuningdek nizolashilayotgan qaror yoki uning ayrim qismlari yoxud harakatlar (harakatsizlik) fuqarolarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini buzgan-buzmaganligini aniqlaydi.

270⁵-modda. Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to‘g‘risidagi ish bo‘yicha sudning hal qiluv qarori

Korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining harakatlari (harakatsizligi) yuzasidan nizolashish to‘g‘risidagi ish bo‘yicha hal qiluv qarori ushbu Kodeksning **23-bobida** belgilangan qoidalarga ko‘ra sud tomonidan qabul qilinadi.

Oldingi tahrirga qarang.

Sud nizolashilayotgan qaror yoki uning ayrim qismlari yoxud harakatlar (harakatsizlik) qonunchilikka zid ekanligini hamda da‘vogarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini buzayotganligini aniqlasa, qarorni yoki uning ayrim qismlarini haqiqiy emas deb yoxud harakatlarni (harakatsizlikni) qonunga xilof deb topish to‘g‘risida hal qiluv qarori qabul qiladi.

(270⁵-moddaning ikkinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Agar sud nizolashilayotgan qaror yoki uning ayrim qismlari yoxud harakatlar (harakatsizlik) qonunga muvofiq ekanligini hamda da‘vogarning huquqlari va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarini buzmayotganligini aniqlasa, arz qilingan talabni qanoatlantirishni rad etish to‘g‘risida hal qiluv qarori qabul qiladi.

Da‘vo arizasini qanoatlantirish to‘g‘risidagi hal qiluv qarorining xulosa qismida quyidagilar ko‘rsatilgan bo‘lishi kerak:

1) nizolashilayotgan qarorni qabul qilgan korxonalar, muassasa, tashkilot, jamoat birlashmasining nomi yoki harakatlarni (harakatsizlikni) sodir etgan mansabdor shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi, nizolashilayotgan qarorning nomi, raqami, qabul qilingan sanasi, nizolashilayotgan harakatlar (harakatsizlik) sodir etilgan sana va joy;

2) nizolashilayotgan qarorning to‘liq yoki qisman haqiqiy emas deb yoki harakatlarning (harakatsizlikning) qonunga xilof deb topilganligi;

3) sud xarajatlarining taqsimlanishi.

Qaror haqiqiy emas deb, harakatlar (harakatsizlik) qonunga xilof deb topilgan taqdirda, sud tegishli korxonalar, muassasa, tashkilot, jamoat birlashmasining yoki mansabdor shaxsning zimmasiga qonunga muvofiq qaror qabul qilish yoki muayyan harakatlarni amalga oshirish yoxud da‘vogarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarining yo‘l qo‘yilgan buzilishlarini boshqacha usulda bartaraf etish majburiyatini yuklaydi.

Oldingi tahrirga qarang.

(270⁵-moddaning oltinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

24-bob. Birinchi instansiya sudining ajrimlari

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarori.

271-modda. Sud ajrimini chiqarish

Ajrimlar sud tomonidan alohida xonada (maslahatxonada) ushbu Kodeksning 19, 250 va 252-moddalarida belgilangan tartibda chiqariladi va ishga qo‘shib qo‘yiladi.

Murakkab bo‘lmagan masalalarni hal etishda sud o‘z joyida ajrim chiqarishi mumkin. Bunday ajrim sud majlisining bayonnomasiga kiritiladi. Ajrimlar chiqarilishi bilan darhol o‘qib eshittiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6-moddasi birinchi, yettinchi qismlari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 3-bandi.

272-modda. Ajrimning mazmuni

Sud ajrimida quyidagilar ko‘rsatiladi:

Oldingi tahrirga qarang.

1) ishning raqami, ajrim chiqarilgan vaqt va joy;

(272-modda birinchi qismining 1-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O‘RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

2) sudning nomi, sudyaning familiyasi, ismi va otasining ismi, sud majlisining kotibi;

Oldingi tahrirga qarang.

3) ishda ishtirok etuvchi shaxslar, qarzdor jismoniy shaxsning shaxsiy identifikatsiya raqami (O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lmagan jismoniy shaxslarning shaxsini tasdiqlovchi boshqa hujjatlarning rekvizitlari), shuningdek soliq to‘lovchi qarzdor yuridik shaxsning identifikatsiya raqami;

(272-modda birinchi qismining 3-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 25-avgustdagi O‘RQ-711-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 26.08.2021-y., 03/21/711/0825-son)

4) nizo predmeti va ajrim bilan hal qilinadigan masalaning mohiyati;

Oldingi tahrirga qarang.

5) sudning xulosasiga olib kelgan asoslar va sud amal qilgan qonunlar hamda boshqa qonunchilik hujjatlariga havolalar;

(272-modda birinchi qismining 5-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

6) sudning hal etilayotgan masala yuzasidan xulosasi;

7) ajrim ustidan shikoyat qilish (protest keltirish) tartibi va muddati.

Sud tomonidan o‘z joyida chiqariladigan ajrim ushbu moddaning 4, 5 va 6-bandlarida sanab o‘tilgan ma‘lumotlarni o‘z ichiga olishi kerak.

Ajrimning yozuvidagi xatolar va aniq ko‘rinib turgan arifmetik xatolar ushbu Kodeksning 261-moddasida nazarda tutilgan tartibda tuzatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 271-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 4, 5-bandlari.

273-modda. Ajrimning ko‘chirma nusxalarini taraflar va ishda ishtirok etuvchi shaxslarga yuborish

Ajrim alohida sud hujjati tarzida chiqarilgan hollarda, uning ko'chirma nusxalari taraflarga, ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarga, shuningdek u daxldor bo'lgan o'zga shaxslarga ajrim chiqarilgan kundan e'tiboran besh kundan kechiktirmay pochta orqali yoki elektron hujjat tarzida yuboriladi.

274-modda. Ajrimni ijro etish

Sud ajrimi, agar qonunda yoki sud tomonidan boshqa muddat belgilangan bo'lmasa, darhol ijro etiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 446 — 462-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

275-modda. Sudning xususiy ajrimi

(275-moddaning nomi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Ishni ko'rish chog'ida davlat organining yoki boshqa organning, tashkilotning, mansabdor shaxsning yoki fuqaroning faoliyatida qonunchilik hujjatlari buzilganligi aniqlangan taqdirda, ularning ishda ishtirokidan qat'i nazar, sud xususiy ajrim chiqarishga haqlidir.

(275-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Xususiy ajrim bilan sud tegishli organdan yoki mansabdor shaxsdan qonunchilik hujjatlarining buzilishida aybdor bo'lgan shaxslarni javobgarlikka tortish to'g'risidagi masalani o'zlarining vakolatiga muvofiq ko'rib chiqishni talab qilishi mumkin.

(275-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Xususiy ajrim tegishli davlat organlariga va boshqa organlarga, tashkilotlarga, mansabdor shaxslarga yuboriladi, ular ko'rilgan choralar to'g'risida bir oylik muddatda sudga xabar qilishi shart.

(275-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Sudning xususiy ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

Agar sud ishni ko'rayotganida shaxslarning xatti-harakatlarida jinoyat alomatlarini aniqlasa, u jinoyat ishini qo'zg'atish to'g'risidagi masalani hal etish uchun bu haqda prokurorga tegishli materiallarni ilova qilgan holda xabar qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 236-moddasi ikkinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarori 13-bandi, 15-bandining birinchi, yigirmanchi xatboshilari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2020-yil 19-dekabrda "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha dalillar va isbotlashga oid qonun normalarini qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi 35-sonli qarori.

25-bob. Sud bayonnomalari

276-modda. Bayonnoma yuritish shartligi

Har bir sud majlisi to'g'risida, shuningdek sud majlisi zalidan tashqarida qilingan har bir alohida protsessual harakat to'g'risida bayonnoma tuziladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 5-moddasi beshinchi qismi, 239-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 35-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 24-avgustdagi 26-sonli "Fuqarolik ishlarini sud muhokamasiga tayyorlash to'g'risida"gi qarorining 16-bandining ikkinchi xatboshisi.

277-modda. Bayonnoma mazmuni

Sud majlisi bayonnomasida ish muhokamasining yoki alohida protsessual harakatlarni amalga oshirishning barcha muhim jihatlari aks ettirilishi kerak. Sud majlisi bayonnomasida quyidagilar ko'rsatiladi:

- 1) sud majlisi bo'lib o'tgan yil, oy, kun va joy;
- 2) sud majlisi boshlangan va tamomlangan vaqt;
- 3) ishni ko'rayotgan sudning nomi, sudyaning familiyasi, ismi va otasining ismi, hamda sud majlisining kotibi;
- 4) ishning nomi va raqami;
- 5) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning va odil sudlovga ko'maklashayotgan shaxslarning kelgan-kelmaganligi to'g'risidagi ma'lumotlar;
- 6) sudning taraflar va protsessning boshqa ishtirokchilariga ularning protsessual huquq va majburiyatlarini tushuntirganligi;
- 7) ushbu moddaning **5-bandida** ko'rsatilgan shaxslarga sud chaqiruv qog'ozlari va boshqa xabarnomalar topshirilganligi to'g'risidagi hamda ular sud majlisiga kelmaganligining sabablari haqidagi ma'lumotlar;
- 8) raislik qiluvchining barcha farmoyishlari va sudning alohida xonaga (maslahatxonaga) chiqmasdan chiqargan ajrimlari;
- 9) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning arizalari;
- 10) sudga taqdim etilgan barcha yozma va ashyoviy dalillar, ekspertlarning yozma xulosalari, mutaxassislarning maslahatlari to'g'risidagi ma'lumotlar;
- 11) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlari, guvohlarning ko'rsatuvlari, ekspertlarning o'z xulosalarini og'zaki tushuntirishlari, mutaxassislarning tushuntirishlari, ashyoviy va yozma dalillarni ko'zdan kechirishga taalluqli ma'lumotlar;
- 12) sud muzokaralarining mazmuni va prokurorning fikri;
- 13) sudning hal qiluv qarori, ajrimi yoki qarori o'qib eshittirilganligi to'g'risidagi ma'lumotlar.

Sud majlisi bayonnomasida boshqa ma'lumotlar ham ko'rsatilishi mumkin.

Sud majlisi audio- yoki videoyozuvga olingan taqdirda, sud majlisi bayonnomasiga sud majlisida yozib olish texnika vositalaridan foydalanilganligi to'g'risida belgi qo'yiladi.

Sud majlisining bayonnomasi audio- va videoyozuv vositalaridan foydalangan holda to'xtovsiz yozib boriladi.

Audio- va videoyozuv saqlanayotgan elektron yoki boshqa manbalar sud majlisi bayonnomasiga yoki alohida protsessual harakatlarni bajarish haqidagi bayonnomaga qo'shib qo'yiladi, unga tegishli yozuv kiritiladi.

Sud majlisi videokonferensaloqa rejimida o'tkazilgan taqdirda, sud majlisi bayonnomasida ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilganlardan tashqari:

sud majlisi videokonferensaloqa rejimida o'tkazilganligi to'g'risidagi;

sud majlisini videokonferensaloqa rejimida o‘tkazishda ko‘maklashayotgan sudning nomi haqidagi;

ishda ishtirok etuvchi shaxslar va sud majlisini videokonferensaloqa rejimida o‘tkazishga ko‘maklashayotgan, sudga kelgan sud protsessining boshqa ishtirokchilari to‘g‘risidagi;

sud majlisini videokonferensaloqa rejimida o‘tkazilishiga ko‘maklashayotgan sudning va ishni ko‘rayotgan sudning axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bo‘yicha xodimlari haqidagi ma’lumotlar ham ko‘rsatilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 208, 209, 276, 278-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.05.2018-yildagi 14-sonli “Birinchii instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 26-bandi.

278-modda. Bayonnoma tuzish

Bayonnoma sud majlisi kotibi tomonidan sud majlisining o‘zida yoki sud majlisi zalidan tashqarida alohida protsessual harakat bajarilganida yuritiladi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar o‘zlari ish uchun ahamiyatga ega deb hisoblangan holatlarni bayonnomaga kiritish to‘g‘risida iltimosnomalar berishga haqli.

Oldingi tahrirga qarang.

Taraflarning, uchinchi shaxslarning o‘zlari qo‘ygan talablardan butunlay yoki qisman voz kechganligi haqidagi, qo‘yilgan talablarni tan olishi, ishni kelishuv bitimi yoki mediativ kelishuv bilan tamomlash to‘g‘risidagi arizalari bayonnomaga kiritiladi. Bayonnoma sud majlisi tamom bo‘lganidan yoki alohida protsessual harakat amalga oshirilganidan keyin kechi bilan uch kunda raislik qiluvchi va sud majlisining kotibi tomonidan imzolanishi kerak. Kiritilgan barcha o‘zgarishlar, tuzatishlar, qo‘shimchalar bayonnomada izohlanishi kerak.

(278-moddaning uchinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-martdagi O‘RQ-531-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 5-moddasi beshinchi qismi, 81-moddasi uchinchi qismi, 98-moddasi ikkinchi qismi, 211-moddasi uchinchi qismi, 217-moddasi, 226-moddasi birinchi qismi, 277-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.05.2018-yildagi 14-sonli “Birinchii instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 26-bandi.

279-modda. Bayonnoma yuzasidan fikr-mulohaza bildirish

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar sud majlisining bayonnomasi bilan tanishib chiqishga va unda yo‘l qo‘yilgan xatoliklarni yoki uning to‘liq emasligini u imzolangan kundan e‘tiboran besh kun ichida ko‘rsatib, bayonnoma yuzasidan yozma ravishda fikr-mulohazalar bildirishga haqli.

Bayonnomaga doir berilgan fikr-mulohazalarni raislik qiluvchi ko‘rib chiqadi va u ushbu fikrlarga qo‘shilgan taqdirda, bu fikr-mulohazalarning to‘g‘riligini tasdiqlaydi hamda ularni sud majlisining bayonnomasiga qo‘shib qo‘yadi.

Raislik qiluvchi berilgan fikr-mulohazalarga qo‘shilmasa, ular sud majlisida ko‘rib chiqiladi. Berilgan fikr-mulohazalar barcha hollarda ham ishga qo‘shib qo‘yilishi kerak.

Bayonnomaga doir fikr-mulohazalar ular topshirilgan kundan e‘tiboran yetti kun ichida ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilgan holda ko‘rib chiqilishi kerak. Biroq, ishda ishtirok etuvchi shaxslarning kelmaganligi bayonnoma yuzasidan bildirilgan fikr-mulohazalar to‘g‘risidagi arizani ko‘rib chiqishga to‘sqinlik qilmaydi.

Sud protsessi ishtirokchilari sud majlisining audio- yoki videoyozuvi bilan tanishish huquqiga ega.

Sud majlisining audio- yoki videoyozuvlari ko'chirma nusxasi sud protsessi ishtirokchilariga ishni ko'rgan sudning ruxsati bilan beriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 276 — 278-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

25¹-bob. Soddalashtirilgan tartibda ish yuritish

279¹-modda. Ishni soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqish

Soddalashtirilgan ish yuritish tartibidagi ish ushbu Kodeksda nazarda tutilgan da'vo ishini yuritishning umumiy qoidalariga ko'ra, mazkur bobda belgilangan o'ziga xos xususiyatlar hisobga olingan holda sud tomonidan ko'rib chiqiladi.

279²-modda. Soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqiladigan ishlar

Agar da'voning bahosi yuridik shaxslarga nisbatan bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravaridan, yakka tartibdagi tadbirkorlarga nisbatan o'n baravaridan, jismoniy shaxslarga nisbatan esa besh baravaridan oshmasa, da'vo arizalari bo'yicha ishlar soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqilishi lozim.

Agar ushbu moddaning **uchinchi** va **beshinchi qismlarida** ko'rsatilgan holatlar mavjud bo'lmasa, da'vogarning iltimosnomasiga ko'ra, javobgarning roziligi bilan boshqa ishlar ham soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqilishi mumkin.

Agar ishni soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqish chog'ida quyidagi holatlar belgilanadigan bo'lsa, sud ishni da'vo ishini yuritishning umumiy qoidalari bo'yicha ko'rish haqida ajrim chiqaradi:

1) ishni soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqish davlat sirining, tijorat sirining yoki qonun bilan qo'riqlanadigan boshqa sirning oshkor etilishiga olib kelishi mumkin bo'lsa;

2) qo'shimcha holatlarni aniqlash yoki qo'shimcha dalillarni tekshirish, shuningdek dalillarni ular turgan joyda ko'zdan kechirish va tekshirish, ekspertiza tayinlash yoki guvohlarning ko'rsatuvlarini eshitish zarur bo'lsa;

3) bildirilgan talab boshqa talablar bilan bog'liq bo'lsa, shu jumladan uchinchi shaxslarga taalluqli bo'lsa yoki mazkur ish bo'yicha qabul qilingan sud hujjati bilan uchinchi shaxslarning huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlari buzilishi mumkin bo'lsa;

4) ishni soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqish chog'ida ushbu bobda belgilangan qoidalar bo'yicha ko'rib chiqilishi lozim bo'lmagan qarshi da'vo berilgan bo'lsa.

Ishni da'vo ishini yuritishning umumiy qoidalari bo'yicha ko'rishga o'tish to'g'risidagi ajrimda umumiy tartibga o'tish uchun asoslar ko'rsatiladi. Ajrim chiqarilganidan keyin ishni ko'rish boshidan boshlanadi.

O'zaro bog'liq bo'lgan bir nechta talab bildirilgan bo'lib, ulardan biri ushbu moddaning **birinchi qismida** ko'rsatilgan talablarga taalluqli bo'lgan, boshqalari esa ularga taalluqli bo'lmagan taqdirda, barcha talablar da'vo ishini yuritishning ushbu Kodeksda belgilangan umumiy qoidalari bo'yicha ko'rilishi lozim.

Ishni ko'rish muddati ishni da'vo ishini yuritishning umumiy qoidalari bo'yicha ko'rib chiqish to'g'risida ajrim chiqarilgan kundan e'tiboran hisoblanadi.

279³-modda. Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqiladigan ish bo‘yicha da‘vo arizasiga doir talablar

Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqiladigan ish bo‘yicha da‘vo arizasi ushbu Kodeksning **189-moddasida** nazarda tutilgan talablarga muvofiq bo‘lishi kerak.

Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqiladigan ish bo‘yicha da‘vo arizasiga ushbu Kodeksning **191-moddasida** nazarda tutilgan hujjatlar ilova qilinadi.

279⁴-modda. Ishni soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqishning o‘ziga xos xususiyatlari

Arizani ish yuritishga qabul qilish va ish qo‘zg‘atish to‘g‘risida sud ajrim chiqaradi, ajrimda ish soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rilishini hamda ish ko‘rib chiqiladigan sanani ko‘rsatadi.

Sud arizani ish yuritishga qabul qilish va ish qo‘zg‘atish haqidagi ajrimda javobgarga da‘vo arizasiga doir yozma fikrini hal qiluv qarori qabul qilinguniga qadar taqdim etishi zarurligini ko‘rsatadi.

Sud ajrim bilan bir vaqtda javobgarga da‘vo arizasining (arizaning) ko‘chirma nusxasini va unga ilova qilingan hujjatlarning ko‘chirma nusxalarini darhol pochta orqali yoki elektron hujjat tarzida axborot tizimi orqali yuboradi.

Javobgar da‘vo arizasiga doir yozma fikrini sudga o‘zi asoslanayotgan hujjatlar va dalillarni ilova qilgan holda taqdim etishga haqli.

Yozma fikrga uning ko‘chirma nusxasi da‘vogarga yuborilganligini tasdiqlovchi hujjat ilova qilinadi. Da‘vo arizasiga doir yozma fikr javobgar yoki uning vakili tomonidan imzolanadi. Vakil tomonidan imzolangan yozma fikrga uning vakolatlarini tasdiqlovchi ishonchnoma yoki boshqa hujjat ilova qilinadi.

Javobgar tomonidan da‘vo arizasiga doir yozma fikr taqdim etilmaganligi da‘vo arizasini soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqishga to‘sqinlik qilmaydi.

Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqilayotgan ish arizani ish yuritishga qabul qilish va ish qo‘zg‘atish haqida ajrim chiqarilgan kundan e‘tiboran yigirma kundan oshmagan muddatda sudya tomonidan yakka tartibda ko‘rib chiqiladi.

Ishni soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqish muddati uzaytirilmaydi.

Sud soddashtirilgan ish yuritish tartibidagi ishni sud muhokamasini o‘tkazmasdan, taraflarni chaqirtirmasdan va ularning tushuntirishlarini eshitmasdan ko‘rib chiqadi.

Sud taraflar tomonidan taqdim etilgan hujjatlarda bayon qilingan tushuntirishlarni, e‘tirozlarni va (yoki) vajlarni tekshiradi, dalillar bilan tanishadi hamda hal qiluv qarorini qabul qiladi.

279⁵-modda. Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqilgan ish bo‘yicha hal qiluv qarori

Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqilgan ish bo‘yicha hal qiluv qarori ushbu Kodeksning **23-bobida** nazarda tutilgan umumiy qoidalarga ko‘ra, mazkur bobda belgilangan o‘ziga xos xususiyatlar hisobga olingan holda sud tomonidan qabul qilinadi.

Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqilgan ish bo‘yicha hal qiluv qarori, agar apellatsiya shikoyati (protesti) berilmagan bo‘lsa, qabul qilinganidan keyin o‘n kun o‘tgach qonuniy kuchga kiradi.

Soddashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqilgan ish bo‘yicha hal qiluv qarori sud tomonidan ushbu Kodeks **V bo‘limining** qoidalariga ko‘ra beriladigan ijro varaqasi asosida ijro etilishi lozim.

Apellatsiya shikoyati (protesti) berilgan taqdirda hal qiluv qarori, agar u bekor qilinmagan bo'lsa, apellatsiya instansiyasi sudining qarori qabul qilingan kundan e'tiboran qonuniy kuchga kiradi.

Soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqilgan ish bo'yicha hal qiluv qarori ushbu Kodeksning **IV bo'limida** nazarda tutilgan qoidalarga asosan apellatsiya va kassatsiya tartibida, shu jumladan kassatsiya instansiyasi sudida takroran, shuningdek yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'rib chiqilishi mumkin”;

(25¹-bob O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuniga asosan kiritilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

26-bob. Sirtidan ish yuritish

280-modda. Sirtidan ish yuritish asoslari

Sud majlisining vaqti va joyi to'g'risida tegishli tarzda xabardor qilingan javobgar sud majlisiga kelmagan, kelmaganligining uzrli sabablari borligi haqida xabar bermagan va ishni uning ishtirokisiz ko'rish to'g'risida so'ramagan taqdirda, agar da'vogar bunga e'tiroz bildirmasa, ish sirtidan ish yuritish tartibida ko'rilishi mumkin. Ishni bunday tartibda ko'rish haqida sud ajrim chiqaradi. Javobgar tegishli tarzda xabardor qilinganligi haqida ishda ma'lumot bo'lishi kerak.

Ishda bir nechta javobgar ishtirok etgan va sud majlisiga barcha javobgarlar kelmagan taqdirda, ish sirtidan ish yuritish tartibida ko'rilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156, 158 — 162, 213,281 — 292-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.05.2018-yildagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida”gi qarorining 25-bandi.

281-modda. Sudga kelgan tarafning huquqlari

Agar sud majlisiga kelgan da'vogar ishni javobgar ishtirokisiz sirtidan ish yuritish tartibida ko'rishga rozi bo'lmasa, sud ishning muhokamasini keyinga qoldiradi va kelmagan javobgarga yangi sud muhokamasining vaqti va joyi haqida takroran xabar yuboradi.

Tegishli tarzda xabardor qilingan javobgar sud majlisiga takroran kelmasa, sud da'vogarning fikridan qat'i nazar, ishni sirtidan ish yuritish tartibida ko'radi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 43-moddasi, 223-moddasi 8-bandi.

282-modda. Sirtidan ish yuritish tartibi

Ish sirtidan ish yuritish tartibida ko'rilganida sud ishdagi mavjud dalillarni tekshirish bilan kifoyalanadi, ishda ishtirok etuvchi shaxslarning vajlari va iltimoslarini e'tiborga olib, hal qiluv qarori chiqaradi, bu hal qiluv qarori sirtidan chiqarilgan deb ataladi.

Da'vogar tomonidan da'voning predmeti yoki asosi, da'vo talablari miqdori o'zgartirilganda sud mazkur sud majlisida ishni sirtidan ish yuritish tartibida ko'rishga haqli emas. Bu holda ishni ko'rish da'vo arizasini da'vo predmeti yoki asosi, da'vo talablari miqdori o'zgartirilgan holda javobgarga topshirish uchun keyinga qoldiriladi.

Agar sud majlisiga kelmagan javobgardan ishni uning ishtirokisiz ko'rish haqida ariza kelib tushsa, ish sirtidan ish yuritish tartibida emas, umumiy tartibda ko'rilishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 44-moddasi ikkinchi qismi, 220-moddasi to'rtinchi qismi.

283-modda. Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorining mazmuni

Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorining mazmuni ushbu Kodeks [253-moddasining](#) qoidalari bilan belgilanadi. Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorining xulosa qismida ushbu hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish haqida ariza berish muddati va tartibi ko‘rsatilgan bo‘lishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 19-bandi.

284-modda. Hal qiluv qarorining ko‘chirma nusxalarini yuborish

Oldingi tahrirga qarang.

Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorining ko‘chirma nusxasi taraflarga ushbu qaror chiqarilgan kundan e‘tiboran besh kundan kechiktirmay topshirilganligi ma‘lum qilinadigan buyurtma xat orqali yuboriladi yoki tilxat olib topshiriladi, ushbu shaxslarning elektron manzillari mavjud bo‘lgan taqdirda esa u elektron hujjat tarzida yuborilishi mumkin.

(284-moddaning matni O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O‘RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 24-maydagi 12-sonli “Sudning hal qiluv qarori haqida”gi qarorining 26-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

285-modda. Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi ariza

Javobgar sirtan hal qiluv qarorini qabul qilgan sudga shu hal qiluv qarori qabul qilinganidan keyin o‘n besh kun ichida uni qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risida ariza berishga haqli.

Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi ariza ushbu Kodeksning [287 — 291-moddalarida](#) nazarda tutilgan tartibda ko‘rib chiqiladi.

(285-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 260, 283, 286-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

285¹-modda. Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarori ustidan shikoyat qilish (protest keltirish)

Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarori ustidan ushbu Kodeksning [44-bobida](#) nazarda tutilgan tartibda apellatsiya shikoyati (protesti) berilishi mumkin.

(285¹-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan kiritilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

286-modda. Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi arizaning mazmuni

Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi arizada quyidagilar bo‘lishi kerak:

1) sirtan hal qiluv qarori qabul qilgan sudning nomi;

2) ariza berayotgan javobgarning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), yashash joyi (joylashgan eri, pochta manzili);

3) sud majlisiga uzrli sabablarga ko‘ra kelmaganlikdan dalolat beruvchi holatlarning ro‘yxati va ularni tasdiqlovchi dalillar, shuningdek sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorining mazmuniga ta’sir ko‘rsatishi mumkin bo‘lgan dalillar ro‘yxati;

4) ariza beruvchi javobgarning iltimosi;

5) arizaga ilova qilingan materiallarning ro‘yxati.

Sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi ariza javobgar yoki uning vakili tomonidan imzolanadi.

Sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi ariza ishda ishtirok etuvchi shaxslarning soniga mutanosib miqdordagi ko‘chirma nusxalari bilan birga sudga beriladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan ariza mustasno. Ariza uchun davlat boji to‘lanmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 283-moddasi.

287-modda. Sudning arizani qabul qilganidan keyingi harakatlari

Sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarni sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi arizani ko‘rib chiqish vaqti va joyi haqida xabardor qiladi, ularga ushbu ariza va unga ilova qilingan materiallarning ko‘chirma nusxalarini yuboradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 156, 158 — 162, 283, 286-moddalari.

288-modda. Arizani ko‘rib chiqish

Sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi ariza u kelib tushgan paytdan e’tiboran o‘n kun ichida sud majlisida ko‘rib chiqiladi. Sud majlisining vaqti va joyi haqida xabardor qilingan shaxslarning kelmaganligi arizani ko‘rib chiqish uchun to‘sqinlik qilmaydi.

Sud arizani ko‘rib chiqib, ajrim chiqaradi. Sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini bekor qilish haqidagi yoki sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini bekor qilishni rad etish to‘g‘risidagi ajrim ustidan shikoyat qilinmaydi (protest keltirilmaydi).

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 260, 283, 286, 287, 289 — 291-moddalari.

289-modda. Sudning vakolatlari

Sud sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini qayta ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi arizani ko‘rib chiqib, o‘zining ajrimi bilan:

arizani qanoatlantirmay qoldirishga;

sirtidan qabul qilingan hal qiluv qarorini bekor qilish va ishni ilgarigi tarkibdagi yoki boshqa tarkibdagi sud tomonidan mazmunan ko‘rib chiqishni tiklashga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 260, 283, 286, 290, 291-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 16-bandi birinchi, o‘n beshinchi xatboshilari.

290-modda. Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorini bekor qilish asoslari

Agar sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqishda sud tarafning sud majlisiga kelmaganligiga uzrli sabablar borligini va bu haqda sudni o'z vaqtida xabardor qilish imkoniyati bo'lmaganligini hamda taraf sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorining mazmuniga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan dalillarni taqdim qilayotganligini aniqlasa, sirtan qabul qilingan hal qiluv qarori bekor qilinib, ishni mazmunan ko'rib chiqish tiklanishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 280, 282-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 19.05.2018-yildagi 14-sonli "Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 25-bandi to'rtinchi xatboshisi.

291-modda. Ishni ko'rib chiqishni tiklash

Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarori ushbu qarorni qabul qilgan sud tomonidan bekor qilingan taqdirda, ishni mazmunan ko'rib chiqish tiklanadi va mazkur Kodeksda nazarda tutilgan qoidalar asosida olib boriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 2-kichik bo'limi (Da'vo ishini yuritish).

Sud majlisining vaqti va joyi to'g'risida tegishli tartibda xabardor qilingan javobgar sud majlisiga kelmagan taqdirda, ish yangidan ko'rib chiqilganda qabul qilingan hal qiluv qarori sirtan qabul qilingan deb tan olinmaydi. Javobgar bu hal qiluv qarori sirtan qabul qilingan qaror sifatida qayta ko'rib chiqilishini so'rab, ariza berishga haqli emas.

292-modda. Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarorining qonuniy kuchi

Sirtan qabul qilingan hal qiluv qarori ushbu Kodeksning 264-moddasida nazarda tutilgan qoidalarga muvofiq qonuniy kuchga kiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249 — 260-moddalari.

3-kichik bo'lim. Alohida tartibda ish yuritish

27-bob. Umumiy qoidalar

293-modda. Sud tomonidan alohida ish yuritish tartibida ko'rib chiqiladigan ishlar

Sud tomonidan alohida ish yuritish tartibida ko'rib chiqiladigan ishlar jumlasiga quyidagilar kiradi:

1) yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni aniqlash to'g'risidagi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 28-bobi.

2) bolani farzandlikka olish (bundan buyon matnda farzandlikka olish deb yuritiladi) haqidagi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 29-bobi.

3) fuqaroni bedarak yo'qolgan deb topish va fuqaroni vafot etgan deb e'lon qilish to'g'risidagi;

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 30-bobi.

4) fuqaroni muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topish haqidagi;

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 31-bobi.

5) shaxsni g'ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya stasionariga yotqizish to'g'risidagi yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish haqidagi;

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 32-bobi.

6) shaxsni sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish to'g'risidagi yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish haqidagi;

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 33-bobi.

7) voyaga yetmagan shaxsni to'liq muomalaga layoqatli deb e'lon qilish (emansipatsiya) to'g'risidagi;

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 34-bobi.

8) mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish haqidagi;

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 35-bobi.

9) taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo'qolgan taqdirda, ular bo'yicha huquqlarni tiklash (chaqirib ish yuritish) to'g'risidagi;

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 36-bobi.

10) yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi.

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 26-moddasi birinchi qismi 2-bandi, 37-bobi.

294-modda. Alohida yuritiladigan ishlarni ko'rib chiqish tartibi

Ushbu Kodeksning 293-moddasida sanab o'tilgan ishlar sudlarda ushbu Kodeksning 27 — 37-boblarida ko'rsatilgan istisno va qo'shimchalar bilan fuqarolik sud ishlarini yuritishning umumiy qoidalariga muvofiq ko'rib chiqiladi.

 LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 1 — 16, 297, 302, 308, 313, 318, 322, 325, 329, 337, 338, 342-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi "Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 5-sonli qarorining 6-bandi uchinchi xatboshisi.

28-bob. Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni aniqlash

295-modda. Sud tomonidan ko'rib chiqiladigan, yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni aniqlash to'g'risidagi ishlar

Sud fuqarolarning yoki tashkilotlarning shaxsiy, mulkiy huquqlari yuzaga kelishiga, o'zgarishiga yoki tugashiga sabab bo'ladigan faktlarni aniqlaydi.

Sud:

1) shaxslarning qarindoshlik aloqalari;

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi "Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 5-sonli qarori 7, 8-bandlari.

2) shaxs birovning qaramog'ida ekanligi;

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi "Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 5-sonli qarori 9, 10-bandlari.

3) otalikni tan olish (belgilash), bolaning u yoki bu onadan tug'ilganligi, shuningdek tug'ilgan vaqti;

4) farzandlikka olishni, nikohni, nikohdan ajratishni va o'limni qayd etilganligi;

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi "Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 5-sonli qarori 11, 12-bandlari.

5) er-xotindan biri vafot etganligi oqibatida fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish organlarida nikohni ro'yxatdan o'tkazish mumkin bo'lmay qolsa, qonunda belgilangan hollarda ularning haqiqatda nikoh munosabatlarida bo'lganligi;

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi "Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 5-sonli qarori 13-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

6) shaxsning huquqini belgilovchi hujjatlarda (bundan jamoat birlashmalariga a'zolik biletleri, harbiy hujjatlar, pasportlar yoki identifikatsiyalovchi ID-kartalar, fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish organlari beradigan guvohnomalar mustasno) ko'rsatilgan familiyasi, ismi yoki otasining ismi uning pasportidagi yoki identifikatsiyalovchi ID-kartasidagi yoxud tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomasidagi familiyasi, ismi yoki otasining ismi bilan mos kelmagan taqdirda, mazkur hujjatlarning unga tegishliligi yoxud tegishli emasligi;

(295-modda ikkinchi qismining 6-bandi O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 14-martdagi O'RQ-759-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 14.03.2022-y., 03/22/759/0213-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi "Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 5-sonli qarori 14, 15, 16-bandlari.

7) baxtsiz hodisa;

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi “Yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida”gi 5-sonli qarori 17-bandi.

8) imoratga xususiy mulk huquqi asosida egalik qilish;

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi “Yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida”gi 5-sonli qarori 18-bandi.

9) merosni qabul qilish va merosning ochilish joyi faktlarini aniqlash to‘g‘risidagi ishlarni ko‘radi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi “Yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida”gi 5-sonli qarori 19-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

Agar qonunchilikda ularni belgilashning boshqacha tartibi nazarda tutilmagan bo‘lsa, sud yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan boshqa faktlarni ham belgilashi mumkin.

(295-moddaning uchinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Arizachi yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan faktlarni tasdiqlaydigan zarur hujjatlarni boshqacha tartibda olishi mumkin bo‘lmagan yoxud yo‘qotilgan hujjatlarni tiklashning imkoni bo‘lmagan taqdirdagina sud ushbu faktlarni aniqlaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 1-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi “Yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida”gi 5-sonli qarori.

296-modda. Ariza berish va uning mazmuni

Yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan faktni belgilash to‘g‘risidagi ishlar bo‘yicha ariza arizachi yashab turgan joydagi sudga beriladi.

Arizada muayyan faktni aniqlash arizachiga qanday maqsadlar uchun zarur ekanligi ko‘rsatilishi, shuningdek arizachining tegishli hujjatlarni olish imkoniyatiga ega emasligini yoxud yo‘qolgan hujjatlarni tiklab bo‘lmashligini tasdiqlovchi dalillar keltirilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 1-bandi, 295-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi “Yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo‘yicha sud amaliyoti to‘g‘risida”gi 5-sonli qarorining 3 — 5-bandlari.

297-modda. Fakt aniqlanganligi to‘g‘risidagi hal qiluv qarori

Sudning hal qiluv qarorida: sud tomonidan aniqlangan fakt, uning qanday maqsadda aniqlanganligi, shuningdek mazkur faktni aniqlash uchun sud qanday dalillarga asoslanganligi ko‘rsatilishi kerak.

Fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish organlarida qayd etilishi yoki boshqa organlarda rasmiylashtirilishi lozim bo'lgan faktlarning aniqlanganligi to'g'risidagi sudning hal qiluv qarori ushbu organlar tomonidan beriladigan hujjatlarning o'rniga o'tmaganda, ana shunday qayd qilish yoki rasmiylashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 20.12.1991-yildagi "Yuridik ahamiyatga ega bo'lgan faktlarni belgilash haqidagi ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 5-sonli qarori 22-bandi.

29-bob. Farzandlikka olish

298-modda. Ariza berish

Farzandlikka olish to'g'risidagi ariza bolani farzandlikka olishni istagan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari tomonidan farzandlikka olinayotgan bolaning yashash (turgan) joyidagi fuqarolik ishlari bo'yicha tumanlararo, tuman (shahar) sudiga beriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lgan bolani farzandlikka olishni istovchi O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida doimiy yashayotgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, chet el fuqarolari yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxslar farzandlikka olish to'g'risidagi arizani farzandlikka olinayotgan bolaning yashash (turgan) joyidagi tegishincha Qoraqalpog'iston Respublikasi sudiga, viloyatlar yoki Toshkent shahar sudlariga beradi.

(298-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 29-moddasi birinchi qismi, 293-moddasi 2-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oila Kodeksining 151-moddasi ikkinchi, uchinchi qismlari, 1611-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2013-yil 11-dekabrda 21-sonli "Sudlar tomonidan farzandlikka olish haqidagi ishlar bo'yicha qonunchilikni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori 2— 4-bandlari.

299-modda. Arizaning mazmuni

Farzandlikka olish to'g'risidagi arizada quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi kerak:

farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) familiyasi, ismi, otasining ismi, ularning (uning) yashash joyi;

farzandlikka olinayotgan bolaning familiyasi, ismi, otasining ismi va tug'ilgan sanasi, uning yashash (turgan) joyi, farzandlikka olinayotgan bolaning ota-onasi to'g'risidagi, aka-uka va opa-singillari borligi yoki yo'qligi haqidagi ma'lumotlar;

farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) farzandlikka olish to'g'risidagi iltimosini asoslovchi holatlar va mazkur holatlarni tasdiqlovchi dalillar;

farzandlikka oluvchilar (oluvchi) bolaning tug'ilganlik to'g'risidagi dalolatnoma yozuviga tegishli o'zgartirishlar kiritishni istagan taqdirda — farzandlikka olinayotgan bolaning familiyasini, ismini, otasining ismini, tug'ilgan sanasini (ko'pi bilan bir yilga), farzandlikka olinayotgan bolaning tug'ilgan joyini (agar bola o'n yoshdan oshmagan bo'lsa) o'zgartirish haqidagi, bolaning tug'ilganlik to'g'risidagi dalolatnoma yozuviga farzandlikka oluvchilarni (oluvchini) ota-ona (ota yoki ona) sifatida qayd etish haqidagi iltimos.

Farzandlikka olish to'g'risidagi ariza farzandlikka oluvchilar (oluvchi) tomonidan imzolanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 298, 300-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 152-moddasi.

300-modda. Arizaga ilova qilinadigan hujjatlar

Farzandlikka olish to'g'risidagi arizaga quyidagilar ilova qilingan bo'lishi kerak:

nikohda turgan shaxslar (shaxs) tomonidan farzandlikka olinganda — farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) nikoh tuzilganligi to'g'risidagi guvohnomasining ko'chirma nusxasi; er-xotindan biri tomonidan farzandlikka olinganda — boshqasining roziligi. Agar er-xotin oilaviy munosabatlarni tugatgan, bir yildan ortiq birga yashamayotgan bo'lsa va erning (xotinning) yashash (turgan) joyi noma'lum bo'lsa, shuningdek bu holatlarni tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lsa, farzandlikka olishda uning roziligi talab qilinmaydi;

Oldingi tahrirga qarang.

nikohda turmagan shaxs tomonidan farzandlikka olinganda — farzandlikka oluvchi pasportining yoki identifikatsiyalovchi ID-kartasining ko'chirma nusxasi va nikohda turmasligi haqidagi ma'lumotnoma;

(300-modda birinchi qismining to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 14-martdagi O'RQ-759-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 14.03.2022-y., 03/22/759/0213-son)

farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) sog'lig'i holati to'g'risidagi tibbiy xulosa (psixiatriya, sil kasalligiga qarshi kurash va narkologiya muassasalaridan, shuningdek OITSga qarshi kurash markazidan ma'lumotnomalar);

fuqaro farzandlikka olishga nomzod sifatida hisobga qo'yilganligi to'g'risidagi hujjat, bundan O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi 154-moddasining **ikkinchi — beshinchi xatboshilarida** nazarda tutilgan hollar mustasno;

farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) ish joyidan egallab turgan lavozimi va ish haqi to'g'risidagi ma'lumotnoma yoki boshqa daromad manbalari haqidagi ma'lumotnoma;

turar joyga bo'lgan mulk huquqini yoki turar joydan foydalanish huquqini tasdiqlovchi hujjat.

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining boshqa davlat fuqarosi bo'lgan bolani farzandlikka olish to'g'risidagi arizasiga ushbu moddaning **birinchi qismida** ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagilar ilova qilinadi:

farzandlikka olinayotgan bolaning O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashashi uchun O'zbekiston Respublikasi vakolatli organining roziligi;

farzandlikka olinayotgan bola qonuniy vakilining va bola qaysi davlat fuqarosi bo'lsa, o'sha davlat vakolatli organining roziligi;

farzandlikka olinayotgan bolaning tug'ilganlik to'g'risidagi dalolatnoma yozuvidan ko'chirma;

farzandlikka olinayotgan bolaning sog'lig'i holati, jismoniy va aqliy rivojlanishi haqidagi tibbiy xulosa;

o'n yoshga to'lgan farzandlikka olinayotgan bolaning farzandlikka olinishiga, shuningdek familiyasi, ismi, otasining ismi o'zgartirilishi mumkinligiga va farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) uning ota-onasi (otasi yoki onasi) sifatida qayd etilishiga roziligi, bundan O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining **156-moddasida** nazarda tutilgan hollar mustasno.

Ushbu modda ikkinchi qismining **uchinchi, to'rtinchi va beshinchi xatboshilarida** ko'rsatilgan hujjatlar belgilangan tartibda legalizatsiya qilinishi yoxud ularga belgilangan tartibda

apostil qo'yilgan bo'lishi kerak. Bunda taqdim etiladigan hujjatlar O'zbekiston Respublikasining davlat tiliga tarjima qilingan va notarial tasdiqlangan bo'lishi kerak. Agar ushbu modda ikkinchi qismining **bashinchi xatboshisida** ko'rsatilgan hujjat O'zbekiston Respublikasi hududida berilgan bo'lsa, legalizatsiya qilinishi yoki apostil qo'yilishi hamda tarjima qilingan bo'lishi to'g'risidagi talablar ushbu hujjatga nisbatan tatbiq etilmaydi.

O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida doimiy yashovchi O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, chet el fuqarolari yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lgan bolani farzandlikka olish to'g'risidagi arizasiga ushbu moddaning **birinchi qismida** ko'rsatilgan hujjatlar, shuningdek farzandlikka oluvchilar qaysi davlat fuqarosi bo'lsa, o'sha davlat (bola O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida doimiy yashovchi O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan farzandlikka olinayotganda — ushbu shaxslar qaysi davlatda doimiy yashash joyiga ega bo'lsa, o'sha davlat) vakolatli organining ularning yashash sharoitlari haqidagi va farzandlikka oluvchi bo'la olish imkoniyatlari to'g'risidagi xulosasi, tegishli davlat vakolatli organining farzandlikka olinayotgan bolaning ushbu davlatga kirishi va mazkur davlat hududida doimiy yashashi uchun ruxsatnomasi, farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) O'zbekiston Respublikasining xorijdagi diplomatik vakolatxonasi vakillariga farzandlikka olingan bola haqida axborot berish va bola bilan muloqot qilish imkoniyatini berish to'g'risidagi notarial tasdiqlangan majburiyati ilova qilinadi.

Chet el fuqarolari bo'lgan yoki fuqaroligi bo'lmagan farzandlikka oluvchi shaxslar tomonidan taqdim etiladigan hujjatlar belgilangan tartibda legalizatsiya qilinishi yoxud ularga belgilangan tartibda apostil qo'yilgan bo'lishi kerak. Bunda taqdim etiladigan hujjatlar O'zbekiston Respublikasining davlat tiliga tarjima qilingan va notarial tasdiqlangan bo'lishi kerak.

Ushbu moddaning **birinchi, ikkinchi** va **to'rtinchi qismlarida** ko'rsatilgan hujjatlar sudga ikki nusxada taqdim etiladi.

301-modda. Ishni sud muhokamasiga tayyorlash

Sudya ishni sud muhokamasiga tayyorlashda ajrim chiqaradi, unga ko'ra farzandlikka olinayotgan bolaning yashash (turgan) joyidagi vasiylik va homiylik organlari zimmasiga farzandlikka olishning asosli ekanligi va farzandlikka olinayotgan bolaning manfaatlariga muvofiqligi to'g'risida sudga xulosa taqdim etish majburiyati yuklanadi.

Vasiylik va homiylik organining farzandlikka olishning asosli ekanligi to'g'risidagi va farzandlikka olinayotgan bolaning manfaatlariga muvofiqligi haqidagi xulosasiga quyidagilar ilova qilingan bo'lishi kerak:

farzandlikka olinayotgan bolaning yashash (turgan) joyi yoki farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) yashash joyi bo'yicha vasiylik va homiylik organi tomonidan tuzilgan farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) yashash sharoitlarini tekshirish dalolatnomasi. Farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) yashash sharoitlarini tekshirish dalolatnomasida boshqa ma'lumotlar bilan birga O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining **152-moddasida** nazarda tutilgan farzandlikka olish uchun to'siqlar borligi yoki yo'qligi ko'rsatilishi shart;

farzandlikka olinayotgan bolaning tug'ilganlik to'g'risidagi dalolatnoma yozuvidan ko'chirma;

farzandlikka olinayotgan bolaning sog'lig'i holati, jismoniy va aqliy rivojlanishi haqidagi tibbiy xulosa;

o'n yoshga to'lgan farzandlikka olinayotgan bolaning farzandlikka olishga, shuningdek familiyasi, ismi, otasining ismi o'zgartirilishi mumkinligiga va farzandlikka oluvchilarning (oluvchining) uning ota-onasi (otasi yoki onasi) sifatida qayd etilishiga roziligi, bundan O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining **156-moddasida** nazarda tutilgan hollar mustasno;

bola ota-onasining (otasining yoki onasining) uning farzandlikka olinishiga roziligi, o'n olti yoshga to'lmagan ota-onaning bolasi farzandlikka olinayotganda esa ota-ona qonuniy vakillarining ham roziligi, qonuniy vakillar mavjud bo'lmagan taqdirda esa vasiylik va homiylik organining roziligi, bundan O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining [160-moddasida](#) nazarda tutilgan hollar mustasno;

bolaning qarindoshlari bo'lmagan, O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida doimiy yashovchi O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, chet el fuqarolari yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan farzandlikka olinganda ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni va farzandlikka olishga nomzodlarni hisobga olish bo'yicha ma'lumotlar bazasida farzandlikka olinayotgan bola to'g'risidagi ma'lumotlar mavjudligini tasdiqlovchi hujjat, shuningdek bolani O'zbekiston Respublikasi fuqarolari oilasiga tarbiyaga olish yoki bolaning qarindoshlari tomonidan, ushbu qarindoshlarning fuqaroligi va yashash joyidan qat'i nazar, farzandlikka olinishi imkoniyati mavjud emasligini tasdiqlovchi hujjatlar.

Boshqa davlat fuqarosi bo'lgan bolani yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan bolani O'zbekiston Respublikasi fuqarolari tomonidan farzandlikka olishda vasiylik va homiylik organining farzandlikka olish asosli ekanligi to'g'risidagi va farzandlikka olinayotgan bolaning manfaatlariga muvofiqligi haqidagi xulosasiga ushbu modda ikkinchi qismining [ikkinchi xatboshisida](#) ko'rsatilgan hujjat ilova qilinishi kerak.

Zarur bo'lgan hollarda, sud boshqa hujjatlarni (ma'lumotlarni) ham talab qilib olishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 201, 202, 204-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 155-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2013-yil 11-dekabrda 21-sonli "Sudlar tomonidan farzandlikka olish haqidagi ishlar bo'yicha qonunchilikni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori 5-bandi, 6-bandi uchinchi xatboshisi, 10-bandi birinchi xatboshisi.

302-modda. Ishni ko'rib chiqish

Sud farzandlikka olish to'g'risidagi ishlarni farzandlikka oluvchilar (oluvchi), vasiylik va homiylik organlarining vakillari, shuningdek prokuror albatta ishtirok etgan holda ko'rib chiqadi.

Zarur hollarda, sud farzandlikka olinayotgan bolaning ota-onasini (otasini yoki onasini), uning qarindoshlarini va boshqa manfaatdor shaxslarni, shuningdek o'n yoshga to'lgan bolaning o'zini ishda ishtirok etishga jalb qilishi mumkin.

Sud farzandlikka olish to'g'risidagi ishlarni sudning yopiq majlisida ko'rib chiqadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 12-moddasi ikkinchi qismi, 225, 233-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2013-yil 11-dekabrda 21-sonli "Sudlar tomonidan farzandlikka olish haqidagi ishlar bo'yicha qonunchilikni qo'llash amaliyoti to'g'risida"gi qarori 6, 7-bandlari, 9-bandi uchinchi xatboshisi, 12, 14-bandlari.

303-modda. Sudning hal qiluv qarori

Sud farzandlikka olish to'g'risidagi ishni mazmunan ko'rib chiqib, farzandlikka olish haqidagi arizani qanoatlantirish to'g'risida yoxud uni qanoatlantirishni butunlay yoki qisman rad etish haqida hal qiluv qarori chiqaradi.

Farzandlikka olish to'g'risidagi ariza qanoatlantirilgan taqdirda, sudning hal qiluv qarorida farzandlikka olingan bolaning tug'ilganligini qayd etish daftoriga o'zgartirishlar kiritish uchun zarur bo'lgan farzandlikka olingan va farzandlikka oluvchilar (oluvchi) haqidagi barcha ma'lumotlar ko'rsatiladi.

Bola bitta shaxs tomonidan farzandlikka olinayotganda uning manfaatlarini koʻzlab, agar farzandlikka oluvchi erkak boʻlsa, onasining xohishiga koʻra yoki agar farzandlikka oluvchi ayol boʻlsa, otasining xohishiga koʻra, shuningdek agar farzandlikka olinayotgan bolaning otasi yoki onasi vafot etgan boʻlsa, vafot etgan ota yoki ona ota-onasining (buvaning yoki buvining) iltimosiga koʻra sudning farzandlikka olish toʻgʻrisidagi qarorida farzandlikka olingan bolaning otasi yoki onasi bilan yoxud vafot etgan otasining yoki onasining qarindoshlari bilan huquqiy munosabatlari saqlanib qolishi koʻrsatib oʻtiladi.

Farzandlikka olish toʻgʻrisidagi ariza qanoatlantirilgan taqdirda, farzandlikka oluvchilar (oluvchi) va farzandlikka olinayotgan bolaning oʻzaro huquq va majburiyatlari farzandlikka olingan bolaning tugʻilganligini qayd etish daftariga zarur oʻzgartishlar kiritilgan kundan eʼtiboran belgilanadi.

Sud farzandlikka olish toʻgʻrisidagi hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirgan kundan eʼtiboran uch kun ichida ushbu hal qiluv qaroridan koʻchirma nusxasini farzandlikka olinayotgan bolaning tugʻilganligi roʻyxatga olingan joydagi fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish organiga yuborishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, Oʻzbekiston Respublikasi Oila kodeksining 164-moddasi, Oʻzbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2013-yil 11-dekabrda 21-sonli “Sudlar tomonidan farzandlikka olish haqidagi ishlar boʻyicha qonunchilikni qoʻllash amaliyoti toʻgʻrisida”gi qarori 7-bandi ikkinchi xatboshisi, 13, 23-bandlari.

304-modda. Farzandlikka olishning bekor qilinishi

Oldingi tahrirga qarang.

Farzandlikka olishni bekor qilish toʻgʻrisidagi ishlarni koʻrib chiqish va hal etish daʼvo ishlarini yuritish tartibida hamda oila toʻgʻrisidagi qonunchilikda koʻrsatilgan asoslar boʻyicha amalga oshiriladi.

(304-moddaning matni Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 21-aprelda OʻRQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik maʼlumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 303-moddasi, Oʻzbekiston Respublikasi Oila kodeksining 169 — 172-moddalari, Oʻzbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2013-yil 11-dekabrda 21-sonli “Sudlar tomonidan farzandlikka olish haqidagi ishlar boʻyicha qonunchilikni qoʻllash amaliyoti toʻgʻrisida”gi qarori 7-bandi birinchi xatboshisi, 25 — 30-bandlari, 32-bandi ikkinchi xatboshisi.

30-bob. Fuqaroni bedarak yoʻqolgan deb topish va fuqaroni vafot etgan deb eʼlon qilish

305-modda. Ariza berish va uning mazmuni

Fuqaroni bedarak yoʻqolgan deb topish yoki vafot etgan deb eʼlon qilish toʻgʻrisidagi ariza manfaatdor shaxs tomondan bedarak yoʻqolgan fuqaroning oxirgi maʼlum boʻlgan yashash joyidagi sudga beriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Sud fuqaroni bedarak yoʻqolgan deb topish yoki vafot etgan deb eʼlon qilish toʻgʻrisidagi arizani koʻrib chiqishga qonunchilikda belgilangan muddatlar oʻtganidan soʻng kirishadi.

(305-moddaning ikkinchi qismi Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 21-aprelda OʻRQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik maʼlumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Arizada fuqaroni bedarak yoʻqolgan deb topish yoki uni vafot etgan deb eʼlon qilish arizachiga qanday maqsadlar uchun zarur ekanligi koʻrsatilishi, shuningdek fuqaroning bedarak yoʻqolganligini tasdiqlaydigan yoxud bedarak yoʻqolgan shaxsga oʻlim xavfini solgan yoki u

muayyan baxtsiz voqea tufayli halok bo'lgan deb taxmin qilishga asos bo'ladigan holatlar bayon qilinishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 3-bandi, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 33, 36, 1170-moddalari.

306-modda. Ishni sud muhokamasiga tayyorlash

Sudya ishni sud muhokamasiga tayyorlashda bedarak yo'qolgan shaxs to'g'risida kimlar (qarindosh-urug'lari, birga ishlovchilar va boshqalar) ma'lumot bera olishi mumkinligini aniqlaydi, shuningdek bedarak yo'qolganning ma'lum bo'lgan so'nggi yashash joyi va ish joyidagi tegishli tashkilotlardan (ichki ishlar organlaridan, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlaridan) bedarak yo'qolgan shaxs to'g'risida bor ma'lumotlarni so'rab oladi.

Sudya arizani qabul qilib olgach, ayni vaqtda vasiylik va homiylik organiga bedarak yo'qolganning mol-mulkini saqlash, shuningdek uni boshqarish uchun shaxsni tayinlashni taklif qilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 201, 202, 204-moddalari.

307-modda. Ish muhokamasida prokurorning ishtiroki

Fuqaroni bedarak yo'qolgan deb topish to'g'risidagi yoki fuqaroni vafot etgan deb e'lon qilish haqidagi ishlar albatta prokurorning ishtirokida ko'riladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 245-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Prokuratura to'g'risida"gi qonuni 4-moddasi birinchi, yettinchi xatboshilari, 33-moddasi.

308-modda. Sudning hal qiluv qarori

Sudning fuqaroni bedarak yo'qolgan deb topish to'g'risidagi hal qiluv qarori bedarak yo'qolgan shaxsning mol-mulki turgan joydagi vasiylik va homiylik organining bu mulkka nisbatan boshqaruvchi tayinlashi uchun asos bo'ladi.

Sudning fuqaroni vafot etgan deb e'lon qilish to'g'risidagi hal qiluv qarori fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish organining fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish daftariga mazkur fuqaroni vafot etgan deb yozib qo'yish uchun asos bo'ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 34, 36-moddalari.

309-modda. Bedarak yo'qolgan deb topilgan yoki vafot etgan deb e'lon qilingan fuqaro qaytib kelishi yoki uning turgan joyi aniqlanishi oqibatlarini

Bedarak yo'qolgan deb topilgan yoki vafot etgan deb e'lon qilingan fuqaro qaytib kelgan yoki uning turgan joyi aniqlangan taqdirda, sud o'zining ilgarigi hal qiluv qarorini yangi hal qiluv qarori bilan bekor qiladi. Yangi hal qiluv qarori tegishincha mol-mulkka nisbatan boshqaruvni yoki fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish daftaridagi fuqaroning vafotiga doir yozuvni bekor qilish uchun asos bo'ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 306 — 308-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 35,37-moddalari.

31-bob. Fuqaroni muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topish

310-modda. Ariza berish

Spirтли ichimliklar, giyohvandlik moddalari va psixotrop moddalarni suiiste‘mol qilishi natijasida fuqaroni muomala layoqati cheklangan deb topish to‘g‘risidagi yoki fuqaroni ruhiy holati buzilganligi (ruhiy kasalligi yoxud aqli zaifligi) tufayli muomalaga layoqatsiz deb topish haqidagi ish uning oila a‘zolari, vasiylik va homiylik organlari, prokuror, davolash muassasalari va boshqa davlat organlari, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari hamda jamoat birlashmalari bergan arizalar bo‘yicha qo‘zg‘atilishi mumkin.

Fuqaroni muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topish to‘g‘risidagi ariza mazkur fuqaro yashab turgan joydagi, agar bu shaxs davolash muassasasiga joylashtirilgan bo‘lsa, mazkur muassasa joylashgan hududdagi sudga beriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 4-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 30, 31-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining “Vasiylik va homiylik to‘g‘risida”gi Qonunining 12-moddasi o‘n yettinchi xatboshi.

311-modda. Arizaning mazmuni

Fuqaroni muomala layoqati cheklangan deb topish to‘g‘risidagi arizada spirтли ichimliklar, giyohvandlik moddalari va psixotrop moddalarni suiiste‘mol qiluvchi shaxs o‘z oilasini moddiy jihatdan og‘ir ahvolga solib qo‘yayotganligidan dalolat beruvchi holatlar bayon etilishi kerak.

Fuqaroni muomalaga layoqatsiz deb topish to‘g‘risidagi arizada shaxsning ruhiy holati buzilganligi (ruhiy kasalligi yoxud aqli zaifligi), shuning oqibatida u o‘z xatti-harakatlarini anglay olmasligidan yoki boshqara olmasligidan dalolat beruvchi holatlar bayon qilinishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 310-moddasi.

312-modda. Ishni sud muhokamasiga tayyorlash

Sudya arizani olgach, ishni sud muhokamasiga tayyorlash tartibida fuqaroning ruhiy holati buzilganligi (ruhiy kasalligi yoki aqli zaifligi) to‘g‘risida yetarli ma‘lumotlar mavjud bo‘lsa, uning ruhiy ahvolini aniqlash uchun sud-psixiatriya ekspertizasini tayinlaydi.

Fuqaro sud-psixiatriya ekspertizasini o‘tishdan bosh tortganda sud uni majburiy tarzda ekspertizaga yuborish to‘g‘risida ajrim chiqarishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 201, 202, 204-moddalari.

313-modda. Ishni ko‘rib chiqish

Sud fuqaroni muomala layoqati cheklangan deb topish to‘g‘risidagi ishni albatta mazkur fuqaroning, prokuror hamda vasiylik va homiylik organi vakilining ishtirokida ko‘radi. Agar fuqaro sud majlisiga kelmasa, ushbu Kodeks 186-moddasining qoidalari qo‘llanadi.

Sud fuqaroni muomalaga layoqatsiz deb topish to‘g‘risidagi ishni prokuror hamda vasiylik va homiylik organining vakili ishtirokida ko‘rib chiqadi. Ishi ko‘rib chiqilayotgan fuqaro, agar uning sog‘lig‘i holati imkon bersa, sud majlisiga chaqiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 225, 245, 233, 240-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 32-moddasi, O‘zbekiston Respublikasining “Vasiylik va homiylik to‘g‘risida”gi Qonunining 13-moddasi o‘n uchinchi xatboshisi.

314-modda. Sudning hal qiluv qarori

Sudning fuqaroni muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topish to‘g‘risidagi hal qiluv qarori vasiylik va homiylik organining muomala layoqati cheklangan shaxsga homiy tayinlashi, muomalaga layoqatsiz shaxsga esa, vasiy tayinlashi uchun asos bo‘ladi.

Fuqaroni muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topganda sud hal qiluv qarori kuchga kirganidan so‘ng uch kun ichida bu haqda mazkur shaxs yashab turgan joydagi homiylik va vasiylik organiga xabar qiladi va uning ustidan homiy yoki vasiy tayinlash uchun hal qiluv qarorining ko‘chirma nusxasini yuboradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 32-moddasi, O‘zbekiston Respublikasining “Vasiylik va homiylik to‘g‘risida”gi Qonunining 4-bobi 7-moddasi ikkinchi qismi uchinchi xatboshisi.

315-modda. Fuqaroni muomalaga layoqatli deb topish

Oldingi tahrirga qarang.

Qonunchilikda nazarda tutilgan hollarda, sud fuqaroning o‘zi, uning homiysi, shuningdek ushbu Kodeksning 310-moddasida sanab o‘tilgan tashkilotlar va shaxslar bergan arizaga binoan fuqaroning muomala layoqatini cheklashni va unga nisbatan belgilangan homiylikni bekor qilish to‘g‘risida hal qiluv qarori chiqaradi.

Qonunchilikda nazarda tutilgan hollarda, sud vasiy, shuningdek ushbu Kodeksning 310-moddasida sanab o‘tilgan tashkilotlar va shaxslar bergan arizaga binoan, sud-psixiatriya ekspertizasining xulosasiga asoslanib, sog‘aygan fuqaroni muomalaga layoqatli deb topish haqida hal qiluv qarori qabul qiladi.

(315-moddaning birinchi va ikkinchi qismlari O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 314-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 173-moddasi, O‘zbekiston Respublikasining “Vasiylik va homiylik to‘g‘risida”gi Qonunining 28-moddasi uchinchi qismi.

316-modda. Fuqaroni muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topish to‘g‘risidagi ishlar bo‘yicha sud xarajatlari

Fuqaroni muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topish to‘g‘risidagi ishlarni yuritish bilan bog‘liq sud xarajatlari arizachidan undirilmaydi.

Agar sud ariza fuqaroning oila a‘zolari tomonidan insofsizlik qilib, asossiz ravishda fuqaroning muomala layoqatini cheklash yoki uni muomala layoqatidan mahrum etish maqsadida ataylab berilgan deb topsa, sud xarajatlarini oila a‘zolaridan undiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 127-moddasi, Vazirlar Mahkamasining 03.11.1994-yildagi “Davlat boji stavkalari haqida”gi 533-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2009-yil 24-noyabrdagi 14-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud xarajatlarini undirish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori.

32-bob. Shaxsni g‘ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga yotqizish yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish

317-modda. Ariza berish

Shaxsni g‘ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga yotqizish to‘g‘risidagi yoki uning statsionarda yotishi muddatini uzaytirish haqidagi ariza sudga shaxs yotgan psixiatriya muassasasi tomonidan beriladi.

G‘ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga yotqizish uchun qonunda nazarda tutilgan asoslar ko‘rsatilgan arizaga shifokor psixiatrlardan iborat komissiyaning shaxsning psixiatriya statsionarida bundan keyin bo‘lishi zarurligi to‘g‘risidagi asoslantirilgan xulosasi ilova qilinadi.

Ariza psixiatriya muassasasi joylashgan erdagi sud tomonidan ko‘rib chiqiladi.

Sud arizani qabul qilish bilan bir paytda arizani sudga ko‘rib chiqish uchun zarur bo‘lgan muddatda shaxsning psixiatriya statsionarida bo‘lib turishi masalasini hal etadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 5-bandi, O‘zbekiston Respublikasining 31.08.2000-yildagi “Psixiatriya yordami to‘g‘risida”gi Qonuni 29-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 18.09.2015-yildagi “Shaxsni g‘ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga hamda sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo‘limiga yotqizish yoki uning ushbu muassasalarda yotishi muddatini uzaytirish bilan bog‘liq fuqarolik ishlari bo‘yicha sud amaliyoti haqida”gi 14-sonli qarori 1 — 5-bandlari.

318-modda. Ishni ko‘rib chiqish

Shaxsni psixiatriya statsionariga yotqizish to‘g‘risidagi yoki uning statsionarda yotishi muddatini uzaytirish haqidagi ish sud tomonidan statsionarga yotqizilayotgan shaxsning qonuniy vakili va statsionarga yotqizishning asoslili to‘g‘risida xulosa bergan komissiya tarkibidagi shifokor psixiatr, prokuror, shuningdek shaxs yotgan psixiatriya muassasasi vakili ishtirokida o‘n kunlik muddat ichida ko‘rib chiqiladi.

Sud majlisiga psixiatriya muassasasi vakilining uzrsiz sabablarga ko‘ra kelmaganligi arizani ko‘rib chiqishga monelik qilmaydi, biroq sud uning kelishini shart deb topishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 225, 233, 240, 245, 317, 319-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 31.08.2000-yildagi “Psixiatriya yordami to‘g‘risida”gi Qonuni 29-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 18.09.2015-yildagi “Shaxsni g‘ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga hamda sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo‘limiga yotqizish yoki uning ushbu muassasalarda yotishi muddatini uzaytirish bilan bog‘liq fuqarolik ishlari bo‘yicha sud amaliyoti haqida”gi 14-sonli qarori 6-bandi.

319-modda. Sudning hal qiluv qarori

Sudning arizani qanoatlantirish to‘g‘risidagi hal qiluv qarori tegishincha shaxsni psixiatriya statsionariga g‘ayriixtiyoriy tartibda yotqizish yoki uning statsionarda yotishi muddatini uzaytirish uchun asos bo‘ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253, 317, 318-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 31.08.2000-yildagi “Psixiatriya yordami to‘g‘risida”gi Qonuni 30-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 18.09.2015-yildagi “Shaxsni g‘ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga hamda sil

kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga yotqizish yoki uning ushbu muassasalarda yotishi muddatini uzaytirish bilan bog'liq fuqarolik ishlari bo'yicha sud amaliyoti haqida"gi 14-sonli qarorining 6-bandi *yettinchi xatboshisi, 13-bandi to'rtinchi xatboshisi.*

33-bob. Shaxsni sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish

320-modda. Ariza berish

Sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsni sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish to'g'risidagi yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish haqidagi ariza sudga mazkur shaxs dispanser hisobida turgan yoxud davolanayotgan yoki uning yashash (turgan) joyidagi sil kasalligiga qarshi kurash muassasasi tomonidan beriladi.

Sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsni sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish to'g'risidagi yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish haqidagi ariza mazkur shaxs dispanser hisobida turgan yoxud davolanayotgan sil kasalligiga qarshi kurash muassasasi joylashgan erdagi yoki uning yashash (turgan) joyidagi sudda ko'rib chiqiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 6-bandi, 321 — 323-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 11.05.2001-yildagi "Aholini sil kasalligidan muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni 12¹-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 18.09.2015-yildagi "Shaxsni g'ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga hamda sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga yotqizish yoki uning ushbu muassasalarda yotishi muddatini uzaytirish bilan bog'liq fuqarolik ishlari bo'yicha sud amaliyoti haqida"gi 14-sonli qarorining 7, 9, 10-bandlari.

321-modda. Arizaning mazmuni va uni berish muddati

Sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsni sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish to'g'risidagi ariza ushbu muassasa tibbiy komissiyasining tibbiy tekshiruvdan va (yoki) davolanishdan bo'yin tovlayotgan mazkur shaxsni g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish zarurligi haqidagi xulosasi qabul qilingan kundan e'tiboran bir sutka ichida beriladi. Xulosada davolash o'tkaziladigan muddat ko'rsatiladi.

Sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsning sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limida g'ayriixtiyoriy tartibda yotishi muddatini uzaytirish to'g'risidagi ariza ushbu muassasa tibbiy komissiyasining shaxsning davolanishda bo'lgan muassasada yotishi muddatini uzaytirish zarurligi haqidagi xulosasi asosida beriladi. Xulosada davolash o'tkaziladigan muddat ko'rsatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 11.05.2001-yildagi "Aholini sil kasalligidan muhofaza qilish to'g'risida"gi qonuni 12¹-moddasi ikkinchi qismi, 12²-moddasi uchinchi, to'rtinchi qismlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 18.09.2015-yildagi "Shaxsni g'ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga hamda sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga yotqizish yoki uning ushbu muassasalarda yotishi muddatini uzaytirish bilan bog'liq fuqarolik ishlari bo'yicha sud amaliyoti haqida"gi 14-sonli qarori 7-bandi ikkinchi xatboshisi, 10, 11-bandlari.

322-modda. Ishni ko'rib chiqish

Shaxsni sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo'limiga g'ayriixtiyoriy tartibda yotqizish to'g'risidagi yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini

uzaytirish haqidagi ish sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsni sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo‘limiga g‘ayriixtiyoriy tartibda yotqizish to‘g‘risida yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish haqida ariza berilgan kundan e‘tiboran uch kunlik muddatda sud tomonidan mazkur shaxs dispanser hisobida turgan yoxud davolanayotgan sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining vakili — tibbiy komissiyasi a‘zosi, sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsning vakili, shuningdek prokuror ishtirokida ko‘rib chiqiladi. Sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan, ishi sudda ko‘rib chiqilayotgan shaxs, agar uning sog‘lig‘i holati imkon bersa, sud majlisiga chaqirilishi mumkin.

Sil kasalligiga qarshi kurash muassasasi vakilining — tibbiy komissiyasi a‘zosining, sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxs vakilining sud majlisiga uzrsiz sababga ko‘ra kelmaganligi ishni ko‘rib chiqishga monelik qilmaydi, biroq sud bu shaxslarning kelishini shart deb topishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 225, 233, 240, 245-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 18.09.2015-yildagi “Shaxsni g‘ayriixtiyoriy tartibda psixiatriya statsionariga hamda sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo‘limiga yotqizish yoki uning ushbu muassasalarda yotishi muddatini uzaytirish bilan bog‘liq fuqarolik ishlari bo‘yicha sud amaliyoti haqida”gi 14-sonli qarori 12-bandi.

323-modda. Sudning hal qiluv qarori

Sudning arizani qanoatlantirish to‘g‘risidagi hal qiluv qarori sil kasalligining yuqumli shakliga chalingan shaxsni tegishincha sil kasalligiga qarshi kurash muassasasining ixtisoslashtirilgan bo‘limiga g‘ayriixtiyoriy tartibda yotqizish yoki uning ushbu muassasada yotishi muddatini uzaytirish uchun asos bo‘ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253, 320 — 322-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 11.05.2001-yildagi “Aholini sil kasalligidan muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonuni 12¹-moddasi birinchi qismi, 12³-moddasi.

34-bob. Voyaga yetmagan shaxsni to‘liq muomalaga layoqatli deb e‘lon qilish (emansipatsiya)

324-modda. Ariza berish

Oldingi tahrirga qarang.

O‘n olti yoshga to‘lgan voyaga yetmagan shaxs qonunchilikda nazarda tutilgan hollarda o‘zi yashab turgan joydagi sudga o‘zini to‘liq muomalaga layoqatli deb e‘lon qilish to‘g‘risidagi ariza bilan murojaat qilishi mumkin.

(324-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Vasiylik va homiylik organlari voyaga yetmagan shaxsni to‘liq muomalaga layoqatli deb e‘lon qilishni rad etganligini tasdiqlovchi dalillar mavjud bo‘lganda voyaga yetmagan shaxsni to‘liq muomalaga layoqatli deb e‘lon qilish to‘g‘risidagi ariza sud tomonidan qabul qilinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 7-bandi, 325, 326-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 28-moddasi.

325-modda. Ishni ko‘rib chiqish

Voyaga yetmagan shaxsni to'liq muomalaga layoqatli deb e'lon qilish to'g'risidagi ish sud tomonidan arizachi, uning ota-onasi (ulardan biri) yoki farzandlikka oluvchilar (oluvchi) yoki homiy, shuningdek vasiylik va homiylik organining vakili hamda prokuror ishtirokida ko'rib chiqiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 225, 233, 240, 245-moddalari.

326-modda. Sudning voyaga yetmagan shaxsni to'liq muomalaga layoqatli deb e'lon qilish to'g'risidagi ariza yuzasidan hal qiluv qarori

Sud voyaga yetmagan shaxsni to'liq muomalaga layoqatli deb e'lon qilish to'g'risidagi arizani mazmunan ko'rib chiqib, uni qanoatlantirish yoki rad etish haqida hal qiluv qarori qabul qiladi.

Ariza qanoatlantirilgan taqdirda, o'n olti yoshga to'lgan voyaga yetmagan shaxs sudning hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirgan kundan e'tiboran to'liq muomalaga layoqatli (emansipatsiya qilingan) deb e'lon qilinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, O'zbekiston Respublikasining "Vasiylik va homiylik to'g'risida"gi qonuni 12-moddasi o'n beshinchi xatboshisi, 28-moddasi ikkinchi qismi birinchi, yettinchi xatboshilari, Vazirlar Mahkamasining 22.09.2014-yildagi "Vasiylik va homiylik to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunini amalga oshirishga doir normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash haqida"gi qarori bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasida vasiylik va homiylik to'g'risida"gi Nizomning 32, 33-bandlari, 102-bandi birinchi, yettinchi xatboshilari.

35-bob. Mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish

327-modda. Ariza berish

Mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish to'g'risidagi ariza davlat mol-mulkini boshqarish vakolatiga ega organ yoki fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi tomonidan mol-mulk (ashyo) turgan joydagi sudga beriladi.

Arizada qaysi mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish kerakligi ko'rsatilgan bo'lishi, shuningdek mol-mulk (ashyo) egasini aniqlashning imkoni yo'qligini yoxud mol-mulk (ashyo) mulkdor tomonidan unga nisbatan mulk huquqini saqlab qolish niyatisiz qoldirganligini tasdiqlovchi dalillar keltirilgan bo'lishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 8-bandi, 328 — 330-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 191, 1157-moddasi.

328-modda. Ishni sud muhokamasiga tayyorlash

Sudya ishni sud muhokamasiga tayyorlashda mol-mulk (ashyo) kimga tegishli ekanligi to'g'risida ma'lumot berishi mumkin bo'lgan shaxslarni (mol-mulkning (ashyoning) mulkdorlari, unga amalda egalik qilib turganlar, qo'shnilar va boshqalarni) aniqlaydi, shuningdek fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlaridan mol-mulkka doir mavjud ma'lumotlarni so'raydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 201 — 204-moddalari.

329-modda. Ishni ko'rib chiqish

Mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish to'g'risidagi ish arizachining vakili, uchinchi shaxslar va prokuror ishtirokida sud tomonidan ko'rib chiqiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 225, 233, 240, 245-moddalari.

330-modda. Sudning hal qiluv qarori

Sud mol-mulkni (ashyoni) mulkdori yo'q yoki mulkdori noma'lum yoxud mol-mulk (ashyo) mulkdor tomonidan unga nisbatan mulk huquqini saqlab qolish niyatisiz qoldirilgan deb topsa, mol-mulkni (ashyoni) egasiz deb topish va uni davlat mulkiga yoki fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi mulkiga o'tkazish to'g'risida hal qiluv qarori qabul qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 122-moddasi 11-bandi, 195-moddasi birinchi qismi 8-bandi, 249, 251, 253-moddalari.

36-bob. Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo'qolgan taqdirda ular bo'yicha huquqlarni tiklash (chaqirib ish yuritish)

331-modda. Ariza berish

Shaxs pul mablag'lari qo'yilganligi haqida yoki qimmatli narsalar yoxud davlat zayomi obligatsiyalari saqlash uchun topshirilganligi to'g'risida bank tomonidan taqdim etuvchiga berilgan qiymatli hujjatni yo'qotgan taqdirda, shuningdek qonunda nazarda tutilgan boshqa hollarda, suddan yo'qolgan hujjatni haqiqiy emas deb topish va yo'qolgan hujjat bo'yicha huquqlarini tiklash to'g'risida iltimos qilishi mumkin.

Ish taqdim etuvchiga deb hujjat bergan muassasa joylashgan hududdagi sud tomonidan ko'rib chiqiladi.

Arizada hujjat qanday vaziyatda yo'qolganligi, taqdim etuvchiga deb hujjat bergan muassasaning, hujjatning nomi ko'rsatilgan bo'lishi, hujjatning alohida belgilari va yo'qolgan hujjatni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi iltimos bayon qilinishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 9-bandi, 332 — 333-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli "Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo'qolgan taqdirda ularga bo'lgan huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko'rilishi to'g'risida"gi qarori 1, 2, 5, 8-bandlari.

332-modda. Sudyaning arizani qabul qilganidan keyingi harakatlari

Sudya arizani qabul qilganidan keyin:

ariza beruvchining hisobidan ommaviy axborot vositalarida e'lon chiqarish to'g'risida; taqdim etuvchiga deb hujjat bergan muassasaning yo'qolgan hujjat bo'yicha to'lovlarni amalga oshirishini va pul berishini ish suda ko'rilguniga qadar taqiqlash haqida ajrim chiqaradi.

Sud ajrimining ko'chirma nusxasi hujjatni bergan muassasaga yuboriladi.

Ajrim chiqarish rad etilganligi ustidan xususiy shikoyat berilishi yoki xususiy protest keltirilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 105-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli "Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo'qolgan taqdirda ularga bo'lgan

huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko‘rilishi to‘g‘risida”gi qarori 3-bandi.

333-modda. E‘lonning mazmuni

E‘londa quyidagilar ko‘rsatilishi kerak:

- 1) hujjat yo‘qolganligi to‘g‘risida ariza tushgan sudning nomi;
- 2) arizachining familiyasi, ismi, otasining ismi va yashash joyi;
- 3) hujjatning nomi va farqlovchi belgilari;
- 4) yo‘qolganligi to‘g‘risida ariza berilgan hujjatni saqlovchiga ommaviy axborot vositalarida e‘lon chiqqan kundan e‘tiboran uch oy muddat ichida o‘zining mazkur hujjatga bo‘lgan huquqlari haqida sudga arz qilishi to‘g‘risidagi taklif.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli “Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo‘qolgan taqdirda ularga bo‘lgan huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko‘rilishi to‘g‘risida”gi qarori 6-bandi.

334-modda. Hujjatni saqlovchining majburiyatlari

Yo‘qolganligi to‘g‘risida ariza berilgan hujjatni saqlovchi ajrim chiqargan sudga ommaviy axborot vositalarida e‘lon qilingan kundan e‘tiboran uch oylik muddat o‘tguniga qadar o‘zining hujjatga bo‘lgan huquqlari haqida ariza berishi va bunda hujjatning asl nusxasini taqdim etishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli “Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo‘qolgan taqdirda ularga bo‘lgan huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko‘rilishi to‘g‘risida”gi qarori 7-bandi birinchi xatboshisi.

335-modda. Sudyaning hujjatni saqlovchidan ariza tushganidan keyingi harakatlari

Hujjat yo‘qolganligi to‘g‘risida e‘lon qilingan kundan e‘tiboran uch oylik muddat o‘tguniga qadar sudga hujjatni saqlovchidan ariza tushgan taqdirda, sudya ajrim chiqarib, unda hujjati yo‘qolganligi haqida ariza bergan shaxsga hujjatni olib qo‘yish to‘g‘risida hujjatni saqlovchiga nisbatan umumiy tartibda da‘vo taqdim etish uchun muddat beradi va bu haqda hujjatni saqlovchini xabardor qiladi. Bu muddat ikki oydan oshmasligi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli “Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo‘qolgan taqdirda ularga bo‘lgan huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko‘rilishi to‘g‘risida”gi qarorining 7-bandi ikkinchi xatboshisi.

336-modda. Hujjatni saqlovchiga nisbatan da‘vo taqdim etmaslik oqibatlari

Agar arizachi ommaviy axborot vositalarida e‘lon qilingan kundan e‘tiboran uch oylik muddat o‘tguniga qadar hujjatni saqlovchiga nisbatan da‘vo taqdim etmasa, sudya ushbu Kodeksning 332-moddasiga muvofiq ko‘rilgan choralar o‘z kuchini yo‘qotganligi to‘g‘risida ajrim chiqaradi va hujjat bergan muassasani bu haqda xabardor qiladi. Hujjatni saqlovchi bunday choralar ko‘rilishi natijasida o‘ziga yetkazilgan zararni arizachidan undirish huquqiga ega.

337-modda. Ishni ko‘rib chiqishga tayinlash

Agar ommaviy axborot vositalarida e‘lon qilingan kundan e‘tiboran uch oylik muddat o‘tguniga qadar hujjatni saqlovchidan ariza kelib tushmasa, sud ishni ko‘rib chiqishga tayinlaydi.

Ish ko‘rib chiqiladigan kun to‘g‘risida arizachi ham, hujjatni bergan muassasa ham xabardor qilinadi. Biroq ularning kelmaganligi ishni ko‘rib chiqishga to‘sqinlik qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 225, 233,240-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli “Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo‘qolgan taqdirda ularga bo‘lgan huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko‘rilishi to‘g‘risida”gi qarorining 4-bandi.

338-modda. Ishni hal qilish

Ishni ko‘rib chiqqach, sud hal qiluv qarori chiqaradi. Sud arizani qanoatlantirgan taqdirda hal qiluv qarorida taqdim etuvchiga deb berilgan yo‘qolgan hujjat haqiqiy emasligini ko‘rsatadi. Bu hal qiluv qarori arizachiga omonatni yoki haqiqiy emas deb topilgan hujjat o‘rniga yangisini berish uchun asos bo‘ladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli “Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo‘qolgan taqdirda ularga bo‘lgan huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko‘rilishi to‘g‘risida”gi qarori 9 — 11-bandlari.

339-modda. Hujjatni saqlovchining asossiz boyish to‘g‘risida da’vo taqdim etish huquqi

O‘zining ushbu hujjatga bo‘lgan huquqlari to‘g‘risida biror sabab bilan o‘z vaqtida arz qilmagan hujjatni saqlovchi yo‘qolgan hujjat o‘rniga yangisini olish huquqi berilgan shaxsga nisbatan asossiz boyish to‘g‘risida da’vo taqdim etishi mumkin. Bunday da’vo hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirganidan keyingina sudga taqdim etilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 331 — 338-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 13.11.1992-yildagi 56-sonli “Taqdim etuvchiga deb berilgan hujjatlar yo‘qolgan taqdirda ularga bo‘lgan huquqlarni tiklash (chaqirib ish yurgizish) haqidagi arizalarning sudlar tomonidan ko‘rilishi to‘g‘risida”gi qarori 12-bandi.

37-bob. Yo‘qolgan sud ishini yuritishni tiklash

340-modda. Yo‘qolgan sud ishini yuritishni tiklash

Yo‘qolgan sud ishini yuritish sud tomonidan ishda ishtirok etuvchi shaxslarning, prokurorning arizasiga binoan, shuningdek sudning tashabbusiga ko‘ra tiklanishi mumkin.

Yo‘qolgan sud ishini yuritish to‘liq yoki uning sud fikriga ko‘ra tiklanishi zarur bo‘lgan qismi tiklanadi. Sudning hal qiluv qarori yoki ish yuritishni tugatish to‘g‘risidagi ajrimi, agar ular ish yuzasidan chiqarilgan bo‘lsa, tiklanishi shart.

Arizachi yo‘qolgan sud ishini yuritishni tiklash to‘g‘risidagi ishni ko‘rib chiqishda sud tomonidan qilingan sud xarajatlarini to‘lashdan ozod etiladi. Bila turib yolg‘on ariza berilganda sud xarajatlari arizachidan undirib olinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 293-moddasi 10-bandi, 341 — 345-moddalari.

341-modda. Yo‘qolgan sud ishini yuritishni tiklash to‘g‘risidagi ariza

Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ariza ishni ko'rib chiqqan sudga beriladi.

Arizada ishga doir batafsil ma'lumotlar bo'lishi kerak.

Arizachida saqlanib qolgan va ishga daxldor bo'lgan hujjatlar yoki ularning ko'chirma nusxalari, basharti ular belgilangan tartibda tasdiqlanmagan bo'lsa ham, arizaga ilova qilinadi.

342-modda. Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish

Sud yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi arizani ko'rib chiqishda ishning saqlanib qolgan qismlaridan, sud ishini yuritish yo'qolguncha qadar ushbu ishdan fuqarolar va tashkilotlarga olib berilgan hujjatlardan, bu hujjatlarning ko'chirma nusxalaridan, shuningdek ishga daxldor bo'lgan boshqa hujjatlardan foydalanadi.

Sud protsessual harakatlarni bajarish chog'ida hozir bo'lgan shaxslarni, zarur hollarda esa, yo'qolgan sud ishini ko'rib chiqqan sud tarkibiga kirgan shaxslarni ham guvoh sifatida so'roq qilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 225, 233, 240-moddalari.

343-modda. Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ariza bo'yicha sudning hal qiluv qarori

Sudning yo'qolgan hal qiluv qarorini yoki ish yuritishni tugatish to'g'risidagi ajrimni tiklash haqidagi hal qiluv qarorida sud tiklanayotgan sud hujjatining mazmuni sudga taqdim etilgan va yo'qolgan ish bo'yicha sud protsessining barcha ishtirokchilari ishtirokida sud majlisida tekshirilgan qanday aniq ma'lumotlar asosida aniqlangan deb hisoblashi ko'rsatiladi.

Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi hal qiluv qarorining asoslantiruvchi qismida, shuningdek qanday dalillar sud tomonidan tekshirilganligi va yo'qolgan sud ishini yuritish bo'yicha qanday protsessual harakatlar sodir etilganligi isbotlanganligi haqidagi sudning xulosalari ko'rsatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 249, 251, 253-moddalari.

344-modda. Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ish yuritishni tugatish

To'plangan materiallar yo'qolgan sud ishini yuritishni aniq tiklash uchun yetarli bo'lmasa, sud ajrim chiqarib, ish yuritishni tugatadi. Bu holda arizachi umumiy tartibda da'vo taqdim etishga haqli.

Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish uning saqlanish muddati bilan chegaralanmaydi. Biroq yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ariza bilan uni ijro etish maqsadida murojaat qilingan, bu vaqtga kelib ijro varaqasini ijroga qaratish muddati o'tgan va u sud tomonidan tiklanmaydigan bo'lsa ham sud ish yuritishni tugatadi.

345-modda. Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash bilan bog'liq bo'lgan sud hujjatlari ustidan shikoyat qilish (protest keltirish)

Yo'qolgan sud ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ishlar bo'yicha sud hujjatlari ustidan shikoyat qilish (protest keltirish) mumkin.

4-kichik bo'lim. Hakamlik sudining hal qiluv qarori bilan bog'liq bo'lgan ishlarni yuritish

38-bob. Umumiy qoidalar

346-modda. Sud tomonidan ko‘rib chiqiladigan, hakamlik sudining hal qiluv qarori bilan bog‘liq ishlar

Fuqarolik ishlari bo‘yicha sud tomonidan ko‘rib chiqiladigan, hakamlik sudining hal qiluv qarori bilan bog‘liq ishlar jumlasiga:

1) hakamlik sudlarining hal qiluv qarorlarini bekor qilish to‘g‘risidagi;

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 39-bobi (349 — 353 moddalari).

2) hakamlik sudlarining hal qiluv qarorlarini majburiy ijro etish uchun ijro varaqalari berish haqidagi arizalar bo‘yicha ishlar kiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 40-bobi (354 — 358 moddalari).

347-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarori bilan bog‘liq ishlarni ko‘rib chiqish tartibi

Sudlar ushbu Kodeksning 346-moddasida sanab o‘tilgan ishlarni ushbu Kodeksning 38 — 40-boblarida ko‘rsatilgan istisno va qo‘shimchalar bilan birga fuqarolik sud ishlarini yuritishning umumiy qoidalariga binoan ko‘rib chiqadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 1 — 16, 351, 353, 356, 357-moddalari.

348-modda. Sudning ajrimlari ustidan shikoyat qilish

Fuqarolik ishlari bo‘yicha sudning hakamlik sudining hal qiluv qarori bilan bog‘liq ish bo‘yicha ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

39-bob. Hakamlik sudining hal qiluv qarori yuzasidan nizolashish to‘g‘risidagi ishlarni yuritish

349-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarori yuzasidan nizolashish

Hakamlik muhokamasi tarafi hakamlik sudining fuqarolik ishlari bo‘yicha sudga taalluqli nizoga doir hal qiluv qarori yuzasidan ushbu qarorni olgan kundan e‘tiboran o‘ttiz kun ichida fuqarolik ishlari bo‘yicha sudga hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to‘g‘risida ariza berish yo‘li bilan nizolashishi mumkin.

Hakamlik sudining fuqarolik ishlari bo‘yicha sudga taalluqli nizoga doir hal qiluv qarori yuzasidan huquqlari va majburiyatlari haqida hakamlik sudi hal qiluv qarorini qabul qilgan, ishda ishtirok etishga jalb qilinmagan shaxslar ham nizolashishi mumkin.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to‘g‘risidagi ariza hakamlik sudining hal qiluv qarori qabul qilingan joydagi fuqarolik ishlari bo‘yicha sudga beriladi.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to‘g‘risida ariza berilganligi hakamlik sudi hal qiluv qarorining ijrosi yuzasidan ish yuritishni fuqarolik ishlari bo‘yicha sud tomonidan nizo bo‘yicha ish yuritish tugallanunga qadar to‘xtatib turadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 346-moddasi 1-bandi, 350 — 353-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi “Hakamlik sudlari to‘g‘risida”gi Qonunining 46-moddasi.

350-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to‘g‘risidagi arizaning shakli va mazmuni

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ariza yozma shaklda, shu jumladan elektron hujjat tarzida beriladi va hal qiluv qarori yuzasidan nizolashayotgan hakamlik muhokamasi tarafi yoki uning vakili tomonidan imzolanadi.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi arizada quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi kerak:

- 1) ariza berilayotgan fuqarolik ishlari bo'yicha sudning nomi;
- 2) nizolashilayotgan hal qiluv qarorini qabul qilgan hakamlik sudining nomi va tarkibi, uning joylashgan eri;
- 3) hakamlik muhokamasi taraflarining nomi (famiyasi, ismi, otasining ismi), yashash joyi yoki turgan joyi (pochta manzili), shuningdek, agar ariza vakil tomonidan berilayotgan bo'lsa, vakilning famiyasi, ismi, otasining ismi, yashash joyi;
- 4) hakamlik sudining hal qiluv qarori qabul qilingan sana;
- 5) hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ariza bilan murojaat etgan hakamlik muhokamasi tarafi hakamlik sudining nizolashilayotgan hal qiluv qarorini olgan sana;
- 6) hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi talab va mazkur qaror qanday asoslar bo'yicha nizolashilayotganligi.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi arizada telefonlar, fakslar raqamlari, elektron pochta manzillari va boshqa ma'lumotlar ko'rsatilishi mumkin.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi arizaga quyidagilar ilova qilinadi:

- 1) hakamlik sudi hal qiluv qarorining tasdiqlangan ko'chirma nusxasi. Doimiy faoliyat ko'rsatuvchi hakamlik sudi hal qiluv qarorining ko'chirma nusxasi mazkur hakamlik sudining raisi tomonidan tasdiqlanadi, muvaqqat hakamlik sudining hal qiluv qarori ko'chirma nusxasidagi hakamlik sudyasining imzosi notarial tartibda tasdiqlangan bo'lishi kerak;
- 2) hakamlik bitimining tegishli tarzda tasdiqlangan ko'chirma nusxasi;
- 3) hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi talabni asoslash uchun taqdim etiladigan hujjatlar;

Oldingi tahrirga qarang.

- 4) belgilangan tartibda va miqdorda davlat boji va pochta xarajatlari to'langanligini tasdiqlovchi hujjat.

(350-moddaning to'rtinchi qismi 4-bandi O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O'RQ-496-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ariza javobgarlar soniga qarab ko'chirma nusxalari bilan birga fuqarolik ishlari bo'yicha sudga beriladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan ariza mustasno.

Agar hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ariza hakamlik muhokamasi tarafining vakili tomonidan berilgan bo'lsa, unga ishonchnoma yoki vakilning vakolatlarini tasdiqlovchi boshqa hujjat ilova qilinishi kerak.

Agar hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ariza ushbu Kodeks 349-moddasining **birinchi** va **uchinchi qismlarida** nazarda tutilgan talablar, shuningdek ushbu modda qoidalari buzilgan holda berilgan bo'lsa, fuqarolik ishlari bo'yicha sud ushbu Kodeksning **194-moddasida** nazarda tutilgan qoidalarga binoan bunday arizani qabul qilishni rad etadi.

351-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish tartibi

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ariza ushbu Kodeksda nazarda tutilgan qoidalarga binoan sudya tomonidan yakka tartibda ko'rib chiqiladi.

Sudya ishni hakamlik muhokamasi tarafining iltimosnomasiga binoan sud muhokamasiga tayyorlayotganda hal qiluv qarori fuqarolik ishlari bo'yicha sudda nizolashilayotgan ishning materiallarini hakamlik sudidan ushbu Kodeksda dalillarni talab qilib olish uchun nazarda tutilgan qoidalarga binoan talab qilib olishi mumkin.

Fuqarolik ishlari bo'yicha sud hakamlik muhokamasi taraflarini sud majlisining vaqti va joyi to'g'risida xabardor qiladi. Sud majlisining vaqti va joyi haqida belgilangan tartibda xabardor qilingan mazkur shaxslarning kelmaganligi ishni ko'rib chiqish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Sud ishni sud majlisida ko'rib chiqayotganda hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish uchun ushbu Kodeksning **352-moddasida** nazarda tutilgan asoslar mavjudligini yoki mavjud emasligini bildirilgan talablar va e'tirozlarni asoslash uchun sudga taqdim etilgan dalillarni tekshirish yo'li bilan aniqlaydi.

Sud ishni sud majlisida ko'rib chiqayotganda hakamlik sudi aniqlagan holatlarni tekshirishga yoxud hakamlik sudining hal qiluv qarorini mazmunan qayta ko'rib chiqishga haqli emas.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 225, 233, 240-moddalari.

352-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish asoslari

Hakamlik sudining hal qiluv qarori, agar hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risida ariza bergan hakamlik muhokamasi tarafi quyidagilarni isbotlovchi dalillarni taqdim etsa, fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan bekor qilinishi kerak:

- 1) hakamlik bitimining qonunda nazarda tutilgan asoslarga ko'ra haqiqiy emasligini;
- 2) hakamlik sudi hal qiluv qarorining hakamlik bitimida nazarda tutilmagan yoki uning shartlariga to'g'ri kelmaydigan nizo bo'yicha chiqarilganligini yoxud unda hakamlik bitimi doirasidan chetga chiquvchi masalalar bo'yicha xulosalar mavjudligini. Agar hakamlik sudining hakamlik bitimi bilan qamrab olinadigan masalalar bo'yicha xulosalarini bunday bitim bilan qamrab olinmaydigan masalalar bo'yicha xulosalaridan ajratib olish mumkin bo'lsa, hakamlik sudi hal qiluv qarorining faqat hakamlik bitimi bilan qamrab olinmaydigan masalalar bo'yicha xulosalari bo'lgan qismi bekor qilinishi mumkin;
- 3) hakamlik sudi tarkibining yoki hakamlik muhokamasining "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonunining 14, 15, 16 va **25-moddalari** qoidalariga muvofiq emasligini;
- 4) hakamlik sudining hal qiluv qarori "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni 10-moddasining **birinchi** va **uchinchi qismlari** talablari buzilgan holda chiqarilganligini;
- 5) hakamlik sudining hal qiluv qarori hakamlik muhokamasi taraflaridan qaysi biriga qarshi qabul qilingan bo'lsa, o'sha taraf hakamlik sudylarini saylash (tayinlash) to'g'risida yoki hakamlik sudi majlisining vaqti va joyi haqida zarur tarzda xabardor qilinmaganligini hamda shu sababli u hakamlik sudiga o'z tushuntirishlarini taqdim eta olmaganligini.

Agar hakamlik sudi tomonidan ko'rib chiqilgan nizo qonunga muvofiq hakamlik muhokamasining predmeti bo'lmasa, hakamlik sudining hal qiluv qarori sud tomonidan bekor qilinishi lozim.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonunining 47-moddasi.

353-modda. Sudning hakamlik sudi hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ish bo'yicha ajrimi

Fuqarolik ishlari bo'yicha sud hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ishni ko'rib chiqish natijalari bo'yicha ushbu Kodeksda hal qiluv qarori qabul qilish uchun nazarda tutilgan qoidalarga ko'ra ajrim chiqaradi.

Fuqarolik ishlari bo'yicha sudning hakamlik sudi hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi yoki hakamlik sudi hal qiluv qarorini bekor qilishni rad etish haqidagi ajrimida quyidagilar ham ko'rsatilishi lozim:

1) hakamlik sudining nizolashilayotgan hal qiluv qarori to'g'risidagi va mazkur qaror qabul qilingan joy haqidagi ma'lumotlar;

2) nizolashilayotgan hal qiluv qarorini qabul qilgan hakamlik sudining nomi va tarkibi to'g'risidagi ma'lumotlar;

3) hakamlik muhokamasi taraflarining familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi);

4) hakamlik sudining hal qiluv qarorini to'liq yoki qisman bekor qilishga yoxud arizachining talabini to'liq yoki qisman qanoatlantirishni rad etishga doir ko'rsatma.

Hakamlik sudi hal qiluv qarorining bekor qilinganligi hakamlik muhokamasi taraflarining, agar hakamlik sudiga murojaat etish imkoniyati yo'qolmagan bo'lsa, hakamlik bitimiga muvofiq hakamlik sudiga yangidan murojaat etishiga yoki ushbu Kodeksda nazarda tutilgan qoidalarga binoan fuqarolik ishlari bo'yicha sudga murojaat etishiga to'sqinlik qilmaydi.

Agar hakamlik sudining hal qiluv qarori hakamlik bitimi haqiqiy emasligi oqibatida yoki hal qiluv qarori hakamlik bitimida nazarda tutilmagan yoki uning shartlariga to'g'ri kelmaydigan nizo bo'yicha chiqarilganligi yoxud unda hakamlik bitimida qamrab olinmagan masalalar bo'yicha xulosalar mavjudligi yoki nizo hakamlik muhokamasining predmeti bo'lishi mumkin emasligi oqibatida fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan to'liq yoki qisman bekor qilingan bo'lsa, hakamlik muhokamasi taraflari bunday nizoni hal qilish uchun ushbu Kodeksda nazarda tutilgan umumiy qoidalarga binoan sudga murojaat etishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonunining 48-moddasi.

40-bob. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ishlarni yuritish

354-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berishning umumiy qoidalari

Ushbu bobda belgilangan qoidalar hakamlik muhokamasi taraflarining hakamlik sudi hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi arizalari fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan ko'rib chiqilayotganda qo'llaniladi.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi masala hakamlik sudining hal qiluv qarori hakamlik muhokamasi taraflaridan qaysi birining foydasiga chiqarilgan bo'lsa, o'sha tarafning arizasiga binoan fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan ko'rib chiqiladi.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza qarzdor yashaydigan joydagi yoki turgan joydagi yoxud, agar qarzdor

yashaydigan joy yoki turgan joy noma'lum bo'lsa, uning mol-mulki turgan erdagi fuqarolik ishlari bo'yicha sudga beriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 346-moddasi 2-bandi, O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonuni 49 — 50-moddalari.

355-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi arizaning shakli va mazmuni

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza yozma shaklda, shu jumladan elektron hujjat tarzida beriladi va hal qiluv qarori hakamlik muhokamasi taraflaridan qaysi birining foydasiga qabul qilingan bo'lsa, o'sha taraf yoki uning vakili tomonidan imzolanishi kerak.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi arizada quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi kerak:

- 1) ariza berilayotgan fuqarolik ishlari bo'yicha sudning nomi;
- 2) hal qiluv qarorini qabul qilgan hakamlik sudining nomi va tarkibi, joylashgan eri;
- 3) hakamlik muhokamasi taraflarining familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), yashash joyi yoki turgan joyi (pochta manzili), shuningdek, agar ariza vakil tomonidan berilayotgan bo'lsa, vakilning familiyasi, ismi, otasining ismi va yashash joyi;
- 4) hakamlik sudining hal qiluv qarori qabul qilingan sana;
- 5) ariza bilan murojaat etgan hakamlik muhokamasi tarafi hakamlik sudining hal qiluv qarorini olgan sana;
- 6) hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi talab.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi arizada telefonlar, fakslar raqamlari, elektron pochta manzili va boshqa ma'lumotlar ko'rsatilishi mumkin.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasini berish to'g'risidagi arizaga quyidagilar ilova qilinadi:

- 1) hakamlik sudi hal qiluv qarorining tasdiqlangan ko'chirma nusxasi. Doimiy faoliyat ko'rsatuvchi hakamlik sudi hal qiluv qarorining ko'chirma nusxasi mazkur hakamlik sudining raisi tomonidan tasdiqlanadi, muvaqqat hakamlik sudi hal qiluv qarorining ko'chirma nusxasidagi hakamlik sudyasining imzosi notarial tartibda tasdiqlangan bo'lishi kerak;
- 2) hakamlik bitimining tegishli tarzda tasdiqlangan ko'chirma nusxasi;

Oldingi tahrirga qarang.

- 3) belgilangan tartibda va miqdorda davlat boji va pochta xarajatlari to'langanligini tasdiqlovchi hujjat.

(355-moddaning to'rtinchi qismi 3-bandi O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O'RQ-496-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza qarzdorlarning soniga qarab ko'chirma nusxalar bilan birga sudga beriladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan ariza mustasno.

Agar hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza hakamlik muhokamasi tarafining vakili tomonidan berilgan bo'lsa, unga ishonchnoma yoki vakilning vakolatini tasdiqlovchi boshqa hujjat ilova qilinishi kerak.

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza hakamlik sudining hal qiluv qarorini ixtiyoriy ijro etish muddati tugagan kundan e'tiboran olti oydan kechiktirmay berilishi mumkin. Mazkur muddat fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan uzrli deb topilgan sabablarga ko'ra o'tkazib yuborilgan taqdirda, o'tkazib yuborilgan muddat tiklanishi mumkin.

Agar hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza ushbu Kodeksning [354-moddasida](#) nazarda tutilgan talablar, shuningdek ushbu modda qoidalari buzilgan holda berilgan bo'lsa, fuqarolik ishlari bo'yicha sud ushbu Kodeksning [194-moddasida](#) nazarda tutilgan qoidalar bo'yicha bunday arizani qabul qilishni rad etadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonuni 51-moddasi.

356-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish tartibi

Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza ushbu Kodeksda nazarda tutilgan qoidalarga binoan sudya tomonidan yakka tartibda ko'rib chiqiladi.

Sudya ishni hakamlik muhokamasi tarafiging iltimosnomasiga binoan ijro varaqasi so'ralayotgan ish materiallarini hakamlik sudidan ushbu Kodeksda dalillarni talab qilib olish uchun nazarda tutilgan qoidalar bo'yicha talab qilib olishi mumkin.

Fuqarolik ishlari bo'yicha sud hakamlik muhokamasi taraflarini sud majlisining vaqti va joyi to'g'risida xabardor qiladi. Sud majlisining vaqti va joyi haqida zarur tarzda xabardor qilingan mazkur shaxslarning kelmaganligi ishni ko'rib chiqish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Sud ishni sud majlisida ko'rib chiqayotganda hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berishni rad etish uchun ushbu Kodeksning [357-moddasida](#) nazarda tutilgan asoslar mavjudligini yoki mavjud emasligini bildirilgan talablar va e'tirozlarni asoslash uchun fuqarolik ishlari bo'yicha sudga taqdim etilgan dalillarni tekshirish yo'li bilan aniqlaydi.

Fuqarolik ishlari bo'yicha sud ishni sud majlisida ko'rib chiqayotganda hakamlik sudi aniqlagan holatlarni tekshirishga yoxud hakamlik sudining hal qiluv qarorini mazmunan qayta ko'rib chiqishga haqli emas.

Agar hakamlik sudining hal qiluv qarorini bekor qilish to'g'risidagi ariza ushbu Kodeks [349-moddasining uchinchi qismida](#) ko'rsatilgan fuqarolik ishlari bo'yicha sudning ish yurituvida bo'lsa, mazkur hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ariza ko'rib chiqilayotgan sud hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqishni qarzdorning iltimosnomasiga binoan keyinga qoldirishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 22-bobi, O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonuni 52-moddasi.

357-modda. Hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berishni rad etish asoslari

Fuqarolik ishlari bo'yicha sud hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berishni hakamlik sudining hal qiluv qarori hakamlik muhokamasi taraflaridan qaysi biriga qarshi qabul qilingan bo'lsa, o'sha taraf:

1) hakamlik bitimi qonunda nazarda tutilgan asoslarga ko'ra haqiqiy emasligini;

2) hakamlik sudi hal qiluv qarorining hakamlik bitimida nazarda tutilmagan yoki uning shartlariga to'g'ri kelmaydigan nizo bo'yicha chiqarilganligini yoxud unda hakamlik bitimi doirasidan chetga chiquvchi masalalar bo'yicha xulosalar mavjudligini. Agar hakamlik sudining hal qiluv qarorida hakamlik bitimi bilan qamrab olinadigan masalalar bo'yicha xulosalarni bunday bitim bilan qamrab olinmaydigan masalalar bo'yicha xulosalardan ajratib olish mumkin bo'lsa, sud hakamlik sudi hal qiluv qarorining faqat hakamlik bitimi bilan qamrab olinadigan masalalar bo'yicha xulosalar mavjud bo'lgan qismi uchun ijro varaqasi beradi;

3) hakamlik sudi tarkibining yoki hakamlik muhokamasining "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonunining 14, 15, 16 va 25-moddalari qoidalariga muvofiq emasligini;

4) hakamlik sudining hal qiluv qarori "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni 10-moddasining **birinchi** va **uchinchi qismlari** talablari buzilgan holda chiqarilganligini;

5) hakamlik sudining hal qiluv qarori hakamlik muhokamasi taraflaridan qaysi biriga qarshi qabul qilingan bo'lsa, o'sha taraf hakamlik sudylarini saylash (tayinlash) to'g'risida yoki hakamlik sudi majlisining vaqti va joyi haqida zarur tarzda xabardor qilinmaganligini hamda shu sababli u hakamlik sudiga o'z tushuntirishlarini taqdim eta olmaganligini;

6) hakamlik sudining hal qiluv qarori hakamlik muhokamasi taraflari uchun hali majburiy bo'lmaganligini yoki bekor qilinganligini yoxud uning ijrosi sud yoki iqtisodiy sud tomonidan to'xtatib turilganligini isbotlovchi dalillarni taqdim etgan hollardagina rad etadi.

Agar hakamlik sudi tomonidan ko'rib chiqilgan nizo qonunga muvofiq hakamlik muhokamasining predmeti bo'lmasa, fuqarolik ishlari bo'yicha sud hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berishni rad etadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonuni 53-moddasi.

LexUZ sharhi

358-modda. Sudning hakamlik sudi hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ish bo'yicha ajrimi

Fuqarolik ishlari bo'yicha sud hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ishni ko'rib chiqish natijalari bo'yicha ushbu Kodeksda hal qiluv qarori qabul qilish uchun nazarda tutilgan qoidalarga binoan ajrim chiqaradi.

Fuqarolik ishlari bo'yicha sudning hakamlik sudi hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi yoki hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berishni rad etish to'g'risidagi ajrimida quyidagilar ham ko'rsatilishi lozim:

1) hal qiluv qarorini qabul qilgan hakamlik sudining nomi va tarkibi;

2) hakamlik muhokamasi taraflarining familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi);

3) hakamlik sudining hal qiluv qarori to'g'risidagi ma'lumotlar;

4) hakamlik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasini berish yoki ijro varaqasi berishni rad etish uchun ko'rsatma.

Hakamlilik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish rad etilganligi hakamlilik muhokamasi taraflarining, agar hakamlilik sudiga murojaat etish imkoniyati yo'qolmagan bo'lsa, hakamlilik bitimiga muvofiq hakamlilik sudiga yangidan murojaat etishiga yoki ushbu Kodeksda nazarda tutilgan qoidalarga binoan fuqarolik ishlari bo'yicha sudga murojaat etishiga to'sqinlik qilmaydi.

Agar hakamlilik sudining hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish hakamlilik bitimining haqiqiy emasligi oqibatida yoki hal qiluv qarori hakamlilik bitimida nazarda tutilmagan yoki uning shartlariga to'g'ri kelmaydigan nizo bo'yicha chiqarilganligi yoxud unda hakamlilik bitimida qamrab olinmagan masalalar bo'yicha to'xtamlar mavjudligi yoinki nizo hakamlilik muhokamasining predmeti bo'lishi mumkin emasligi oqibatida fuqarolik ishlari bo'yicha sud tomonidan to'liq yoki qisman rad etilgan bo'lsa, hakamlilik muhokamasi taraflari bunday nizoni hal qilish uchun ushbu Kodeksda nazarda tutilgan qoidalarga binoan fuqarolik ishlari bo'yicha sudga murojaat etishi mumkin.

Fuqarolik ishlari bo'yicha sudning hakamlilik sudi hal qiluv qarorini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish to'g'risidagi ajrimi darhol ijro etilishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 16.10.2006-yildagi "Hakamlilik sudlari to'g'risida"gi Qonuni 53, 54-moddalari.

III BO'LIM. FUQAROLIK PROTSESSIDA CHET EL FUQAROLARI VA TASHKILOTLARINING, FUQAROLIGI BO'LMAGAN SHAXSLARNING ISHTIROKI

41-bob. Umumiy qoidalar

359-modda. Chet el fuqarolari va tashkilotlarining fuqarolik protsessual huquqlari

Chet el fuqarolari O'zbekiston Respublikasi sudlariga murojaat qilish huquqiga ega va ular fuqarolik protsessual huquqlardan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari bilan teng ravishda foydalanadi.

Chet el tashkilotlari O'zbekiston Respublikasi sudlariga murojaat qilish huquqiga ega va ular o'z manfaatlarini himoya qilish uchun fuqarolik protsessual huquqlardan foydalanadi.

Oldingi tahrirga qarang.

O'zbekiston Respublikasi fuqarolari va tashkilotlarining fuqarolik protsessual huquqlarining maxsus cheklanishiga yo'l qo'yilgan davlatlarning fuqarolari va tashkilotlariga nisbatan O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida belgilangan tartibda javob tariqasidagi cheklovlar belgilanishi mumkin.

(359-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 23-moddasi, mazkur Kodeksning 40 — 49-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 2-moddasi uchinchi qismi, 1169-moddasi ikkinchi qismi.

360-modda. Fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning fuqarolik protsessual huquqlari

Fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasi sudlariga murojaat qilish huquqiga ega va ular fuqarolik protsessual huquqlardan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari bilan teng ravishda foydalanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 23-moddasi, mazkur Kodeksning 40 — 49-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 2-moddasi uchinchi qismi, 1169-moddasi ikkinchi qismi.

361-modda. Chet el fuqarolari va tashkilotlari, fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar ishtirok etayotgan nizolar, shuningdek loaqal bittasi chet elda yashab turgan taraflar o‘rtasidagi nizolar bo‘yicha fuqarolik ishlari O‘zbekiston Respublikasi sudlarining sudloviga tegishli bo‘lishi

Chet el fuqarolari va tashkilotlari, fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar ishtirok etayotgan nizolar, shuningdek loaqal bittasi chet elda yashab turgan taraflar o‘rtasidagi nizolar bo‘yicha fuqarolik ishlari O‘zbekiston Respublikasi sudlarining sudloviga tegishli bo‘lishi, agar O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, ushbu Kodeks bilan belgilanadi.

362-modda. Chet davlatlarga nisbatan da‘volar

Chet davlatga nisbatan da‘vo taqdim etilishiga, da‘voning ta‘minlanishiga va undiruvning chet davlatning O‘zbekiston Respublikasidagi mol-mulkiga qaratilishiga faqat tegishli davlatning vakolatli organlari roziligi bilan yo‘l qo‘yilishi mumkin.

Chet davlatlarning O‘zbekiston Respublikasida akkreditatsiya qilingan diplomatik vakillari hamda ularga tenglashtirilgan xalqaro tashkilotlar va ularning filiallari faqat O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari yoki xalqaro huquq normalari bilan belgilanadigan doiradagina O‘zbekiston Respublikasi fuqarolik ishlari bo‘yicha sudning yurisdiksiyasida bo‘ladi.

363-modda. Chet davlat sudlarining sudga doir topshiriqlarini ijro etish va O‘zbekiston Respublikasi sudlarining chet davlat sudlariga topshiriqlar bilan murojaat qilishi

O‘zbekiston Respublikasi sudlari chet davlat sudlarining ayrim protsessual harakatlarni (chaqiruv qog‘ozlari va boshqa hujjatlarni topshirish, taraflar va guvohlarni so‘roq qilish, ekspertiza o‘tkazish, joyida ko‘zdan kechirish va hokazo) bajarish to‘g‘risida belgilangan tartibda bergan topshiriqlarini ijro etadi. Bundan quyidagi hollar mustasno:

Oldingi tahrirga qarang.

1) topshiriqni ijro etish O‘zbekiston Respublikasi suverenitetiga, xavfsizligiga zarar yetkazsa yoki qonunchilikning asosiy prinsiplariga zid bo‘lsa;

(363-modda birinchi qismining 1-bandida O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

2) topshiriqni ijro etish sudning vakolati doirasiga kirmasa.

Oldingi tahrirga qarang.

Chet davlat sudlarining ayrim protsessual harakatlarni bajarish to‘g‘risidagi topshiriqlari O‘zbekiston Respublikasining qonunchiligi asosida ijro etiladi.

(363-moddaning ikkinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

O‘zbekiston Respublikasi sudlari chet davlat sudlariga ayrim protsessual harakatlarni bajarish to‘g‘risida topshiriqlar bilan murojaat qilishi mumkin.

Oldingi tahrirga qarang.

O‘zbekiston Respublikasi sudlarining chet davlat sudlari bilan aloqada bo‘lish tartibi O‘zbekiston Respublikasining qonunchiligi hamda xalqaro shartnomalari bilan belgilanadi.

(363-moddaning to‘rtinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 103, 104-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 19-maydagi 14-sonli “Birinchi instansiya sudi tomonidan fuqarolik protsessual qonun normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarori 8-bandi.

42-bob. Chet davlat sudlarining va chet davlat hakamlik sudlarining (arbitrajlarining) hal qiluv qarorlarini tan olish hamda ijro etish

364-modda. Chet davlat sudlarining va chet davlat hakamlik sudlarining (arbitrajlarining) hal qiluv qarorlarini tan olish hamda ijroga qaratish

Chet davlat sudlarining va chet davlat hakamlik sudlarining (arbitrajlarining) hal qiluv qarorlari, agar bu O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida nazarda tutilgan bo‘lsa, tan olinadi hamda ijroga qaratiladi.

Chet davlat sudlarining fuqarolik ishlari yuzasidan hal qiluv qarorlari, jinoyat ishlari bo‘yicha chiqarilgan hukmlarining jinoyat oqibatida yetkazilgan zararining o‘rnini qoplashga oid qismi, shuningdek chet davlat hakamlik sudlarining (arbitrajlarining) fuqarolik nizolari bo‘yicha chiqargan hal qiluv qarorlari O‘zbekiston Respublikasining fuqarolik ishlari bo‘yicha sudlari tomonidan tan olinishi hamda ijroga qaratilishi mumkin.

Chet davlat sudlarining yoki chet davlat hakamlik sudlarining (arbitrajlarining) hal qiluv qarori, agar O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, u qonuniy kuchga kirgan kundan e‘tiboran uch yil muddat ichida majburiy ijroga qaratilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 26-moddasi birinchi qismi 5-bandi, 365 — 372-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to‘g‘risida”gi Qonunining 6-moddasi, 7-moddasi birinchi qismi 3-bandi, Birlashgan Millatlar Tashkilotining 10.06.1958-yildagi “Chet el arbitrajlarini qarorlarini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risida”gi Konvensiyasi.

365-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risidagi ariza

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risidagi ariza hal qiluv qarori foydasiga chiqarilgan nizo tarafi (bundan buyon matnda undiruvchi deb yuritiladi) tomonidan qarzdorning yashash joyidagi yoki turgan joyidagi sudga, agar yashash joyi va turgan joyi noma‘lum bo‘lsa, uning mulki turgan joydagi sudga beriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 26-moddasi birinchi qismi 5-bandi.

366-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish hamda ijroga qaratish to‘g‘risidagi arizaning shakli va mazmuni

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish hamda ijroga qaratish to‘g‘risidagi ariza yozma shaklda beriladi va undiruvchi yoki uning vakili tomonidan imzolangan bo‘lishi kerak.

Arizada quyidagilar ko‘rsatilgan bo‘lishi kerak:

1) ariza berilayotgan sudning nomi;

2) chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) nomi va joylashgan eri;

3) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), yashash joyi yoki turgan joyi (pochta manzili), shuningdek, agar ariza vakil tomonidan berilayotgan bo'lsa, vakilning familiyasi, ismi, otasining ismi, yashash joyi;

4) undiruvchi e'tirof etilishini va ijro etilishini iltimos qilayotgan chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarori haqidagi ma'lumotlar;

5) chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish hamda ijroga qaratish to'g'risida undiruvchining iltimosnomasi;

6) ilova qilinayotgan hujjatlarning ro'yxati.

Arizada undiruvchining yoki uning vakilining telefonlari, fakslari raqamlari, elektron pochta manzili ko'rsatilgan bo'lishi mumkin.

Ariza undiruvchilarning soniga qarab ko'chirma nusxalari bilan birga sudga beriladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan ariza mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 365, 367-moddalari.

367-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to'g'risidagi arizaga ilova qilinadigan hujjatlar

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to'g'risidagi arizaga, agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, quyidagi hujjatlar ilova qilinadi:

1) chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) undiruvchi tan olinishi va ijroga qaratilishini iltimos qilayotgan hal qiluv qarorining chet davlat yoki O'zbekiston Respublikasining vakolatli organi tomonidan tasdiqlangan ko'chirma nusxasi;

2) hal qiluv qarorining qonuniy kuchga kirganligi to'g'risidagi rasmiy hujjat, agar bu qaror matnining o'zidan kelib chiqmasa;

3) hal qiluv qarori ilgari tegishli chet davlat hududida ijro etilgan bo'lsa, uning ijro etilganligi to'g'risidagi hujjat;

4) hal qiluv qarori o'z zarariga chiqarilgan va protsessda ishtirok etmagan taraf ishni ko'rib chiqish vaqti va joyi to'g'risida o'z vaqtida hamda tegishli tarzda xabardor qilinganligiga oid hujjat;

5) vakilning vakolatlarini tasdiqlovchi ishonchnoma yoki boshqa hujjat;

Oldingi tahrirga qarang.

6) agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida davlat bojini va pochta xarajatlarini to'lashdan ozod qilish nazarda tutilmagan bo'lsa, davlat boji va pochta xarajatlari to'langanligini tasdiqlovchi hujjat.

(367-moddaning 6-bandi O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O'RQ-496-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

7) mazkur moddaning 1 — 5-bandlarida ko'rsatilgan hujjatlarning, agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, davlat tiliga qilingan, belgilangan tartibda tasdiqlangan tarjimai.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 365, 366, 368, 369-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumi va Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi Qarorining 6-bandi uchinchi xatboshisi.

368-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to'g'risidagi arizani qaytarish

Sud chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to'g'risidagi arizani qabul qilish haqidagi masalani hal etishda ariza ushbu Kodeksning 366, 367-moddalari talablari buzilgan holda berilganligini aniqlasa, arizani va unga ilova qilingan hujjatlarni undiruvchiga qaytaradi.

Sud arizani qaytarish to'g'risida ajrim chiqaradi.

Ajrim, ariza va unga ilova qilingan hujjatlar undiruvchiga ajrim chiqarilgan kundan e'tiboran besh kun ichida yuboriladi.

Arizani qaytarish uchun asos bo'lgan holatlar bartaraf etilganidan keyin undiruvchi sudga umumiy tartibda yangidan ariza bilan murojaat qilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 365-moddasi.

369-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish tartibi

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to'g'risidagi ariza, agar O'zbekiston Respublikasining tegishli xalqaro shartnomalarida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, u sudga kelib tushgan kundan e'tiboran bir oydan oshmaydigan muddatda sud majlisida ko'rib chiqiladi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar sud majlisining vaqti va joyi to'g'risida xabardor qilinadi. Sud majlisining vaqti va joyi haqida belgilangan tartibda xabardor qilingan shaxslarning sudga kelmaganligi ishni ko'rib chiqish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Sud arizani ko'rib chiqishda sudga taqdim etilgan, arz qilingan talablarni va bildirilgan e'tirozlarni asoslovchi dalillarni tekshirish yo'li bilan holatlarni aniqlaydi.

Sud arizani ko'rib chiqishda chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini qayta ko'rib chiqishga haqli emas.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 365-moddasi.

370-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olishni va ijroga qaratishni rad etish asoslari

Sud chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olishni va ijroga qaratishni quyidagi hollarda to'liq yoki qisman rad etadi, agar:

1) hududida hal qiluv qarori qabul qilingan davlatning qonuniga binoan u qonuniy kuchga kirmagan bo'lsa;

2) hal qiluv qarori o'z zarariga qabul qilingan taraf ishni ko'rib chiqish vaqti va joyi to'g'risida o'z vaqtida hamda belgilangan tartibda xabardor qilinmagan yoki boshqa sabablarga ko'ra sudga o'z tushuntirishlarini taqdim eta olmagan bo'lsa;

Oldingi tahrirga qarang.

3) ishni ko'rib chiqish O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarga yoki qonunchiligiga muvofiq O'zbekiston Respublikasi sudining mutlaq vakolatiga tegishli bo'lsa;

(370-modda birinchi qismining 3-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RB-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

4) O‘zbekiston Respublikasi sudining ayni bir taraflar o‘rtasida, ayni bir predmet to‘g‘risida va ayni bir asoslar bo‘yicha chiqqan nizo yuzasidan qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori mavjud bo‘lsa;

5) O‘zbekiston Respublikasi sudining ish yurituvida ayni bir taraflar o‘rtasida, ayni bir predmet to‘g‘risida va ayni bir asoslar bo‘yicha nizoga doir ish mavjud bo‘lib, u yuzasidan ish yuritish chet davlat sudida ishni yuritish qo‘zg‘atilganidan oldin qo‘zg‘atilgan bo‘lsa;

6) chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini majburiy ijroga qaratish muddati o‘tgan bo‘lib, bu muddat sud tomonidan tiklanmagan bo‘lsa;

7) taraf nizoning vakolati bo‘lmagan chet davlat sudi tomonidan hal etilganligini isbotlovchi dalilni taqdim etgan bo‘lsa;

8) hal qiluv qarori chet davlatning vakolatli organi tomonidan bekor qilingan bo‘lsa;

9) hal qiluv qarori O‘zbekiston Respublikasining chet davlat sudi yoki chet davlat hakamlik sudi (arbitraji) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish bilan bog‘liq xalqaro shartnomalari ishtirokchisi bo‘lmagan chet davlat sudi tomonidan chiqarilgan bo‘lsa;

Oldingi tahrirga qarang.

10) chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish O‘zbekiston Respublikasining suverenitetiga, xavfsizligiga zarar yetkazsa yoki qonunchilikning asosiy prinsiplariga zid bo‘lsa.

(370-modda birinchi qismining 10-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijro etish O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida nazarda tutilgan boshqa asoslarga ko‘ra ham rad etilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 365-moddasi.

371-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risidagi ish bo‘yicha sud ajrimi

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risidagi arizani ko‘rib chiqish natijalari bo‘yicha sud ushbu Kodeksning 24-bobida belgilangan qoidalarga binoan ajrim chiqaradi.

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risidagi ish bo‘yicha sud ajrimida, shuningdek quyidagilar ko‘rsatilishi kerak:

chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) nomi va joylashgan eri;

undiruvchining va qarzdorning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi);

chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) undiruvchi tan olinishi va ijroga qaratilishini so‘rayotgan hal qiluv qarori to‘g‘risidagi ma‘lumotlar;

hal qiluv qarorini tan olish va ijro etish haqidagi yoxud uni e‘tirof etishni va ijro etishni rad qilish to‘g‘risidagi ko‘rsatma.

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risidagi sud ajrimi ustidan ushbu Kodeksda nazarda tutilgan tartibda va muddatlarda shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 364-moddasi, O‘zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to‘g‘risida”gi Qonunining 7-moddasi birinchi qismi 3-bandi.

372-modda. Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini ijro etish

Oldingi tahrirga qarang.

Chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini ijro etish O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligida belgilangan tartibda chet davlat sudining yoki chet davlat hakamlik sudining (arbitrajining) hal qiluv qarorini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risida ajrim chiqargan sud tomonidan beriladigan ijro varaqasi asosida amalga oshiriladi.

(372-moddaning matni O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to‘g‘risida”gi Qonunining 6-moddasi va Birlashgan Millatlar Tashkilotining “Chet el arbitrajlarini qarorlarini tan olish va ijroga qaratish to‘g‘risida”gi 1958-yil 10-iyundagi Konvensiyasi.

IV BO‘LIM. SUD HUJJATLARINI QAYTA KO‘RISH

Oldingi tahrirga qarang.

(43-bob O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan o‘z kuchini yo‘qotgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

44-bob. Apellatsiya instansiyasi sudida ish yuritish

383-modda. Apellatsiya shikoyati (protesti) berish huquqi

Taraflar va ishda ishtirok etishga jalb qilingan boshqa shaxslar, shuningdek ishda ishtirok etishga jalb qilinmagan, ammo huquq va majburiyatlari haqidagi masala sud tomonidan hal etilgan shaxslar, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Tadbirkorlik subyektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish bo‘yicha vakil sudning hal qiluv qarori ustidan appellatsiya tartibida shikoyat qilishi mumkin, bundan tadbirkorlik faoliyati bilan bog‘liq bo‘lmagan nizolar mustasno.

Prokuror, yuqori turuvchi prokuror prokurorning ishtirokida ko‘rilgan ish bo‘yicha, shuningdek taraflarning murojaati mavjud bo‘lgan taqdirda birinchi instansiya sudining qonuniy kuchga kirmagan hal qiluv qarori ustidan appellatsiya protesti keltirishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4-moddasi birinchi qismi to‘rtinchi xatboshisi, 151, 373-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 28.12.1998-yildagi 31-sonli “Fuqarolarning sud ishlariga doir murojaatlarini ko‘rib chiqish amaliyoti haqida”gi qarori 10-bandi ikkinchi va uchinchi xatboshilari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini appellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori 2, 3-bandlari.

384-modda. Apellatsiya shikoyatlarini (protestlarini) ko‘rib chiqadigan sudlar

Quyidagilar:

1) Qoraqalpog‘iston Respublikasi sudining, viloyatlar va Toshkent shahar sudlarining fuqarolik ishlari bo‘yicha sudlov hay‘ati — tegishli fuqarolik ishlari bo‘yicha tumanlararo, tuman (shahar) sudlarining hal qiluv qarorlari, ajrimlari, qarorlari ustidan berilgan;

2) O‘zbekiston Respublikasi Harbiy sudi — hududiy harbiy sudlarning hal qiluv qarorlari, ajrimlari, qarorlari ustidan berilgan;

3) O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudining Fuqarolik ishlari bo‘yicha sudlov hay‘ati — Qoraqalpog‘iston Respublikasi sudining, viloyatlar va Toshkent shahar sudlarining, O‘zbekiston Respublikasi Harbiy sudining, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudining birinchi instansiya bo‘yicha qabul qilingan hal qiluv qarorlari, ajrimlari, qarorlari ustidan berilgan apellatsiya shikoyatlarini (protestlarini) ko‘rib chiqadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 17-moddasi uchinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasining 02.09.1993-yildagi “Sudlar to‘g‘risida”gi Qonunining 30-moddasi birinchi, ikkinchi xatboshlari.

385-modda. Apellatsiya shikoyatini (protestini) berish tartibi

Apellatsiya shikoyati (protesti) appellatsiya instansiyasi sudi nomiga yo‘llanadi, lekin hal qiluv qarorini, ajrimni, qarorni chiqargan sudga beriladi.

Apellatsiya shikoyati (protesti) sudga ishda ishtirok etuvchi shaxslarning soniga qarab ko‘chirma nusxalari bilan birga taqdim etiladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan appellatsiya shikoyati (protesti) mustasno.

Zarur hollarda, sudya appellatsiya shikoyati bergan shaxsning yoki protest keltirgan prokurorning zimmasiga appellatsiya shikoyatiga yoxud protestga ilova qilingan yozma materiallarning ko‘chirma nusxalarini ishda ishtirok etuvchi shaxslarning soniga qarab taqdim etish majburiyatini yuklatishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 383, 384, 386, 387-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini appellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 3 va 5-bandlari.

385¹-modda. Apellatsiya shikoyatini (protestini) berish muddati

Apellatsiya shikoyati (protesti) hal qiluv qarori qabul qilingan kundan e‘tiboran bir oy ichida berilishi mumkin.

Oldingi tahrirga qarang.

Sudning soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko‘rib chiqilgan ish bo‘yicha hal qiluv qarori ustidan appellatsiya shikoyati (protesti) hal qiluv qarori qabul qilinganidan keyin o‘n kun ichida berilishi mumkin.

(385¹-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O‘RQ-716-sonli Qonuniga asosan ikkinchi qism bilan to‘ldirilgan — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

Belgilangan muddat o‘tgandan keyin berilgan appellatsiya shikoyati (protesti) appellatsiya shikoyatini (protestini) bergan shaxsga qaytariladi.

O‘tkazib yuborilgan muddat, agar muddatni o‘tkazib yuborish sabablari sud tomonidan uzrli deb topilgan bo‘lsa, shikoyat (protest) berayotgan shaxsning iltimosnomasiga ko‘ra birinchi instansiya sudining ajrimiga binoan tiklanishi mumkin.

O‘tkazib yuborilgan muddatni tiklash haqidagi masala ushbu Kodeksning 155-moddasida nazarda tutilgan tartibda hal qilinadi.

386-modda. Apellatsiya shikoyatining (protestining) mazmuni

Apellatsiya shikoyatida (protestida) quyidagilar ko‘rsatilgan bo‘lishi kerak:

1) shikoyat (protest) yoʻllanayotgan sudning nomi;

2) shikoyat (protest) berayotgan shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), uning yashash joyi yoki joylashgan eri (pochta manzili);

Oldingi tahrirga qarang.

3) ishning raqami, shikoyat qilinayotgan (protest keltirilayotgan) hal qiluv qarori, ajrim, qaror qabul qilingan sana va ushbu sud hujjatlarini chiqargan sud;

(386-modda birinchi qismining 3-bandi Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi OʻRQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik maʼlumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

4) hal qiluv qarorining, ajrimning, qarorning notoʻgʻriligi nimadan iborat ekanligi;

5) shikoyat (protest) berayotgan shaxsning iltimosi;

6) shikoyatga (protestga) ilova qilingan yozma materiallarning roʻyxati.

Apellatsiya shikoyatini shikoyat berayotgan shaxs yoki uning vakili imzolaydi. Apellatsiya protestini prokuror yoki uning oʻrinbosari keltiradi va imzolaydi.

Apellatsiya shikoyatida (protestida) shikoyatni (protestni) bergan shaxsning yoxud uning vakilining telefonlari va fakslari raqamlari, elektron pochta manzili koʻrsatilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 383-moddasi, Oʻzbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi “Prokuratura toʻgʻrisida”gi qonuni 33, 34, 35, 36-moddalari.

387-modda. Apellatsiya shikoyatiga (protestiga) ilova qilinadigan hujjatlar

Apellatsiya shikoyatiga quyidagilar ilova qilinadi:

davlat boji va pochta xarajatlari toʻlanganligini tasdiqlovchi hujjat;

apellatsiya shikoyati vakil tomonidan imzolangan taqdirda — uni imzolashga vakilning vakolatlarini tasdiqlovchi hujjat;

Oldingi tahrirga qarang.

(387-modda birinchi qismining toʻrtinchi xatboshisi Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi OʻRQ-716-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonunchilik maʼlumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

Prokurorning ishtirokisiz koʻrib chiqilgan ish boʻyicha appellatsiya shikoyatiga protest keltirish uchun asos boʻlib xizmat qilgan tarafning murojaati nusxasi ilova qilinadi.

Sudning arizani qaytarish haqidagi yoki arizani qabul qilishni rad etish toʻgʻrisidagi ajrimi ustidan appellatsiya shikoyatiga (protestiga) qaytarilgan ariza va unga qoʻshib berilgan hujjatlar ham ilova qilinishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 194, 195-moddalari.

388-modda. Apellatsiya shikoyatini (protestini) harakatsiz qoldirish

Agar appellatsiya shikoyatini (protestini) berish paytida ushbu Kodeks 385 — 387-moddalarining talablari buzilishiga yoʻl qoʻyilgan boʻlsa, appellatsiya shikoyati (protesti) harakatsiz qoldiriladi.

Apellatsiya shikoyatini (protestini) harakatsiz qoldirish toʻgʻrisida sudya bu shikoyatning (protestning) harakatsiz qoldirilishiga asos boʻlgan kamchiliklarni va ularni tuzatish uchun berilgan muddatni koʻrsatgan holda ajrim chiqaradi. Ajrim appellatsiya shikoyati (protesti) bergan shaxsga imzo qoʻydirib topshiriladi yoki unga pochta orqali yoxud axborot tizimi orqali elektron hujjat tarzida yuboriladi.

Agar shikoyat (protest) bergan shaxs ajrimda ko'rsatilgan kamchiliklarni belgilangan muddatda bartaraf etsa, shikoyat (protest) dastlab sudga taqdim etilgan kunda berilgan hisoblanadi. Aks holda, shikoyat (protest) berilmagan hisoblanib, shikoyatni (protestni) bergan shaxsga qaytariladi va bu haqda ajrim chiqariladi. Shikoyat (protest) uni bergan shaxsga ajrim bilan birga imzo qo'ydirib topshiriladi yoki unga pochta orqali yoxud elektron hujjat tarzida yuboriladi.

389-modda. Birinchi instansiya sudining apellatsiya shikoyatini (protestini) olganidan keyingi harakatlari

Sudya yoki sud raisi apellatsiya shikoyatini (protestini) olgandan keyin:

1) ishda ishtirok etuvchi shaxslarga shikoyatning (protestning) ko'chirma nusxasini yuborishi;

2) ishda ishtirok etuvchi shaxslarni apellatsiya instansiyasi sudida ishni ko'rish vaqti va joyi to'g'risida xabardor qilishi;

3) hal qiluv qarori ustidan shikoyat qilish (protest keltirish) uchun belgilangan muddat o'tgan vaqtdan e'tiboran o'n kun ichida ishni kelib tushgan shikoyat (protest) bilan birga apellatsiya instansiyasi sudiga yuborishi shart.

Hal qiluv qarori, ajrim, qaror ustidan shikoyat qilish (protest keltirish) uchun belgilangan muddat ichida hech kim ishni suddan talab qilib olishi mumkin emas. Ishda ishtirok etuvchi shaxslar sudga ish materiallari va kelib tushgan shikoyat (protest) bilan tanishishga haqli.

Shikoyat qilish (protest keltirish) uchun o'tkazib yuborilgan muddat tiklangan taqdirda birinchi instansiya sudi hal qiluv qarorining ijrosini to'xtatishga haqli bo'lib, bu haqda ajrim chiqariladi.

Hal qiluv qarorining ijrosi apellatsiya instansiyasi sudi tomonidan shikoyatni (protestni) ko'rib chiqish natijalari bo'yicha ajrim qabul qilinguniga qadar bo'lgan muddatga to'xtatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 385-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarori 11-bandi birinchi xatboshisi.

390-modda. Apellatsiya shikoyatiga (protestiga) qo'shilish

Sud protsessida apellatsiya shikoyati bergan taraf tomonida ishtirok etayotgan sherik ishtirokchilar va uchinchi shaxslar berilgan shikoyatga qo'shilishi mumkin. Mazkur shaxslar keltirilgan apellatsiya protestiga ham qo'shilishi mumkin.

Shikoyatga (protestga) qo'shilish haqida ariza berilganda davlat boji undirilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 45, 385-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarori 9-bandi beshinchi xatboshisi.

391-modda. Apellatsiya shikoyati (protesti) yuzasidan tushuntirish berish (e'tiroz bildirish)

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar shikoyat (protest) yuzasidan sudga tushuntirishlar (e'tirozlar) ularni tasdiqlovchi hujjatlarni ilova qilib, taqdim etishga haqli.

Tushuntirishlar (e'tirozlar) ishda ishtirok etuvchi shaxslar soniga qarab mutanosib miqdordagi ko'chirma nusxalari bilan birga sudga taqdim etiladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan tushuntirishlar (e'tirozlar) mustasno. Sud tushuntirishlarning (e'tirozlarning) ko'chirma nusxalarini ishda ishtirok etuvchi shaxslarga topshiradi (yuboradi).

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 385 — 387, 390-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori 8-bandi.

392-modda. Apellatsiya instansiyasi sudining ishni shikoyat (protest) bilan birga olganidan keyingi harakatlari

Zarur hollarda, apellatsiya instansiyasi sudi:

ishda ishtirok etuvchi shaxslarga shikoyat (protest) yuzasidan tushuntirishlar (e’tirozlar) taqdim etishni taklif qiladi. Tushuntirishlar (e’tirozlar), shuningdek ularga ilova qilingan hujjatlar ishda ishtirok etuvchi shaxslar soniga qarab ko‘chirma nusxalari bilan birga taqdim etiladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan tushuntirishlar (e’tirozlar), shuningdek ularga ilova qilingan hujjatlar mustasno. Sud tushuntirishlarning (e’tirozlarning) ko‘chirma nusxalarini ishda ishtirok etuvchi shaxslarga topshiradi (yuboradi);

ishda ishtirok etuvchi shaxslarning iltimosnomasiga ko‘ra yoki o‘z tashabbusi bilan dalillarni talab qilib oladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 385 — 387, 390, 391-moddalari.

393-modda. Apellatsiya shikoyatini (protestini) to‘ldirish, o‘zgartirish, shikoyatdan voz kechish va protestni qaytarib olish

Apellatsiya shikoyati bergan shaxs apellatsiya instansiyasi sudi maslahatxonaga kirguniga qadar shikoyatni to‘ldirishga, o‘zgartirishga yoki undan voz kechishga haqli.

Apellatsiya protesti keltirgan prokuror, shuningdek yuqori turuvchi prokuror apellatsiya instansiyasi sudi maslahatxonaga kirguniga qadar protestni to‘ldirishga, o‘zgartirishga yoki qaytarib olishga haqli.

Shikoyatdan voz kechilganda va protest qaytarib olingan taqdirda, apellatsiya instansiyasi sudi ajrim chiqaradi hamda unga ko‘ra apellatsiya tartibida ish yuritishni tugatadi.

Apellatsiya shikoyati (protesti) rad etilganligi (qaytarib olinganligi) sababli mazkur shikoyat (protest) bo‘yicha apellatsiya tartibida ish yuritishning tugatilishi, agar tegishli sud qarori ustidan boshqa shaxslar tomonidan shikoyat qilingan bo‘lsa, boshqa apellatsiya shikoyatlarini (protestini) ko‘rib chiqish uchun to‘sqinlik qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 385 — 387-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi “Prokuratura to‘g‘risida”gi Qonunining 36-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori 9-bandi.

394-modda. Da‘vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishi, javobgarning da‘vogar talablarini tan olishi va taraflarning kelishuv bitimi

Apellatsiya shikoyati (protesti) berilgandan keyin da‘vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishi, javobgarning da‘vogar talablarini tan olishi va taraflarning kelishuv bitimi yozma shaklda, shu jumladan elektron hujjat tarzida apellatsiya instansiyasi sudiga taqdim etilishi kerak.

Agar ish muhokamasi davomida da‘vogar arz qilingan talablaridan voz kechsa, javobgar bildirilgan talablarni tan olsa yoki taraflar kelishuv bitimi tuzsa, bu haqda sud majlisining bayonnomasiga yozib qo‘yiladi.

Sud da'vodan voz kechishni qabul qilishdan yoki kelishuv bitimini tasdiqlashdan oldin da'vogarga yoki taraflarga bunday protsessual harakatlarning oqibatlarini tushuntiradi.

Apellatsiya instansiyasi sudi da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishini qabul qilganida yoki taraflarning kelishuv bitimini tasdiqlaganida chiqarilgan hal qiluv qarorini bekor qiladi va ish yuritishni tugatadi.

Agar da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishi yoki taraflarning kelishuv bitimi qonunga zid bo'lsa yoxud boshqa bironing huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlariga xilof bo'lsa, sud voz kechishni qabul qilmaydi yoxud tuzilgan kelishuv bitimini tasdiqlashni rad etadi va ishni appellatsiya tartibida ko'rib chiqadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 166, 168, 169, 226, 385 — 387, 390-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini appellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarori 10-bandi.

395-modda. Apellatsiya shikoyatini (protestini) ko'rish muddati

Apellatsiya instansiyasi sudi birinchi instansiya sudining hal qiluv qarori ustidan berilgan appellatsiya shikoyatini (protestini) ish sudga kelib tushgan kundan e'tiboran bir oydan ortiq bo'lmagan muddatda ko'rib chiqadi.

Oldingi tahrirga qarang.

Sudning soddalashtirilgan ish yuritish tartibida ko'rib chiqilgan ish bo'yicha hal qiluv qarori ustidan appellatsiya shikoyati (protesti) u sudga kelib tushgan kundan e'tiboran o'n besh kun ichida ko'rib chiqiladi.

(395-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuniga asosan ikkinchi qism bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

Alohida hollarda, appellatsiya shikoyatini (protestini) ko'rib chiqish muddati ishni ko'rayotgan sudlov hay'ati tomonidan ko'pi bilan bir oyga uzaytirilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini appellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarori 13-bandi.

396-modda. Apellatsiya instansiyasi sudining ishni ko'rish doirasi

Sud ishni appellatsiya tartibida ko'rayotganda sud hujjatlarining qonuniyligi, asosiligi va adolatliligini tekshiradi. U yangi dalillarni o'rganib chiqishi va yangi faktlarni aniqlashi mumkin.

Apellatsiya instansiyasi sudi sud hujjatini to'liq hajmda tekshirib chiqishi shart.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 384, 389, 392-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini appellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarori 14-bandi.

397-modda. Apellatsiya instansiyasi sudida ishlarni ko'rish tartibi

Apellatsiya instansiyasi sudida sud muhokamasi mazkur moddada belgilangan xususiyatlarni inobatga olgan holda, ushbu Kodeksning 22-bobida belgilangan qoidalar bo'yicha o'tkaziladi.

Apellatsiya instansiyasi sudning majlisida raislik qiluvchi ushbu Kodeksning 211 va 212-moddalariga amal qilgan holda, sud majlisida tegishli tartibni ta'minlashga doir zarur choralarni ko'radi.

Raislik qiluvchi sud majlisini ochadi va kimning shikoyati (protesti) bo'yicha hamda qaysi sudning hal qiluv qarori ustidan qanday ish ko'rilishini e'lon qiladi. Raislik qiluvchi ishda ishtirok etuvchi shaxslarning qaysi biri kelmaganligini, kelmaganlik sabablari to'g'risida qanday ma'lumotlar borligini aniqlaydi, sudga kelganlarning shaxsini aniqlaydi, shuningdek mansabdor shaxslarning va vakillarning vakolatlarini tekshiradi.

Raislik qiluvchi sud tarkibini e'lon qiladi, sud majlisining kotibi, prokuror, ekspert, mutaxassis, tarjimon sifatida kimlar ishtirok etayotganligini e'lon qiladi va ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ularning rad qilishga doir huquqlarini tushuntiradi.

Arz qilingan rad qilishlar ushbu Kodeksning 4-bobida belgilangan tartibda hal etiladi.

Raislik qiluvchi ishda ishtirok etuvchi shaxslarga ularning protsessual huquqlari va majburiyatlarini tushuntiradi.

Ishni ko'rish vaqti va joyi haqida belgilangan tartibda xabardor qilinganligi to'g'risida ma'lumotlar mavjud bo'lmagan ishda ishtirok etuvchi shaxslarning biror-biri sud majlisiga kelmagan taqdirda, sud ishning muhokamasini keyinga qoldiradi.

Ishni ko'rish vaqti va joyi haqida belgilangan tartibda xabardor qilingan ishda ishtirok etuvchi shaxslarning sud majlisiga kelmaganligi ishning muhokamasiga to'sqinlik qilmaydi. Biroq sud bunday hollarda ham sudga kelmaganlik sabablarini uzrli deb topib, ishning muhokamasini keyinga qoldirishga haqli.

Prokurorning yoki advokatning sudga uzrli sabablarsiz kelmaganligi to'g'risida sud xususiy ajrim chiqarib, bu haqda tegishli yuqori turuvchi prokurorga yoki O'zbekiston Respublikasi advokatlar palatasining hududiy boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasiga xabar beradi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning apellatsiya instansiyasida ishning muhokamasi bilan bog'liq bo'lgan barcha masalalar bo'yicha iltimosnomalari va arizalari ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning fikrlari eshitilgandan keyin sud tomonidan hal etiladi.

Apellatsiya instansiyasi sudida ishni ko'rish raislik qiluvchining yoki sudyalardan birining ma'ruzasi bilan boshlanadi.

Ma'ruzachi ishning holatlarini, birinchi instansiya sudi hal qiluv qarorining mazmunini, apellatsiya shikoyatida (protestida) keltirilgan vajlarni va ular yuzasidan berilgan tushuntirishlarni (e'tirozlarni), yangi dalillarning mazmunini, shuningdek sud hujjatining qonuniyligi, asosliligi va adolatliligini tekshirish uchun sud ko'rishi zarur bo'lgan boshqa ma'lumotlarni bayon qiladi.

Sud raislik qiluvchining yoki sudyalardan birining ma'ruzasidan keyin sud majlisiga kelgan ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlarini eshitadi, bu shaxslar apellatsiya shikoyatida (protestida) ko'rsatilmagan vajlarni keltirishga va qo'shimcha materiallar taqdim etishga ham haqli.

Dastlab apellatsiya shikoyati bergan shaxs va uning vakili yoki, agar ish protest bo'yicha ko'rilayotgan bo'lsa, prokuror so'zga chiqadi. Hal qiluv qarori ustidan har ikkala taraf tomonidan shikoyat qilingan bo'lsa, birinchi bo'lib da'vogar so'zga chiqadi.

Ushbu Kodeksning 52-moddasida nazarda tutilgan tartibda ishda ishtirok etuvchi davlat boshqaruvi organlarining, tashkilotlarning vakillari, shuningdek fuqarolar, agar ular sudning hujjati ustidan shikoyat qilmagan bo'lsa, apellatsiya instansiyasi sudida taraflar va uchinchi shaxslardan keyin so'zga chiqadi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlaridan so‘ng prokuror sud hujjatining qonuniyligi, asosliligi va adolatliligi to‘g‘risida fikrini bayon etadi, bundan prokurorning protesti bo‘yicha qayta ko‘rilayotgan sud hujjatlari mustasno.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlari va prokuror fikri eshritilgandan so‘ng apellatsiya instansiyasi sudi ajrim chiqarish uchun alohida xonaga (maslahatxonaga) kiradi.

Apellatsiya instansiyasi sudining ajrimi ish ko‘rilgandan so‘ng darhol chiqariladi.

Alohida hollarda, asoslantirilgan ajrimni tayyorlash besh kungacha bo‘lgan muddatga kechiktirilishi mumkin, biroq ajrimning xulosa qismini sud apellatsiya muhokamasi tamomlangan majlisning o‘zidayoq e‘lon qilishi kerak.

Sudyalarning maslahatlashuvi, ajrim chiqarish va uni o‘qib eshittirish ushbu Kodeksda belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 159, 160, 384, 389, 392-moddalari.

398-modda. Apellatsiya instansiyasi sudida ish yuritishni to‘xtatib turish

Apellatsiya instansiyasi sudi ish yuritishni ushbu Kodeksning 10-bobida nazarda tutilgan tartibda to‘xtatib turadi.

LexUZ sharhi

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 19-bandi.

399-modda. Apellatsiya instansiyasi sudining vakolatlari

Sud ishni apellatsiya tartibida ko‘rib chiqqach, o‘z ajrimi bilan:

1) hal qiluv qarorini o‘zgarishsiz qoldirishga, shikoyatni (protestni) esa qanoatlantirmaslikka;

2) ishni yangidan ko‘rish uchun yubormasdan hal qiluv qarorini o‘zgartirishga yoki hal qiluv qarorini butunlay yoki qisman bekor qilishga va yangi hal qiluv qarori chiqarishga;

3) hal qiluv qarorini qisman yoki butunlay bekor qilishga hamda ushbu Kodeksning 122 va 124-moddalarida ko‘rsatilgan asoslarga ko‘ra arizani ko‘rmasdan qoldirishga yoxud ish yuritishni tugatishga;

4) ushbu Kodeks 399³-moddasi ikkinchi qismining 2 va 4-bandlarida nazarda tutilgan asoslar mavjud bo‘lgan taqdirda hal qiluv qarorini bekor qilishga va ishni yangidan ko‘rish uchun yuborishga haqli.

Sud xarajatlarini taqsimlash to‘g‘risidagi masala hal qilinmaganligi yoki noto‘g‘ri hal qilinganligi sudning hal qiluv qarorini bekor qilish yoki o‘zgartirish uchun asos bo‘lmaydi. Bunday holda, ajrimning xulosa qismida sud xarajatlari ushbu Kodeksning 138 — 141-moddalarida nazarda tutilgan tartibda taqsimlanishi ko‘rsatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 375-moddasi, 397-moddasi o‘n sakkizinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori 23-bandi.

399¹-modda. Sud hujjatini bekor qilish yoki o‘zgartirish asoslari

Sud hujjatini apellatsiya tartibida bekor qilishga yoki o‘zgartirishga quyidagilar asos bo‘ladi:

- 1) ish uchun ahamiyatga ega bo'lgan holatlar to'liq aniqlanmaganligi;
 - 2) sud aniqlangan deb hisoblagan, ish uchun ahamiyatga ega bo'lgan holatlarning isbotlanmaganligi;
 - 3) sudning hal qiluv qarorida bayon etilgan xulosalarning ish holatlariga muvofiq kelmasligi;
 - 4) moddiy huquq normalarining yoki protsessual huquq normalarining buzilganligi yoki noto'g'ri qo'llanilganligi.
- Sudning mazmunan to'g'ri bo'lgan hal qiluv qarori, ajrimi, qarori faqat rasmiy asoslarga ko'ra bekor qilinishi mumkin emas.

399²-modda. Moddiy huquq normalarini buzish yoki noto'g'ri qo'llash

Quyidagi hollarda moddiy huquq normalari buzilgan yoki noto'g'ri qo'llanilgan deb hisoblanadi, agar:

- 1) sud qo'llanilishi lozim bo'lgan qonun yoki boshqa qonun hujjatini qo'llamagan bo'lsa;
- 2) sud qo'llanilmasligi lozim bo'lgan qonun yoki boshqa qonun hujjatini qo'llagan bo'lsa;
- 3) sud qonun yoki boshqa qonun hujjatini noto'g'ri talqin qilgan bo'lsa.

399³-modda. Protsessual huquq normalarini buzish yoki noto'g'ri qo'llash

Protsessual huquq normalarining buzilganligi yoki noto'g'ri qo'llanilganligi ishning noto'g'ri hal etilishiga sabab bo'lgan yoki sabab bo'lishi mumkin bo'lgan taqdirdagina hal qiluv qarorining, ajrimning yoki qarorning bekor qilinishiga asos bo'ladi.

Agar:

- 1) ish sud tomonidan g'ayriqonuniy tarkibda yoki taalluqlilik to'g'risidagi qoidalar buzilgan holda ko'rilgan bo'lsa;
- 2) ish sud muhokamasida ishtirok etish huquqiga ega bo'lgan, ammo sud majlisining vaqti va joyi to'g'risida xabardor qilinmagan shaxslardan biror-biri yo'qligida ko'rilgan bo'lsa;
- 3) ish ko'rilayotganida ish yuritilayotgan tilga doir qoidalar buzilgan bo'lsa;
- 4) sud ishida ishtirok etishga jalb qilinmagan shaxslarning huquq va majburiyatlari to'g'risidagi masalani hal qilgan bo'lsa;
- 5) hal qiluv qarori, ajrim, qaror chiqarishda sud maslahatining sir saqlanishiga doir qoidalar buzilgan bo'lsa;
- 6) hal qiluv qarori, ajrim, qaror sudya tomonidan imzolanmagan yoki ishni ko'rgan va hal qilgan sudyalardan (sudyadan) boshqa sudyalar (sudya) tomonidan imzolangan bo'lsa;
- 7) ishda sud majlisi bayonnomasi mavjud bo'lmasa yoki u imzolanmagan bo'lsa, hal qiluv qarori, ajrim, qaror bekor qilinishi mumkin.

399⁴-modda. Apellatsiya instansiyasi sudining ajrimi

Apellatsiya instansiyasi sudining ajrimida quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi kerak:

Oldingi tahrirga qarang.

- 1) ishning raqami, ajrim chiqarilgan sana va joy;
(399⁴-modda birinchi qismining 1-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)
- 2) ajrim chiqargan sudning nomi va tarkibi;
- 3) taraflar va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning ishtiroki to'g'risidagi ma'lumotlar;
- 4) ish kimning shikoyati yoki protesti bo'yicha ko'rib chiqilganligi;

5) shikoyat qilingan yoki protest keltirilgan sud hujjatining nomi va uning qisqacha mazmuni;

6) shikoyatda yoki protestda bayon etilgan vajlar, taqdim etilgan materiallarning qisqacha mazmuni, ishni ko‘rishda ishtirok etgan shaxslarning tushuntirishlari va prokurorning fikri;

7) apellatsiya instansiyasi sudi xulosaga kelishiga asos bo‘lgan sabablar hamda sud amal qilgan moddiy va protsessual huquq normalari;

8) qarorning xulosa qismi.

Sud shikoyatni (protestni) rad qilgan taqdirda o‘z ajrimida qaysi sabablarga ko‘ra shikoyatdagi (protestdagi) vajlarni noto‘g‘ri deb yoki qarorni bekor qilish, o‘zgartirish yoxud yangi hal qiluv qarori chiqarish uchun asos bo‘lmaydi deb topganligini ko‘rsatishi shart.

Apellatsiya instansiyasi sudining ajrimi ishni ko‘rgan sudyalardan tomonidan imzolanadi.

Apellatsiya instansiyasi sudi ajrimining nusxalari ishda ishtirok etgan shaxslarga ajrim chiqarilgan kundan e‘tiboran besh kundan kechiktirmay pochta orqali yoki elektron hujjat tarzida yuboriladi.

Apellatsiya instansiyasi sudining ajrimi chiqarilgan kundan e‘tiboran qonuniy kuchga kiradi.

400-modda. Birinchi instansiya sudining ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berish huquqi

Taraflar va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar, shuningdek ishda ishtirok etishga jalb qilinmagan, huquq va majburiyatlari haqidagi masala sud tomonidan hal etilgan shaxslar birinchi instansiya sudining ajrimlari ustidan sud tomonidan ajrim topshirilgan yoki yuborilgan kundan e‘tiboran yigirma kun ichida apellatsiya instansiyasi sudiga quyidagi hollarda sudning hal qiluv qaroridan alohida shikoyat qilishi va prokuror protest keltirishi mumkin:

1) ushbu Kodeksda nazarda tutilgan hollarda;

2) sudning ajrimi ishning keyingi harakatlanishiga to‘sqinlik qiladigan hollarda.

Birinchi instansiya sudining boshqa ajrimlari ustidan xususiy shikoyat (protest) berilmaydi, biroq bunday ajrimlarga qarshi e‘tirozlar apellatsiya shikoyatiga (protestiga) kiritilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4-moddasi birinchi qismi to‘rtinchi xatboshisi, 374— 377-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 28.12.1998-yildagi 31-sonli “Fuqarolarning sud ishlariga doir murojaatlarini ko‘rib chiqish amaliyoti haqida”gi qarori 10-bandining ikkinchi va uchinchi xatboshilari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarori 2-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarorining 3, 15, 16-bandlari.

401-modda. Xususiy shikoyatlar (protestlar) berish va ularni ko‘rib chiqish tartibi

Xususiy shikoyatlar (protestlar) ushbu bobda belgilangan tartibda beriladi va ko‘rib chiqiladi.

402-modda. Birinchi instansiya sudining ajrimi ustidan shikoyat qilinganligi (protest keltirilganligi) munosabati bilan ishni ko‘radigan apellatsiya instansiyasi sudining vakolatlari

Apellatsiya instansiyasi sudi xususiy shikoyatni (protestni) ko‘rib chiqib:

1) ajrimni o‘zgartirishsiz qoldirishga, shikoyatni (protestni) esa qanoatlantirmaslikka;

2) ajrimni bekor qilishga va ishni mazmunan ko‘rish uchun birinchi instansiya sudiga yuborishga;

3) ajrimni butunlay yoki qisman o'zgartirishga yoxud bekor qilishga va masalani mazmunan hal qilishga haqli.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 396, 397-moddalari.

402¹-modda. Birinchi instansiya sudining qarori ustidan berilgan apellatsiya shikoyati (protesti)

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish bo'yicha birinchi instansiya sudining qarori ustidan berilgan apellatsiya shikoyati (protesti) mazkur bobda birinchi instansiya sudining ajrimlari ustidan shikoyat (protest) berish uchun nazarda tutilgan tartibda ko'rib chiqiladi.

(44-bob O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

45-bob. Kassatsiya instansiyasi sudida ish yuritish

Oldingi tahrirga qarang.

403-modda. Kassatsiya shikoyati (protesti) berish huquqi

Taraflar va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslar, ishda ishtirok etishga jalb qilinmagan, ammo huquq va majburiyatlari haqidagi masala sud tomonidan hal etilgan shaxslar, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Tadbirkorlik subyektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish bo'yicha vakil birinchi instansiya sudining apellatsiya tartibida ko'rilgan hal qiluv qarori, ajrimi, qarori hamda apellatsiya instansiyasi sudining ajrimi ustidan kassatsiya shikoyati berishi, bundan tadbirkorlik faoliyati bilan bog'liq bo'lmagan nizolar mustasno, prokuror esa ushbu Kodeksda belgilangan hollarda kassatsiya protesti keltirishi mumkin.

(403-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4-moddasi birinchi qismi to'rtinchi xatboshisi, 373 — 377-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 28.12.1998-yildagi 31-sonli "Fuqarolarning sud ishlariga doir murojaatlarini ko'rib chiqish amaliyoti haqida"gi qarori 10-bandining ikkinchi va uchinchi xatboshilari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 2 va 3-bandlari.

Oldingi tahrirga qarang.

404-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) ko'radigan sud

Birinchi instansiya sudining hal qiluv qarori, ajrimi, qarori va apellatsiya instansiyasi sudining ajrimi ustidan berilgan kassatsiya shikoyati (protesti) O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining Fuqarolik ishlari bo'yicha sudlov hay'ati tomonidan ko'riladi.

(404-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 17-moddasi uchinchi qismi, 408, 409, 412, 416, 419-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 02.09.1993-yildagi "Sudlar to'g'risida"gi Qonunining 30-moddasi birinchi, ikkinchi xatboshilari, 40-moddasi birinchi qismi.

Oldingi tahrirga qarang.

405-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) berish tartibi

Kassatsiya shikoyati (protesti) bevosita O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudining Fuqarolik ishlari bo‘yicha sudlov hay‘atiga beriladi.

Kassatsiya shikoyati (protesti) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning soniga qarab ko‘chirma nusxalari bilan birga sudga taqdim etiladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan kassatsiya shikoyati (protesti) mustasno.

Zarur hollarda, sudya kassatsiya shikoyati bergan shaxs yoki protest keltirgan prokuror zimmasiga kassatsiya shikoyatiga (protestiga) ilova qilingan yozma materiallarning ko‘chirma nusxalarini ishda ishtirok etuvchi shaxslarning soniga qarab taqdim etish majburiyatini yuklatishi mumkin.

Xodim bilan tuzilgan mehnat shartnomasi g‘ayriqonuniy ravishda bekor qilinganda yoki xodim bir ishdan boshqa ishga g‘ayriqonuniy ravishda o‘tkazilganida uni ilgarigi ishga tiklash to‘g‘risida sud chiqargan hal qiluv qarori ustidan kassatsiya shikoyati (protesti) ushbu qarorning ijrosiga doir hujjat ilova qilingan taqdirdagina qabul qilinadi.

(405-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 403, 406, 407-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 3 va 5-bandlari.

Oldingi tahrirga qarang.

405¹-modda. Kassatsiya shikoyati (protesti) berish muddati

Kassatsiya shikoyati (protesti) apellatsiya instansiyasi sudining ajrimi qabul qilingan kundan e‘tiboran bir yil ichida berilishi mumkin.

O‘tkazib yuborilgan kassatsiya shikoyati (protesti) berish muddati shikoyat (protest) berayotgan shaxsning iltimosnomasiga ko‘ra kassatsiya instansiya sudining sudyasi tomonidan, basharti iltimosnoma kassatsiya shikoyati (protesti) berish muddati o‘tgan kundan e‘tiboran uch oydan kechiktirmay berilgan bo‘lsa va o‘tkazib yuborilgan muddat sud tomonidan uzrli deb topilsa, tiklanishi mumkin.

O‘tkazib yuborilgan kassatsiya shikoyati (protesti) berish muddatini tiklash yoki tiklashni rad etish to‘g‘risida ajrim chiqariladi.

(405¹-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan kiritilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

406-modda. Kassatsiya shikoyatining (protestining) mazmuni

Kassatsiya shikoyatida (protestida) quyidagilar ko‘rsatilgan bo‘lishi kerak:

- 1) shikoyat (protest) yo‘llanayotgan kassatsiya instansiyasi sudining nomi;
- 2) shikoyat (protest) berayotgan shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi), uning yashash joyi yoki joylashgan eri (pochta manzili);

Oldingi tahrirga qarang.

- 3) ishning raqami, shikoyat qilinayotgan (protest keltirilayotgan) hal qiluv qarori, ajrim, qaror qabul qilingan sana va ushbu sud hujjatini chiqargan sud;

(406-modda birinchi qismining 3-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O‘RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

- 4) hal qiluv qarorining, ajrimning, qarorning noto‘g‘riligi nimadan iborat ekanligi;
- 5) shikoyat (protest) berayotgan shaxsning iltimosi;

6) shikoyatga (protestga) ilova qilingan yozma materiallarning ro'yxati.

Kassatsiya shikoyatini shikoyat berayotgan shaxs yoki uning vakili imzolaydi.

Oldingi tahrirga qarang.

Kassatsiya protesti protest keltirgan prokuror tomonidan imzolangan bo'lishi kerak;

(406-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Kassatsiya shikoyatida (protestida) shikoyatni (protestni) bergan shaxsning yoxud uning vakilining telefonlari va fakslari raqamlari, elektron pochta manzili ko'rsatilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 4-moddasi birinchi qismi to'rtinchi xatboshisi, 373-moddasi, 374-moddasi 3-bandi, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Prokuratura to'g'risida"gi qonuni 34, 35, 36-moddalari.

407-modda. Kassatsiya shikoyatiga (protestiga) ilova qilinadigan hujjatlar

Kassatsiya shikoyatiga quyidagi hujjatlar ilova qilinadi:

Oldingi tahrirga qarang.

davlat boji va pochta xarajatlari to'langanligini tasdiqlovchi hujjat;

(407-moddaning birinchi qismi ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 11-oktabrdagi O'RQ-496-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son)

kassatsiya shikoyati vakil tomonidan imzolangan hollarda, uni imzolashga vakilning vakolatlarini tasdiqlovchi hujjat.

Oldingi tahrirga qarang.

Prokurorning ishtirokisiz ko'rilgan ish bo'yicha kassatsiya protestiga tarafning protest keltirishga asos bo'lib xizmat qilgan murojaatining ko'chirma nusxasi ilova qilinadi.

Oldingi tahrirga qarang.

(407-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

Sudning arizani qaytarish haqidagi yoki arizani qabul qilishni rad etish to'g'risidagi ajrimi ustidan kassatsiya shikoyatiga (protestiga) qaytarilgan ariza va unga qo'shib berilgan hujjatlar ham ilova qilinishi kerak.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 65, 68, 69, 128 — 131-moddalari, 406-moddasi.

Oldingi tahrirga qarang.

407¹-modda. Ishni talab qilib olish

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining sudyasi kassatsiya shikoyati (protesti) bo'yicha ishni suddan talab qilib olishga haqli.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi raisi, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokurori va ularning o'rinbosarlari, viloyat prokurori, unga tenglashtirilgan prokuror va ularning o'rinbosarlari ushbu Kodeksning 403-moddasida ko'rsatilgan shaxslarning murojaati mavjud bo'lgan taqdirda, kassatsiya protesti keltirish to'g'risidagi masalani hal etish uchun tegishli suddan ishni talab qilib olishga haqli.

407²-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) o'rganish

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining sudyasi kassatsiya shikoyatini (protestini) besh kundan ortiq bo'lmagan muddatda o'rganadi.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) o'rganish natijalari bo'yicha sudya quyidagi ajrimlardan birini chiqaradi:

- 1) kassatsiya shikoyatini (protestini) qabul qilishni rad etish to'g'risida;
- 2) kassatsiya shikoyatini (protestini) qaytarish haqida;
- 3) kassatsiya shikoyatini (protestini) ish yuritishga qabul qilish va ishni talab qilib olish to'g'risida.

Ushbu modda ikkinchi qismining 1 va 2-bandlarida ko'rsatilgan ajrimning ko'chirma nusxasi shikoyatga (protestga) ilova qilingan hujjatlar bilan birga kassatsiya shikoyatini (protestini) bergan shaxsga ushbu Kodeksning 273-moddasida nazarda tutilgan tartibda va muddatda yuboriladi.

407³-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) qabul qilishni rad etish

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining sudyasi kassatsiya shikoyatini (protestini) qabul qilishni quyidagi hollarda rad etadi, agar:

- 1) kassatsiya shikoyati (protesti) sud hujjati ustidan shikoyat qilish (protest keltirish) huquqiga ega bo'lmagan shaxs tomonidan berilgan bo'lsa;
- 2) kassatsiya shikoyati (protesti) qonuniy kuchga kirmagan yoki qonunchilikka muvofiq kassatsiya tartibida shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin bo'lmagan yoxud apellatsiya tartibida ko'rilmagan sud hujjati ustidan berilgan bo'lsa;
- 3) kassatsiya shikoyati (protesti) kassatsiya tartibida ko'rilgan sud hujjati ustidan berilgan bo'lsa;
- 4) kassatsiya shikoyatini (protestini) berish muddati o'tkazib yuborilgan va o'tkazilgan muddatni tiklash rad etilgan bo'lsa.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) qabul qilishni rad etish to'g'risidagi ajrimda kassatsiya shikoyatini (protestini) qabul qilishni rad etish asoslari ko'rsatiladi, kassatsiya shikoyatini berishda to'langan davlat bojini qaytarish haqidagi masala hal etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi raisi yoki uning o'rinbosari tomonidan kassatsiya shikoyatini (protestini) qabul qilishni rad etish to'g'risidagi ajrim kassatsiya shikoyatini (protestini) bergan shaxsning arizasiga ko'ra bekor qilinishi mumkin.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) qabul qilishni rad etish to'g'risidagi ajrimni bekor qilish haqidagi ariza sud hujjatining kassatsiya shikoyati (protesti) berish muddati ichida berilishi mumkin.

Ushbu moddaning to'rtinchi qismida ko'rsatilgan muddat o'tgandan so'ng berilgan ariza ko'rib chiqilmaydi.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) ish yuritishga qabul qilishni rad etish to'g'risidagi ajrim bekor qilingan taqdirda, kassatsiya shikoyati (protesti) sudga dastlabki murojaat qilingan kunda berilgan deb hisoblanadi.

407⁴-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) qaytarish

Kassatsiya shikoyati (protesti) quyidagi hollarda qaytariladi, agar:

- 1) shikoyat (protest) ushbu Kodeks 406-moddasi birinchi qismining 1 — 5-bandlarida nazarda tutilgan talablarga javob bermasa;

Oldingi tahrirga qarang.

(407⁴-modda birinchi qismining 2-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

3) shikoyatga davlat boji va pochta xarajatlari to'langanligini tasdiqlovchi hujjat ilova qilinmagan bo'lsa, qonunda davlat boji to'lashni kechiktirish, bo'lib-bo'lib to'lash yoki uning miqdorini kamaytirish imkoniyati nazarda tutilgan hollarda esa bu haqda iltimosnoma mavjud bo'lmasa yoxud iltimosnoma rad etilgan bo'lsa;

4) shikoyatga vakilning shikoyatni imzolash vakolatini tasdiqlovchi hujjat ilova qilinmagan bo'lsa;

5) prokurorning ishtirokisiz ko'rilgan ish bo'yicha kassatsiya protestiga tarafning protest keltirishga asos bo'lib xizmat qilgan murojaatining ko'chirma nusxasi ilova qilinmagan bo'lsa;

6) shikoyat (protest) berish muddati o'tgan va o'tkazib yuborilgan muddatni tiklash haqidagi iltimosnoma mavjud bo'lmasa;

7) shikoyatni (protestni) qaytarish to'g'risida ariza kelib tushgan bo'lsa.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) qaytarish haqidagi ajrimda shikoyatni (protestni) qaytarish asoslari ko'rsatiladi, kassatsiya shikoyatini berishda to'langan davlat bojini qaytarish to'g'risidagi masala hal etiladi.

Shikoyat (protest) bergan shaxs ushbu modda **birinchi qismida** ko'rsatilgan holatlar bartaraf etilganidan keyin umumiy tartibda qaytadan murojaat qilishga haqli.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi raisi yoki uning o'rinbosari tomonidan kassatsiya shikoyatini (protestini) qaytarish to'g'risidagi ajrim kassatsiya shikoyatini (protestini) bergan shaxsning arizasiga ko'ra bekor qilinishi mumkin.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) qaytarish haqidagi ajrimni bekor qilish to'g'risidagi ariza sud hujjatining kassatsiya shikoyati (protesti) berish muddati ichida berilishi mumkin.

Ushbu moddaning **beshinchi qismida** ko'rsatilgan muddat o'tgandan so'ng berilgan ariza ko'rib chiqilmaydi.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) qaytarish haqidagi ajrim bekor qilingan taqdirda, kassatsiya shikoyati (protesti) sudga dastlabki murojaat qilingan kunda berilgan deb hisoblanadi.

407⁵-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) ish yuritishga qabul qilish

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining sudyasi ushbu Kodeks talablariga rioya etgan holda berilgan kassatsiya shikoyatini (protestini) ish yuritishga qabul qilishi shart.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) ish yuritishga qabul qilish to'g'risidagi ajrimda quyidagilar ko'rsatilishi kerak:

- 1) ajrim chiqarilgan sana va joy;
- 2) ajrim chiqargan sudyaning familiyasi, ismi, otasining ismi;
- 3) shikoyat (protest) bergan shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi (nomi);
- 4) ustidan shikoyat (protest) berilayotgan sud hujjatlari;
- 5) tegishli suddan ishni talab qilib olish haqidagi xulosa.

407⁶-modda. Sud hujjatlari ijrosini to'xtatib turish

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning iltimosnomasiga ko'ra, kassatsiya instansiyasi sudi (sudyasi) birinchi instansiya sudida qabul qilingan hal qiluv qarorining, apellatsiya instansiyasi sudi ajrimining ijrosini kassatsiya instansiyasida ish yuritish tamomlanguniga qadar to'xtatib turishga haqli.

Sudya sud hujjati ijrosini to'xtatib turish to'g'risida yoki uning ijrosini to'xtatib turishni rad etish haqida kassatsiya shikoyatini (protestini) ish yuritishga qabul qilish to'g'risidagi ajrimda ko'rsatadi.

407⁷-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) sud muhokamasida ko'rib chiqish uchun tayinlash va ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilish

Kassatsiya shikoyatini (protestini) sud muhokamasida ko'rib chiqish uchun tayinlash to'g'risidagi masala ish kassatsiya instansiyasi sudiga kelib tushgan kundan e'tiboran besh kundan kechiktirmay hal qilinadi.

Kassatsiya shikoyatini (protestini) sud muhokamasida ko'rib chiqish uchun tayinlash haqidagi ajrimda sud majlisini o'tkazish vaqti va joyi ko'rsatiladi.

Kassatsiya shikoyati (protesti) bergan shaxs, shuningdek ishda ishtirok etuvchi shaxslar ishni kassatsiya instansiyasida ko'rish vaqti va joyi haqida xabardor qilinadi. Ish muhokamasining vaqti va joyi to'g'risida belgilangan tartibda xabardor qilingan shaxslarning kelmaganligi ishning kassatsiya tartibida ko'rilishiga to'sqinlik qilmaydi.

(407¹ — 407⁷-moddalar O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuniga asosan kiritilgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

(408-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuniga asosan o'z kuchini yo'qotgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

(409-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuniga asosan o'z kuchini yo'qotgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

410-modda. Kassatsiya shikoyatiga (protestiga) qo'shilish

Sud protsessida kassatsiya shikoyati bergan taraf tomonida ishtirok etayotgan sherik ishtirokchilar va uchinchi shaxslar berilgan shikoyatga qo'shilishi mumkin. Mazkur shaxslar keltirilgan kassatsiya protestiga ham qo'shilishi mumkin.

Shikoyatga (protestga) qo'shilish haqida ariza berilganda davlat boji undirilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 403, 405, 406-moddalari.

411-modda. Kassatsiya shikoyati (protesti) yuzasidan tushuntirishlar berish (e'tirozlar bildirish)

Ishda ishtirok etuvchi shaxslar shikoyat (protest) yuzasidan sudga tushuntirishlar (e'tirozlar) ularni tasdiqlovchi hujjatlarni ilova qilib, taqdim etishga haqli.

Tushuntirishlar (e'tirozlar) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning soniga qarab ko'chirma nusxalari bilan birga sudga taqdim etiladi, bundan elektron hujjat tarzida yuboriladigan tushuntirishlar (e'tirozlar) mustasno. Tushuntirishlarning (e'tirozlarning) ko'chirma nusxalarini sud ishda ishtirok etuvchi shaxslarga topshiradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 403, 405-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrda 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 8-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

(412-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuniga asosan o'z kuchini yo'qotgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

413-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) to'ldirish, o'zgartirish, shikoyatdan voz kechish va protestni qaytarib olish

Kassatsiya shikoyati bergan shaxs kassatsiya instansiyasi sudi maslahatxonaga kirguniga qadar shikoyatni to'ldirishga, o'zgartirishga yoki undan voz kechishga haqli.

Kassatsiya protesti keltirgan prokuror, shuningdek yuqori turuvchi prokuror kassatsiya instansiyasi sudi maslahatxonaga kirguniga qadar protestni to'ldirishga, o'zgartirishga yoki qaytarib olishga haqli.

Shikoyatdan voz kechilgan va protest chaqirib olingan taqdirda, kassatsiya instansiyasi sudi ajrim chiqarib, kassatsiya tartibida ish yuritishni tugatadi.

Kassatsiya shikoyatidan (protestidan) voz kechilganligi (uning chaqirib olinganligi) sababli u bo'yicha ish yurituvning tugatilishi, agar sud hujjati ustidan boshqa shaxslar tomonidan shikoyat qilingan bo'lsa, boshqa kassatsiya shikoyatini (protestini) ko'rib chiqish uchun to'sqinlik qilmaydi.

(413-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

414-modda. Da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishi, javobgarning da'vogar talablarini tan olishi va taraflarning kelishuv bitimi

Kassatsiya shikoyati yoki protesti berilganidan keyin da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishi, javobgarning da'vogar talablarini tan olishi va taraflarning kelishuv bitimi tuzishi yozma shaklda, shu jumladan elektron hujjat tarzida kassatsiya instansiyasi sudiga topshirilishi kerak. Agar ishning muhokamasi vaqtida da'vogar arz qilingan talablaridan voz kechsa, javobgar bildirilgan talablarni tan olsa yoki taraflar kelishuv bitimi tuzsa, bu haqda sud majlisining bayonnomasiga yozib qo'yiladi.

Kassatsiya instansiyasi sudi da'vodan voz kechishni qabul qilishdan yoki kelishuv bitimini tasdiqlashdan oldin da'vogarga yoki taraflarga bunday protsessual harakatlarning oqibatlarini tushuntiradi.

Da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishi qabul qilingan yoki taraflarning kelishuv bitimi tasdiqlangan taqdirda kassatsiya instansiyasi sudi hal qiluv qarorini bekor qiladi va ish yuritishni tugatadi.

Agar da'vogarning arz qilingan talablaridan voz kechishi yoki taraflarning kelishuv bitimi qonunga zid bo'lsa yoxud boshqa bironing huquqlari va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini buzadigan bo'lsa, sud voz kechishni qabul qilmaydi yoki tuzilgan kelishuv bitimini tasdiqlashni rad etadi hamda ishni kassatsiya tartibida ko'radi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 166, 168, 169, 226, 403-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

415-modda. Kassatsiya shikoyatini (protestini) ko'rish muddati

Kassatsiya shikoyati (protesti) uni sud muhokamasida ko'rib chiqish uchun tayinlash to'g'risidagi ajrim chiqarilgan kundan e'tiboran bir oydan ko'p bo'lmagan muddatda ko'rib chiqiladi.

Alohida hollarda kassatsiya shikoyatini (protestini) ko‘rib chiqish muddatini ishni ko‘rib chiqayotgan sudlov hay’ati tomonidan ko‘pi bilan yana bir oyga uzaytirilishi mumkin.

(415-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 151, 152, 404-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

416-modda. Kassatsiya instansiyasi sudining ishni ko‘rish doirasi

Sud ishni kassatsiya tartibida ko‘rayotganida birinchi instansiya va apellatsiya instansiyasi sudi tomonidan moddiy huquq normalari to‘g‘ri qo‘llanilganligini va protsessual qonun talablariga rioya etilganligini ishdagi materiallar bo‘yicha tekshiradi.

Kassatsiya instansiyasi sudi yangi dalillarni o‘rganib chiqish va yangi faktlarni aniqlash huquqiga ega emas.

(416-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 404-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli “Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko‘rish amaliyoti to‘g‘risida”gi qarorining 14-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

417-modda. Ishni kassatsiya instansiyasi sudida ko‘rish tartibi

Kassatsiya tartibida ish ushbu Kodeksning 397-moddasida nazarda tutilgan qoidalarga asosan, mazkur bobda belgilangan xususiyatlarni inobatga olgan holda ko‘riladi.

Kassatsiya instansiyasi sudida ishni ko‘rish raislik qiluvchining yoki sudyalardan birining ma’ruzasi bilan boshlanadi.

Ma’ruzachi ish holatlarini, birinchi va apellatsiya instansiyalari sudi hujjatlarining mazmuni, kassatsiya shikoyatining (protestining) vajlari va kelib tushgan tushuntirishlar (e’tirozlar) mazmunini bayon qiladi. Shundan so‘ng sud majlisida hozir bo‘lgan ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlari eshitiladi.

Dastlab kassatsiya shikoyati bergan shaxs yoki uning vakili yoxud, agar ish protest bo‘yicha ko‘rilayotgan bo‘lsa, prokuror so‘zga chiqadi. Sud hujjati ustidan har ikkala taraf tomonidan shikoyat berilgan bo‘lsa, birinchi bo‘lib da’vogar so‘zga chiqadi.

Ishda ishtirok etuvchi shaxslarning tushuntirishlari va prokuror fikri eshitilganidan keyin, kassatsiya instansiyasi sudi ajrim chiqarish uchun maslahatxonaga kiradi.

Kassatsiya instansiyasi sudining ajrimi ish ko‘rilganidan keyin darhol chiqariladi.

Alohida hollarda asoslantirilgan ajrim tayyorlanishi besh kungacha bo‘lgan muddatga qoldirilishi mumkin, biroq sud ajrimning qaror qismini kassatsiya muhokamasi tugagan majlisda e’lon qilishi kerak.

(417-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 404, 412, 415, 416-moddalari.

418-modda. Kassatsiya instansiyasi sudida ish yuritishni to‘xtatib turish

Kassatsiya instansiyasi sudi ish yuritishni ushbu Kodeksning 10-bobida nazarda tutilgan tartibda to'xtatadi.

Oldingi tahrirga qarang.

419-modda. Kassatsiya instansiyasi sudining vakolatlari

Kassatsiya instansiyasining sudi kassatsiya shikoyatini (protestini) ko'rish natijalari bo'yicha quyidagilarga haqli:

1) hal qiluv qarorini, ajrimni, qarorni o'zgarishsiz, kassatsiya shikoyatini (protestini) esa qanoatlantirmasdan qoldirishga;

2) hal qiluv qarorini, ajrimni, qarorni to'liq yoxud qisman bekor qilishga va ishni yangidan ko'rish uchun yubormasdan yangi hal qiluv qarori, ajrim yoki qaror qabul qilishga;

3) hal qiluv qarorini, ajrimni, qarorni o'zgartirishga;

4) ushbu Kodeks 399¹-moddasi birinchi qismining 1-bandida va 399³-moddasi ikkinchi qismining 4-bandida nazarda tutilgan asoslar mavjud bo'lgan taqdirda, hal qiluv qarorini, ajrimni, qarorni bekor qilishga va ishni yangidan ko'rish uchun sud hujjati bekor qilingan sud instansiyasiga yuborishga;

5) hal qiluv qarorini, ajrimni, qarorni to'liq yoki qisman bekor qilishga va arizani ko'rmasdan qoldirishga yoxud ish yuritishni to'liq yoki qisman tugatishga;

6) ayrim sud hujjatlarini bekor qilishga va ish bo'yicha ilgari qabul qilingan sud hujjatlaridan birini o'z kuchida qoldirishga.

(419-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 404-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2018-yil 30-noyabrdagi 33-sonli "Sudlar tomonidan fuqarolik ishlarini apellatsiya va kassatsiya tartibida ko'rish amaliyoti to'g'risida"gi qarorining 20-bandining to'rtinchi xatboshisi va 28-bandi.

Oldingi tahrirga qarang.

419¹-modda. Kassatsiya instansiyasi sudining ajrimi

Kassatsiya instansiyasi sudining ajrimida quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi kerak:

Oldingi tahrirga qarang.

1) ishning raqami, ajrim chiqarilgan sana va joy;

(419¹-modda birinchi qismining 1-bandi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O'RQ-716-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

2) ajrim chiqargan sudning nomi va tarkibi;

3) taraflar va ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning ishtiroki to'g'risidagi ma'lumotlar;

4) ish kimning shikoyati (protesti) bo'yicha ko'rib chiqilganligi;

5) shikoyat qilingan yoki protest keltirilgan sud hujjatining nomi va uning qisqacha mazmuni;

6) shikoyatda (protestda) bayon etilgan vajlar, taqdim etilgan materiallarning qisqacha mazmuni, ishni ko'rishda ishtirok etgan shaxslarning tushuntirishlari, prokurorning fikri;

7) kassatsiya instansiyasi sudining xulosaga kelishiga asos bo'lgan sabablar hamda sud amal qilgan moddiy va protsessual huquq normalari;

8) qarorning xulosa qismi.

Sud hujjatlari bekor qilingan va ish yangidan ko‘rib chiqish uchun yuborilgan taqdirda, kassatsiya instansiyasi sudi ishni yangidan ko‘rganda qaysi holatlar aniqlanishi zarurligini, qaysi dalillar talab qilib olinishi kerakligini, shuningdek ish topshirilayotgan sud boshqa qanday harakatlarni bajarishi kerakligini ko‘rsatishi shart.

Kassatsiya instansiyasi sudi shikoyatni (protestni) rad qilgan taqdirda, shikoyat (protest) vajlari noto‘g‘ri deb topilishi yoki hal qiluv qarorini bekor qilish, o‘zgartirish yoxud yangi hal qiluv qarori chiqarish uchun asos bo‘lmasligi sabablarini o‘z ajrimida ko‘rsatishi shart.

Kassatsiya instansiyasi sudining ajrimi ishni ko‘rgan sudyalar tomonidan imzolanadi.

Kassatsiya instansiyasi sudi ajrimining nusxalari ishda ishtirok etgan shaxslarga ajrim chiqarilgan kundan e‘tiboran besh kundan kechiktirmay pochta orqali yoki elektron hujjat tarzida yuboriladi.

Kassatsiya instansiyasi sudining ajrimi chiqarilgan kundan e‘tiboran qonuniy kuchga kiradi.

419²-modda. Kassatsiya instansiyasi sudi ko‘rsatmalarining majburiyigi

Kassatsiya instansiyasi sudining ajrimida bayon qilingan ko‘rsatmalar mazkur ishni yangidan ko‘rayotgan sud uchun majburiydir.

Kassatsiya instansiyasi sudi u yoki bu dalilning ishonchliligi yoki ishonchsizligi to‘g‘risidagi, ayrim bir dalillarning boshqalaridan ustunligi haqidagi, ish yangidan ko‘rilgan taqdirda qanday qaror chiqarilishi kerakligi to‘g‘risidagi masalalarni oldindan hal qilib qo‘yishga haqli emas.

419³-modda. Ishni kassatsiya tartibida takroran ko‘rish

Ushbu Kodeksning 403-moddasida ko‘rsatilgan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi raisi, Bosh prokurori yoki ularning o‘rinbosarlariga ishni kassatsiya tartibida takroran ko‘rish haqida protest kiritish to‘g‘risidagi ariza bilan murojaat qilishga haqli.

Ishni kassatsiya tartibida takroran ko‘rish haqida protest kiritish to‘g‘risidagi ariza kassatsiya shikoyati (protesti) berish muddati ichida, mazkur muddat o‘tgan hollarda esa — ajrim qabul qilingan kundan boshlab bir oy ichida berilishi mumkin.

Ushbu moddaning **ikkinchi qismida** ko‘rsatilgan muddatlar o‘tganidan keyin berilgan ariza ko‘rib chiqilmaydi.

Ushbu Kodeks 399¹-moddasining birinchi qismi **4-bandida** nazarda tutilgan asoslar mavjud bo‘lgan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi raisi, Bosh prokurori yoki ularning o‘rinbosarlari kassatsiya tartibida ko‘rib chiqilgan ishlar bo‘yicha chiqarilgan sud hujjatlari ustidan ishni kassatsiya tartibida takroran ko‘rish to‘g‘risida protest kiritishga haqli.

Ishni kassatsiya tartibida takroran ko‘rish umumiy asoslarga ko‘ra amalga oshiriladi.

(419¹ — 419³-moddalar O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan kiritilgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

(420-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan o‘z kuchini yo‘qotgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

(421-modda O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuniga asosan o‘z kuchini yo‘qotgan — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Oldingi tahrirga qarang.

(46-bob O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuniga asosan o'z kuchini yo'qotgan — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

47-bob. Qonuniy kuchga kirgan sud hujjatlarini yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'rish

437-modda. Yangi ochilgan holatlar bo'yicha sud hujjatlarini qayta ko'rish asoslari

Qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarorlari, ajrimlar va qarorlar yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'rilishi mumkin.

Hal qiluv qarorlari, ajrimlar va qarorlarni yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'rish uchun quyidagilar asos bo'ladi:

1) arizachiga noma'lum bo'lgan va ma'lum bo'lishi mumkin bo'lmagan, lekin ish uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan holatlar, agar ular ishni to'g'ri hal qilish uchun ahamiyatga ega bo'lsa;

2) sudning qonuniy kuchga kirgan hukmi bilan aniqlangan, qonunga xilof, asossiz yoki adolatsiz qaror chiqarilishiga sabab bo'lgan holatlar, ya'ni guvohning bila turib bergan yolg'on ko'rsatuvi, ekspertning bila turib bergan yolg'on xulosasi, atayin noto'g'ri qilingan tarjima, qalbaki hujjatlar yoki ashyoviy dalillar;

3) taraflarning, ishda ishtirok etuvchi boshqa shaxslarning yoki sudyalarning mazkur ish bo'yicha qonunga xilof, asoslantirilmagan yoxud adolatsiz sud hujjati qabul qilinishiga sabab bo'lgan, sudning qonuniy kuchga kirgan hukmi bilan aniqlangan jinoiy qilmishlari;

4) sud hal qiluv qarorining, hukmining, ajrimining yoki qarorining yoxud shu hal qiluv qarori, ajrim va qaror chiqarilishiga sabab bo'lgan boshqa organ qarorining bekor qilinishi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 374-moddasi birinchi qismi 6-bandi, 375-moddasi ikkinchi qismi, 438 — 445-moddalari.

438-modda. Sud hujjatlarini yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'radigan sudlar

Oldingi tahrirga qarang.

Qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori yangi ochilgan holatlar bo'yicha ushbu hal qiluv qarorini chiqargan sud tomonidan yangidan ko'riladi. Apellatsiya yoki kassatsiya instansiyasi sudlarining qaysi ajrimlari va qarorlari bo'yicha birinchi instansiya sudining hal qiluv qarori o'zgartirilgan yoxud yangi hal qiluv qarori qabul qilingan bo'lsa, o'sha qarorlar va ajrimlarni yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'rish sud hujjatini o'zgartirgan yoki yangi hal qiluv qarori qabul qilgan sud tomonidan amalga oshiriladi.

(438-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 260, 443-moddalari.

439-modda. Sud hujjatlarini qayta ko'rish to'g'risida ariza berish

Oldingi tahrirga qarang.

Yangi ochilgan holatlar bo'yicha hal qiluv qarorini, ajrim yoki qarorni qayta ko'rish haqidagi ariza hal qiluv qarorini, ajrimni yoxud qarorni chiqargan sudga ishda ishtirok etgan shaxslar tomonidan beriladi. Ishda ishtirok etuvchi shaxslar bunday arizani hal qiluv qarorini,

ajrimni yoki qarorni qayta ko‘rish uchun asos bo‘ladigan holatlar ma’lum bo‘lgan kundan e’tiboran uch oy muddat ichida berishi mumkin.

(439-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Ariza bilan murojaat etgan shaxsning iltimosnomasiga ko‘ra, o‘tkazib yuborilgan arizani berish muddati, agar iltimosnoma qayta ko‘rish uchun asos bo‘ladigan holatlar ochilgan kundan e’tiboran olti oydan kechiktirmay berilgan bo‘lsa va sud muddatni o‘tkazib yuborish sabablarini uzrli deb topsa, sud tomonidan tiklanishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 151 — 153, 260-moddalari.

440-modda. Ariza berish muddatini hisoblash

Ariza berish muddati:

1) ushbu Kodeks 437-moddasi ikkinchi qismining **1-bandida** nazarda tutilgan hollarda — ish uchun jiddiy ahamiyatga ega bo‘lgan holatlar ochilgan kundan e’tiboran;

2) ushbu Kodeks 437-moddasi ikkinchi qismining **2 va 3-bandlarida** nazarda tutilgan hollarda — sudning hukmi qonuniy kuchga kirgan kundan e’tiboran;

3) ushbu Kodeks 437-moddasi ikkinchi qismining **4-bandida** nazarda tutilgan hollarda — qayta ko‘rilayotgan hal qiluv qaroriga, ajrimga yoki qarorga asos bo‘lgan hukmga, hal qiluv qaroriga, ajrimga yoxud qarorga mazmunan qarama-qarshi bo‘lgan sud hukmi, hal qiluv qarori, ajrimi, qarori qonuniy kuchga kirgan kundan yoxud boshqa organning ana shunday qarori chiqarilgan kundan e’tiboran hisoblanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 439-moddasi.

441-modda. Arizaning shakli va mazmuni

Hal qiluv qarorini, ajrimni yoki qarorni yangi ochilgan holatlar bo‘yicha qayta ko‘rish haqidagi ariza sudga yozma shaklda yoxud elektron hujjat tarzida beriladi. Ariza uni berayotgan shaxs yoki uning vakili tomonidan imzolanadi.

Sud qarorini yangi ochilgan holatlar bo‘yicha qayta ko‘rish to‘g‘risidagi arizada quyidagilar ko‘rsatilishi kerak:

1) ariza berilayotgan sudning nomi;

2) ishda ishtirok etuvchi shaxslarning familiyasi, ismi va otasining ismi (nomi), ularning yashash joyi (joylashgan eri) va pochta manzili;

3) arizachi yangi ochilgan holatlar bo‘yicha qayta ko‘rishni talab qilayotgan sud hujjatini qabul qilgan sudning nomi, ishning raqami, sud hujjati qabul qilingan sana;

4) arizachining fikriga ko‘ra, sud hujjatini qayta ko‘rish uchun asos bo‘layotgan yangi ochilgan holatlar, ularni tasdiqlovchi hujjatlar;

5) ariza berayotgan shaxsning talabi;

6) ilova qilinayotgan hujjatlarning ro‘yxati.

Arizaga quyidagilar ilova qilinishi kerak:

1) yangi ochilgan holatlarni tasdiqlovchi hujjatlarning ko‘chirma nusxalari;

Oldingi tahrirga qarang.

(441-modda uchinchi qismining 2-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-sentabrdagi O‘RQ-716-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son)

3) ariza vakil tomonidan imzolangan taqdirda, vakilning uni imzolashga bo'lgan vakolatlarini tasdiqlovchi hujjat.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 68, 69, 439-moddalari.

442-modda. Arizani ko'rish

Yangi ochilgan holatlar bo'yicha hal qiluv qarorini, ajrimni yoki qarorni qayta ko'rish to'g'risidagi ariza sudga kelib tushgan kundan e'tiboran bir oydan oshmagan muddatda sud majlisida, arizachini va ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilgan holda ko'riladi. Biroq bu shaxslarning kelmaganligi arizani ko'rishga to'sqinlik qilmaydi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 439 —441-moddalari.

443-modda. Sud hujjatini qayta ko'rish to'g'risidagi ajrim

Sud yangi ochilgan holatlar bo'yicha hal qiluv qarorini, ajrimni yoki qarorni qayta ko'rish to'g'risidagi arizani ko'rib, uni qanoatlantiradi va hal qiluv qarorini, ajrimni yoki qarorni bekor qiladi yoxud ishni qayta ko'rishni rad qiladi. Ajrim ishda ishtirok etuvchi shaxslarga tilxat olib topshiriladi yoki ularga pochta orqali yoxud elektron hujjat tarzida yuboriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 442, 444, 445-moddalari.

444-modda. Sudning ajrimi ustidan shikoyat qilish

Hal qiluv qarorini, ajrimni yoki qarorni yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'rish haqidagi arizani qanoatlantirish yoki rad qilish to'g'risidagi sud ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

Xususiy shikoyatda (protestda) xususiy shikoyat (protest) bergan shaxsning yoki uning vakilining telefonlari va fakslari raqamlari, elektron pochta manzili ko'rsatilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 443-moddasi, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Prokuratura to'g'risida"gi Qonuni 35-moddasi birinchi qismi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli "Fuqarolik ishlari bo'yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to'g'risida"gi qarori 15-bandi o'n to'qqizinchi xatboshisi.

445-modda. Sud hujjatlarini qayta ko'rish to'g'risidagi arizani qanoatlantirish oqibatlari

Hal qiluv qarorini, ajrimni yoki qarorni qayta ko'rish to'g'risidagi ariza qanoatlantirilgan taqdirda, ish sud tomonidan umumiy asoslarda ko'riladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 207 — 279-moddalari.

V BO'LIM. SUD HUJJATLARINING IJROSI

446-modda. Sud hujjatlarini ijroga qaratish

Oldingi tahrirga qarang.

Sud hujjatlari ular qonuniy kuchga kirgandan keyin ijroga qaratiladi, bundan uning qonunchilikda belgilangan tartibda darhol ijro etilishi hollari mustasno.

(446-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Sud hujjatining majburiy ijrosi, agar ushbu Kodeksda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, sud tomonidan beriladigan ijro varaqasi asosida amalga oshiriladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6, 170, 178 — 180, 255, 265, 270-moddalari, O'zbekiston Respublikasining “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida”gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 2009-yil 10-apreldagi 06/196-sonli “Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida”gi qo'shma qarori.

447-modda. Ijro varaqasi

Ijro varaqasi sud tomonidan berilgan, undiruvchining sud hujjatini majburiy ijro etishga bo'lgan huquqini tasdiqlovchi hujjatdir.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6, 170, 178 — 180, 249, 255 — 259, 262, 265, 270, 446-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida”gi Qonuni 7, 8-moddalari.

Oldingi tahrirga qarang.

Ijro varaqasida quyidagilar ko'rsatilishi lozim:

- 1) ijro varaqasini bergan sudning nomi;
- 2) ijro varaqasining qaysi ish bo'yicha berilganligi va uning raqami;
- 3) ijro etilishi lozim bo'lgan sud hujjati qabul qilingan sana;
- 4) undiruvchi va qarzdorning nomi, ularning manzillari; jismoniy shaxslar uchun — qarzdor jismoniy shaxsning tug'ilgan sanasi va joyi, ish joyi, shaxsiy identifikatsiya raqami (O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmagan jismoniy shaxslarning shaxsini tasdiqlovchi boshqa hujjatlarning rekvizitlari), yuridik shaxslar uchun esa — soliq to'lovchi identifikatsiya raqami;
- 5) sud hujjatining qaror qismi;
- 6) sud hujjati kuchga kirgan sana;
- 7) ijro varaqasi berilgan sana va uni ijroga topshirish muddati.

Sud hujjati asosida berilgan ijro varaqasi sudya tomonidan imzolanadi va sudning gerbli muhri bilan tasdiqlanadi.

(447-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 25-avgustdagi O'RQ-711-sonli Qonuniga asosan ikkinchi va uchinchi qismlar bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 26.08.2021-y., 03/21/711/0825)

448-modda. Ijro varaqasi berish

Har bir sud hujjati bo'yicha bitta ijro varaqasi beriladi. Biroq, agar ijro turli joylarda yoki bir nechta undiruvchining foydasiga amalga oshiriladigan bo'lsa, sud undiruvchilarning iltimosiga binoan ijro joyini yoxud hal qiluv qarori ijrosining har bir ijro varaqasiga tegishli qismini aniq ko'rsatgan holda bir necha ijro varaqasi beradi.

Bir nechta javobgardan pul summalarini undirish to'g'risidagi hal qiluv qarori asosida javobgarlarning soni bo'yicha bir nechta ijro varaqasi beriladi. Bunda, agar solidar javobgarlardan undirish nazarda tutilayotgan bo'lsa, har bir ijro varaqasida undiruvning umumiy summasi ko'rsatilishi va solidar javobgar ekanligi ko'rsatilgan holda javobgarlarning hammasi sanab o'tilishi kerak.

Ijro varaqasi sud hujjatini qabul qilgan sud tomonidan beriladi.

Ijro varaqasi undiruvchiga beriladi yoki sud hujjati qonuniy kuchga kirgandan so'ng besh kun ichida undiruvchining iltimosnomasiga ko'ra davlat ijrochisiga ijro etish uchun yuboriladi, bundan sud hujjati chiqarilishi bilanoq ijro varaqasi berilib, darhol ijro etiladigan hollar mustasno.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6, 446, 447-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 3-bandi.

449-modda. Sud tomonidan ijro varaqasini yuborish

Jinoyat sodir qilish natijasida yetkazilgan zararni undirish, alimentlarni undirish, mayib bo'lganlik yoki sog'liqqa boshqacha shikast yetganlik, shuningdek boquvchi vafot etganligi natijasida ko'rilgan zararning o'rnini qoplash, xodim bilan mehnat shartnomasini g'ayriqonuniy ravishda bekor qilish yoxud xodimni g'ayriqonuniy ravishda boshqa ishga o'tkazishda yoki sudning ishga tiklash to'g'risidagi hal qiluv qarorini bajarmaganlikda aybdor bo'lgan mansabdor shaxslardan pul summalarini undirish, davlat daromadiga pul mablag'larini undirish hollarida sud o'z tashabbusiga ko'ra ijro varaqasini ijro etish uchun yuboradi.

Davlat foydasiga mulkiy undiruvlar bo'yicha ijro varaqasi hal qiluv qarori qonuniy kuchga kirgandan so'ng uch ish kuni ichida sud tomonidan qarzdorning joylashgan eridagi davlat ijrochisiga yuboriladi.

Ijro varaqasi elektron hujjat tarzida yuborilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 6, 446 — 449-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonuni 7-moddasi.

450-modda. Ijro varaqasining yoki sud buyrug'ining dublikatini berish

Ijro varaqasining yoki sud buyrug'ining asl nusxasi yo'qotilgan hollarda, sud hujjatini chiqargan sud undiruvchining yoxud davlat ijrochisining arizasiga ko'ra, ijro varaqasining dublikatini berishi mumkin.

Dublikat berish haqidagi ariza ishda ishtirok etuvchi shaxslar xabardor qilingan holda sud majlisida ko'riladi, biroq ularning kelmaganligi dublikat berish to'g'risidagi masalani hal etish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Dublikat berish to'g'risidagi ariza bunday ariza sudga kelib tushgan paytdan e'tiboran o'n kun ichida sud majlisida ko'riladi.

Sudning dublikat berish to'g'risidagi masalaga doir ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

Xususiy shikoyatda (protestda) xususiy shikoyat (protest) bergan shaxsning yoki uning vakilining telefonlari va fakslari raqamlari, elektron pochta manzili ko'rsatilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 447-moddasi, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonunining 7-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 5-bandi.

451-modda. Ijro varaqasini ijroga taqdim etish muddati

Sudning hal qiluv qarori majburiy tartibda ijro etish uchun, agar qonunda boshqa muddat belgilanmagan bo'lsa, u qonuniy kuchga kirgan paytdan e'tiboran uch yil ichida taqdim etilishi mumkin.

Davriy to'lovlarni undirish uchun berilgan ijro varaqalari bu to'lovlar undiriladigan butun davr ichida ijroga taqdim etilishi mumkin. Ijro varaqasi ijroga taqdim etilguniga qadar o'tgan vaqt uchun davriy to'lovlar ushbu moddaning **birinchi qismida** belgilangan muddatlar doirasida undiriladi.

Ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilgan muddatlarning o'tishi har bir to'lov muddati tugagan kundan e'tiboran boshlanadi.

Agar sud tomonidan ijro varaqasi berilguniga qadar sud hujjatining ijrosi kechiktirilgan yoki bo'lib-bo'lib ijro etilishiga yo'l qo'yilgan bo'lsa, unda ijro varaqasini taqdim etish muddati qaysi vaqtdan boshlanishi ko'rsatiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 447-moddasi, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonuni 27-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 10-bandi ikkinchi xatboshisi.

452-modda. Ijro varaqasini ijroga taqdim etish muddatining uzilishi

Ijroga taqdim etish muddati, agar qonunda boshqacha qoida belgilanmagan bo'lsa, ijro varaqasining ijroga taqdim etilishi, shuningdek hal qiluv qarorining qisman ijro etilishi bilan uziladi.

Muddat uzilgandan so'ng uning o'tishi yangidan boshlanadi, bunda oldingi o'tgan vaqt yangi muddatga qo'shib hisoblanmaydi. Ijro varaqasi to'liq yoki qisman undirilmay qaytarilgan taqdirda, ijro varaqasini ijroga taqdim etish uchun yangi muddatni hisoblash ijro varaqasi undiruvchiga qaytarilgan kundan e'tiboran boshlanadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 448, 451-moddalari.

453-modda. Ijro varaqasini ijroga taqdim etishning o'tkazib yuborilgan muddatini tiklash

Ijro varaqasini ijroga taqdim etishning o'tkazib yuborilgan muddati, agar qonunda boshqacha qoida belgilanmagan bo'lsa, sud uzrli deb topgan sabablarga ko'ra tiklanishi mumkin.

O'tkazib yuborilgan muddatni tiklash to'g'risidagi ariza sud hujjatini chiqargan sudga yoki u ijro etiladigan joydagi sudga beriladi. Ariza sudga kelib tushgan kundan e'tiboran o'n kun ichida sud majlisida, ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilgan holda ko'riladi, biroq bu shaxslarning kelmaganligi o'tkazib yuborilgan muddatni tiklash to'g'risidagi masalani hal qilish uchun to'sqinlik qilmaydi.

Arizani ko'rib chiqish natijalari bo'yicha ajrim chiqarilib, u undiruvchi va qarzdorga yuboriladi.

O'tkazib yuborilgan muddatni tiklash rad qilinganligi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 448, 451-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonuni 27, 29-moddalari,

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 7-bandi.

454-modda. Hal qiluv qarorining ijrosini kechiktirish yoki uning bo'lib-bo'lib ijro etilishi, uni ijro etish usuli va tartibini o'zgartirish

Sud hujjatining ijrosini qiyinlashtiradigan obyektiv holatlar mavjud bo'lgan taqdirda, sud undiruvchining, qarzdorning yoki davlat ijrochisining arizasiga binoan hal qiluv qarorining ijrosini kechiktirishga yoxud uning bo'lib-bo'lib ijro etilishiga yo'l qo'yishga, uni ijro etish usuli va tartibini o'zgartirishga haqli.

Agar vakolatli davlat organining qarorida yoki taraflarning kelishuvida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, sud hujjatining ijrosini kechiktirish yoxud bo'lib-bo'lib ijro etish uchun ko'pi bilan bir yil muddat berilishi mumkin.

Qarzdorga sud hujjatining ijrosini kechiktirish yoki uning bo'lib-bo'lib ijro etilishiga yo'l qo'yish chog'ida, sud ushbu Kodeksning 9-bobida nazarda tutilgan tartibda uning ijrosini ta'minlash choralarini ko'rishi mumkin.

Sud hujjatining ijrosini kechiktirish yoki uni bo'lib-bo'lib ijro etish, uni ijro etish usuli va tartibini o'zgartirish haqidagi ariza kelib tushgan kundan e'tiboran o'n kunlik muddatda sud tomonidan ko'riladi.

Arizani ko'rish natijalari bo'yicha ajrim chiqarilib, uning ko'chirma nusxasi undiruvchiga, qarzdorga, shuningdek sud hujjatining ijrosi davlat ijrochisining ish yurituvda bo'lgan taqdirda, davlat ijrochisiga yuboriladi.

Ajrim ustidan ushbu Kodeksda belgilangan tartibda shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 447-moddasi, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonunining 32-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 9-bandi, 12-bandi birinchi xatboshisi.

455-modda. Ijro ishini yuritishni to'xtatib turish va tugatish

Sud davlat ijrochisi sud tomonidan berilgan ijro varaqasi asosida qo'zg'atgan ijro ishini yuritishni qonunda nazarda tutilgan hollarda, undiruvchining, qarzdorning, davlat ijrochisining arizasi bo'yicha to'xtatib turishi yoxud tugatishi mumkin.

Sud tomonidan berilgan ijro varaqasi asosida qo'zg'atilgan ijro ishini yuritishni to'xtatib turish va tugatish shu sud tomonidan yoki davlat ijrochisi joylashgan erdagi sud tomonidan amalga oshiriladi.

Ijro ishini yuritishni to'xtatib turish yoki tugatish to'g'risidagi ariza kelib tushgan kundan e'tiboran o'n kunlik muddatda taraflarni chaqirmagan va sud muhokamasi o'tkazmagan holda sud tomonidan ko'riladi.

Ijro ishini to'xtatib turish yoki tugatish to'g'risidagi arizani ko'rib chiqish natijalari yuzasidan ajrim chiqarilib, uning ko'chirma nusxasi undiruvchiga, qarzdorga, shuningdek davlat ijrochisiga yuboriladi.

Ajrim ustidan ushbu Kodeksda nazarda tutilgan tartibda shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonuni 34 — 39-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 12-bandi ikkinchi xatboshisi.

456-modda. Ijro ishini yuritishni tiklash

Ijro ishini yuritish uni to'xtatib qo'yish uchun asos bo'lgan sabablar yoki holatlar bartaraf etilganidan keyin, ushbu ishni to'xtatib qo'ygan sud tomonidan undiruvchining, davlat ijrochisining arizasiga ko'ra tiklanadi.

Ijro ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ariza kelib tushgan kundan e'tiboran o'n kunlik muddatda, taraflarni chaqirmagan va sud muhokamasini o'tkazmagan holda sud tomonidan ko'riladi.

Ijro ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi arizani ko'rish natijalari bo'yicha ajrim chiqarilib, uning ko'chirma nusxasi undiruvchiga, qarzdorga, shuningdek davlat ijrochisiga yuboriladi.

Sudning ijro ishini yuritishni tiklashni rad etish to'g'risidagi ajrimi ustidan ushbu Kodeksda belgilangan tartibda shikoyat qilinishi (protest keltirilishi) mumkin.

LexUZ sharhi

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 11-bandi o'n yettinchi xatboshisi.

457-modda. Ijro varaqasini qaytarib olish va yangi ijro varaqasi berish

Sud o'zi tomonidan yozuvdagi xatolar, arifmetik xatolar bilan berilgan, shuningdek o'zgartirilgan (bekor qilingan) sud hujjati asosida berilgan ijro varaqasini undiruvchining, qarzdorning, davlat ijrochisining arizasiga yoki o'zining tashabbusiga ko'ra taraflarni chaqirmagan va sud muhokamasini o'tkazmagan holda qaytarib olishga hamda uning o'rniga yangi ijro varaqasini berishga haqli.

Yozuvdagi xatolar, arifmetik xatolar bilan berilgan yoki o'zgartirilgan (bekor qilingan) sud hujjati asosida berilgan ijro varaqasi uni bergan sudga undiruvchi yoki davlat ijrochisi tomonidan ijro etilmasdan qaytariladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 448, 449, 451-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonunining 24-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 10.04.2009-yildagi 06/196-sonli "Sud hujjatlarini ijro etishga oid qonun hujjatlarini qo'llash bo'yicha sud amaliyotining ayrim masalalari to'g'risida"gi qo'shma qarori 10-bandi.

458-modda. Qaytarma ijro

Oldingi tahrirga qarang.

Ijro etilgan sud hujjati o'zgartirilgan yoki bekor qilingan va ish yangidan ko'rib chiqilganidan keyin talablarni qanoatlantirishni to'liq yoki qisman rad etish to'g'risida hal qiluv qarori qabul qilingan yoki ish yuritishni tugatish to'g'risida yoxud arizani ko'rmasdan qoldirish to'g'risida ajrim chiqarilgan taqdirda, o'zgartirilgan yoki bekor qilingan sud hujjati bo'yicha javobgardan da'vogarning foydasiga undirilgan narsalarning barchasi javobgarga qaytarib berilishi kerak (hal qiluv qarorining qaytarma ijrosi).

(458-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O‘RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

Agar ijro etilmagan sud hujjati bekor qilingan yoki o‘zgartirilgan bo‘lsa va da‘voni to‘liq yoxud qisman rad etish to‘g‘risida yangi sud hujjati qabul qilingan bo‘lsa yoki ishni yuritish tugatilgan yoki da‘vo ko‘rmasdan qoldirilgan bo‘lsa, sud hujjatining bekor qilingan yoxud o‘zgartirilgan tegishli qismi bo‘yicha undirishni to‘liq yoki qisman tugatish to‘g‘risidagi sud hujjatini qabul qiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 459 — 461-moddalari.

459-modda. Sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi masalaning birinchi instansiya sudi tomonidan hal qilinishi

Ish yangidan ko‘rish uchun o‘ziga topshirilgan sud o‘z tashabbusi bilan qaytarma ijro to‘g‘risidagi masalani ko‘rishi va uni yangi sud hujjatida yoki ajrimida hal qilishi shart bo‘lib, shu bilan ish yuritish tamomlanadi.

Ishni yangidan ko‘rayotgan sud bekor qilingan sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi masalani hal qilmagan taqdirda, javobgar bu sudga qaytarma ijro to‘g‘risida ariza berishga haqli. Bu ariza ishda ishtirok etuvchi shaxslarni xabardor qilgan holda, sud majlisida ko‘riladi. Biroq bu shaxslarning kelmaganligi sud oldiga qo‘yilgan masalaning hal etilishi uchun to‘sqinlik qilmaydi.

Sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi ariza davlat boji to‘lanmagan holda umumiy da‘vo muddati ichida berilishi mumkin.

Sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi ariza kelib tushgan kundan e‘tiboran o‘n kunlik muddatda sud tomonidan ko‘riladi.

Arizaga ilgari qabul qilingan sud hujjatining ijrosini tasdiqlovchi hujjat ilova qilinadi.

Sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi arizani ko‘rish natijalari bo‘yicha ajrim chiqariladi.

Sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi masala bo‘yicha sudning ajrimi ustidan xususiy shikoyat (protest) berilishi mumkin.

Sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi ariza qanoatlantirilgan taqdirda, sud undirilgan pul mablag‘larini, mol-mulkni yoki uning qiymatini qaytarish uchun ijro varaqasi beradi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 458, 460 — 461-moddalari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2019-yil 25-oktabrdagi 19-sonli “Fuqarolik ishlari bo‘yicha birinchi instansiya sudining ajrimlari to‘g‘risida”gi qarori 15-bandi o‘n yettinchi xatboshisi.

Oldingi tahrirga qarang.

460-modda. Sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi masalaning apellatsiya yoki kassatsiya instansiyasi sudi tomonidan hal qilinishi

Apellatsiya yoki kassatsiya instansiyasi sudi huquq to‘g‘risidagi nizoni uzil-kesil hal qilsa yoki ish yuritishni tamomlasa, sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi masalani hal qilishi yoxud uni hal qilish uchun birinchi instansiya sudiga topshirishi shart.

Agar yuqori turuvchi sudning ajrimida sud hujjatining qaytarma ijrosi to‘g‘risidagi masala bo‘yicha hech qanday ko‘rsatma bo‘lmasa, javobgar birinchi instansiya sudiga tegishli ariza berishga haqli. Birinchi instansiya sudi bu arizani ushbu Kodeksning 459-moddasi qoidalariga binoan ko‘rib chiqadi va hal qiladi.

(460-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 12-yanvardagi O'RQ-661-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son)

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 399, 402, 419, 421, 436, 458, 460, 461-moddalari.

461-modda. Alohida toifadagi ishlar bo'yicha qaytarma ijroning o'ziga xos jihatlari

Mehnatga oid huquqiy munosabatlardan kelib chiqadigan talablar bo'yicha pul summalarini undirish to'g'risidagi, intellektual mulk obyektlaridan foydalanganlik uchun haq undirish haqidagi, alimentlar undirish to'g'risidagi, mayib bo'lganlik yoki sog'liqqa boshqacha shikast yetganlik, shuningdek boquvchining vafot etishi natijasida yetkazilgan zararining o'rnini qoplash haqidagi ishlar bo'yicha sud hujjatlari bekor qilingan taqdirda, agar bekor qilingan sud hujjati da'vogar bergan soxta ma'lumotlarga yoxud u taqdim etgan qalbaki hujjatlarga asoslangan bo'lsa, sud hujjatining qaytarma ijrosiga yo'l qo'yiladi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 266, 449, 458 — 460-moddalari.

462-modda. Yo'qolgan ijro ishini yuritishni tiklash

Yo'qolgan ijro ishini yuritish sud tomonidan ishda ishtirok etgan shaxslarning, ijro ishini yuritish taraflarining, davlat ijrochisining, prokurorning arizasiga ko'ra, shuningdek ijro hujjatini bergan sudning yoki boshqa organning tashabbusi bo'yicha tiklanishi mumkin.

Yo'qolgan ijro ishini yuritish to'liq tiklanadi yoki uning sud fikriga ko'ra tiklanishi zarur bo'lgan qismi tiklanadi.

Yo'qolgan ijro ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ariza sud hujjati ijro etiladigan joydagi sudga beriladi.

Arizada ijro ishini yuritish to'g'risidagi batafsil ma'lumotlar bo'lishi kerak. Arizachida saqlanib qolgan va ijro ishini yuritishga daxldor bo'lgan hujjatlar yoki ularning ko'chirma nusxalari arizaga ilova qilinadi.

Sud ishni ko'rayotganda ijro ishini yuritishning saqlanib qolgan qismidan, ish yo'qolguniga qadar undan jismoniy va yuridik shaxslarga olib berilgan hujjatlardan, bu hujjatlarning ko'chirma nusxalaridan, shuningdek ijro ishini yuritishga daxldor bo'lgan boshqa ma'lumotnomalar va hujjatlardan foydalanadi.

Sud ijro harakatlarini amalga oshirishda ishtirok etgan yoki hozir bo'lgan shaxslarni guvoh sifatida so'roq qilishi mumkin.

Arizani ko'rib chiqish natijalari bo'yicha sud ajrim chiqaradi, uning ko'chirma nusxalari ijro ishining taraflariga va davlat ijrochisiga yuboriladi.

To'plangan materiallar yo'qolgan ijro ishini yuritishni aniq tiklash uchun yetarli bo'lmasa, sud ajrim chiqarib, ijro ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi arizani ko'rib chiqishni tugatadi. Bu holda arizachi umumiy tartibda da'vo taqdim etishga haqli.

Arizachi yo'qolgan ijro ishini yuritishni tiklash to'g'risidagi ish ko'rib chiqilishi chog'ida sud tomonidan qilingan sud xarajatlarini to'lashdan ozod qilinadi. Bila turib yolg'on ariza berilganda sud xarajatlari arizachidan undirib olinadi.

LexUZ sharhi

Qarang: mazkur Kodeksning 43, 50, 446-moddalari, O'zbekiston Respublikasining 29.08.2001-yildagi "Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to'g'risida"gi Qonunining 43-moddasi.

(Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 23.01.2018-y., 02/18/FPK/0612-son, 12.10.2018-y., 03/18/496/2043-son; 21.03.2019-y., 03/19/531/2799-son, 11.05.2019-y., 03/19/536/3114-son, 13.09.2019-y., 03/19/567/3737-son; 23.10.2019-y., 03/19/572/3943-son; 13.11.2019-y., 03/19/583/4016-son; 15.11.2019-y., 03/19/584/4025-son, 04.12.2019-y., 03/19/586/4106-son; 07.01.2020-y., 03/20/600/0023-son, 15.01.2020-y., 03/20/602/0052-son, 11.03.2020-y., 03/20/607/0279-son, 11.03.2020-y., 03/20/608/0278-son; 13.01.2021-y., 03/21/661/0011-son; Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son, 26.08.2021-y., 03/21/711/0825, 17.09.2021-y., 03/21/716/0877-son; 14.03.2022-y., 03/22/759/0213-son)